

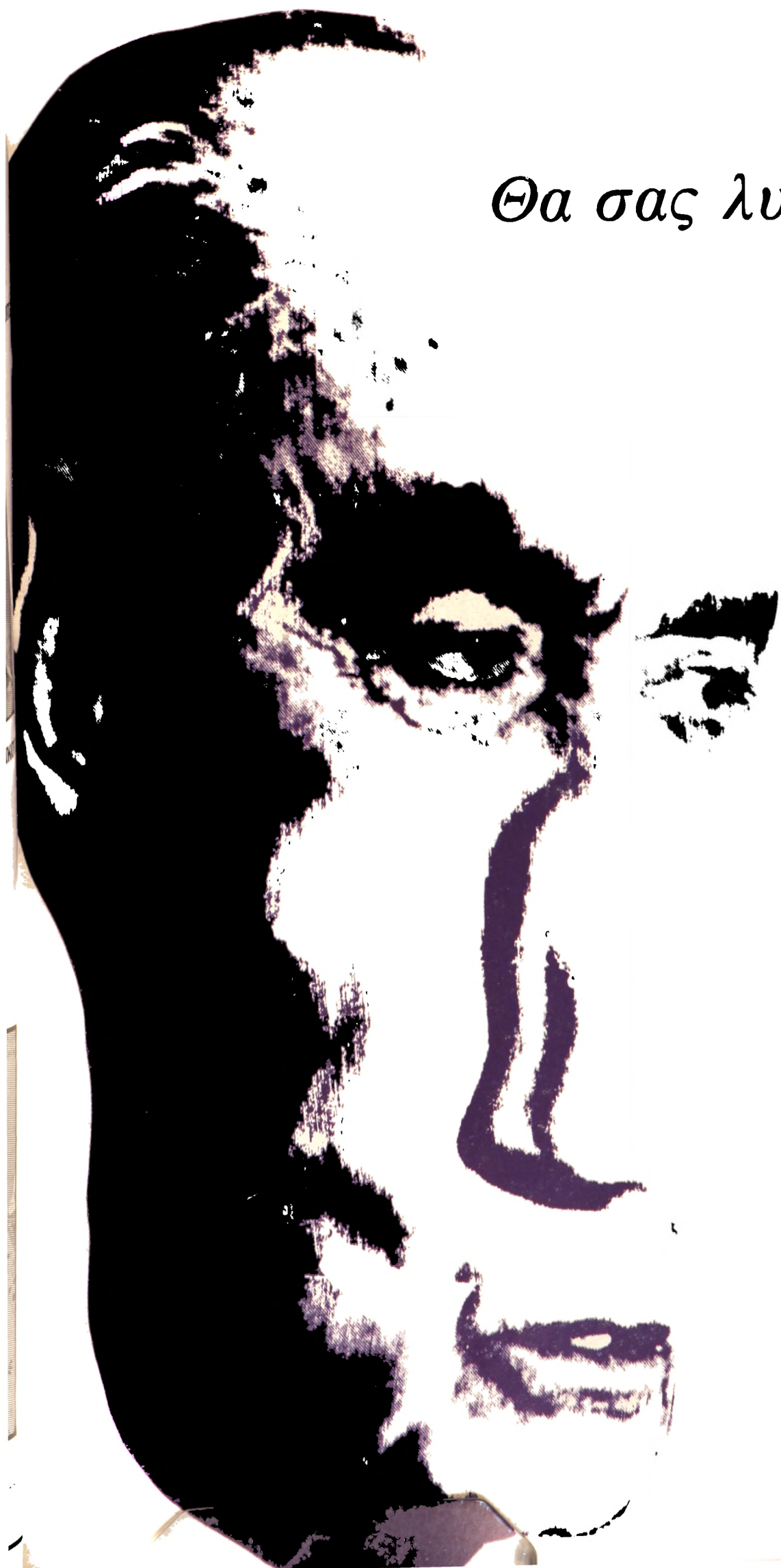
ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

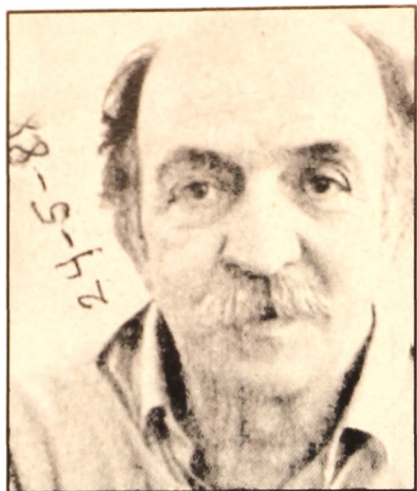

Περίοδος Β'
Τεύχος 440
Παρασκευή
15 Ιουνίου 1990
Δρχ. 200

Θα σας λυώσει ο ΚΑΥΣΩΝΑΣ

- **Η ΔΙΚΗ ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΛΑΜΠΟΚΙ:**
Το ΠΑΣΟΚ αποφεύγει την Κάθαρση
- **ΚΚΕ και ΕΑΡ ΑΠΟΡΟΥΝ:**
Προς τι χρειάζεται η ανανέωση;
- **ΑΠΟ ΤΗ ΣΟΦΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΑΓΑ:**
Κυοφορία μιας άλλης εποχής
- **ΓΚΟΡΜΠΑΤΣΩΦ - ΓΕΛΤΣΙΝ:**
Η ΕΣΣΔ σε κρίσιμες επιλογές

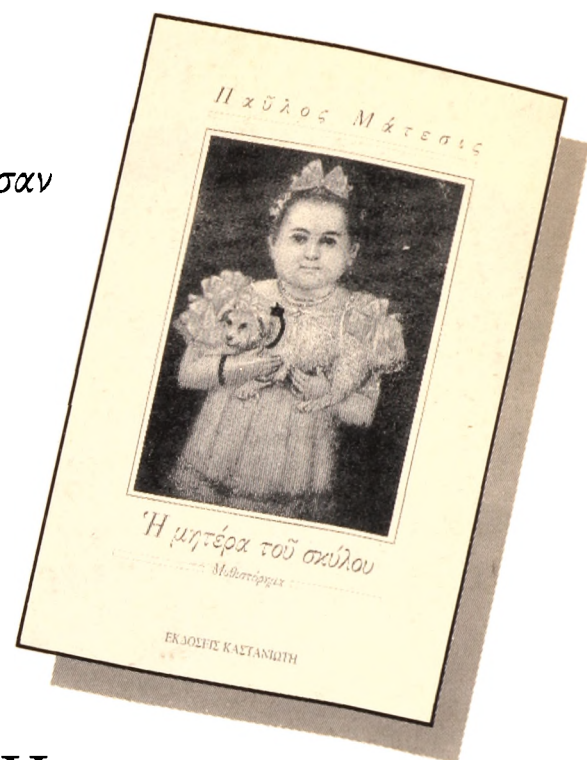
Κυκλοφόρησε

Το νέο βιβλίο
του **ΠΑΥΛΟΥ ΜΑΤΕΣΙ**

Η μητέρα του σκύλου

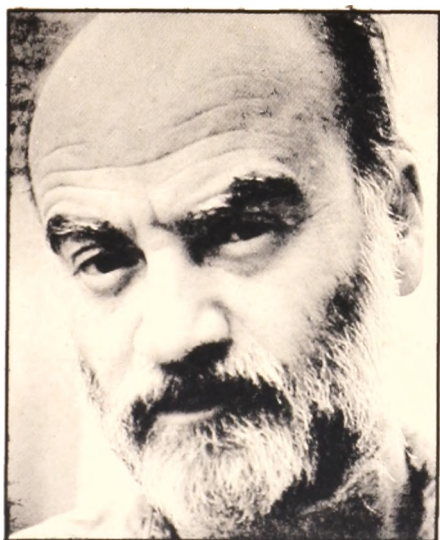
Το βιβλίο αυτό και η ηρωίδα του ξεκίνησαν παρέα για μια δολοφονικά εύθυμη εκδρομή που αρχίζει από την Κατοχή. Προχωρούν πολύ πρόσχαρα προς ένα άσκοπα τραγικό φινάλε που θα πραγματωθεί μετά το τέλος του βιβλίου.

Συνοδός τους ενοχλητική η Μούσα της Τραγωδίας που καθ' οδόν τής τσακίστηκε ο ένας κόθορνος και συνεχίζει κουτσαίνοντας. Κι έτσι έγινε Μούσα εύθυμα μελοδραματική. Όπως η Ελλάς.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα

Κυκλοφορεί

Η νέα συλλογή διηγημάτων
του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΝΟΛΛΑ**

Ονειρεύομαι τους φίλους μου

Εννέα ιστορίες με φίλους, όπου τις σχέσεις, όσο αντιφατικές ή αμφιλεγόμενες κι αν είναι, δεν παύει να τις διακρίνει μια βαθιά ειλικρίνεια.

ΕΠΙΣΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

- Το τρυφερό δέρμα
- Τα καλύτερα χρόνια
- Το πέμπτο γένος

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα

ΕΠΙΓΕΙΑ ΚΟΛΑΣΗ

ΣΤΗΝ ΚΟΛΑΣΗ εισήλθε τις ημέρες αυτές η χώρα βασανιζόμενη από τα φυσικά φαινόμενα που εγκύπτουν σαν θεία τιμωρία της ανθρώπινης εγκληματικής αμέλειας και τις συνέπειες της δικής της καθυστέρησης και αδιαφορίας. Νέφος, πυρκαγιές, λειψυδρία, ανυπόφορη ζέστη, που ευτυχώς δεν μετατράπηκε σε καύσωνα.

ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ πόσα θύματα θα θρηνήσουμε και πάλι, αν χτυπήσει ένας καύσωνας. Απεύχεται κανείς να επαναληφθούν οι εκατόμβες των θυμάτων του προηγούμενου. Αλλά η ετοιμότητα του κράτους, της κυβέρνησης και των πολιτών να αντιμετωπίσουν τα φαινόμενα αυτά και να περιορίσουν τις αναπόφευκτες ανθρώπινες και υλικές ζημιές στο ελάχιστο φανερώνει και τη σοβαρότητά μας σαν χώρας. ΦΑΝΕΡΩΝΕΙ την αντίληψή μας για τις προτεραιότητες της πολιτικής, τις αποφάσεις που αφορούν την ίδια τη ζωή, τη σχέση μέσων και σκοπών. Πουθενά στην Ευρώπη το κόστος της ανθρώπινης ζωής δεν είναι τόσο χαμηλό όσο στην Ελλάδα. Και η ιστορία επαναλαμβάνεται μολονότι κυβερνήσεις έρχονται και παρέρχονται. Διότι περί άλλων τυρβάζουν, σύμφωνα με τις επιθυμίες των υπηκόων του κράτους.

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ επιδεινώνεται συνεχώς. Το περιβάλλον συνεχώς υποβαθμίζεται, αλλοιώνεται, καταστρέφεται. Η ποιότητα ζωής συνεχώς κατολισθαίνει σε

χαμηλότερα επίπεδα. Το νέφος παραμένει πολιτικό. Ο κ. Μάνος υπόσχεται να το εξαφανίσει εντός μιας επταετίας —το πρώτο ακριβές χρονοδιάγραμμα από εμφάνιση νέφους— ενώ το μόνο που έχει προσφέρει μέχρι τώρα είναι δεήσεις για πνοή ούριων ανέμων. ΚΥΡΙΟΛΕΚΤΙΚΑ η συζήτηση περί ανέμων και υδάτων ουδέποτε ήταν τόσο επίκαιρη και ουσιαστική για τη διαβίωσή μας όσο σήμερα. Από αστείο, έγινε πρόβλημα ζωής ή θανάτου.

ΤΟ ΑΙΤΗΜΑ για σοβαρό, υπεύθυνο, αξιόπιστο και σε ετοιμότητα κράτος που σέβεται τη ζωή των πολιτών του, παραμένει ακέραιο όπως ακέραιο παραμένει και το αίτημα της οργάνωσης των πολιτών για αυτοβοήθεια. Όσο αυτά τα αιτήματα παραμένουν ανεκπλήρωτα η ζωή μας θα βρίσκεται υπέρμετρα στο έλεος των φυσικών δυνάμεων, δέσμια συνάμα της δικής μας αυτοκαταστροφικής μανίας και αιχμάλωτη του πανικού μας μπροστά στην επέλευση των καταστροφών.

ΠΟΣΟ πιο υψηλό θα πρέπει να είναι το τίμημα της επίγειας αυτής κόλασης για να συνειδητοποιήσουμε ότι αποτελεί την άλλη όψη του υλικού μας παραδείσου και της πολιτιστικής μας αποκτήνωσης; ΩΣ ΠΟΤΕ θα βαυκαλιζόμαστε ότι μπορούμε να δραπετεύουμε από τα προβλήματα με ατομικές, προαστιακές στρατηγικές και να εθελουφλούμε μπροστά στη συλλογική καταστροφή;

ΟΥΤΕ οι βιολογικοί νόμοι της αυτοσυντήρησης δεν θα λειτουργήσουν επί τέλους στη χώρα μας;

αντι

ΠΕΡΙ
ΕΧΟ
ΜΕΝΑ

- Περίοδος Β'
- Χρόνος 17ος
- Τεύχος 440

Παρασκευή 15 Ιουνίου 1990
δρχ. 200

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Δημοχάρους 60 • 115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.49.300
72.32.819 - 72.48.240
FAX: 72.26.107 - TELEX: 214179 ANTI

ΣΤ. ΚΟΥΛΟΓΛΟΥ	
Η νίκη του γέλιου και της λήθης	43
ΝΙΚΟΣ ΧΙΟΣ	
Οι εκλογές στη Βουλγαρία	44
ΣΤ. ΚΟΥΛΟΓΛΟΥ	
Προεπαναστατική κατάσταση στην ΕΣΣΔ	46
Β. ΓΙΕΡΕΝΚΟΦ	
Η Ουγγρική εκδοχή	48
ΠΕΡΣΑ ΖΕΡΗ	
Η Τηλεαγορά	58
ΛΗΔΑ ΜΟΣΧΟΥ	
Χέρια πάνω από την πόλη	61

Οι εκδηλώσεις για τον Ελαιώνα	9
Μ. ΔΟΥΝΤΑΣ	
Δράση για το Κυπριακό	12
ΒΑΣ. ΖΗΣΗΣ	
Το ταξίδι στο Νέο Κόσμο	14
ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΩΡΟΣ	
ΕΑΡ: Το συνέδριο του θέρους	18
ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΩΡΟΣ	
Το ΚΚΕ «φοβάται» την ανανέωση	20
ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΓΙΑΧΝΗΣ	
Τα κόμματα «χάνουν» τα συνδικάτα	23
ΚΩΣΤΑΣ ΔΕΔΕΣ	
Ο ανοιχτός προϋπολογισμός	24
ΙΩΑΝΝΑ ΜΑΝΔΡΟΥ	
Η δίκη του καλαμποκιού	26
Ου φροντίς Ιπποκλείδη	32
ΜΠΟΣΤ	
Απίστευτα και όμως αληθινά	34
Δ.Α. ΤΡΑΥΛΟΣ - ΤΖΑΝΕΤΑΤΟΣ	
Οικονομική κρίση και Εργατικό Δίκαιο	36
ΒΑΣ. ΞΥΔΙΑΣ	
Οικολογία: Το όπιο των ακτιβιστών	38

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ	
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ	
ΑΝΤΗΝΩΡ	
Ωραίο το ταξίδι —αλλά τι έδωσε;	4
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ	
Δ. ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ	5
ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ	6
ΛΟΓΟΥ ΧΑΡΙΝ	
Δ.Κ. ΨΥΧΟΓΙΟΣ	
Πάρεδρος, Παπάς και Συνδικαλιστής;	8
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ	10
ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ	17
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ	40
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	50
(Μ. Βαλιανάτος, Αλ. Ξύδης, Ευριδίκη Μιλσανή, Λήδα Πέτρου, Θ. Παπαγιάννης, Δ. Φιλίππιδης)	
ΘΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ	
Α. ΜΠΟΓΙΑΤΖΗΣ	
Το φαινόμενο του θερμοκηπίου	56
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ	62
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	65

Ωραίο το ταξίδι —αλλά τι έδωσε;

ΤΗΝ ΤΡΙΤΗ βράδυ, ο καύσωνας ήταν «*πρωτων πυλών*»... Οι ανακοινώσεις της Μετεωρολογικής Υπηρεσίας δεν ήταν βέβαια έντονα κατηγορηματικές (θύμιζαν λίγο το «*ήξεις-αφήξεις ου...*» κλπ.), αλλά ο υπουργός Προεδρίας και πρώην δήμαρχος Αθηναίων κ. Μιλτιάδης Έβερτ διαβεβαίωνε τους ταλαιπωρους υπηκόους του λεκανοπεδίου ότι δεν πρέπει να ανησυχούν και ότι είχαν παρθεί όλα τα αναγκαία μέτρα «για την περίθαλψη μεγάλου αριθμού θερμοπλήκτων»... Αν, μάλιστα —διευκρίνισε— το θερμόμετρο ξεπεράσει τους 40 βαθμούς Κελσίου, τότε θα λειτουργήσουν, αυτομάτως, κάποιοι μηχανισμοί ασφαλείας που θα μετατρέπουν οποιαδήποτε μέρα της εβδομάδας σε... Κυριακή! Όσο για το υπουργείο Υγείας, έσπευσε, αργά το βράδυ της Τρίτης, να στείλει σε όλες τις εφημερίδες επί πληρωμή οδηγίες (4στηλο Χ 22, δεξιά σελίδα) με θέμα «*Πώς να προστατευθείτε από τον καύσωνα*», ήτοι: «*αποφεύγετε τις άσκοπες μετακινήσεις*», «*προτιμήστε τα σκιερά μέρη*», «*ντυθείτε ελαφρά*», «*τρώτε ελαφρά*», «*κάνετε συχνά ντους*», «*κάνετε άφοβα μπάνια στη θάλασσα*», κλπ.

ΠΛΗΝ «επέπρωτο», την Τετάρτη πρωί, ο καύσων να μην ενσκήψει... Η ΕΜΥ ανακοίνωσε αμέσως ότι η σχετική πρόβλεψη δεν ήταν για την... Τετάρτη ο κ. Έβερτ διέψευσε ότι δήλωσε: «*Είμαι μπασμένος κάμποσο και στα μετεωρολογικά*», ενώ στο υπουργείο Υγείας κάποια αδημονία, κάποια ανησυχία ήταν έκδηλη: Θα έλθει ή δεν θα έλθει, επιτέλους ο καύσωνας;

ΚΑΙ Ο ΜΕΝ καύσωνας —ως την ώρα που σύρονται οι γραμμές αυτές— δεν ήλθε, αλλά δεν συνέβη το ίδιο και με τα άλλα δεινά. Το πρωί της Τετάρτης, ένας πρώτος απολογισμός, από το μέτωπο της φωτιάς, μιλούσε για 30.000 στρέμματα που έγιναν στάχτη από το «*μάτι του πύρινου κυκλώνα*». (Ο κυκλώνας, στην

προκειμένη περίπτωση, λεγόταν Εύβοια, Καπανδρίτι, Κορινθία, Σητεία, αλλά και Λαμία, Χίος, Ρόδος... Ποιές οι ευθύνες των εμπρηστών, ποιές του «*δασοκτόνου νόμου*» και ποιές των μυριάδων πολιτών που «*εξακολουθούν να αγανακτούν σπίτι τους*»?).

ΕΚΤΟΣ από τις φωτιές, όμως, είναι και οι λογής ρύποι. Που μαυρίζουν τον ουρανό, τη θάλασσα, τον ίδιο τον πολιτισμό μας. Ποιά η ποινή ενός πλοιάρχου, που συνειδητά ρίχνει ρυπογόνα κατάλοιπα στον Κάβο Μαλιά; Πώς τιμωρείται το οικολογικό έγκλημα; Και αν πρέπει να αντιμετωπίσουμε μικρότερα αδικήματα: Πώς τιμωρείται ο «*οικολογικός βανδαλισμός*» —μία έκθετη σακούλα σκουπιδιών στον δρόμο της γειτονιάς σου ή ένα πλαστικό μπουκάλι σε μίαν έρημη ή πολυσύχναστη παραλία;

ΦΥΣΙΚΑ στα παραπάνω δεινά θα πρέπει να προσθέσουμε και την αγωνία μυριάδων μαθητών και γονιών από την απόφαση του υπουργείου Παιδείας να αναβάλει για τον Ιούλιο τις γενικές εξετάσεις. Ο πρόεδρος της ΟΛΜΕ υπολογίζει ότι το κόστος της αναβολής αυτής (αποδοχές καθηγητών, μίσθωση κλειστών κύκλων του ΟΤΕ, κ.ά.) ανέρχεται σε δυο δισ. που σημαίνει το ήμισυ του κόστους που θα προέκυπτε αν η κυβέρνηση χορηγούσε το επίδομα των 18.000 δραχμών που ζητούν οι καθηγητές. Όμως την ακρίβεια του υπολογισμού αυτού αμφισβητεί το υπουργείο Παιδείας. Και ο χορός καλά κρατεί.

ΜΕΣΑ ΣΤΟ κλίμα αυτό, επέστρεψε ευτυχής, «*αυτάρκης*» ο πρωθυπουργός κ. Κ. Μητσοτάκης από το ταξίδι του στις ΗΠΑ. Το ταξίδι αυτό, σύμφωνα με όσα δήλωσε ο ίδιος, αλλά και ο κυβερνητικός εκπρόσωπος, ξεπέρασε κάθε θετική προσδοκία! «*Όλοι οι στόχοι μας πραγματοποιήθηκαν! Όλες οι παρανοήσεις απαλείφθηκαν! Μέγιστο το αμερικανικό ενδιαφέρον για επενδύσεις!*». (οι παραλληλισμοί δεν είναι πάντα ευτυχείς, αλλά δεν είναι λίγοι οι σχολιαστές εκείνοι που αναπολούν τους «*ποταμούς επενδύσεων*» —όρο που είχε χρησιμοποιήσει, για πρώτη φορά ο Δημ. Μαρούδας, για να εκφράσει την «*επιτυχία*» της επίσκεψης Α. Παπανδρέου στο Κουβέιτ. Μόνο που οι «*ποταμοί*» δεν ήλθαν ποτέ!).

ΚΑΙ, ΒΕΒΑΙΑ, όπως ορθά επισημαίνεται από κυβερνητικής πλευράς, δεν υπάρχει πολιτικό κόμμα που να έχει αντίρρηση για την έλευση παραγωγικών επενδύσεων από τις ΗΠΑ ή την Ευρώπη ή τη Γη του Πυρός. Κατά τα άλλα, καλό θα είναι, βέβαια, αν ο αναπτυξιακός νόμος που θα κατατεθεί στη Βουλή και που «*θα περιορίζει τη γραφειοκρατία*», ορίζει κά-

ποιους κανόνες, «*ώστε οι επενδυτές να γνωρίζουν τους όρους του παιχνιδιού*». Το θέμα είναι: Αν θα έλθουν οι επενδυτές! Και αν μεταξύ, ανατολικής Ευρώπης και σημερινής Ελλάδας, ο Αμερικανός επενδυτής θα προτιμήσει «*ημάς*»!

ΚΑΤΑ ΤΑ άλλα υπάρχει βέβαια ένα θέμα που το θέτει κυρίως το ΠΑΣΟΚ και —από άλλη σκοπιά— η Αριστερά. Το ΠΑΣΟΚ το παίζει κουτοπόνηρα: Αφού ο Μπους «*προγευμάτισε με τον κ. Μητσοτάκη*», αφού η ΝΔ έσπευσε να μονογράψει τη συμφωνία για τις βάσεις πριν από το ταξίδι του πρωθυπουργού στις ΗΠΑ, έπεται ότι ο Μητσοτάκης «*απεμπόλησε τα ιερά και τα όσια του έθνους*»... Εκείνο που δεν λέει, βέβαια, το ΠΑΣΟΚ είναι ότι, επί οκτώ χρόνια το Καστρί «*ηγωνίσθη ερρωμένος*» για μια πρόσκληση Ρέγκαν προς Παπανδρέου στο Καστρί. Και ότι την ίδια στιγμή που υπέγραφε τη δική του συμφωνία, για τις βάσεις, απλώς γέμιζε τους δρόμους της Αθήνας με πανώ που έγραφαν «*Ο αγώνας τώρα δικαιώνεται*», προφανώς γιατί το Καστρί θεωρούσε —και θεωρεί— τους Έλληνες υπαναπύκτους. Συνεπώς, καλά θα κάνει το ΠΑΣΟΚ, να μην πουλά... αντίσταση. Γιατί «*αντίσταση*» βέβαια, δεν κάνεις όταν μπλέκεις τα «*υπερήφανα θέατρα*» της εξωτερικής σου πολιτικής με εκτιμήσεις εσωτερικές (συνήθως προεκλογικές) ή όταν διαμηνύεις στους Αμερικανούς ότι «*σημασία δεν έχει το τι λες, αλλά το τι κάνεις*»!

ΚΑΙ ΩΣ προς το θέμα των βάσεων, η Αριστερά (με τις διάφορες αποχρώσεις της) διατηρεί —αναθεωρημένες ή μη— τις γνωστές απόψεις της. Η απορία της Αριστεράς είναι άλλη: Τι ώθησε τον κ. Μητσοτάκη να εμφανισθεί «*υπερήφανος*» για τις εμφυλιοπολεμικές μας επιδόσεις, για το γεγονός ότι «*εμείς πρώτοι σταματήσαμε τον σοβιετικό επεκτατισμό στην Ευρώπη*»; Ασφαλώς γνωρίζει ο πρωθυπουργός ότι διατυπώσεις του είδους αυτού δεν θα τις χρησιμοποιούσε σήμερα ούτε ο Σύγκμαν Ρη (της Ν. Κορέας) —αν ζούσε. Ότι, στην τελευταία τους συνάντηση, οι Μπους και Γκορμπατσώφ δεν συζήτησαν περί Βιετνάμ ή Αφγανιστάν, αλλά θέματα ύφεσης, αφοπλισμού, ειρήνης... Για ποιο λόγο, λοιπόν, ο κ. Μητσοτάκης έπρεπε να εμφανισθεί «*μνήμων*» μιας περιόδου έντονα ψυχροπολεμικής και εθνικά τραγικής;

Ο κ. Μητσοτάκης διαδήλωσε με προθυμία να συζητήσει στη Βουλή, το όλο ταξίδι... Μόνο που στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να πείσει ότι πράγματι το κυπριακό σημειώνει πρόοδο και ότι, πράγματι, οι επενδύσεις έρχονται.

ΑΝΤΗΝΩΡ

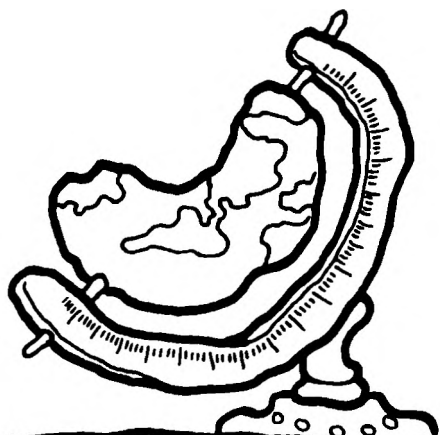
Γραφτείτε συνδρομητές στο ΑΝΤΙ

Το σχήμα της γης

του Δημήτρη Χαντζόπουλου

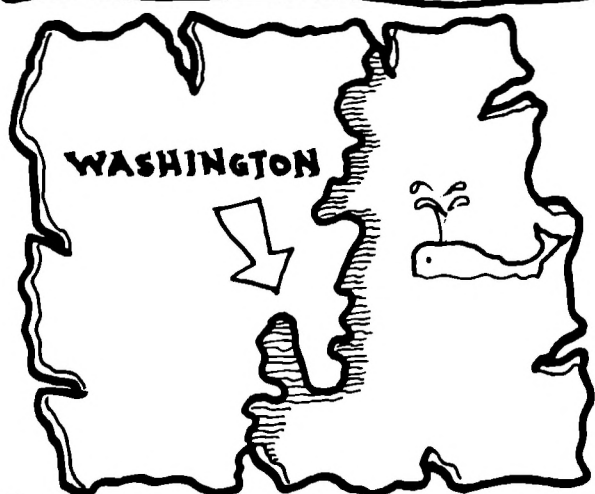
Ο ΑΕΡΑΣ ΛΥΣΣΟΜΑΝΟΥΣΕ ΜΕΣΑ ΚΙ
ΕΞΩ ΑΠ' ΤΟ ΚΕΦΑΛΙ ΤΟΥ ΚΟΛΟΜΒΟΥ.

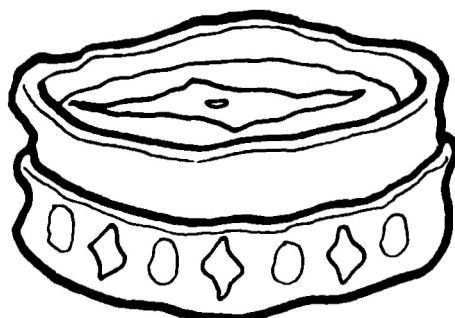
Η ΓΗ ΕΙΝΑΙ ΣΦΑΙΡΙΚΗ; ΠΕΠΟΝΟΕΙΔΗΣ;
Ή ΜΟΙΑΖΕΙ ΜΕ ΑΚΤΙΝΙΔΙΟ;

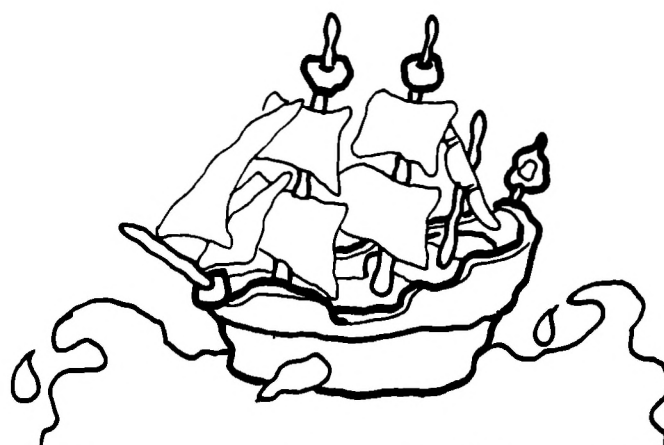
Η ΠΕΡΙΕΡΓΕΙΑ ΚΙ Η ΜΟΙΡΑ ΤΟΝ
ΣΠΡΟΧΝΟΥΝ ΔΥΤΙΚΑ. ΣΤΙΣ ΙΝΔΙΕΣ.

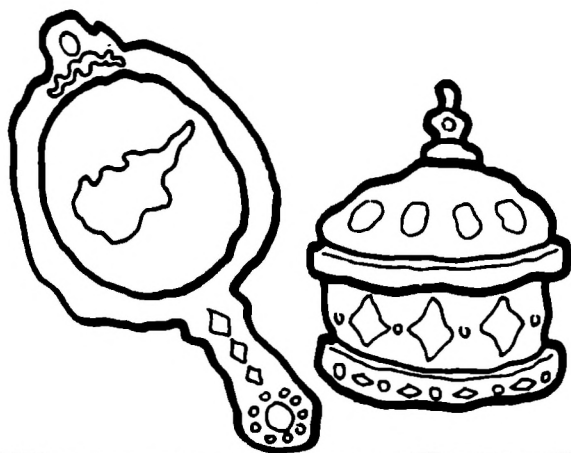
ΤΕΛΙΚΑ ΦΤΑΝΕΙ ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ.
ΚΑΙ ΜΑΛΙΣΤΑ ΣΤΗΝ ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ.

ΗΤΑΝ Η ΠΥΞΙΔΑ ΧΑΛΑΣΜΕΝΗ;
Ή ΟΙ ΙΝΔΙΕΣ ΣΕ ΛΑΘΟΣ ΘΕΣΗ;

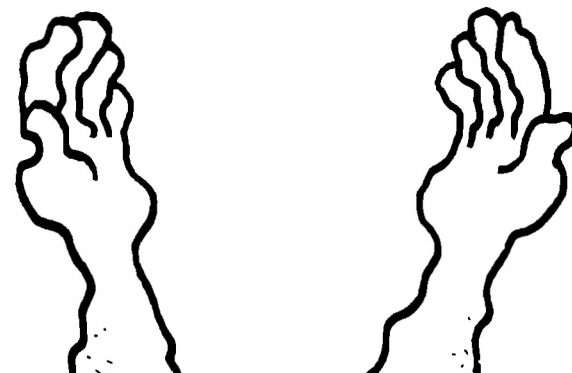
ΜΕ ΤΗΝ ΑΠΟΡΙΑ ΣΤΗΝ ΤΣΕΠΗ
ΚΑΤΕΒΑΙΝΕΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΡΑΒΕΛΑ.

ΧΑΡΙΖΕΙ ΣΤΟΥΣ ΑΓΡΙΟΥΣ ΟΛΑ ΟΣΑ
ΔΕΝ ΤΟΥ ΑΝΗΚΟΥΝ.

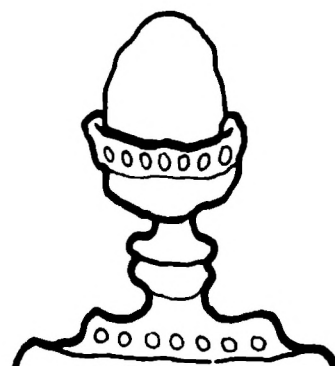
ΟΙ ΑΓΡΙΟΙ ΔΕΝ ΣΥΓΚΙΝΟΥΝΤΑΙ. ΚΑΙ
ΤΟΥ ΔΕΙΧΝΟΥΝ, ΜΕ ΤΟ ΣΥΜΠΑΘΕΙΟ,...

...ΜΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΝΑΑΑΑΑ!
ΤΡΟΜΑΖΕΙ ΚΙ ΕΠΙΣΤΡΕΦΕΙ ΠΙΣΩ.

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΕΝΟΙ ΣΤΟΝ ΤΟΠΟ ΤΟΥ,
ΟΜΩΣ ΟΣΟ ΛΕΙΠΕΙ, ΕΧΟΥΝ ΑΓΡΙΕΨΕΙ.

ΓΙΑΤΙ ΠΕΡΙΜΕΝΑΝ ΧΡΥΣΟ ΚΑΙ
ΜΠΑΧΑΡΙΑ. ΚΙ ΑΥΤΟΣ ΔΕΝ ΕΧΕΙ.

ΤΟΤΕ ΗΤΑΝ ΠΟΥ ΤΟΥ ΠΕΤΑΞΑΝ ΤΑ
ΠΕΡΙΦΗΜΑ ΑΥΓΑ ΤΟΥ ΚΟΛΟΜΒΟΥ.

ΤΕΤΑΡΤΗ 30.5.90 - ΤΡΙΤΗ 12.5.90

ΤΕΤΑΡΤΗ, 30.5.90

Ευρισκόμεθα εις τα τέλη Μαΐου, ο κ. Πρωθυπουργός οργώνει την Ευρώπη αναζητώντας δανεικά, η δίκη του καλαμποκιού έχει αρχίσει, η σύγκρουση Αυριανής - Λαλιώτη συνεχίζεται, οι καθηγητές δηλώνουν πως οπωσδήποτε θα απεργήσουν κατά τις Γενικές Εξετάσεις, όμως εγώ, καλού - κακού, επιμένω να εντρυφώ στα μυστήρια της Οργανικής Χημείας.

Πράγματι έχει κάνει αγωγή εξώσεως ο κ. Α. Παπανδρέου κατά του κ. Γ. Παπανδρέου Β'. Εσάς, τι σας νοιάζει; Δικό σας είναι το σπίτι;

Ή μήπως είναι καλύτερος ο κ. Κοντογιαννόπουλος που κάνει κι αυτός αγωγή κατά των καθηγητών, για να βγει παράνομη και καταχρηστική η απεργία τους;

Ονομαστική ψηφοφορία ζήτησε η αντιπολίτευση για

το φορολογικό νομοσχέδιο κι έτρεχαν με τις πυτζάμες οι κυβερνητικοί βουλευτές για να ψηφίσουν. Οι της αντιπολίτευσεως όμως δεν εύρισκαν ούτε τις πυτζάμες τους κι έτσι η κυβέρνηση κέρδισε 138-128.

Μονογραφήθηκε η νέα συμφωνία για τις αμερικανικές βάσεις, η οποία προβλέπει να συγκεντρωθούν όλες στην Κρήτη. Κι έτσι εμείς οι Μοραίτες κατακτήσαμε την εθνική μας ανεξαρτησία.

Σεισμός 7,5 Ρίχτερ εκ Καρπαθίων ορμώνενος ταρακούνησε ακόμη και τον Βόλο. Λίγο ακόμη θα ξυπνούσε μέχρι και την ομάδα του ΒΑΝ που κοιμόταν στην Αθήνα.

Θέμα παραγραφής θέτει κατά την δίκη για το καλαμπόκι ο εκ των συνηγόρων κ. Ν. Ανδρουλάκης. Τα επιχειρήματα θα τα ακούσουμε αύριο.

Τριών ετών έγινε σήμερα η τοπική ραδιοφωνία —κι ακόμη να μάθει να μιλάει.

ΠΕΜΠΤΗ, 31.5.90

Ατέλειωτος έμοιαζε αυτός ο μήνας —αλλά δεν ήταν.

Δεν εκδικάσθηκε η υπόθεση Παπανδρέου - Παπανδρέου διότι οι αντίδικοι πατήρ και υιός «τα βρήκαν» εξωδικώς: στις 15 Ιουλίου ο τζούνιор εγκαταλείπει τη βίλλα του Ψυχικού. Όσοι ενδιαφέρεστε για διαμερισμάκι στην επί αντιπαροχή πολυκατοικία που θα οικοδομηθεί, σπεύσατε.

Επαναδιαπραγμάτευση της αγοράς του αιώνα αποφάσισε το υπουργικό συμβούλιο —μα πόσους τέλος πάντων θα χορτάσουν αυτά τα «Μιράζ» και τα «F-16»;

Ανομοιογενής ήταν η πρωταρχική σούπα, από την οποία προήλθε το Σύμπαν, λίγα λεπτά μετά το «Μεγάλο Μπαμ» που το δημιούργησε, απέδειξαν στον Δημόκριτο. Εξ ου και οι δυσκολίες όλων των σοσιαλισμών σήμερα.

Μεσούντος του έτους, είναι δυνατό να λέγεται προ-υπολογισμός αυτό το πράγμα που κατέθεσαν στη Βουλή;

Με βασικό επιχείρημα ότι ακόμη κι αν το τρώγαμε σαν μπομπότα θα το είχαμε τώρα χωνέψει, αγόρευσε υπέρ της παραγραφής στη δίκη του καλαμποκιού ο κ. Ανδρουλάκης.

Παγκόσμια ημέρα κατά του καπνίσματος σήμερα και είμαι ευτυχής που δεν περιλαμβάνομαι στα 3.000.000 άτομα που θα πεθάνουν φέτος από το τσιγάρο. Αν πάθω τίποτα, αναζητείστε αλλού τον δολοφόνο.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 1.6.90

Συνεδρίασε η ΚΟΕΣ ήτοι η Κεντρική Οργανωτική Επιτροπή Συνεδρίου του ΠΑΣΟΚ —για να μην αισθάνεται μοναξιά ο Α. Παπανδρέου όταν παίρνει αποφάσεις.

Συνεδρίασε και το Πολιτικό Γραφείο του ΚΚΕ όπου εδόθη σκληρή μάχη μεταξύ εχθρών και υπερμάχων του μαρξισμού - λενινισμού, του δημοκρατικού συγκεντρωτισμού, της δικτατορίας του προλεταριάτου, του διεθνισμού. Για το φύλο των αγέλων δεν πρόλαβαν, σε επόμενη συνεδρίαση.

Επεφυλάχθη να αποφασίσει τη Δευτέρα του Αγίου Πνεύματος η Μονομελής Πρωτοδίκης που εκδίκασε την αγωγή Δημοσίου κατά ΟΛΜΕ —θέλει προφανώς να δεχθεί επιφοίτηση κι αυτή.

Μετά την Εκάλη, το Κολωνάκι, το Χίλτον, χτύπησαν τους φοροφυγάδες της Φιλοθέης οι άγνωστοι τρομοκρά-

τες μισθοφόροι του κ. Παλαιοκρασσά.

Αφού κρασί γράφεται με ένα σ, γιατί Παλαιοκρασσάς θέλει δυο; Φοβάται μήπως το προφέρουμε Παλαιοκραζά;

Δυσφορεί η ΓΣΕΕ γιατί δεν πήγαν έστω και γυμνοί να καταψηφίσουν το φορολογικό νομοσχέδιο οι βουλευτές ΠΑΣΟΚ-Συνασπισμού. Γιατί δεν τους προσφέρει πυτζάμες;

ΣΑΒΒΑΤΟ 2.6.90

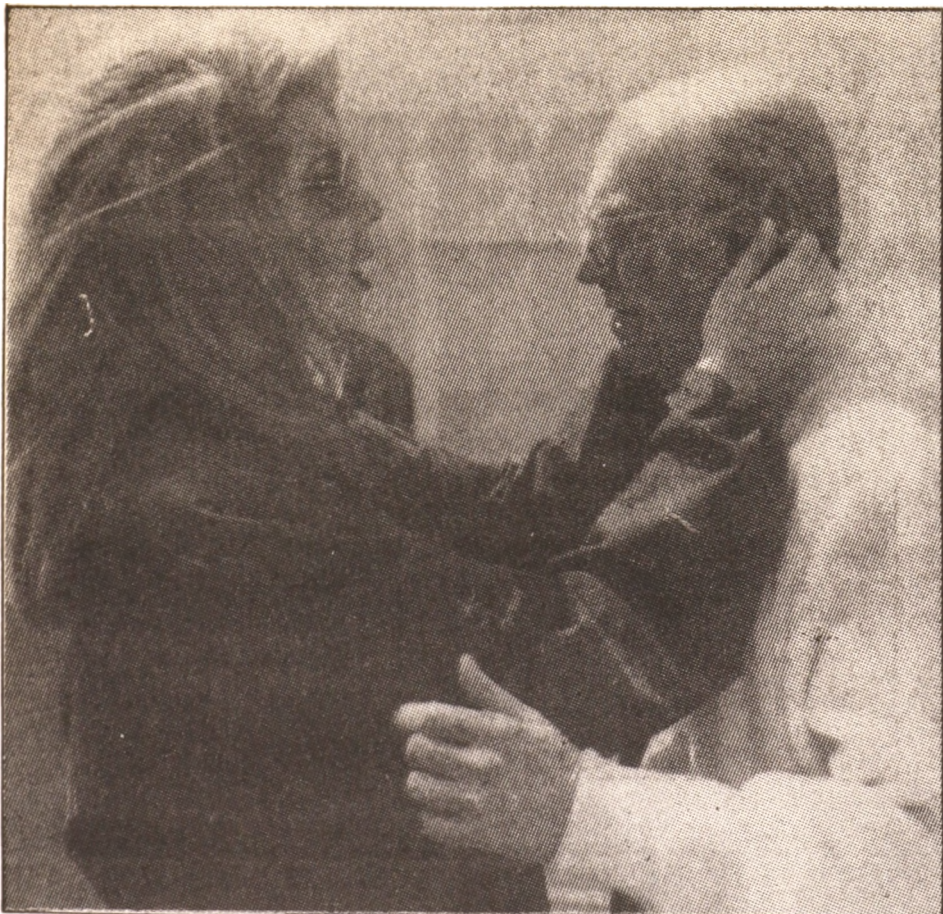
Όπως πάντα, ξεκίνησα τις αγορές μου στη λαϊκή της Καλλιδρομίου από την γωνία με την Οικονόμου όπου εκθέτουν την πραγματιά τους οι Πόντιοι. Εκεί που είχα απογοητευθεί πως όλο τα ίδια και τα ίδια έχουν και ετοιμαζόμουν να φύγω, βρήκα μια καταπληκτική μπουκάλα για κρασί κι ένα γαλάζιο κανταράκι. Η συλλογή μου με προϊόντα σοβιετικής υψηλής τεχνολογίας πλουτίζεται συνεχώς. Στην άλλη άκρη, στη γωνία με τη Χαρ. Τρικούπη αγόρασα καινούριο καροτσάκι, το παλιό εξέπνευσε. Το γέμισα καλούδια, γιατί ξέρω να ψωνίζω εγώ: παίρνω πάντα τα ακριβότερα, για να έχω το κεφάλι μου ήσυχο. Μόνο με τις ντομάτες δεν εφαρμόζω τον κανόνα γιατί διαπίστωσα πως όσο πιο πράσινες, τόσο πιο ακριβές —την αιτία δεν την έχω καταλάβει.

Λουλούδια πήρα από την ανθοπώλεια δίπλα στο περίπτερο της Εμμ. Μπενάκη —με αποκαλεί «αγόρι μου» με τρόπο που μόνο από την γιαγιά και τη μητέρα μου το έχω ακούσει —κι ας είμαστε περίπου συνομηλικοί. Από τον υπαίθριο ψιλικατζή στην κατηφόρα μετά τη Ζωσιμαδών λιμπίστηκα κι αγόρασα μια κουβαρίστρα ξύλινη με άσπρη κλωστή —τη μόνη ανάμεσα σε δεκάδες πλαστικές.

Το ουζερί στο νούμερο 55 της Καλλιδρομίου έκλεισε —μπήκε κι η ετικέτα ΕΝΟΙΚΙΑΖΕΤΑΙ. Το έχει στοιχειώσει το φάντασμα του Άσιμου, του προηγούμενου ενοικιαστή που αυτοκτόνησε, πως να προκόψει μαγαζί σε αυτόν τον χώρο; Από γνωστούς μόνο με τη Σούλα διασταυρώθηκα —είχε των πεπονιών εισαγωγής προς 220 το κιλό. Μόλις απαλλαγώ και από τα τελευταία τρία κιλά που μου άφησε η στέρηση της νικοτίνης θα εγκαθίσταμαι για ούζο στη «Μουριά» κι έτσι δεν θα μου ξεφεύγει κανείς από τους γνωστούς που κατεβαίνουν για τα σαββατιάτικα ψώνια.

ΚΥΡΙΑΚΗ, 3.6.90

Μια που ο κ. Μητσοτάκης φεύγει για τις ΗΠΑ αναζητώντας δολάρια και προστασία εγώ είπα να μείνω στην Αθήνα και να μην επωφεληθώ από την αργία του Αγίου Πνεύματος. Άλλωστε, μπορεί να τελειώσαμε την επανάληψη όλης της Οργανικής αλλά καλό

Αν ξανακοιτάξεις άλλη, θα σου τα βγάλω τ' αυτιά...

Αν το εμβλημα των Μοσχοβιτών Ελλήνων σας θυμίζει ΠΑΣΟΚ και όχι ΚΚΕ, το σφάλμα δεν είναι δικό μου.

κάνει κάπου-κάπου να ξαναλέμε τις ιδιότητες των αλκυλαλογονιδίων και τις παρασκευές των αλκοολών.

ΔΕΥΤΕΡΑ, 4.6.90

Όπως αναμενόταν, το Άγιο Πνεύμα, που τη χάρη του γιορτάζουμε σήμερα, έλαμψε κι ανακήρυξε παράνομη και καταχρηστική την απεργία των καθηγητών.

Υστερα από 70 χρόνια παρανομίας και την εποχή που τα ΚΚ μετονομάζονται ή αυτοδιαλύονται, οι Κουτλού-Σαργκίν ζητούν να γίνει νόμιμο το Ενοποιημένο ΚΚ Τουρκίας. Δικαιολογούνται, γιατί ήσαν φυλακή τόσο καιρό και δεν πήραν ειδηση τι γίνεται στον κόσμο.

Ο κ. Μητσοτάκης έφθασε στις ΗΠΑ, ο κ. Παπανδρέου πήγε στην Τήνο για να εκπληρώσει η κ. Λιάνη-Παπανδρέου τάμα της, εκατοντάδες χιλιάδες Αθηναίοι έφυγαν κι αυτοί —και μείναμε εμείς μόνοι μας να απολαμβάνουμε την Αθήνα.

Φουλάρουν με βενζίνη ρεζερβουάρ, τεπόζιτα και πάσης φύσεως δοχεία ημέρας και νυκτός οι Πανέλληνες, διότι από αύριο απεργούν τα βενζινάδικα και κινδυνεύουν να μην μπορούν να φτιάξουν κοκταίηλ Μολότωφ.

Απέθανε προχθές 82 ετών ο Ρεξ Χάρισον —πρόλαβε όμως να παντρευτεί έξι φορές. Και στα δικά σας —τους γάμους εννοώ.

Ρασίντ και ύδωρ ζήτησε ο Υπεξ των ΗΠΑ κ. Μπέικερ κατά τη συνάντησή του με τον κ. Μητσοτάκη. Επείσθη εν τέλει ότι, λόγω ξηρασίας, έπρεπε να αρκεστεί στον Ρασίντ.

ΤΡΙΤΗ, 5.6.90

Παγκόσμια Ημέρα Περι-

βάλλοντος αλλά ούτε 500 Συνασπιστές δεν μαζεύτηκαν να ακούσουν τον Α. Κύρκο να εκφωνεί τον πανηγυρικό της ημέρας.

Ούτε και οι ζωόφιλοι που μαζεύτηκαν μπρος στο υπ. Παιδείας για να υποστηρίξουν το δικαίωμα των κατοικιδίων στη στέγη ήσαν περισσότεροι. Όσο γι' αυτούς που διαδήλωσαν υπέρ του Ρασίντ, ελάχιστοι ήσαν. Δύσκολοι καιροί για διαδηλώσεις, καιρός για αναδιπλώσεις.

Ο κ. Μητσοτάκης βρίσκεται πάντα στις ΗΠΑ, το ζεύγος Παπανδρέου επέστρεψε, οι καθηγητές απεργούν, οι μαθητές αγωνιούν κι εγώ συμπάσχω —μέχρις ότου ανοίξουν οι ιδιωτικές κλινικές, που υπεσχέθη η κ. Κούτσικου, να με γιατρέψουν. Εκτός κι αν προλάβουν τα ιδιωτικά σχολεία και τα ιδιωτικά πανεπιστήμια και μας απαλλάξουν από τους «δικαιους αγώνες» όλων των κρατικοδιδαιτών.

ΤΕΤΑΡΤΗ, 6.6.90

Παραγραφή δεν έγινε, διότι αυτή η υπόθεση του καλαμποκιού δεν χωνεύεται με τίποτα, απεφάνθη ομοφώνως, το Ειδικό Δικαστήριο.

Διαμαρτύρεται ο κ. Τσοβόλας γιατί το τηλέφωνό του έχει «κοριούς» —δεν αναρωτήθηκε προηγουμένως μήπως ξεχάστηκαν εκεί από την εποχή Τόμπρα;

Η τακτική, ανά δεκαπενθήμερο, γενική απεργία ΓΣΕΕ και ΑΔΕΔΥ καθ' άπασαν την Επικράτειαν έλαβε χώρα σήμερα. Μέσα στη γενική σύγχυση ο γνωστός προστάτης των ταξιτζήδων υπ.Μετ.Επ. κ. Γκελεστάθης άφησε ελεύθερα μονά-ζυγά τα ΙΧ στην Αθήνα. Αμφίβολο αν θα έχουμε συνέλθει ως την επόμενη Γενική Απεργία.

Μήνυση κατάθεσε ο Κ. Λαλιώτης κατά του Κ. Γερονικολού, πρώην αρχιαιριανιστή, για όσα συκοφαντικά έγραψε εναντίον του στον «Δημ. Λόγο».

Πατήρ και θυγάτηρ Μητσοτάκη συναντήθηκαν με τον Πρόεδρο των ΗΠΑ κ. Μπους. Δεν έγινε γνωστό αν εξασφάλισαν και νέες βάσεις για την ιδιαίτερή τους πατρίδα.

ΠΕΜΠΤΗ, 7.6.90

Με ψήφους 79-1 οι πρόεδροι των καθηγητών απεφάσισαν να απεργήσουν παράνομως και καταχρηστικώς κατά τις εξετάσεις. Καιρός, νομίζω, Διονυσία να φύγεις κι εσύ για το Χάρβαρντ όπου ο υιός Μητσοτάκης σήμερα επεράτωσε επιτυχώς τας

σπουδές του χωρίς να βασανίζεται ούτε από τους υποργούς, ούτε από τους καθηγητές του.

Κατάλαβε τέλος πάντων ο κ. Μητσοτάκης ότι δεν γίνεται με την ίδια αγορά του αιώνα να βουλευτούν όλοι κι αποφάσισε, αντί επαναδιαπραγματεύσεως, να αγοράσει και άλλα όπλα από τις ΗΠΑ.

Πετρελαιοκηλίδα απειλεί τον Καβο-Μαλιά, την Ελαφονησο και τη Νεάπολη. Δεν πειράζει: μετά τις σπουδές μας στο Χάρβαρντ, θα πηγαίνουμε για μπάνιο στις Μπαχάμες.

«Όχι στον πατερναλισμό» εκραύγαζε ο κ. Κατσανέβας —για τον πεθερισμό πότε θα μας μιλήσει;

«Κωμική» χαρακτήρισε την προοπτική συλλογικής ηγεσίας για το ΠΑΣΟΚ ο Α. Παπανδρέου, η οποία επιπλέον «θα ευνοούσε το Κίνημα». Ενώ υπό την ηγεσία του το ΠΑΣΟΚ γαμεί και δέρνει.

Οι συνήγοροι του Ν. Αθανασόπουλου, μετά τη μη πα-

λύσει το πρόβλημα του φύλου των αγγέλων: Διότι δεν είναι τόσο απλό να ανατραπεί απόφαση Οικουμενικής Συνόδου του 543 μ.Χ. που όρισε πως είναι άνευ φύλου και μη αναπαραγόμενοι, άπαξ δημιουργηθέντες.

Εάν δεν σας αρέσουν οι πίσσες της Νεάπολης μπορείτε να απολαύσετε πυρκαϊές στις περιοχές Ιεράπετρας και Ηρακλείου.

Κόντρα στο Μοντιάλε, στα ΜΑΤ, και στα ναρκωτικά οι Εξαρχειώτες οργανώνουν εκδηλώσεις στην Πλατεία τους. Ουδείς δικαιούται να απουσιάζει.

ΣΑΒΒΑΤΟ, 9.6.90

«Κυρά μου, κι εσύ είσαι μεγάλη, αλλά είσαι τρυφερή», αντέτεινε ο μανάβης προς πελάτισσα που διαμαρτυρήθηκε για το μέγεθος και την ηλικία των πιπεριών. «Τι το κοιτάς, οικόπεδο θα πάρεις και φοβάσαι μην είναι παράγωνο;», μου απήυθυνε προσωπικώς άλλος, όταν θεώρησε πως διάλεγα υπερβολικά προσεκτικά τα

Αυτός τους έδειχνε το δάχτυλό του κι αυτοί κοιτάζαν το φεγγάρι.

ραγραφή, αποχώρησαν από τη δίκη για το καλαμποκι —φοβήθηκαν μήπως τους φάνε κι αυτούς οι κότες;

Πανσέληνος σήμερα —σημασία έχει να την θυμηθείτε και να την εορτάσετε, έστω και το μεσημέρι.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 8.6.90

Όλη η Ελλάς ταυτίστηκε με το Καμερούν και εορτάζει τη νίκη του επί των Αργεντινών —μετά, λέει, φταίει ο Ντιροζέλ...

Ολόκληρη Έκτακτη Σύνοδος της Κεντρικής του Επιτροπής συγκάλεσε το ΚΚΕ για να

καρότα. Με όλες τούτες τις ατάκες, η Λαϊκή της Καλλιδρομίου δεν μου έφτιαξε σήμερα το κέφι.

Η Κεντρική Επιτροπή της ΕΑΡ καταψήφισε τον απολογισμό δράσης που παρουσίασε το Εκτελεστικό Γραφείο. Αναρωτιέμαι αν τους κεντροεπιτρόπους απασχόλησε το γεγονός ότι απέμειναν λιγότεροι από τους μισούς, ήτοι, από τους 101 που εξέλεξε το ιδρυτικό συνέδριο της ΕΑΡ.

ΚΥΡΙΑΚΗ, 10.6.90

Εδώ που τα λέμε αν δεν είσαι φίλαθλος να σε ενδιαφέ-

ρει το Μοντιάλε, πασόκος να φοβάσαι μήπως σε κλείσουν φυλακή, μαθητής να αγωνιάς για το τι σου επιφυλάσσουν οι καθηγητές σου — τίποτα δεν συμβαίνει σε αυτόν τον τόπο.

Σχεδόν τίποτα, δηλαδή, γιατί υπάρχουν κι αυτοί της «17N» που κυκλοφορούν με ένα μπαζούκας στον ώμο και βάλλου κατά πολυεθνικών στόχων. Τέτοια σχιζοφρένεια, ούτε σε ταινία του Γούντυ Άλλεν.

ΔΕΥΤΕΡΑ, 11.6.90

Δεν έχουν άδικο οι πασόκοι να φοβούνται ότι θα τους κλείσουν όλους φυλακή, αν αληθεύουν οι καταγγελίες των Κουρήδων ότι ο Πρόεδρος του Ειδικού Δικαστηρίου και του Αρείου Πάγου κ. Γρίβας θα πάρει 200 εκατ. ως αμοιβή επιδιαιτητή.

Εν τέλει φαίνεται ότι υπάρχει φοβερή συνομοσία Ντόρας-Μπαλωμένου να προικοδοτηθεί η πρώτη με το Υπ. Παιδ για να δώσουμε κι εμείς εξετάσεις —κατά το γνωστό σενάριο του 1988, τότε που όλοι υποστηρίξαμε τους καθηγητές κι αυτοί έκτοτε καβάλησαν το καλάμι.

Με επιστολή στην «Επικαιρότητα», η «17N» υποδεικνύει στους φορατζήδες βομβιστές να ελέγχουν με ακρίβεια «τις πληροφορίες για τους ιδιοκτήτες των αυτοκινήτων που καταστρέφουν» —βάζω στοίχημα πως την πλήρωσε και όχημα κάποιου δικού τους!

Έρχεται καύσωνας, άλλως κυνικών καύμα, από μεθαύριο —προειδοποιεί η ΕΜΥ. Η σημερινή εν Αθήναις αύξηση της θερμοκρασίας προέρχεται απλώς από πυρκαϊές σε Κερατέα-Καπανδρίτι.

Συμφωνεί μαζί μου και θεωρεί πιθανό να έχουμε βουλευτικές εκλογές το φθινόπωρο ο Α. Παπανδρέου.

ΤΡΙΤΗ, 12.6.90

«Μάταιη η προσπάθεια να τρωθεί το κύρος μου», δηλώνει ο κ. Γρίβας με αφορμή την επιδιαιτησία του. Δεν άφηνε να το πει κανείς άλλος;

Αναβολή των Εξετάσεων για τον Ιούλιο ανακοίνωσε ο κ. Κοντογιαννόπουλος. Περιμένοντας την κ. Ντόρα Μπακογιάννη, αναχωρούμε κι εμείς για διακοπές —πριν έρθει ο καύσων και πριν μας προλάβουν οι φωτιές που απειλούν το Λεκανοπέδιο.

**Ο ΑΝΑΒΑΛΛΟΜΕΝΟΣ
ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ**

ΛΟΓΟΥ ΧΑΡΙΝ

ΠΑΡΕΔΡΟΣ, ΠΑΠΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΗΣ;

Την τελευταία στιγμή μάθαμε πως εν τέλει ο καύσων δεν θα έρθει —κι έτσι η ευκαιρία χάθηκε να γεμίσει τούτη η στήλη με σκέψεις επί θέματος ευκόλου και με οικολογικές κοινοτυπίες που βρίσκουν σύμφωνους όλους τους, με «καλή θέληση», ανθρώπους. Δεν θα μου βγάλετε πάντως εύκολα από το μυαλό την ιδέα ότι η προαγγελία του δεν ήταν λάθος της ΕΜΥ αλλά κυβερνητικός σχεδιασμός για να πέσει «στα μαλακά» η αναβολή των Γενικών Εξετάσεων για τον Ιούλιο —διότι γονείς και μαθητές εσκέφθηκαν ότι «εδώ που τα λέμε, δεν θα ήταν κι ευχάριστο να γράφεις διαγωνισμούς με 40 βαθμούς υπό σκιάν θερμοκρασία». Το βέβαιο είναι πως οι ενδιαφερόμενοι κατάπιαν την αναβολή ευκολότερα χάρις στην απειλή του επερχομένου καύσωνος.

Ασχέτως όμως κυβερνητικών συνωμοσιών δεν είναι καθόλου εύκολος ο καταμερισμός ευθυνών για τούτη την απεργία —και μιλώ περί ευθυνών γιατί δεν πιστεύω (πλέον) πως όλοι οι «αγώνες» είναι δίκαιοι, ούτε πως οδηγούν σε ευτυχέστερο μέλλον. Κάθε κινητοποίηση κρίνεται συγκεκριμένα από τον συνδυασμό στόχων που θέτει και μέσων που χρησιμοποιεί κανείς.

Με βάση μιαν άλλη, αγοραία και κυνική λογική, είναι αναμφίβολο πως τα οικονομικά αιτήματα της ΟΛΜΕ είναι «δίκαια» —όλοι προσπαθούν να αρπάξουν ό,τι μπορούν από την πίττα που μοιράζει το κράτος, επομένως γιατί όχι οι καθηγητές; Και τα μέσα είναι «δίκαια» —όλοι προσπαθούν να ασκήσουν τη μέγιστη δυνατή πίεση, αδιαφορώντας για τα θύματα που προκαλούν, επομένως γιατί όχι οι καθηγητές;

Ακόμη και στο πλαίσιο μιας τέτοιας συνδικαλιστικής λογικής θα μπορούσε να συζητηθεί αν οι καθηγητές βγαίνουν εν τέλει κερδισμένοι. Διότι αυτοκαταργούνται: δημόσια, ρητά, χωρίς προσχήματα, αναιρούν το ρόλο τους ως παιδαγωγών που μεταφέρουν, πέρα από γνώσεις, και αξίες. Φυσικά όχι τις κυνικές αξίες που προαναφέραμε (ποιός καθηγητής θα τις διδασκε στο μάθημα της έκθεσης;) αλλά αυτές του διαφωτισμού: για τον ορθό λόγο, την αδελφότητα, την αλληλεγγύη, την ελευθερία —τις αξίες δηλαδή που αγράμματοι κυνικοί θα αποκαλούσαν «ιδεολογική πλύση εγκεφάλου». Αν όμως αυτοκαταργούνται ως ιδεολογικός μηχανισμός, δεν γίνονται παντελώς άχρηστοι στο κράτος; Γιατί στο μέλλον να τους τρέφει;

Ήδη όμως η εμπλοκή σε μια τέτοια συζήτηση είναι απαράδεκτη και δημιουργεί μεταγχολικές σκέψεις. Στην παραδοσιακή ιδεολογία που ήθελε εξουσίες του χωριού «τον πάρεδρο, τον παπά, τον δάσκαλο» δεν έχου-

με να αντιτάξουμε παρά τη συνδικαλιστική εξαθλίωση του «ό,τι προλάβουμε να αρπάξουμε;». Δεν μας έχει μείνει τίποτα άλλο πέρα από τη μανία να αποκτήσουμε ακόμη μερικά χιλιάρικά, τα περίφημα 18 που πήραν και οι φορατζήδες; Κι όταν μεθαύριο επιτραπούν τα ιδιωτικά πανεπιστήμια με τι όπλο θα διεκδικούν οι καθηγητές κάποια χιλιάρικά παραπάνω;

Κάτι τέτοιες στιγμές θυμάμαι τον αποστάτη Καούτσκυ που μιλούσε για τα όρια της συνδικαλιστικής συνείδησης (και τον αντέγραψε και ο Λένιν). Πως καταφέραμε εν τέλει οι αξίες των συνδικαλιστών να γίνουν αξίες όλης της κοινωνίας; Πως ξέπεσαν οι αγώνες για ελευθερία, για δημοκρατία, για σοσιαλισμό σε κλωτσοπατινάδα για να προλάβουμε το μεγαλύτερο κομμάτι από την πίττα; Δεν μπορεί να φταίει άλλος από την Αριστερά για όλα αυτά —πρέπει όμως να δούμε το πώς και το γιατί.

Δεν ξέρω αν έχουν προλάβει να αναλογιστούν οι καθηγητές το τι θεμελιακές αξίες αποτελειώνουν με αυτήν την απεργία. Το 1988 έγινε κατανοητή (και υποστηρίχθηκε) η απεργία στις εξετάσεις σαν έσχατο μέτρο απελπισίας, μετά από κινητοποιήσεις που αντιμετωπίστηκαν από το ΠΑΣΟΚ με παγερή αδιαφορία. Φέτος, θεωρείται αυτονόητο και λογικό μέτρο πάλης όπως οι ναυτικοί της ακτοπλοΐας απεργούν Πάσχα και Χριστούγεννα. Οι μαθητές όμως είναι παιδιά, δεν είναι ούτε βαλίτσες, ούτε επιβάτες. Κάποτε τα παιδιά γιόρταζαν όταν οι καθηγητές απεργούσαν, σήμερα ποιός υποψήφιος κατανοεί τις 18.000 που απαιτεί η ΟΛΜΕ σαν πολυτιμότερο αγαθό από τη δική του αγωνία να επιτύχει στις εξετάσεις; Η ΟΛΜΕ δηλώνει ρητά και κατηγορηματικά πως η παιδεία είναι άχρηστη, πως η σχέση δασκάλου / μαθητή είναι ανύπαρκτη, πως μόρφωση δεν υπάρχει —ότι το μόνο που αξίζει είναι ένας γερός εκβιασμός, την κατάλληλη στιγμή για να αποκτήσουμε το μερίδιο που μας «ανήκει».

Ο πάρεδρος και ο παπάς, η πολιτική και η θρησκευτική εξουσία, υπάρχουν πάντα στο χωριό. Ο δάσκαλος εξαφανίστηκε, η εξουσία του λόγου. Τη θέση του πήρε ο συνδικαλιστής που αρνήθηκε τον λόγο στο όνομα της δύναμης. Για την εξέλιξη αυτή δεν ευθύνονται βεβαίως μόνο, ούτε κυρίως, οι καθηγητές. Σηματοδοτεί κάποιους μετασχηματισμούς που δεν θα έπρεπε να μας κάνουν ευτυχισμένους. Αξίζει νομίζω να διαλογιστούμε για όλα αυτά και όχι να ξεφεύγουμε καταγγέλοντες τις αυταπόδεικτες ευθύνες του αντίπαλου, της συντηρητικής πολιτικής εξουσίας.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ Κ. ΨΥΧΟΓΙΟΣ

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΟΝ ΕΛΑΙΩΝΑ ΜΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ «ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ»

Anywhere —anywhere— out of the world

Το οξυγόνο στην Αθήνα έχει γίνει δυσεύρετο· η ατμόσφαιρα είναι κάθε μέρα και πιο αποπνικτική, ενώ οι χώροι πρασίνου στην περιοχή της πρωτεύουσας εξακολουθούν να παραμένουν ελάχιστοι. Αν όμως ο λεγόμενος Ελαιώνας, μια περιοχή 9.177 στρεμάτων, λίγα μόλις λεπτά μακριά από την Ομόνοια, δεν φιλοξενούσε βιομηχανίες, σταθμούς φορτηγών, χωματερές και βυρσοδεψεία, αλλά δένδρα και λαχανόκηπους, όπως μέχρι πριν το 1950, ίσως τότε το πρόβλημα ζωής που αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι της Αθήνας να περιοριζόταν ή και να λυνόταν.

Με αυτό το σκεπτικό το περιοδικό «ΑΝΤΙ» σε συνεργασία με την Εναλλακτική Κοινότητα «Παρέμβαση» και τον Εξωραϊστικό Σύλλογο «Άγιος Σάββας», ξεκίνησαν, ήδη, για την περίοδο 1990 μία παρέμβαση ουσίας στην γειτονιά «Μαρκόνι». Η παρέμβαση αυτή στοχεύει στην υλοποίηση της πρότασης του ΑΝΤΙ να ξαναγίνει ο Ελαιώνας πηγή ζωής για την Αθήνα.

ΓΙΑΤΙ ΕΠΙΛΕΞΑΜΕ ΤΗΝ ΓΕΙΤΟΝΙΑ ΜΑΡΚΟΝΙ. ΤΙ ΘΑ ΚΑΝΟΥΜΕ.

Η γειτονιά **Μαρκόνι** βρίσκεται σε μια από τις πιο υποβαθμισμένες περιοχές του Λεκανοπεδίου Αττικής. Απέχει μόλις ένα χιλιόμετρο από το κέντρο της Αθήνας, αλλά η ποιότητα ζωής είναι πολύ χαμηλή.

Πριν τρία χρόνια, η περιοχή υδροδοτή-

θηκε και τον Δεκέμβριο του 1989 εντάχθηκε στο σχέδιο πόλης. Οι κοινόχρηστοι χώροι παραμένουν αδιαμόρφωτοι ή χρησιμοποιούνται ως σκουπιδότοποι. Υπάρχει μια υποτυπώδης παιδική χαρά, αλλά ούτε μια πλατεία. Λειτουργεί ένα μονοθέσιο δημοτικό σχολείο, στον χώρο που παλιότερα βρισκόταν ένα βιοτεχνικό εργαστήριο. Οι περισσότεροι από τους κατοίκους εργάζονται στις βιομηχανίες της περιοχής.

Στην γειτονιά **Μαρκόνι** θα επισκευάσουμε την παιδική χαρά και θα διαμορφώσουμε έναν κοινόχρηστο χώρο σε πλατεία.

Απώτερος στόχος μας είναι να δενδροφυτεύσουμε και να παρέμβουμε σε άλλες περιοχές του Ελαιώνα, ως συμβολή στην εξανθρώπιση του άξενου και εχθρικού αυτού τόπου.

«Για μας, έχει πολύ μεγάλη σημασία ότι ο Ελαιώνας, τα 9.177 στρέμματα, βρίσκεται τόσο κοντά στην Ομόνοια αλλά, εκτός της γειτονιάς **Μαρκόνι**, εξακολουθεί να είναι εκτός σχεδίου πόλεως. Ο Ελαιώνας μπορεί να γίνει η ανάσα της Αθήνας. Βέβαια, δεν πιστεύουμε ότι με κάποιες παρεμβάσεις και κάποια έργα που θα πραγματοποιήσουμε θα λύσουμε το πρόβλημα· είναι πρόβλημα που ασφαλώς δεν λύνεται τόσο απλά, γνωρίζουμε ότι είναι πολυσύνθετο. Εμείς απλώς θέλουμε, πέρα από τα λόγια, να προτείνουμε έναν τρόπο ενεργοποίησης των πολιτών», λέει ο Παναγιώτης Σαϊβανίδης, μέλος της Ε.Κ. «Παρέμβαση».

Η ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΕΝΑΡΞΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Το απόγευμα της Παρασκευής 8 Ιουνίου πραγματοποιήθηκε στον κοινόχρηστο χώρο που σκοπεύουμε να διαμορφώσουμε σε πλατεία της γειτονιάς «**Μαρκόνι**», η πρώτη συγκέντρωση - εκδήλωση για την έναρξη του έργου.

Την εκδήλωση παρακολούθησαν εκπρόσωποι κομμάτων, υπουργείων, αρχιτέκτονες, αρχαιολόγοι, εκπρόσωποι του Δήμου Αθηναίων, φίλοι του ΑΝΤΙ, καθώς και οι κάτοικοι της γειτονιάς.

Τις ομιλίες άνοιξε ο εκδότης του ΑΝΤΙ, κάνοντας μια αναδρομή στις έως τώρα ενέργειες του περιοδικού. Στη συνέχεια, αναφέρθηκε στο έργο που πρόκειται να γίνει κατά την περίοδο 1990. Η εισήγηση

Η συντροφιά της «Παρέμβασης».

του υπεύθυνου της Ε.Κ. «Παρέμβαση» **Μπάμπη Πουλόπουλου** είχε θέμα το πρόβλημα των ναρκωτικών στην Ελλάδα. Τίτλος: «Το πρόβλημα των ναρκωτικών και μια κοινωνία σε κρίση». Για την οργάνωση, τους στόχους και την φιλοσοφία της Ε.Κ. «Παρέμβαση» μίλησαν τα μέλη της Κοινότητας **Γιώργος Χαραλαμπίδης** και **Μαρία Ξένου**. Τις αναπλάσεις και τα έργα που θα πραγματοποιηθούν στη γειτονιά «**Μαρκόνι**» ανέπτυξαν αναλυτικά η αρχιτέκτων **Φωτεινή Μαργαρίτη** και το μέλος της Ε.Κ. «Παρέμβαση» **Παναγιώτης Σαϊβανίδης**. Σημειώνουμε ότι το έργο σχεδιάστηκε από τις αρχιτέκτονες **Φωτεινή Μαργαρίτη** και **Ασπασία Ταλλιαδώρου**.

Μια πολύ εύγλωττη και συγκινησιακά φορτισμένη εικόνα ως προς την ανταπόκριση που έχει το έργο «Παρέμβαση στον Ελαιώνα», από την πλευρά των κατοίκων του «**Μαρκόνι**», έδωσε στην ομιλία του ο **Μπάμπης Κοτοπούλης**, μέλος του Εξωραϊστικού Συλλόγου «Άγιος Σάββας».

Την υιοθέτηση του έργου από τον Δήμο Αθηναίων υπογράμμισε με την παρουσία και την παρέμβασή της η εκπρόσωπος του **Έλλη Παπακωνσταντίνου**, η οποία και επεσήμανε την μελλοντική έμπρακτη συμβολή του Δήμου. Σύντομες παρεμβάσεις και προτάσεις για την πλαισίωση του έργου από άλλες εκδηλώσεις έκαναν πολλοί από τους παρισταμένους.

Μια «μουσική παρέμβαση» στο χώρο πραγματοποίησε με την αφιλοκερδή συμμετοχή του το «**Κουαρτέτο Εγχόρδων του Δήμου Πειραιά**» που έπαιξε έργα Μότσαρτ, Σκαλκώτα και Τζόπλιν.

Για την «Παρέμβαση στον Ελαιώνα» έχει ανοιχθεί λογαριασμός στην **Εθνική Τράπεζα** με αριθμό 116/763977-52, στον οποίο μπορούν να καταθέσουν χρήματα όσοι φίλοι θα ήθελαν να μας βοηθήσουν στην προσπάθειά μας να ξαναγίνει ο Ελαιώνας πηγή ζωής.

Οι συγκεντρωμένοι παρακολουθούν τις ομιλίες.

Τάματα και θάματα

Το ζεύγος Παπανδρέου αφού εκπρόσκυνσε γονυπετές τις Χριστιανικές εικόνες στην Τήνο εξέδραμε για ολιγοήμερες (ώστε να μην φανεί ότι απουσιάζει επί μακρόν από τα καθήκοντά του) διακοπές και μονοήμερες κρουαζιέρες στη Χαλκιδική, φιλοξενούμενο από το συγκρότημα Τύπου της κυρίας Βελλίδη (αυτές οι διασυνδέσεις με τον Τύπο έχουν γίνει δεύτερη φύση).

Και ως εκ θαύματος μετεβλήθη κατά τας διακοπές και η αντιπολιτευτική διάθεση του κ. Παπανδρέου, ο οποίος τώρα υπόσχεται πιο σκληρή αντιπολιτευση και μας προειδοποιεί για τη «λαίλαπα που επέρχεται» της οποίας μάλιστα η σύγκριση με την βετία του ΠΑΣΟΚ θα είναι καταλυτική! Από λαιλαπα δηλαδή σε λαιλαπα.

Υπό την πίεση των «Αυριανιστών» ο κ. Παπανδρέου ονειρεύεται νέους ανέκδοτους για να αντιμετωπίσει το κύμα λιτότητας το οποίο τον πλήττει θανάσιμα, καθ' όσον, εστερήθη της ΑΤΑ του δεύτερου τετραμήνου και το ενοικιό του πρόκειται προσεχώς να αυξηθεί λόγω της αύξησης της αντικειμενικής αξίας των ακινήτων.

Ανησυχεί δε βαθύτατα ο κ. Παπανδρέου για την πορεία των εθνικών μας θεμάτων. Στο ότι ο ίδιος ούτε επεδίωξε επίσκεψη στην Αμερική, ούτε τη συμφωνία για τις βάσεις θα υπέγραφε, ούτε το Ισραήλ θα ανεγνώριζε και θα αντιμετώπιζε τον Μπους «πολυδυστάτα».

Και φυσικά την αλλαγή αντιπολιτευτικής πλεύσης δεν την επιβάλλουν λόγοι τακτικής αλλά η σωτηρία του έθνους και το κλίμα που δημιουργεί η κυβέρνηση.

Με αυτές τις φθηνές δικαιολογίες ο κ. Παπανδρέου προσπαθεί να συγκαλύψει την απουσία κάθε συνεκτικού αντιπολιτευτικού λόγου, την ανυπαρξία κάθε συγκεκριμένου προγράμματος δράσης —που συναγωνίζεται σε αοριστία, κομπασμό, σύγχυση και ασυναρτησία την κυβερνητική πολιτική— την έλλειψη ιδεολογικού έρματος και σαφούς πολιτικού προσανατολισμού.

Τι απομένει; Μα είναι φανερό. Απομένει η «αυτόνομη στρατηγική» του Αυριανισμού. Το θαύμα συντελέσθη. Επήλθε η στροφή ταχύτερα του αναμενόμενου και συντελούντων των εξελίξεων στη δίκη των «εθνικών ηρώων» του αλλοδαπού καλαμποκιού.

Για τον Ελαιώνα

Στις πρώτες και περιορισμένης έκτασης εξαγγελίες, που έγιναν από την κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας, υπήρχε ειδική μνεία για την αντιμετώπιση της πλέον κρίσιμης για την Αθήνα περιοχής, της περιοχής του Ελαιώνα. Είχαμε αναστενάξει από ανακούφιση. Επιτέλους η Πολιτεία αναγνώρισε το μέγεθος του προβλήματος και πρόκειται να ασχοληθεί.

Δυστυχώς όμως φαίνεται πως το έχει αναγνωρίσει από την ανάποδη. Και τι δεν ακούμε! Για απελευθέρωση των προϋποθέσεων εκσυγχρονισμού και επέκτασης των βιομηχανιών στην Αττική! Για μείωση των εισφορών σε γη των εντασσόμενων στο Σχέδιο περιοχών, που σημαίνει δηλαδή ακόμη λιγότερο πράσινο για τον Ελαιώνα! Για αύξηση των συντελεστών δόμησης! Ενώ στο μεταξύ διάστημα συνεχίζεται η εκποίηση των μεγάλων κτημάτων, που ανήκουν σε ΝΠΙΔ και η μεταφορά τους στα χέρια ιδιωτικών επιχειρήσεων.

Τι άραγε μαγειρεύεται εις βάρος της Αθήνας και του Ελαιώνα, στις διάφορες συσκέψεις παραγόντων που μαθαίνουμε ότι προετοιμάζονται;

Ισονομία...

Είναι 19 χρονών. Λέγεται Νίκος Παπαματθαίου. Τον συνέλαβαν στις 22 Μαρτίου στην περιοχή Κυψέλης όπου κατοικεί με την κατηγορία της συμμετοχής σε «επίθεση αγνώστων με μολότωφ» εναντίον περιπολικών.

Από τότε είναι προφυλακισμένος. Το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών απέρριψε ενάμισυ μήνα μετά την κατάθεσή της την αίτηση αποφυλάκισής του. Τον θεωρεί μάλιστα ιδιαίτερα επικίνδυνο και ύποπτο φυγής!

Οι μαρτυρίες που βαρύνουν στο κατηγορητήριο είναι δύο αστυνομικών που τον συνέλαβαν και οι καταθέσεις των οργάνων του περιπολικού. Ουδείς άλλος μάρτυρας υπάρχει. Το σήμα του περιπολικού προς το κέντρο έλεγε ότι οι δράστες του επεισοδίου ήταν δυο και διέφυγαν με μοτοσυκλέτα. Οι καταθέσεις όμως ότι ήταν τρεις και διέφυγαν με τα πόδια...

Ο ένας αστυνομικός υποστηρίζει ότι τον αναγνώρισε και αποτύπωσε μάλιστα τα χαρακτηριστικά του (χρώμα παντελονιού, σακάκι χωρίς μανίκια, χρώμα μαλλιών κλπ.) στις 11.30 το βράδυ αν και το σημείο που βρισκόταν όταν τον είδε, όπως προκύπτει από την κατάθεση, δεν εί-

«Δακρύζει» ο Αώος...

Επί μια δεκαετία αγωνίζονται οι κάτοικοι της Κόνιτσας (το ΑΝΤΙ είχε κάνει εκτεταμένη αναφορά) να μετατραπεί ένα βυρσοδεψείο που μολύνει την περιοχή τους σε άλλη μονάδα και ουδείς από τους αρμόδιους συγκινήθηκε. Η απειλή για την καταστροφή του περιβάλλοντος είναι υπαρκτή και ήδη οι πρώτες συνέπειες έχουν φανεί. Δεν έφτανε όμως αυτό. Τώρα προστέθηκε και νέα απειλή. Η ΔΕΗ προσπαθεί να εκτρέψει τις πηγές του Αώου (Βάλια - Κάλντα) πράγμα που όπως δικαιολογημένα επισημαίνουν οι Κονι-

τσιώτες θα ανατρέψει το οικοσύστημα στην Χαράδρα Αώου και θα επιφέρει το τελειωτικό πλήγμα στον κάμπο της Κόνιτσας που θα πάψει έτσι να αρδεύεται.

Οι κάτοικοι της Κόνιτσας δεν πρέπει να μείνουν μόνοι σε αυτόν τον αγώνα. Μια περιοχή με πολλά προβλήματα αν καταστραφεί και οικολογικά κινδυνεύει να μαραζώσει. Η χαράδρα του Αώου, αν γίνει η εκτροπή των πηγών του, θα καταστραφεί με συνέπειες απρόβλεπτες, για το οικοσύστημα της περιοχής. Είναι μια εποχή που όλοι μιλούν για το περιβάλλον. Αν η καταστροφή γίνει τότε θα «ευαισθητοποιηθούν» και θα παρέμβουν. Για να σώσουν τότε τι;

[illegible]

ΔΥΣΟΙΩΝΗ Η ΑΙΣΙΟΔΟΞΙΑ ΩΣ

Δέκα χρόνια έστελλε τις μέλισσές του ο Ονήσιλος*.

να μας κεντρίσουν
να μας ξυπνήσουν
να μας φέρουν ένα μήνυμα.
Δέκα χιλιάδες μέλισσες έστειλε ο Ονήσιλος
κι όλες ψοφήσανε απάνω στο παχύ μας δέρμα.

χωρίς τίποτα να νιώσουμε.

Π. Μηχανικού: «Κατάθεση» (Ονήσιλος)

Ο κ. πρωθυπουργός δεν παύει τις τελευταίες μέρες να δηλώνει, σε ποικίλους τόνους, αισιόδοξος ως προς τη λύση του Κυπριακού. Και έχει μάλιστα οριοθετήσει χρονικά το «ευτυχές» γεγονός. Ομιλεί για λύση σε ένα χρόνο («Καθημερινή» 12.6.90, αλλά και προηγουμένως). Θα έπρεπε εξ άλλου, να επισημανθεί ότι ο κ. Μητσοτάκης τοποθέτησε εξ αρχής το Κυπριακό στο επίκεντρο του αμερικανικού ταξιδιού του. Είναι τόσο πεπεισμένος για το επικείμενο της λύσης, ώστε προφανώς θέλει να την αναδείξει σε τρόπαιο της αμερικανικής πολιτικής του. Ταυτόχρονα, βέβαια, το κλίμα ευφορίας που καλλιεργεί θα διευκολύνει την αποδοχή τυχόν λύσης από τους Έλληνες. Παράλληλα, αισιόδοξος φαίνεται και ο εντεταλμένος του Στέητ Ντιπάρτμεντ για το Κυπριακό, ο πολυπράγμων κ. Λέντσκι, ενώ αισιόδοξια εκφράζει και ο Γ. Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών.

Ο περίγυρος των εξελίξεων

Ας δούμε όμως τι ακριβώς συμβαίνει. Ποια είναι τα στοιχεία εκείνα που δικαιολογούν τόση αισιόδοξια και μάλιστα τόσο ξαφνικά. Από το έρεβος στο φως!

Επί δέκα πέντε περίπου χρόνια διεξάγεται διακοινοτικός διάλογος, με διακοπές και επαναλείψεις. Κάθε φορά ξαναρχίζει από μια νέα υποχώρηση της ελληνικής πλευράς. Όμως η Τουρκία, όλα αυτά τα χρόνια, παρέμεινε αμετακίνητη στις αρχικές θέσεις της. Αξιώνει και αξιώνει πλήρη εδαφική και πληθυσμική διχοτόμηση, στο πλαίσιο κάποιας χαλαρής ομοσπονδίας - συνομοσπονδίας, που θα διασφαλίζει την ισότιμη δικαιοδική συγκυρίαρχια εφ' όλης της Κύπρου υπό την στρατιωτική εγγύηση της Τουρκίας.

Πώς φθάσαμε σε αυτήν την κατάσταση; Είναι αλήθεια δυστυχώς ότι ο πρό-

εδρος Κυπριανού, υπό την πίεση εσωτερικών πολιτικών συσχετισμών σε συνδυασμό με κομματικά κριτήρια, έκαμε επιζήμιες παραχωρήσεις. Τουλάχιστον όμως υποχώρησε μετά μεγίστης απροθυμίας. Φρενάριζε την κατολίσθηση. Και τελικώς απέρριψε το σχέδιο Ντε Κουεγιάρ Μαρτίου 1986. Αντιθέτως, ο Πρόεδρος Βασιλείου προεξάρχει ενθουσιώδης των υποχρεώσεων. Η κατολίσθηση προς τις αμετακίνητες τουρκικές θέσεις προσέλαβε μορφή χιονοστιβάδας. Πιστεύει ενδόμυχα ότι δεν έχουμε άλλη επιλογή παρά να δεχθούμε κατά μέγα μέρος την πραγματικότητα της εισβολής και εναποθέτει τις οποιεσδήποτε ελπίδες του στο οικονομικό δαιμόνιο των Ελληνοκυπρίων. Βαθμιαίως θα επικρατήσουν, λέει, οικονομικά των Τουρκοκυπρίων. Δεν πρόκειται όμως για άποψη, αλλά μάλλον για παραισθήση. Διότι στην Κύπρο δεν αναμετρώνται οι δυο κοινότητες, αλλά ο ελληνισμός με την Τουρκία. Και η Τουρκία δεν εξαγοράζεται. Ιδίως σε θέματα σχετιζόμενα με τους πάγιους γεωπολιτικούς στόχους της.

Έτσι φθάσαμε, τον Ιούνιο του 1989, να θέσει πλέον ο Ντενκτάς τις πάγιες αξιώσεις του κατά τον πιο απερίφραστο τρόπο. Ζήτησε από τους Έλληνες να αναγνωρίσουν στην τουρκοκυπριακή κοινότητα το δικαίωμα αυτοδιάθεσης και ισότιμη ένωση των δυο κρατών. Δηλαδή του «Τουρκοκυπριακού κράτους» με την «Ελληνοκυπριακή διοίκηση», δηλαδή την κυπριακή Δημοκρατία.

Έτσι ο Τουρκοκύπριος ηγέτης δεν δέχθηκε το σχέδιο λύσης που είχε παρουσιάσει ο κ. Ντε Κουεγιάρ. Και τούτο μολονότι το σχέδιο ήταν και παραμένει κακιστο για την ελληνική πλευρά (Από την περίτεχνη διατύπωσή του προκύπτει καθαρά ότι ούτε οι πρόσφυγες θα επιστρέψουν στις εστίες τους, ούτε υπολογίσιμα εδάφη θα αποδοθούν στους Ελληνοκύπριους, ενώ ο τουρκικός στρατός θα παραμείνει στο νησί. Επιπλέον οι δύο κοινό-

τητες θα είναι, διοικητικά, απολύτως ισότιμες). Όμως τον ισχυρό Ντενκτάς δεν τον ικανοποιούσε η λύση του Γ. Γραμματέα, αν και έδινε στην τουρκοκυπριακή πλευρά το 90% των αξιώσεών της. Ο Ντενκτάς τα ήθελε όλα.

Δυστυχώς η ελληνική πλευρά δεν τόλμησε να απορρίψει το σχέδιο Ντε Κουεγιάρ. Για να μη χαλάσει, όπως ισχυρίστηκε, τη θετική για τους Έλληνες ατμόσφαιρα που, καθώς εσφαλμένα πίστευε, δημιουργούσε η άρνηση Ντενκτάς.

Οι πραγματικοί όμως λόγοι της μη απόρριψης είναι άλλοι. Ο Πρόεδρος Βασιλείου συμφωνούσε με το Σχέδιο Ντε Κουεγιάρ.

Επακολούθησε όμως και άλλη επιζήμια εξέλιξη. Το Συμβούλιο Ασφαλείας επικύρωσε την εν εξέλιξη πρωτοβουλία του Γ. Γραμματέα, άρα και το σχέδιό του για λύση (Εναρκτήρια Δήλωση του Ιουνίου 1989 είναι ο επίσημος τίτλος). Και την κακίστη αυτή απόφαση, ίσως την χειρότερη που υιοθέτησε ποτέ το Συμβούλιο, την επικρότησαν τόσο ο πρόεδρος Βασιλείου όσο και ο κ. Μητσοτάκης. Ο πρωθυπουργός μάλιστα έφθασε στο σημείο με τις προγραμματικές δηλώσεις, αλλά και επανειλημμένως μετά, να δηλώσει ότι η απόφαση αυτή θα αποτελέσει τη βάση λύσης του Κυπριακού.

Το «Σενάριο»

Πώς επομένως διαγράφεται το νέο «σενάριο» για τη διαδικασία αναζήτησης λύσης του Κυπριακού;

Βάση του θα αποτελέσουν το προαναφερθέν σχέδιο Ντε Κουεγιάρ και η απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας. Το κείμενο Ντε Κουεγιάρ θα υποστεί περαιτέρω «βελτίωση» ώστε τουλάχιστον να μπορεί να ερμηνευθεί ότι αντανάκλα την αξίωση του Ντενκτάς για αυτοδιάθεση και στρατιωτική εγγύηση της Τουρκίας. Υπενθυμίζεται, στο σημείο αυτό, δήλωση του κ. Λέντσκι στην Άγκυρα ότι πρέπει να βρεθεί νομικός τρόπος κατοχύρωσης της παρουσίας στην Κύπρο τουρκικών στρατευμάτων (ΑΠΕ-αθηναϊκός τύπος 30-31/5/90). Τη βελτίωση θεωρούν αναγκαία και οι Αμερικανοί, αλλά και μέλη της άτυπης ομάδας κοινοτικών κρατών που ασχολείται με το Κυπριακό.

Το νέο αυτό σχέδιο θα υποστηρίξουν Αμερικανοί - Ρώσοι (πόσο επιπόλαια χαιρέτισαν στην Κύπρο και στην Ελλάδα το γεγονός ότι οι κ. Μπους και Γκορμπατσώφ συζήτησαν το Κυπριακό!) και Βρεταννοί. Και βεβαίως το Συμβούλιο Ασφαλείας. Θα το παρουσιάσει και πάλι στα μέρη ο Γ.Γ. των Ηνωμένων Εθνών.

* Τους στίχους προτάσει σε πρόσφατο άρθρο του ο Κύπριος αρθρογράφος Σ. Ιακωβίδης («Σημερινή»).

ΠΡΟΣ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ

του Μιχάλη Δούντα

Ποιά προβλέπεται να είναι η στάση της ελληνικής πλευράς; Από σοβαρές πληροφορίες αλλά και από ενδείξεις προκύπτει ότι οι συνεχείς επαφές των κ.κ. Βασιλείου, Μητσοτάκη και Κληρίδη οδήγησαν στην εξής θεμελιώδη εκτίμηση: ο χωρισμός των δυο κοινοτήτων στην Κύπρο είναι ακατάλυτη πραγματικότητα. Το ίδιο πρέπει να θεωρείται και η παρουσία του τουρκικού στρατού. Εν όψει αυτών, και δεδομένης της στρατιωτικής υπεροχής της Τουρκίας, ο κυπριακός ελληνισμός δεν έχει άλλη εκλογή από το να νομιμοποιήσει αυτή την κατάσταση στο πλαίσιο κάποιας χαλαρής ομοσπονδίας, ή μάλλον συνομοσπονδίας υπό το νέο αυτό καθεστώς τουρκικού στην ουσία προτεκτοράτου. Ο κυπριακός ελληνισμός θα προσφέρει στους Τουρκοκύπριους το οικονομικό του δαιμόνιο και εκείνοι θα ανταποδώσουν εξασφαλίζοντας την ειρήνη. Η Τουρκία θα έχει διασφαλίσει τα γεωπολιτικά της συμφέροντα. Και οι Βρετταννοί τις βάσεις τους. Ταυτόχρονα από τις ελληνοτουρκικές σχέσεις θα έχει αφαιρεθεί ένα αιχμηρό, οδυνηρό για χρόνια αγκάθι... Και θα ζήσουν εκείνοι καλά και εμείς... χειρότερα.

Αλλά ο ανεξάντλητος σε ευρηματικότητα κ. Λέντσκι προωθεί από καιρό και κάποια άλλη ιδέα είτε ως προπαρασκευαστική κατάσταση που θα διευκόλυνε το σχέδιο Ντε Κουεγιάρ, είτε ως εναλλακτική σε περίπτωση που θα αποτύγχανε ο Ντε Κουεγιάρ να πείσει τα μέρη για τις προτάσεις του. Πρόκειται για τα λεγόμενα «μέτρα εμπιστοσύνης προς αποκατάσταση διακοινοτικής συνεννόησης». Στην πραγματικότητα δεν είναι τίποτα άλλο παρά προσπάθεια να ικανοποιηθούν de facto βασικές τουρκικές επιδιώξεις έναντι ήσσονος σημασίας ανταλλαγμάτων προς τους Έλληνες.

Βεβαίως, οι αρχιτέκτονες αυτής της «λύσης», αλλοδαποί και ημεδαποί, έχουν ίσως υποτιμήσει υπέρμετρα τις δυνατότητες αντίδρασης του κυπριακού ελληνισμού, αλλά και της ελλαδικής αντιπολίτευσης. Διότι ασφαλώς το ΠΑΣΟΚ, παρά τη μειωμένη αξιοπιστία του λόγω της πολιτικής του Νταβός, θα αντιταχθεί ζωηρά σε τέτοια σχέδια, έστω και για αντιπολιτευτικούς λόγους. Το γεγονός ότι ο κ. Βασιλείου δεν σπεύδει να υιοθετήσει απερίφραστα όλα αυτά, καθώς και πρόσφατοι φραστικοί ελιγμοί και επιφανειακές διαφοροποιήσεις του κ. Κληρίδη από τον πρόεδρο της Δημοκρατίας, οφείλεται ακριβώς στο φόβο αιφνίδιας λαϊκής αντίδρασης. Γι' αυτό άλλωστε επί χρόνια τώρα ακολουθούν πολιτική παραπλάνησης του λαού και χορήγησης ηρε-

μιστικών και παραισθησιογόνων υπό την μορφή π.χ. αισιοδοξίας για την έκβαση του διαλόγου.

Εν όψει αυτής της θλιβεράς πραγματικότητας επαναφέρω το ερώτημα που για χρόνια τώρα θέτω. Γιατί με τόση μανία επιδιώκουμε λύση; Αφού υπό τον ισχύοντα συσχετισμό δυνάμεων Ελλάδος Τουρκίας δεν είναι δυνατόν να συμφωνήσει ποτέ η Τουρκία σε οποιαδήποτε υπέρ ημών βελτίωση του status quo που δημιουργήσε η εισβολή στην Κύπρο.

Κατά συνέπεια, υπό τις ανωτέρω συνθήκες, η διατήρηση στην Κύπρο του status quo παραμένει για τον ελληνισμό η ολιγότερον επιβλαβής επιλογή. Διότι οποιαδήποτε παγίωση de facto, ή οτιδήποτε και αν συμβεί, ασφαλώς δεν θα είναι χειρότερο από αυτά που καλούμεθα να υπογράψουμε. Τούτο βεβαίως υπό την προϋπόθεση ότι θα καταβληθεί σύντομη προσπάθεια και στην Κύπρο και στην Ελλάδα για τη διατήρηση ανοικτού του θέματος και για αδιάκοπη συνεχή ενίσχυση όλων των ερεισμάτων ισχύος στρατιωτικών, κοινωνικών, οικονομικών. Θα ήταν δείγμα μέγιστης παρακμής —και πολύ επικίνδυνο μήνυμα προς την Άγκυρα ως προς το Αιγαίο και τη

Θράκη— αν ο ελληνισμός δεν άντεχε την αντιξοότητα, αν δεν μπορούσε να κρατήσει για δέκα πέντε, για είκοσι, για τριάντα χρόνια την πίεση στην Κύπρο και παρέδιδε με την υπογραφή του τον κυπριακό ελληνισμό στον έλεγχο της Τουρκίας. Είναι ανεπίτρεπτο μια ατυχέστατη συγκυρία, το ολέθριο δίδυμο Μητσοτάκη - Βασιλείου, να επιφέρει τόση εθνική καταστροφή, λόγω ανεπάρκειας οράματος, αλλά και λόγω απονεύρωσης του λαϊκού φρονήματος.

Οι ελπίδες όλες στηρίζονται πλέον πρωτίστως στην αντίδραση του κυπριακού ελληνισμού, που θα συμπαρασύρει και τους υπνόπτοντες ελλαδίτες. Πρέπει να εκραγεί σαρωτική η αντίσταση του κυπριακού ελληνισμού. Και ιστορική είναι η ευθύνη της εκκλησίας της Κύπρου, κυρίως όμως της κυπριακής αντιπολίτευσης.

Δεν αρκεί η πατριωτική ρητορεία. Χρειάζεται δράση. Κάθοδος στα χωριά και στις μάζες. Συναγερμός λαού. Ας μην υποτιμήσουμε τα τεκταινόμενα. Η Τουρκία έχει οξύτερη από εμάς την αίσθηση της ιστορίας. Ενιαίο θεωρεί τον ελληνισμό από τη Θράκη μέχρι το Αιγαίο και την Κύπρο. Και ενιαία μας απειλεί

Ε.Σαμίου

Graphin

Φωτοσύνδεση
DESK TOP
PUBLISHING

- Επεξεργασία κειμένου
- DeskTop Publishing (Σελιδοποίηση)
- Προγράμματα Οπτικής Αναγνώρισης Χαρακτήρων (O.C.R.) για κατάργηση της πληκτρολόγησης
- Εκτύπωση σε Φωτοσύνδεση
- Εκτύπωση σε Laser
- Scanners (για μίξη εικόνων στο κείμενο)

- Γλωσσική Επιμέλεια
- Στοιχειοθεσία ακόμα και των πιο εξειδικευμένων Μαθηματικών κειμένων
- Στοιχειοθεσία σε όλες τις Δυτικοευρωπαϊκές γλώσσες
- Μεγάλη ποικιλία γραμματοσειρών
- Ταχύτατη παράδοση
- Εκτύπωση σε films

Είμαστε οι πρώτοι που εφαρμόσαμε την ηλεκτρονική στοιχειοθεσία στην Ελλάδα, γι' αυτό είμαστε και οι πιο ειδικοί.

Θεμιστοκλέους 23-25, 106 77 ΑΘΗΝΑ Τηλ. 36.40.745—36.09.449

ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟΝ ΘΑΥΜΑΣ

Νέα Υόρκη, Τρίτη 12 Ιουνίου

Όπως συνέβαινε ανέκαθεν στην Ελλάδα των «δύο κόσμων» και των διαχωριστικών γραμμών, υπάρχουν δυο ειδών απόψεις και ερμηνείες της επίσκεψης του πρωθυπουργού Κ. Μητσοτάκη στις Ηνωμένες Πολιτείες και των αποτελεσμάτων της.

Σύμφωνα με τους υπέρμαχους των καλύτερων αντιαμερικανικών παραδόσεων η «επιστροφή» της Ελλάδας στις αγκάλες της Δύσης θα έχει —εξ ορισμού— ολέθριες συνέπειες για τα εθνικά συμφέροντα, εφόσον ο κ. Μητσοτάκης φαίνεται να προσφέρει τα πάντα, χωρίς αντάλλαγμα.

Αντίθετα σύμφωνα με τους υπερασπιστές της κυβερνητικής πολιτικής η ανακάλυψη του Νέου Κόσμου από τον κ. Μητσοτάκη θα οδηγήσει περίπου το λαό της Ελλάδας σε μια νέα Γη της Επαγγελίας, όπου, ως άλλα χερουβείμ, οι κ. Αλεξ. Σπάνος και Άντριου Άθενς, χοροστατούντος του Αρχιεπισκόπου Ιακώβου, θα μας τρέφουν με το μάνα που μας στέρησε τόσα χρόνια το ΠΑΣΟΚ με τις «άφρονες αντιαμερικανικές εξάρσεις του».

Πολύ φοβόμαστε ότι και οι δυο αυτές κυρίαρχες προσεγγίσεις της αναμενόμενης και φυσιολογικής επίσκεψης Μητσοτάκη στις Ηνωμένες Πολιτείες δεν έχουν σχέση με την πραγματικότητα. Για τον απλούστατο λόγο ότι και οι δύο αναφέρονται σε έναν Κόσμο και σε έναν σύστημα διεθνών σχέσεων που καταρρέουν και εξαφανίζονται κάτω από το βάρος των ραγδαίων μεταλλαγών στην Ανατολική Ευρώπη. Η Αμερική είναι μια «υπερδύναμη» που δεν καταρρέει αλλά και δεν κόπτεται και πάρα πολύ για να μας επιβάλλει κάτι που υπήρχε από πάντοτε: τη φιλοδυτική εξάρτηση. Από την άλλη μεριά το κρατικό θησαυροφυλάκιο των ΗΠΑ —το πανίσχυρο κάποτε *Treasure Department*— είναι τελευταία πολύ φειδωλό προς τους συμμάχους, αφού η κυβέρνηση Μπους αντιμετωπίζει, κατ' αναλογία, τα ίδια προβλήματα ρευστότητας με τις άλλες δυτικές κυβερνήσεις. Όσο για τους περίφημους Αμερικάνους και Ελληνοαμερικάνους επενδυτές θα περιμένουμε πρώτα τις αιτήσεις τους για επενδύσεις και ύστερα θα κρίνουμε. Προς το παρόν έχουν μείνει έκπληκτοι από τη γνωριμία τους με τον πρωθυπουργό που «μιλά την ίδια γλώσσα» μ' αυτούς.

Η επίσκεψη του Κωνσταντίνου Μητσοτάκη στη Νέα Γη αποτέλεσε απλώς μια «ρεαλιστική» προσέγγιση (down to earth approach, την αποκαλούν οι Αμερικανοί) της νέας πραγματικότητας που διαμορφώνεται. Οι μεταβολές στο παγκόσμιο σύστημα διεθνών σχέσεων, ως αποτέλεσμα της κατάρρευσης του ανατολικού μπλοκ, θέτει σε χώρες όπως η Ελλάδα το οξύτατο πρόβλημα της αναζήτησης σταθερών ερεισμάτων στην εξωτερική τους πολιτική. Η κυβέρνηση Μητσοτάκη επαναβεβαίωσε ως σημείο αναφοράς την ΕΟΚ και τις Ηνωμένες Πολιτείες οι οποίες, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις στελεχών της κυβερνητικής αποστολής στην Ουάσινγκτον, «παραμένουν ένας ισχυρός παράγων —αν όχι ο μοναδικός— σε έναν ραγδαία μεταβαλλόμενο Κόσμο». «Πόση αξία έχουν», συνέχισαν οι ίδιοι, σε μια συνομιλία μας ένα βράδυ στην 5η Λεωφόρο, «οι αιτιάσεις κατά του Ιακώβου και του Σπάνος, όταν

αυτοί μπορούν να μας προσφέρουν τις προσβάσεις που αναζητά σήμερα εναγωνίως στις ΗΠΑ ο πρωθυπουργός της Ανατολικής Γερμανίας, χωρίς να επικρίνεται από τους συμπατριώτες του ως "όργανο των ΗΠΑ;"».

Σημειώνεται ότι προχθές οι Τάιμς της Ν. Υόρκης έγραψαν ότι η επίσκεψη του κ. Μαιζιέρ στον Λευκό Οίκο θα είναι, κατά πάσα πιθανότητα, η «πρώτη και τελευταία», επειδή σε λίγο η Ανατολική Γερμανία δεν θα υπάρχει, όπως δεν θα υπάρχει και η Δυτική. Μαζί τους θα εξαφανισθούν οριστικά και τα φαντάσματα του παρελθόντος, χωρίς να υπάρξει υποκατάστατό τους για να αντιμετωπίσει τις απειλές του παρόντος.

Γιατί κατά τη γνώμη μας το πρόβλημα που αναδεικνύεται ως κυρίαρχο μετά την επίσκεψη του πρωθυπουργού στις Ηνωμένες Πολιτείες δεν είναι η, άλλωστε αναμενόμενη, προσήλωση προς τη Δύση

του κ. Μητσοτάκη, αλλά η αδυναμία της αντιπολίτευσης να προτείνει μια εναλλακτική και πειστική εξωτερική πολιτική. Και δεν αποκρυσταλλώνει τις απόψεις της —μάλλον προσανατολίζεται στην αναπαραγωγή των αντιαμερικανικών και αντιδυτικών στερεοτύπων. Αν όμως το 1981 αποτελούσαν μια εναλλακτική πολιτική, σήμερα είναι μόνο μια άχρωμη πολιτική. Οι αποδείξεις βρίσκονται στην Κύπρο και το Νταβός.

Ρωσική ρουλέτα;

Κατά τη δεκαήμερη παραμονή μας στην Ουάσινγκτον αυτό που διαπιστώσαμε δεν ήταν η «αρπακτική διάθεση» των Αμερικανών σε βάρος των εθνικών μας συμφερόντων και προς όφελος μιας τρίτης χώρας, όπως η Τουρκία. Ήταν πρώτον η επιθυμία τους να γνωρίσουν έναν άνθρωπο τον οποίο ο καλύτερος οπαδός του Ανδρέα Παπανδρέου στις ΗΠΑ, ο πρώην πρέσβης στην Αθήνα κ. Ρόμπερτ

ΤΟ ΝΕΟ ΚΟΣΜΟ

του Βασίλη Ζήση

Κήλυ, είχε φροντίσει να πολιτογραφηθεί στην Ουάσιγκτον ως «επικίνδυνος» και δεύτερον το ενδιαφέρον τους να εμπλουτίσουν τις πληροφορίες τους για το «τι γίνεται στην Ανατολική Ευρώπη και τα Βαλκάνια».

Όσο για την «αρπακτική» διάθεση δεν τη χρειάζονται. Και η Τουρκία και η Ελλάδα εξυπηρετούν «οικεία βουλήσει» τις ΗΠΑ.

Κι εδώ ανέσυρε το «χαρτί» που έπαιξε ο κ. Μητσοτάκης στη δική του παρτίδα αμερικάνικου πόκερ: «*Η Ελλάδα είναι σήμερα μαζί με τη Βουλγαρία ένας άξονας σταθερότητας στα Βαλκάνια και κατ'επέκταση στην ευρύτερη περιοχή, τη στιγμή που η Γιουγκοσλαβία φαίνεται να διαλύεται εις τα εξ'ων συνετέθη, το μέλλον της Αλβανίας είναι άγνωστο και μία παρόμοια εκτίμηση μπορεί να διατυπωθεί και για τη Ρουμανία*».

Αυτό ήταν περίπου το νόημα της φράσης που τόσο ο ίδιος ο κ. Μητσοτάκης όσο και ο υπουργός των Εξωτερικών κ. Αντώνης Σαμαράς δεν έπαψαν στιγμή να διατυπώνουν στους συνομιλητές τους στο Λευκό Οίκο και το Κογκρέσο: «*Η Ελλάδα είναι γέφυρα προς τα Βαλκάνια, την Ανατολική Ευρώπη και τη Μέση Ανατολή*». Αμφιλεγόμενο βέβαια παραμένει το κατά πόσον οι ΗΠΑ έχουν ανάγκη σήμερα διαμεσολαβητών και γεφυροποιών.

Η υπενθύμιση της «σταθερότητας» που προσφέρει ο άξονας Αθήνας - Σόφιας λειτούργησε ταυτόχρονα και ως μια επισήμανση της αστάθειας που προκαλεί στην περιοχή ο άξονας Γιουγκοσλαβίας - Άγκυρας, με τη διαλυτική κατάσταση που επικρατεί στην πρώτη και τις αναζωπυρούμενες επεκτατικές βλέψεις σε βάρος των γειτόνων της —σε Δύση και Ανατολή— της δεύτερης.

Αν συνοψολογίσουμε ότι ο σταθερός ιστορικός σύμμαχος της Τουρκίας είναι η Γερμανία —ενιαία και ισχυρή σε λίγο— και της Ελλάδας η Ρωσία, τότε μπορούμε να κατανοήσουμε καλύτερα τα «ατού» που προσέφερε ο κ. Μητσοτάκης στις ΗΠΑ. Φρόντισε όμως παράλληλα να διατηρήσει τις ισορροπίες λέγοντας στους 30 γερούσιαστές που συγκεντρώθηκαν για να τον ακούσουν στο Καπιτώλιο ότι «*μέχρι σήμερα η Σοβιετική Ένωση πρόσφερε περισσότερα στο θέμα της Κύπρου από όσα προσφέρατε εσείς*».

Δεν επεδίωκε πρόσκληση από τον Μιχαήλ Γκορμπατσώφ εκείνη τη στιγμή ο κ. Μητσοτάκης. Προσπαθούσε απλώς να επιτύχει μια ακόμα πρόσβαση στη «συνείδηση» της αμερικάνικης εξουσίας, η οποία διακατέχεται από αυτό που ο πρέσβης στις ΗΠΑ κ. Χρ. Ζαχαράκης αποκάλεσε «*τουρκικό σύνδρομο*» και να θέσει

το θέμα της Κύπρου στη «δυτική λογική». Με το επιχείρημα ότι «*είναι ντροπή σήμερα που τα σοβιετικά στρατεύματα κατοχής στην Ευρώπη αποχωρούν στις βάσεις τους, ο μοναδικός στρατός κατοχής που παραμένει να είναι αυτός που ανήκει σε μια χώρα μέλος του ΝΑΤΟ και συμμάχου των ΗΠΑ*».

Το ερωτικό τρίγωνο

Το κυπριακό ήταν το κυρίαρχο θέμα που επεδίωξε να αναβαθμίσει ο κ. Μητσοτάκης στις ΗΠΑ και ισχυρίζεται ότι το επέτυχε. Η —μεθοδευμένη— σύμπτωση των επισκέψεων του κ. Μητσοτάκη και του Γ.Γ. του ΟΗΕ κ. Κουεγιάρ στο Λευκό Οίκο και η μεταξύ τους συνάντηση στην έδρα του Διεθνούς Οργανισμού οδήγησε το Κυπριακό σε μια νέα ακόμα φάση, η οποία, αν πιστέψουμε τις διαβεβαιώσεις της ελληνικής κυβέρνησης θα είναι και η τελευταία.

Το χαρακτηριστικότερο γνώρισμα αυτής της νέας φάσης είναι ασφαλώς η «κατάργηση», ύστερα από πρωτοβουλία των Αθηνών, του «τριγώνου» Αθήνα - Ουάσιγκτον - Άγκυρα στο χειρισμό και την αντιμετώπιση των τοπικών περιφερειακών προβλημάτων και φυσικά του Κυπριακού. Το «τριγωνο» αυτό, στο οποίο στήριξε κατά κόρον την εξωτερική του πολιτική ο κ. Παπανδρέου, οδηγούσε κατ'ουσίαν στην ενίσχυση του ηγεμονικού ρόλου των ΗΠΑ στην Ελλάδα και την Τουρκία· επειδή ακριβώς ανέθετε στην Ουάσιγκτον ρόλο επιδιαιτητή στην επίλυση των διμερών προβλημάτων μεταξύ των δύο χωρών. Αντίθετα, η διάρρηξη του τριγώνου μεταφέρει το πρόβλημα στις εκατέρωθεν διμερείς σχέσεις και διαπραγματεύσεις.

Στη νέα φάση των κυρίαρχων αντιλήψεων πρέπει να εντάξουμε και την ουσιαστική κατάργηση της αναλογίας επτά προς δέκα στην αμερικάνικη στρατιωτική βοήθεια προς την Ελλάδα και την Τουρκία, η οποία θα ρυθμίζεται στο μέλλον με διμερείς διαπραγματεύσεις των δύο χωρών με την πρωτεύουσα της Αυτοκρατορίας.

Βέβαια ο κ. Μητσοτάκης έσπευσε να καθησυχάσει την κοινή γνώμη στην Κύπρο με τη διαβεβαίωση ότι η νέα λογική των διμερών διαπραγματεύσεων δεν ισχύει και στην περίπτωση του Κυπριακού. «*Δεν διαπραγματευόμαστε μόνοι μας μια λύση*», είπε στη Νέα Υόρκη, «*απλώς συμπαριστάμεθα στην κυβέρνηση της Κύπρου και τον άξιο πρόεδρό της Γιώργο Πασιλείου*».

Είναι όμως γεγονός ότι η νέα κινητικότητα που αποκτά το Κυπριακό οφείλεται

στην πρωτοβουλία των Αθηνών να προτείνει στην Άγκυρα —μέσω Λευκού Οίκου και ΟΗΕ— να αποσύρει το μισό των στρατευμάτων κατοχής της Κύπρου και να επιστρέψει την Αμμόχωστο —ή το ένα από τα δύο— στα πλαίσια μιας πολιτικής που ο κ. Σαμαράς την χαρακτήρισε «*οικοδόμηση μέτρων εμπιστοσύνης*», προκειμένου να ξαναρχίσει ο ενδοκοινοτικός διάλογος στην Κύπρο και να αποκατασταθεί ένα «*κλίμα εργασίας*» στις σχέσεις Ελλάδος - Τουρκίας.

Σύμφωνα με πηγές προσκείμενες στο περιβάλλον Μητσοτάκη, η ελληνική πλευρά πίεσε την αμερικάνικη για να πιέσει η τελευταία με τη σειρά της την τουρκική, προκειμένου να επιτευχθεί μια σύντομη λύση στο Κυπριακό με το επιχείρημα ότι «*τώρα είναι η στιγμή*», εφόσον σε δυο χρόνια δεν θα υπάρχουν στη θέση τους ούτε ο Πρόεδρος Βασιλείου ούτε ο κ. Κουεγιάρ.

Οποία πλάνη! Η παράκληση διαμεσολάβησης των ΗΠΑ —όπως ακριβώς έκανε και ο κ. Παπανδρέου— δεν «καταργεί» το τρίγωνο· και σ' αυτό αντιφάσκει ο κ. Μητσοτάκης.

Η επίκληση των αντιδράσεων για την επίσκεψη Μητσοτάκη στις ΗΠΑ από τον τουρκικό Τύπο, αλλά και η συμπαράσταση του πολιτικού κόσμου της Κύπρου στην «ελληνική πρωτοβουλία» είναι τα δύο σημεία που επικαλούνται οι κυβερνητικοί κύκλοι για την αισιοδοξία που τους διακατέχει για τις εξελίξεις στο Κυπριακό.

Σχέσεις δημόσιες και άλλες

Κατά τα άλλα το ταξίδι στο Νέο Κόσμο ήταν μια καλοστημένη επιχείρηση δημοσίων σχέσεων, για την οποία φρόντισαν ο γνωστός μας Νίκολας Γκαϊντζ και Αμερικανοί —και καλοπληρωμένοι— σύμβουλοι δημοσίων σχέσεων που φρόντισαν να φέρουν σε επαφή τον κ. Μητσοτάκη με τους σημαντικότερους «*opinion makers*» των ΗΠΑ.

Υπάρχει βέβαια και η περίπτωση του άτυχου Μωχάμεντ Ρασίντ, που περιμένει εναγωνίως να δει ποιος θα τον δικάσει, η Αθήνα, ή η Ουάσιγκτον. Νομίζουμε ότι τελικά μάλλον θα δικασθεί στην Αθήνα, επειδή η Ουάσιγκτον δεν έχει καμιά όρεξη να αναζωπυρώσει εναντίον της ένα κύμα διεθνούς τρομοκρατίας, τη στιγμή μάλιστα που κατά τα φαινόμενα έχει βρει τον τρόπο να επιστρέψουν οι όμηροι από τη Μέση Ανατολή. Για τον ίδιο λόγο, και κυρίως επειδή βρισκόμαστε σε τουριστική περίοδο, ο κ. Μητσοτάκης δεν βιάζεται να αποφασίσει για την τύχη του Ρασίντ.

Μια ακόμα απόδειξη της «διαφοράς φάσης» με την οποία αντιμετωπίζονται τα ελληνοαμερικανικά προβλήματα στην Αθήνα σε σχέση με την Ουάσιγκτον είναι και το θέμα των ερευνών του Αμερικανικού Κογκρέσου για την «αγορά του αιώνα». Στην Αθήνα δεν είναι λίγοι οι πολιτικοί και εκδότες —ακόμα και της συντηρητικής παράταξης— που εκτιμούν ότι η επαναδιαπραγμάτευση της συμφωνίας για τα F-16 που ζήτησε η κυβέρνηση Μητσοτάκη, θα δημιουργήσει προβλήματα στις σχέσεις με την Ουάσιγκτον. Στην Ουάσιγκτον όμως έχουν διαφορετική γνώμη. Αν η κυβέρνηση Μπους αντιμετωπίζει επιφυλακτικά το θέμα, λόγω των οικονομικών δυσχερειών που αντιμετωπίζει η «Τζένεραλ Νταϊνάμικς», εξαιτίας της μείωσης του διεθνούς στρατιωτικού ανταγωνισμού, το Κογκρέσο προχωρά την έρευνα με τις τρεις επιτροπές του. Οι οποίες εφόσον βρουν τις κατάλληλες αποδείξεις «θα στείλουν την εταιρεία στο υπουργείο Δικαιοσύνης», όπως μας έλεγε γνωστός παράγων της Ουάσιγκτον.

Με άλλα λόγια η γραμμή επικοινωνίας Αθήνα - Ουάσιγκτον δεν διέρχεται μόνο από το Λευκό Οίκο, αλλά διατρέχει και το

Κογκρέσο και τα διάφορα «λόμπυ» που παίζουν κυρίαρχο ρόλο στο αμερικανικό σύστημα κατανομής της εξουσίας, όπως το ελληνοαμερικανικό και το εβραϊκό.

Ο κ. Μητσοτάκης φρόντισε να ικανοποιήσει όλες τις απολήξεις της γραμμής επικοινωνίας με την Ουάσιγκτον, το Λευκό Οίκο, το Κογκρέσο και τα λόμπυ. Στο εβραϊκό πρόσφερε την αναγνώριση του κράτους του Ισραήλ και ζήτησε με τη σειρά του επενδύσεις του διεθνούς εβραϊκού κεφαλαίου στην Ελλάδα. Στο ελληνικό λόμπυ πρόσφερε την αναγνώριση που έχασε επί ΠΑΣΟΚ —αλλά και λόγω των αθλιότητων του παρελθόντος του: Ο αρχιεπίσκοπος Ιάκωβος - γνωστός και ως CIA-κωβος και ο κ. Γιουτζήν Ρωσσίδης, γνωστός κι αυτός από τη στήριξη της χούντας ως υφυπουργός της κυβέρνησης Νίξον είναι «επιφανείς» εκπρόσωποι του ελληνοαμερικανικού λόμπυ. Αλλά ο κ. Μητσοτάκης ζήτησε την αναγκαία διαμεσολάβησή τους στην αμερικανική κυβέρνηση, «βοήθεια» στους Ολυμπιακούς Αγώνες και συνδρομή για την ανόρθωση της οικονομίας. Ως γνωστόν στην Αμερική τα πάντα είναι μπιζνες και δεν έχει θέση καμιά άλλη λογική.

Μένουν οι «αποκαλύψεις» περί συνάν-

τησης με τον Κωνσταντίνο Γλύξμπουργκ και η ανακάλυψη ενός «τρομοκράτη», του δημοσιογράφου Γιώργου Οικονομέα, στην πρωθυπουργική συνοδεία.

Σε ό,τι αφορά τη συνάντηση με τον Κωνσταντίνο δεν κατορθώσαμε να την επιβεβαιώσουμε και πρόκειται μάλλον για ένα ατύχημα της εφημερίδας ΕΘΝΟΣ, εκτός αν υποθέσουμε ότι κάποιοι θέλουν να προσελκύσουν το ενδιαφέρον των φιλοβασιλικών ψηφοφόρων, οι οποίοι στο παρελθόν επρόσκειντο μάλλον προς το ΠΑΣΟΚ, λόγω της αντίθεσης με το σημερινό πρόεδρο της Δημοκρατίας Κων. Καραμανλή.

Για τον κ. Οικονομέα τα πράγματα είναι ασφαλώς περίεργα. Αν όντως είναι «τρομοκράτης» τότε γιατί ο ίδιος επέμεινε, παρά τις αντιρρήσεις του κ. Πολύδωρα, να συμπεριληφθεί στην πρωθυπουργική αποστολή; Και γιατί οι ΗΠΑ του έδωσαν βίζα για να τον σταματήσουν αργότερα έξω από το Λευκό Οίκο, σημείο το οποίο κατά τα φαινόμενα τείνει να εξελιχθεί σε σημείο αποκάλυψης του παρελθόντος για εκπροσώπους της ελληνικής ζωής, όπως ο Κοσκωτάς; Είναι ερωτήματα που πολύ θα θέλαμε να απαντηθούν.

Κυκλοφορούν Τα νέα βιβλία του ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΚΟΥΡΤΗ

Το χειρόγραφο της Ρωξάνης

Ο σπαραχτικός σε ειλικρίνεια μονόλογος μιας νέας γυναίκας που ψάχνει να βάλει σε μια σειρά τα γράμματα του, μέχρι τώρα, χαμένου αλφάβητου της ζωής και της προσωπικότητάς της.

Ιστορίες με πολλά στρας

Ιστορίες τρυφερές και με χιούμορ, οι περισσότερες σκληρές, ωστόσο όλες αληθινές, όπου καταγράφεται η φθορά και το υπαρξιακό αδιέξοδο στις ερωτικές και κοινωνικοπολιτικές σχέσεις.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα

□□□ **ΔΗΜΑΓΩΓΟΙ:** «Ο Γελτσίν δεν είναι σοβαρός άνθρωπος. Είναι δημαγωγός. Δεν μπορείς να περιμένεις κάτι», (βλ. «Έθνος της Κυριακής»). Αυτή είναι η κρίση του **Ανδρέα Παπανδρέου** για τον νέο Πρόεδρο της Ρωσίας —άποψη που πολλοί βεβαίως συμμερίζονται. Βέβαια, όταν ο Γελτσίν είχε προ έτους περίπου επισκεφθεί την Ελλάδα και είχε συναντήσει και τον Ανδρέα, άλλα μας έλεγε ο Πρόεδρος του Κινήματος ενώπιον της τηλεόρασης. Τότε, ένας καλός γνώστης των σοβιετικών υποθέσεων, όταν ρωτήθηκε τι είναι τελοσπάντων αυτός ο Γελτσίν, απάντησε: «Πρόκειται για δημαγωγό. Κάτι σαν τον δικό σας τον Παπανδρέου. Λίγο σοβαρότερος όμως· περιστοιχίζεται από μερικούς αξιόλογους συμβούλους».

□□□ **ΥΠΟΥΡΓΙΚΑ.** «Πρώτη φορά είναι παρών υπουργός σε συναυλία μου», ανέκραξε ο **Μίκης Θεοδωράκης**, στην παράσταση της όπεράς του «Κώστας Καρυωτάκης» που δόθηκε προ ημερών στο Ηρώδειο. Εννοούσε βεβαίως τον υπουργό άνευ χαρτοφυλακίου κ. Μίκη Θεοδωράκη... Τζάμπα πήγαν οι προσκλήσεις που μοίρασε σε όλο το υπουργικό συμβούλιο για την —ελευθέρας εισόδου, έτσι κι αλλιώς— παράστασή...

□□□ **ΑΝΕΥ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ.** Μια και μιλάμε για τον Μίκη... είκοσι δύο (22) ολόκληρα εκατομμύρια διετεθήσαν από τον κρατικό προϋπολογισμό για το υπουργείο του... Και μην τολμήσει να διαμαρτυρηθεί, γιατί ποιος νομίζει ότι είναι, ο Λε Πα; Άνευ χαρτοφυλακίου και άνευ χρημάτων. Καλά να πάθει...

□□□ **ΚΑΒΑΦΙΣΤΗΣ.** Καβαφιστής και Σεφεριστής και Ελυτιστής αναδεικνύεται ο πρωθυπουργός μας. Βέβαια είναι στην αρχή της αποστήθισης και δεν τα καταφέρει ακόμα καλά. Τώρα όμως που έμπλεξε με τον Καβάφη πρέπει να προσέχει γιατί ο Αλεξανδρινός έχει γράψει πολλά που,

αν τα σκαλίσουμε, δεν θα βγουν σε καλό του κ. Μητσοτάκη. Δεν μένει καλύτερα στις κρητικές μαντινάδες; Άν πήγαινε στο χωριό του θα του τραγουδούσαν: «Στο ραντολδί μάζωξες μια σκαφιδιά χαρούπια» κλπ. κλπ.

□□□ **ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ.** Με την ευκαιρία των φιλολογικών επιδόσεων του κ. Μητσοτάκη στην Αμερική, παρευρισκόμενος θυμήθηκε και τον συνοδεύοντα ΥΠΕΞ κ. **Αντώνη Σαμαρά**. Σχολιάζοντας όσα είχαν ειπωθεί γι' αυτόν —ως γνωστόν είναι απόγονος της Πηνελόπης Δέλτα και ως εκ τούτου μεμυημένος στα «Μυστικά του Βάλτου» —είπε:

«Η Πηνελόπη Δέλτα έχει γράψει βεβαίως πολλά πατριωτικά αναγνώσματα. Έχει όμως γράψει και τον *Τ ρ ε λ α ν τ ω ν η*...».

□□□ **ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ II.** Είναι και οι τραγωδοί που εμπνέουν συσχετισμούς με την οικονομικο-πολιτική συγκυρία. Ο φίλος **Ν. Κουρούπης** (μετά από κάποια «έγκυρα» δημοσιεύματα), εμπνεύστηκε τα ακόλουθα:

«Η οικονομική μηδαμινότητα της *Wall Street* μπροστά στον πλούτο της *Σοφοκλέους* σηματοδοτεί σημειολογικά την ανωτερότητα του *Σοφοκλή* έναντι όλων των άλλων τραγικών παγκοσμίως».

Στις μέρες μας τελείται το μεγαλύτερο οικονομικό γεγονός της ιστορίας μας πάνω στο οποίο πρέπει να εστιάσουμε την προσοχή μας, εμείς τώρα, και όχι μόνο ο ιστορικός του μέλλοντος.

Τα χρήματα που διαθέτουν Αμερικάνοι, Ιάπωνες, Γερμανοί κ.ά. για αγορά μετοχών από το αμερικανικό χρηματιστήριο της Ν. Υόρκης είναι περίπου ημερησίως 25 δισεκατομμύρια δραχμές.

Τα χρήματα που διαθέτουν Έλληνες για αγορά ελληνικών μετοχών μέσω χρηματιστών και τραπεζικού συστήματος είναι περίπου ημερησίως 40 δισ. δρχ.

Αυτό το οικονομικό γεγονός εκτός από τις όποιες επισημονικές αναλύσεις που μπορεί να δεχτεί, πρέπει οπωσδήποτε να οφείλεται και σε αυτήν καθαυτήν την προσωπικότητα του *Σοφοκλή* όπως και στο περιεχόμενο των τραγωδιών του ιδωμένο μέσα από το πρίσμα της πληροφωρικής.

Το τρύπημα των ποδιών του *Οιδίποδα* σηματοδοτεί παντοτινά και αναμφισβήτητα την αναγνώρισή του από οποιoδήποτε τερματικό. Η εμφάνισή του και το περπάτημα του καθιστούν την ταυτότητά του απόλυτα αναγνωρίσιμη από την Ιοκάστη, τον Κρέοντα, τον Τειρεσία και όλους τους περί τον θρόνο των Θηβών.

Η παράσταση έχει οργανωθεί από πριν. Όταν ο λαός επαναστατεί γιατί πεινά και υποφέρει από αρρώστιες, αποπροσανατολίζεται από τα προβλήματά του. Παρακολουθεί συνεπαρμένος τις σχέσεις του *Οιδίποδα* και της μαμάς του αγνοώντας τη δική του πραγματικότητα.

Αυτή είναι με λίγα λόγια η σημερινή οικονομική ελληνική κατάσταση, που αν θέλετε να την κατανοήσετε αναλυτικότερα ανατρέξτε στον *Οιδίποδα* του *Σοφοκλή* και διαβάστε το ίδιο το κείμενο, ανεπηρέαστοι τελείως από όλες τις λανθασμένες μεταγενέστερες ερμηνείες.

□□□ **ΔΙΨΑΣΜΕΝΟΙ ΚΑΙ ΑΤΙΜΑΣΜΕΝΟΙ.** Δεν είμαστε οι μόνοι που ανησυχούμε για την ανομβρία που πλήγει τα τελευταία χρόνια την Ελλάδα. Οι ευρωπαίοι εταίροι μας προβληματίζονται επίσης για την

εξεύρεση πηγών ύδατος. Δηλαδή σπάνε πλάκα εις βάρος μας και για την ανομβρία αλλά και για άλλες δυστυχίες μας.

Ιδού ένα μικρό δείγμα του γερμανικού «φιλελληνισμού» που ανακαλύψαμε στο δυτικο-γερμανικό σατυρικό περιοδικό *Titanic*:

«Μην πετάτε το χρησιμοποιηθέν νερό του μπάνιου σας. **ΝΕΡΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ.** Μεγάλο περιβαλλοντολογικό πρόγραμμα δράσης του *Titanic* υπό την προεδρία των *Freya Barschel* και *Μιμής Παπανδρέου*. Οι αναγνώστες του *Titanic* βοηθούν τις αποξηραμένες χώρες.

Φοβερό —η κοιτίδα του πολιτισμού μας κινδυνεύει να ξηρανθεί. Η Αθήνα διαθέτει ακόμα νερό για είκοσι μόνον ημέρες —μετά θα επέλθει η μεγάλη δίψα. Αυτό δεν επιτρέπεται να γίνει. Οι Έλληνες μας χάρισαν τον πεπαιωμένο πολιτισμό τους, τώρα μπορούμε να ανταποδώσουμε. Το ωραίο της υπόθεσης: Καθένας μπορεί να συμμετάσχει! Απλά βάζετε μετά το μπάνιο σας το χρησιμοποιηθέν νερό σε ένα φάκελλο και το στέλνετε στην Ελλάδα. Η κυρία Παπανδρέου, διοργανώτρια του προγράμματος δράσης *Titanic*, θα φροντίσει εκεί προσωπικά για την δίκαια κατανομή του υγρού στοιχείου.

Απευθύνετε τη δωρεά νερού προς: Σταθμός συγκέντρωσης νερού υπόψιν *Μιμής Παπανδρέου*, 103 Αθήνα Ελλάδα».

* Η κα *Freya Barschel* είναι σύζυγος του εμπλεγμένου σε σκάνδαλα και πρώην πρωθυπουργού του κρατιδίου της Κάτω Σαξωνίας, *Uwe Barschel*, που αυτοκτόνησε το 1988 μέσα στη μπανιέρα του.

□□□ **ΕΠΙ ΤΕΛΟΥΣΙ** Ο δημοσιογράφος **Βάσος Γεωργίου** έκανε δριμύτατη κριτική σε σοβιετικούς δημοσιολόγους για την περεστρόικα και όλες αυτές τις διαλυτικές και ανόητες καινοτομίες. Καθυστερημένα αλλά επιτέλους (!) μερικοί αποφάσισαν να κάνουν κριτική σε όσα συμβαίνουν στην ΕΣΣΔ. Και ύστερα τους λένε δογματικούς...

ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΑΝΟΙΞΗΣ ΣΤ

Η «ταυτότητα» της ΕΑΡ και οι πολιτικές αλλαγές στην Αριστερά

Για τρία χρόνια η ΕΑΡ μίλησε πολύ, έκανε αρκετά, αλλά παρέμεινε μικρό κόμμα. Τώρα ύστερα από μια τριετή εμπειρία κεφαλαιοποιεί, στο συνέδριό της, την πολιτική της δραστηριότητα, ενώ ετοιμάζει και τη διαδοχή της ηγεσίας της. Δίνει την αίσθηση ενός κόμματος «δικαιωμένου» μετά τις συνταρακτικές αλλαγές στην Αριστερά, συγχρόνως όμως ζει μέσα στο κλίμα μιας διαρκούς αντίφασης. Οι ιδέες της ούτε την ενδυνάμωσαν, ούτε την έκαναν ένα κόμμα μεγαλύτερο από το παλιό ΚΚΕ εσ. Αντιμετωπίζει, δηλαδή, μια «κρίση ταυτότητας» και πολιτικής φυσιογνωμίας πριν καν ενηλικιωθεί.

Προσβλέπει βέβαια στη μετεξέλιξη του Συνασπισμού. Αυτό ωστόσο δεν δίνει απάντηση στο θέμα της «ταυτότητάς» της ως κόμματος. Φαίνεται να λειτουργεί περισσότερο ως κόμμα - μηχανισμός στελεχών, παρά ως κόμμα, μικρό μεν, αλλά παραγωγός πολιτικής. Διεκδικεί ένα ρόλο - καταλύτη εξελίξεων, όμως στο βαθμό που αυτές εξαρτώνται —και συνήθως πάντα— από άλλους, μεγαλώνουν οι αντιφάσεις της και επιτείνονται τα προβλήματα προοπτικής και «ταυτότητάς» της.

ΤΡΙΑ ΧΡΟΝΙΑ μετά την ίδρυσή της την άνοιξη του 1987 η ΕΑΡ πραγματοποιεί το πρώτο της συνέδριο, εν μέσω Μουντιάλ μάλιστα, στις 16-21 Ιουνίου. Τα χρόνια αυτά ήταν χρόνια μεγάλων αλλαγών. Ένα μετά το άλλο τα καθεστώτα του «υπαρκτού σοσιαλισμού» κατέρρευσαν. Στη Σοβιετική Ένωση διαμορφώνεται μια νέα κατάσταση. Οι πρώτες ελεύθερες εκλογές στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης αποτυπώνουν ήδη τα αποτελέσματα των αλλαγών. Νέες πολιτικές δυνάμεις εμφανίζονται και οι παλιές άλλαξαν ή προσαρμόστηκαν.

ΣΤΟ ΧΩΡΟ της Ελληνικής Αριστεράς η προσέγγιση ΚΚΕ - ΕΑΡ, η δημιουργία του Συνασπισμού στη συνέχεια και οι μετέπειτα πολιτικές εξελίξεις με το σχηματισμό της κυβέρνησης Τζαννετάκη και την Οικουμενική αποτέλεσαν στο αντίστοιχο διάστημα κορυφαίες στιγμές.

Η «δικαίωση»

ΠΑΡΑΜΟΝΕΣ του συνεδρίου της και η ΕΑΡ, κρίνοντας από τα όσα αναφέρονται στις θέσεις και τον υπό συζήτηση απολογισμό της, παρουσιάζει τον εαυτό της «δικαιωμένο». Η ιδέα της συνάντησης και δημιουργικής συνύπαρξης δυνάμεων της Αριστεράς με διαφορετικές αφετηρίες και ιστορικές καταβολές, που «εισήχθη» από την ΕΑΡ είναι, όπως τονίζεται στα κείμενά της, μια προβληματική που συζητείται σήμερα στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Αριστεράς. Το ίδιο ισχύει και για την προγραμματική ανανέωση και την ευρωπαϊκή κατεύθυνση: συζητούνται όχι μόνο στο Συνασπισμό και το ΚΚΕ αλλά και στο ΠΑΣΟΚ. Νέοι θεσμοί δημοκρατικής εσωκομματικής λειτουργίας που καθιερώθηκαν στο καταστατικό της από το Ιδρυτικό Συνέδριό της, όπως π.χ. η κατοχύρωση τάσεων, διαρκή και ειδικά συνέδρια κτλ., αποτελούν τώρα αντικείμε-

νο προβληματισμού και επηρεάζουν αντίστοιχες συζητήσεις και στο ΚΚΕ και στο ΠΑΣΟΚ.

ΟΙ ΕΠΙΛΟΓΕΣ της ΕΑΡ για την ίδρυση του Συνασπισμού που συναντήθηκαν με αντίστοιχες του ΚΚΕ και άλλων δυνάμεων της Αριστεράς, επηρέασαν σε σημαντικό βαθμό θέματα εκσυγχρονισμού και πολιτικών πρωτοβουλιών αλλά και συνέτειναν στο να διαμορφωθεί ένα νέο πλαίσιο διαλόγου και συνεργασίας με τις άλλες δυνάμεις του Συνασπισμού και κυρίως με το ΚΚΕ.

ΟΜΩΣ ΟΛΑ αυτά —και πιθανόν και άλλα— είχαν ελάχιστη ή και αντίστροφη «απόδοση» στη διαδικασία μετατροπής της ΕΑΡ σε ένα κόμμα μαζικό, με δεσμούς σε άλλες κοινωνικές δυνάμεις. Και πολύ απέχουν από προβλέψεις που θεωρούσαν ως βέβαιη τη «συνάντηση με πλατιές μάζες», που κυριαρχούσαν πριν τρία χρόνια. Η ΕΑΡ παρέμεινε μικρό κόμμα και λειτουργήσε πράγματι «καταλυτικά» για ορισμένες εξελίξεις στα τρία χρόνια της παρουσίας της, χωρίς όμως οι εξελίξεις αυτές να αποτελούν αποκλειστικά πρόνιο δικό της ή αποτέλεσμα μόνο των πρωτοβουλιών της. Η αντίφαση αυτή η οποία συνδέεται και με την προοπτική της ΕΑΡ μένει μετέωρη και αναπάντητη αν και αποτελεί το κύριο χαρακτηριστικό της μέχρι τώρα πολιτικής ζωής της.

ΕΡΜΗΝΕΙΕΣ βεβαίως δίδονται. Όπως σημειώθηκε στο απολογιστικό κείμενο και συζητήθηκε στην τελευταία ΚΕ (αλλά απορρίφθηκε συγκεντρώνοντας μόνο 20 ψήφους υπέρ για να ετοιμασθεί νέο από επιτροπή που θα συζητηθεί την παραμονή του συνεδρίου) οι αιτίες εντοπίζονται σε γενικές γραμμές στα εξής:

ΣΤΗ ΜΗ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ λειτουργία των εσωκομματικών θεσμών στην αδυναμία της διεύθυνσης του κόμματος (ΕΓ-ΚΕ) να οργανώσει με πιο ουσιαστικό τρόπο τη

λειτουργία του με αποτέλεσμα να αποκοπεί η ηγεσία από τη βάση στην υποτίμηση της αυτόνομης λειτουργίας της ΕΑΡ μετά τη συγκρότηση του Συνασπισμού· στο γεγονός ότι ο ανανεωτικός χώρος διαμορφώθηκε σαν ιδεολογικό ρεύμα περισσότερο, παρά σαν ένα μαζικό πολιτικό κίνημα· αλλά και στα αρνητικά αποτελέσματα που είχε στην εξέλιξη της ΕΑΡ ο «τραυματισμός» της στα πρώτα της βήματα από τη διάσπαση του ΚΚΕ εσ.

Και νέες αντιφάσεις

ΟΙ ΑΙΤΙΕΣ αυτές αλλά και άλλες οργανωτικού χαρακτήρα, που μπορούν να προστεθούν, δίνουν μια εξήγηση των αδυναμιών της ΕΑΡ αλλά δεν πείθουν ότι αν «θεραπευθούν» μπορεί να δώσουν στο μέλλον άλλη πολιτική φυσιογνωμία και διαφορετική «ταυτότητα» από τη σημερινή στην ΕΑΡ. Άλλωστε η μέχρι τώρα πρακτική της ΕΑΡ έδινε την εντύπωση ενός κόμματος που «παράγει» ιδέες για να τις εφαρμόσουν άλλα κόμματα, αλλά συνήθως τα άλλα κόμματα εφαρμόζουν τις δικές τους επηρεαζόμενα φυσικά από συσχετισμούς ή ιδέες και αφήνουν μέχρι τώρα στην ΕΑΡ τη... «δικαίωση».

ΕΙΝΑΙ επομένως φυσικό να υπάρχουν σειρά ερωτημάτων για το ποιο μπορεί να είναι το μέλλον ενός κόμματος που διαθέτει μεν έναν αξιόλογο αριθμό στελεχών αλλά αυτά θα μπορούσαν να λειτουργούν είτε σε ένα μετεξελιγμένο ΠΑΣΟΚ, είτε σε ένα εκσυγχρονισμένο ΚΚΕ, αν κρίνουμε από τις απόψεις που κατά καιρούς διατυπώνουν. Οι αντιφάσεις όμως δεν περιορίζονται μόνο στο παρελθόν αλλά και στο παρόν. Η πρόταση π.χ. αφενός για μετατροπή του Συνασπισμού σε ενιαίο κόμμα και αφετέρου η παράλληλη πρόταση για ενίσχυση του αυτόνομου ρόλου της ΕΑΡ περικλείει μια άλυτη αντίφαση, λένε στελέχη της ΕΑΡ: Αν γίνει ενιαίο κόμμα ο Συνασπισμός τι χρειάζεται η ΕΑΡ; ή αν ενισχυθεί ο αυτόνομος ρόλος της ΕΑΡ, τότε γιατί να γίνει ενιαίο κόμμα ο Συνασπισμός και να μη μείνει ως έχει με αναδιάρθρωση ορισμένων πολιτικών και οργανωτικών του λειτουργιών;

Η πολιτική φυσιογνωμία

ΒΕΒΑΙΑ το θέμα της προοπτικής του Συνασπισμού εξαρτάται κυρίως από τις εξελίξεις στο ΚΚΕ. Ωστόσο αυτό δεν μειώνει τη σημασία των ερωτημάτων για την προοπτική της «ταυτότητας» της ΕΑΡ, για την πολιτική φυσιογνωμία της και τις πολιτικές αλλαγές.

Η ΕΑΡ λειτουργήσε ως τώρα ως μηχανισμός στελεχών και δύσκολα μπορεί να αλλάξει χαρακτήρα ενώ είναι σχεδόν αδύνατον να διαμορφωθεί τώρα ή στο μέλλον σε μαζικό κόμμα. Αν όμως δεν απεμπλακεί από αυτή τη λειτουργία δεν θα μπορέσει ποτέ να συζητήσει τι μορ-

ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥ ΘΕΡΟΥΣ

του Γιάννη Φλώρου

Η διαδοχή του Λεωνίδα Κυρκου

φής κόμμα μπορεί να οικοδομησει και ποια θα είναι η πολιτική του φυσιογνομία στις σημερινές συνθήκες, γιατί ούτε μάζες που θα απεγκλωβίζονται από το ΠΑΣΟΚ μπορεί να περιμένει, ούτε ο ζωτικός χώρος του Συνασπισμού της επιτρέπει να ελπίζει σε μετακινήσεις ικανές να τροποποιήσουν τους σημερινούς συσχετισμούς. Ασφαλώς παραμένοντας η ΕΑΡ κόμμα - μηχανισμός στελεχών και λειτουργώντας ως τέτοιος θα βρίσκει πάντα ερμηνείες των αιτιών —πραγματικές ή αληθοφανείς— και θα προβάλλονται στα αντίστοιχα σώματα ως ανασταλτικός παράγοντας που εμποδίζει τις «σωστές ιδέες» να δράσουν και να μετατρέψουν την ΕΑΡ και σε μαζικό κόμμα. Όμως ποτέ δεν θα μπορέσει να θέσει στον κατάλληλο χρόνο και χωρίς επιφυλάξεις το θέμα των πολιτικών αλλαγών και στην ΕΑΡ και στο Συνασπισμό.

ΙΣΩΣ ο στελεχικός μηχανισμός να ικανοποιείται από ένα ρόλο - «καταλύτη» και να έχει την αίσθηση της ουσιαστικής συμμετοχής σε εξελίξεις ένθεν και ένθεν του πολιτικού φάσματος —ένα είδος «πολιτικού καμικάζι»— αυτό όμως ούτε τα κοινωνικά προβλήματα μπορεί να αναδείξει ως υπόθεση της Αριστεράς, ούτε μπορεί να έχει αποτελέσματα παρά μόνο στο επίπεδο της αναπαραγωγής του. Και το χειρότερο η αναπαραγωγή του μηχανισμού θα γίνεται με αντίστοιχες δόσεις «φιλοπασοκισμού» ή «αντιπασοκισμού» στην έως τώρα ανύπαρκτη και αντιφατική στρατηγική της Αριστεράς απέναντι στο ΠΑΣΟΚ και την έλλειψη σαφούς πολιτικού λόγου.

ΠΙΘΑΝΟΝ οι επιστημάνσεις αυτές να μην αποτελούν «ρεαλιστικές» προσεγγίσεις, αλλά... κοντός ψαλμός οι δημοτικές εκλογές.

Θα ήταν άδικο βέβαια, να μην καταγραφεί στα θετικά της ΕΑΡ και η διαμόρφωση μιας νέας πολιτικής κουλτούρας που έχει επιπτώσεις και επηρεάζει θετικά και άλλες πολιτικές δυνάμεις. Ωστόσο η «ταυτότητά» της ως κόμμα αποτελεί ανοιχτό θέμα, με την παράλληλη ανάγκη πολιτικών αλλαγών και φερέγγυου πολιτικού λόγου τόσο σε αυτή όσο και στο Συνασπισμό.

Περιμένοντας το ΚΚΕ

Ο ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ συνεπώς —«φθαρμένος» και από την καθυστέρηση αλλά και το γεγονός ότι θα παρουσιασθεί στο συνέδριο και όχι στις οργανώσεις μέσα από την κανονική διαδικασία —θα αποτελέσει ένα από τα θέματα «τριβής» στο συνέδριο. Το ίδιο και η προοπτική του Συνασπισμού αλλά και της ΕΑΡ, που όπως είναι φυσικό αναμένει τις εξελίξεις στο ΚΚΕ. Μια «συντηρητική αναδίπλωση» π.χ. στο ΚΚΕ θα έχει καταλυτικές επιπτώσεις, ενώ η ανανεωτική και εκσυγχρονιστική κατεύθυνση επιτρέπει να διεξαχθεί διαφορετικά η συζήτηση για το Συνασπισμό.

Κρισιμo, επίσης, θέμα το οποίο θα συζητηθεί στο συνέδριο είναι και οι δημοτικές εκλογές που σε συνδυασμό με τις «θέσεις», στις οποίες υπάρχει μια γενική συμφωνία, αναμένεται να φέρουν στην επιφάνεια και τις διαφορετικές προσεγγίσεις για θέματα συμμαχιών και κυρίως των σχέσεων με το ΠΑΣΟΚ.

Ακόμη αναμένεται να συζητηθεί το θέμα των σχέσεων με τη Σοσιαλιστική Διεθνή και οι προτάσεις για την ηγεσία όπου εκτός από το θέμα της διαδοχής του Λ. Κυρκου θα συζητηθούν και οι προτάσεις για τη σύνθεση και την εκλογή της ΚΕ.

Η συμμετοχή των μελών

ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΥΝΕΔΡΙΑΚΕΣ διαδικασίες της ΕΑΡ είχαν άμεση συμμετοχή το 50-55% των 5.000 περίπου μελών που έχει η ΕΑΡ, ενώ στο συνέδριο θα μετέχουν 800 μέλη. Οι σύνεδροι εκλέχθηκαν από τις Οργανώσεις Βάσης. Στο συνέδριο θα αντιπροσωπεύεται και η νεολαία (ΡΑΝ) η οποία έχει περίπου 1.000 μέλη. Η Οργανωτική επιτροπή του Συνεδρίου με επικεφαλής τον Μ. Τρανταλίδη οργάνωσε 15 προσυνεδριακές ημερίδες για διάφορα θέματα (Οικονομία, Ευρώπη, Οικολογία, κτλ.) στην Αθήνα και στην επαρχία ενώ έγιναν και 35 ανοιχτές συνεδριάσεις σε μεγάλες πόλεις για τις θέσεις.

Η ΚΡΙΤΙΚΗ στον προσυνεδριακό διάλογο σύμφωνα με στοιχεία που δίνει η Οργανωτική Επιτροπή εντοπίστηκε κυρίως:

- Στην καθυστέρηση του απολογισμού.
- Κριτική για ατομικές ενέργειες στελεχών (συνεντεύξεις π.χ. που προκατάλαβαν τη θέση του κόμματος).
- Κριτική για τη λειτουργία της αντιπροσωπείας της ΕΑΡ στο Συνασπισμό (κυρίως στην επιλογή Σαρτζετάκη για την Προεδρία). Λειτουργήσε, λένε ορισμένοι, ως αντιπροσωπεία του Συνασπισμού στην ΕΑΡ και όχι ως αντιπροσωπεία της ΕΑΡ στο Συνασπισμό.

ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ψηφίσθηκαν, σύμφωνα με την Ο.Ε. με πολύ μεγάλη πλειοψηφία (πλην της οργάνωσης Αργολίδας) ενώ εκφράσθηκαν επιφυλάξεις για τη συνεργασία με το ΠΑΣΟΚ.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ αυτής της κριτικής ήταν ορισμένα στελέχη της ΚΕ να μην εκλεγούν από τις Οργανώσεις Βάσης, πράγμα που ερμηνεύεται είτε ως αποδοκιμασία της φιλοπασοκικής στάσης τους είτε ως αποδοκιμασία της λειτουργίας τους στο Συνασπισμό.

Η ΕΑΡ βαδίζει προς το συνέδριό της υποχρεωμένη ταυτόχρονα να δώσει απαντήσεις σε προβλήματα πολιτικής φυσιογνωμίας και επιλογών τόσο για το μέλλον του Συνασπισμού όσο και το δικό της. Και η διαφαινόμενη σύγκλιση με το ΠΑΣΟΚ απαιτεί πριν απ' όλα έγκαιρη αποσαφήνιση πολιτικών επιλογών και σαφήνεια στον πολιτικό της λόγο. Και όπως είναι γνωστό από τη σπορά της Άνοιξης μέχρι το θερισμό του καλοκαιριού μεσολαβούν και ξηρασίες. □

Όπως είναι αναμενόμενο μετά την απόφαση του Λεωνίδα Κυρκου να αποχωρήσει από τη θέση του γραμματέα το θέμα της ηγεσίας θα είναι ένα από τα πλέον σημαντικά στο συνέδριο της ΕΑΡ. Μέχρι τώρα διατυπώθηκαν στο ΕΙ οι εξής προτάσεις.

• Από τον Κ. Φιλίνη και Φ. Κουβέλη η πρόταση για διατήρηση του θεσμού του γραμματέα με ολιγομελές Ε.Γ

• Από τους Γρ. Γιάνναρο, Στ. Πιτσιόρλα και Μ. Τρανταλίδη για συλλογική —πενταμελή— ηγεσία με καταμερισμό αρμοδιοτήτων.

• Από τον Λ. Κύρκο για διατήρηση του θεσμού του Γραμματέα, 25μελούς Ε.Γ και 7μελούς Γραμματείας.

Οι προτάσεις αυτές καθώς και άλλες για τον αριθμό των μελών της ΚΕ και τη λειτουργία των οργάνων αλλά και τον τρόπο εκλογής (ποσοστώσεις, αυτοδίκαιη επιλογή των γραμματέων των νομαρχιακών επιτροπών στην ΚΕ κλπ.) θα συζητηθούν την τελευταία ημέρα του συνεδρίου όπου θα γίνει και η εκλογή της ΚΕ.

Η διαδοχή στην ΕΑΡ αναμένεται να γίνει ομαλά, παρ' όλο που έχουν διατυπωθεί σοβαρές επιφυλάξεις από ηγετικό στελέχη για τον τρόπο με τον οποίο έγινε η συζήτηση για τη διαδοχή, τη «δελφινολογία» που καλλιεργήθηκε και την υποτίμηση της συζήτησης για την πολιτική φυσιογνωμία της ΕΑΡ. Αντίθετα η συζήτηση που έγινε ήταν αποτέλεσμα περισσότερο συγκυριακών ισορροπιών παρά πολιτικών αλλαγών.

Με τα σημερινά δεδομένα αναμένεται η πρόταση των Κ. Φιλίνη και Φ. Κουβέλη να συγκεντρώσει την πλειοψηφία των συνέδρων, ενώ και η πλειοψηφία των μελών φαίνεται να την υιοθετεί. Σε αυτή την περίπτωση που είναι και η πλέον πιθανή νέος γραμματέας της ΕΑΡ αναμένεται να εκλεγεί ο βουλευτής του Συνασπισμού και μέλος τώρα του Ε.Γ της ΕΑΡ Φώτης Κουβέλης.

Ανταγωνισμοί φυσικά δεν αποκλείονται στο συνέδριο και μετά αφού δεν είναι γνωστό ποιά στάση θα τηρήσουν οι υποστηρικτές της συλλογικής γραμματείας που υποστηρίζουν ότι αυτή η περίοδος (μετά τον Λ. Κύρκο) είναι μεταβατική και περίοδος «μεταχαρισματικών ηγετών» που κάνει υποχρεωτική τη συνεργασία όλων των τάσεων και των αποχρώσεων σε ένα κόμμα.

Ας σημειωθεί επίσης και η τραυματική εμπειρία που υπάρχει στην ΕΑΡ από την αλλαγή ηγεσίας στο ενιαίο ΚΚΕ εσ και τους τότε ανταγωνισμούς. Είναι χαρακτηριστικό πάντως της σημασίας που δίδεται στην αλλαγή της ηγεσίας ότι η ΕΑΡ θα αφιερώσει τη μια ημέρα του συνεδρίου της σε αυτό το θέμα.

ΤΟ ΚΚΕ «ΦΟΒΑΤΑΙ» ΤΗΝ ΑΝΑΝΕΩΣΗ

Το επόμενο Σαββατοκύριακο θεωρείται —και όχι άδικα— το πλέον κρίσιμο διήμερο στην μεταπολιτευτική περίοδο του ΚΚΕ. Αύριο και μεθαύριο 700 περίπου μεσαία και ανώτερα στελέχη του ΚΚΕ που θα πάρουν μέρος στην πλατιά ολομέλεια της ΚΕ αναμένεται να δώσουν απάντηση στο αν ο «κύβος ερίφθη» για την ανανεωτική και εκσυγχρονιστική τομή στο ΚΚΕ. Αν το ιστορικό ΚΚΕ, μετά τις κοσμογονικές αλλαγές στις χώρες του «υπαρκτού σοσιαλισμού», θα ανανεώσει την πολιτική του φυσιογνωμία και την ιδεολογία του ή αν θα αναπαράγει με κάποιες βελτιώσεις τον μηχανισμό του επιβραβεύοντας μάλιστα και τάσεις «συντηρητικής αναδιπλώσης» που προτείνονται από τους πολέμιους των «εκσυγχρονιστών».

του Γιάννη Φλώρου

Ολα δείχνουν ότι αυτό το συνέδριο του ΚΚΕ θα είναι διαφορετικό από τα προηγούμενα. Πρώτη φορά δεν υπάρχει ομοφωνία. Πρώτη φορά διατυπώνονται δύο διαφορετικές λογικές και καταγράφονται δύο «στρατόπε-

δα»: Οι «συντηρητικοί» και οι «ανανεωτικοί». Πρώτη φορά, αν και αποτελούν ιδεολογικά απολιθώματα, αμφισβητούνται «ιερά και όσια», όπως η δικτατορία του προλεταριάτου και ο προλεταριακός διεθνισμός. Για πρώτη φορά, όμως, είναι και τόσο εμφανής η αγωνία των μελών του ΚΚΕ για το μέλλον. Η αίσθηση ότι το «κόμμα δεν τραβάει όπως είναι» και το αί-

τημα για «αλλαγές» αποτελεί σήμερα πλειοψηφικό ρεύμα στο ΚΚΕ.

Απέναντι στο υπαρκτό αυτό αίτημα οι «συντηρητικοί» που ελέγχουν μια σημαντική μερίδα του μηχανισμού του κόμματος —αν κρίνουμε από την πρωτοφανή για τα δεδομένα του ΚΚΕ δυστοκία στην τελική διατύπωση των «θέσεων» για το συνέδριο αλλά και τις αντιδράσεις των ιδιών— κάθε άλλο παρά συμφωνούν ακόμα και σε αλλαγές που ήδη έχουν γίνει από ευρωπαϊκά ΚΚ, όπως π.χ. το Ιταλικό εδώ και δεκαετίες και θα επρεπε να θεωρούνται πλέον ως αυτονόητες, ιδιαίτερα μετά την κατάρρευση των ΚΚ στην Ανατολική Ευρώπη.

Το προσχέδιο της Επιτροπής Θέσεων —που θα ανακοινωθεί αύριο— από όσα σημεία του έχουν διαρρεύσει, φαίνεται ότι επιχειρεί μια «τομή» προτείνοντας την προγραμματική ανανέωση, την ιδεολογική «προσαρμογή» στις νέες συνθήκες με την απάλειψη π.χ. του «μαρξισμού-λενινισμού» ως κοσμοθεωρίας και της αντίληψης «αλλαγή μέσα από τη συνέχεια» στην εσωτερική λειτουργία του κόμματος με την τροποποίηση του δημοκρατικού συγκεντρωτισμού και την υιοθέτηση νέων μορφών δημοκρατικής λειτουργίας.

Αυτές οι αλλαγές και κυρίως όσες έχουν σχέση με τις ιδεολογικές αναφορές και τις αρχές λειτουργίας του ΚΚΕ συνάντησαν τη σφοδρή αντίδραση των «συντηρητικών». Οι συνεχείς συνεδριάσεις του Πολιτικού Γραφείου με την Επιτροπή Θέσεων, καθώς και η εμβόλιμη συνεδρίαση της ΚΕ το περασμένο Σαββατοκύριακο δείχνουν το μέγεθος των αντιδράσεων, αλλά και την πόλωση που υπάρχει μεταξύ της «συντηρητικής» και της «ανανεωτικής» πλευράς. Η ένταση μεταξύ των δυο «τάσεων» ήταν οξύτατη. Η πλευρά των «συντηρητικών» αμφισβήτησε βασικές απόψεις της Επιτροπής που επεξεργάστηκε το προσχέδιο των «Θέσεων» κατηγορώντας μάλιστα τους «ανανεωτικούς» ότι οδηγούν το κόμμα όχι απλώς στη σοσιαλδημοκρατία, αλλά στη «δεξιά σοσιαλδημοκρατία». Ορισμένοι παρατηρητές, μάλιστα, των εξελίξεων στο ΚΚΕ θεωρούν ότι η πόλωση είναι τέτοια που μπορεί να οδηγήσει ακόμη και σε διάσπαση —εκτίμηση φυσικά παρακινδυνευμένη— αν ανατραπουν οι «ιδεολογικές συντεταγμένες» του κόμματος.

Οι «Λιγκατσωφικοί»

Στην εμβόλιμη ΚΕ του περασμένου Σαββατοκύριακου η «σύγκλιση» μεταξύ των δυο πλευρών δεν επιτεύχθηκε. Οι «ανανεωτές» επέμειναν στις θέσεις τους

και οι «συντηρητικοί» στην υπεράσπιση των «θεμελιωδών αρχών του ΚΚΕ».

Στελέχη μάλιστα που υποστηρίζουν τις απόψεις των «συντηρητικών» εξαπέλυσαν επίθεση στον ραδιοφωνικό σταθμό «90,2», στην «Πρώτη» ακόμα και στον «Ριζοσπάστη», επειδή δεν αναδεικνύουν την «φυσιογνωμία του ΚΚΕ» και δεν προβάλλουν σωστά τις θέσεις του κόμματος.

Η πόλωση στην εμβόλιμη Κ.Ε. εντοπίζεται σαν δυο κυρίως σημεία του κειμένου της Επιτροπής Θέσεων.

● Στο πρώτο κεφάλαιο που αναφέρεται στο κόμμα και τη θεωρία για το σοσιαλισμό, τις ιδεολογικές δηλαδή αναφορές, όπου απορρίπτεται ο όρος «μαρξισμός - λενινισμός» ως «κωδικοποιημένη τμηματική αναφορά» και υιοθετείται η αναφορά στα «δημιουργικά έργα των Μαρξ, Έγκελς, Λένιν καθώς και άλλων στοχαστών του Αριστερού και Κομμουνιστικού Κινήματος». Η διαφορετική προσέγγιση που υποστηρίζεται από την πλειοψηφία του Π.Γ. και τα συντηρητικά στελέχη δεν υιοθετεί αυτή την αλλαγή.

● Στο 6ο κεφάλαιο που αναφέρεται στις αρχές λειτουργίας του ΚΚΕ με πλέον επίμαχο σημείο το «δημοκρατικό συγκεντρωτισμό». Στο κεφάλαιο αυτό τονίζεται η «ανάγκη δημοκρατικής ενότητας της δράσης χωρίς να μας διαφεύγει το γεγονός ότι οι αρχές του δημοκρατικού συγκεντρωτισμού φέρουν ακέραια την αξία τους που αφορούν το ενιαίο κέντρο καθοδήγησης και την πειθαρχία». Αναφέρεται επίσης ότι υποβιβάσθηκε σε

πολλά σημεία η δημοκρατία και ενισχύθηκε ο συγκεντρωτισμός και επισημαίνεται ότι «ο όρος δημοκρατικός συγκεντρωτισμός δεν είναι ο κατάλληλος για να εκφράσει τις οργανωτικές μας ανάγκες».

Παρ' ότι η θέση για τον «δημοκρατικό συγκεντρωτισμό» δεν είναι σαφής (εισάγεται βέβαια έμμεσα ο όρος «δημοκρατική ενότητα στη δράση») οι συντηρητικοί την επέκριναν και μάλιστα με σφοδρότητα.

Διαφορετικές προσεγγίσεις διατυπώθηκαν όμως και για τον «προλεταριακό διεθνισμό» (προτείνεται η υιοθέτηση του όρου «σύγχρονος διεθνισμός») αλλά και στα θέματα της ΕΟΚ. Το τελευταίο μάλιστα αποτελεί και έκπληξη γιατί εθεωρείτο ως ένα από τα κεφάλαια των θέσεων στα οποία υπήρχε κοινή αποδοχή των διατυπώσεων και συμφωνία.

Κατά μια ερμηνεία ο «εμπλουτισμός» των σημείων, στα οποία διατυπώθηκαν διαφορετικές προσεγγίσεις από τους «συντηρητικούς», κρίθηκε αναγκαίος για να διευρυνθεί το μέτωπο της αντιπαράθεσης, να φανεί η «διαφορετική λογική» αλλά και να προσεγγισθούν στελέχη που ενώ συμφωνούν π.χ. στην κατάργηση της «δικτατορίας του προλεταριάτου» έχουν επιφυλάξεις για την Ευρώπη ή για θέματα όπως π.χ. των συμμαχιών.

Η διεύρυνση αυτή των αντιρρήσεων για τις αλλαγές που αποτελεί το πολιτικό σκέλος της επίθεσης των «συντηρητι-

κών» κατά των «ανανεωτικών» συνοδεύεται και από το ιδεολογικό. Εκτός από την κατηγορία ότι οδηγούν το κόμμα στη «δεξιά σοσιαλδημοκρατία» προσάπτουν στους «ανανεωτικούς» ότι οι αλλαγές που προτείνονται, αν γίνουν θα «διαλύσουν» το ΚΚΕ. Εδώ επιστρατεύεται επιπλέον και ο «κομματικός πατριωτισμός», ενώ αφήνεται να εννοηθεί ότι ορισμένοι θέλουν και αλλαγή του τίτλου και του συμβόλου του κόμματος· θέματα όμως που δεν έχουν τεθεί από καμιά πλευρά. Αντίθετα «ανανεωτές» και «συντηρητικοί» είναι υπέρ της διατήρησης του τίτλου και των συμβόλων του ΚΚΕ.

Το αποτέλεσμα αυτής της πρώτης μάχης κρίνεται ικανοποιητικό για τους «ανανεωτικούς». Πέτυχαν μια νίκη «στα σημεία» εξασφαλίζοντας το μέχρι τώρα έργο τους. Το κείμενο της Επιτροπής Θέσεων με τις αλλαγές που προτείνει θα τεθεί στην πλατιά Ολομέλεια και μαζί οι διαφορετικές προσεγγίσεις σε όσα σημεία υπάρχουν διαφωνίες. Η «προσέγγιση Α» θα περιέχει το κείμενο της Επιτροπής και η «προσέγγιση Β» τη διαφορετική επί του θέματος άποψη. Η πλειοψηφία του Π.Γ., που δεν θα κάνει εισήγηση για τις θέσεις, θα διατυπώσει, μαζί με τους υποστηρικτές της από την ΚΕ, τη θέση της.

Νέα «μάχη»

Οι διαφορετικές προσεγγίσεις όπως είναι διατυπωμένες δεν επιτρέπουν με τα σημερινά δεδομένα τη σύνθεση —κάτι που άλλωστε δεν έγινε ούτε στην

Και όμως ο Φλωράκης μίλησε

Ενδεικτικές για τις εξελίξεις στο ΚΚΕ είναι οι τοποθετήσεις του Χαρίλαου Φλωράκη και του Γρηγόρη Φαράκου στην εμβόλιμη και κρίσιμη συνεδρίαση της ΚΕ το περασμένο Σαββατοκύριακο, η οποία συζήτησε το κείμενο των θέσεων.

Ο Χαρ. Φλωράκης ήταν από τους πρώτους που μίλησαν στην ΚΕ. Ο Πρόεδρος του ΚΚΕ δεν εισώπησε, όπως γράφτηκε. Αντίθετα, μίλησε και τοποθετήθηκε μάλιστα σε βασικά σημεία των «Θέσεων». Απλώς το ότι emίλησε και πήρε θέση κρατήθηκε ως «εφτασφράγιστο μυστικό» από την πλευρά των «ανανεωτικών». Στην παρέμβασή του ο ηγέτης του Συνασπισμού δεν ήταν επαινετικός για το κείμενο των «Θέσεων», ενώ σε πολλά σημεία συμμερίσθηκε επιφυλάξεις και απόψεις των «συντηρητικών» ιδιαίτερα στα σημεία των ιδεολογικών αναφορών και αρχών λειτουργίας του κόμματος. Άφησε να εννοηθεί ότι βλέπει θετικά πολιτικές - προγραμματικές αλλαγές, αλλά τέτοιες που να μην διακυβεύουν την ενότητα και τις κατακτήσεις του κόμματος. Παράλληλα ήταν επικριτικός σε απόψεις που αλλοιώνουν την φυσιογνωμία και κυρίως τις παραδοσιακές ιδεολογικές συντεταγμένες του ΚΚΕ.

Είναι άλλωστε χαρακτηριστικό και από πολλούς ερμηνεύεται και ως μια συμβο-

λική κίνηση η παρουσία και η ομιλία του, την ημέρα που γινόταν η ΚΕ, στην εκδήλωση για το Νίκο Μπελογιάννη στην Αμαλιάδα. Ο Χαρ. Φλωράκης μίλησε μάλιστα νωρίς στην Κ.Ε. και αναχώρησε για να προλάβει την εκδήλωση.

Χαρακτηριστική θεωρείται και η ομιλία την ίδια μέρα στην Αμαλιάδα: «Σήμερα χρειάζεται» είπε ο Χ. Φλωράκης αναφερόμενος στις νέου είδους επιθέσεις που δέχεται η Αριστερά, «ένας σύγχρονος ηρωισμός, για να αντιμετωπίσουμε τη νέα κατάσταση. Και θα το μπορέσει αυτό η Αριστερά. Θα το μπορέσει γιατί δεν κατέρρευσε ο σοσιαλισμός. Εκείνο που κατέρρευσε είναι οι παραμορφώσεις του. Θα το μπορέσει γιατί έχει και τη θέληση και τη δυνατότητα να ανανεώνεται με βάση τις αλλαγές και τις απαιτήσεις της εποχής μας, σταθερά προσηλωμένη στα ιδανικά του σοσιαλισμού».

Ο Γρ. Φαράκος που έκανε και την εισήγηση μιλώντας στο τέλος είπε ότι «με εκφράζει η λογική του κειμένου των θέσεων». Η ερμηνεία που δίδεται γι' αυτή την τοποθέτηση —που θεωρήθηκε και ως προσωπική— είναι ότι ο γραμματέας του ΚΚΕ έδωσε το στίγμα για το πως θα πολιτευθεί στη συνέχεια των προσυνεδριακών διαδικασιών. Θεωρείται μάλιστα αυτή η τοποθέτηση από ορισμένους και ως μια ένδειξη της επιλογής του να ηγηθεί ο

ίδιος στο ρεύμα του «εκσυγχρονισμού» και των «αλλαγών» στο ΚΚΕ. Φυσικά η τοποθέτηση αυτή δεν σημαίνει και υιοθέτηση όλων των σημείων του κειμένου. Άλλο «λογική» και άλλο «αποδοχή» του κειμένου...

Η τοποθέτηση αυτή του Γρ. Φαράκου σηματοδοτεί όμως και μια επιλογή —αντίστοιχη, φυσικά, τηρουμένων των αναλογιών, με αυτή του Λίλοφ γραμματέα του ΚΚ Βουλγαρίας ο οποίος —παραγκωνισμένος βέβαια την εποχή του Ζίβκωφ αλλά γέννημα του μηχανισμού του κόμματος— οδήγησε το ΚΚ στις αλλαγές μετά την πτώση του Ζίβκωφ. Με τη διαφορά ότι εκεί όχι μόνο το ΚΚ άλλαξε όνομα και έγινε Σοσιαλιστικό αλλά κυρίως δεν ανανεώνει, όπως δείχνουν οι εξελίξεις, τον «υπαρκτό σοσιαλισμό» του καταρεύσαντος καθεστώτος.

Αυτά αν και θεωρούνται ως τοποθετήσεις χαρακτηρίζουν και το κλίμα που διαμορφώνεται στο ΚΚΕ και το οποίο βέβαια δεν επιτρέπει την διατύπωση αισιόδοξων συμπερασμάτων για το εγχείρημα του εκσυγχρονισμού του ΚΚΕ. Δείχνει ως πλέον πιθανή επιλογή τελικά την «αλλαγή μέσα από τη συνέχεια». Δεν μπορεί παρά να αναμένουμε τις αλλαγές. Ας ελπίσουμε πάντως ότι δεν θα αποκτήσει και η Ελληνική Αριστερά τον Έλληνα Ζωρζ Μαρσαί...

εμβόλιμη ΚΕ— ούτε την παρουσίαση ενός «μέσου όρου» στον προσυνεδριακό διάλογο. Κάτι τέτοιο λέγεται, από υποστηρικτές των «ανανεωτικών», θα «ψαλιδίσει» την λογική και την σύλληψη που έχει το προσχέδιο των «Θέσεων».

Αναμένεται, επομένως, να δοθεί νέα «μάχη» ανάμεσα στους συντηρητικούς και τους «ανανεωτικούς» στην ευρεία Ολομέλεια με αβέβαιο αποτέλεσμα. Δεν θα πρέπει όμως να αποκλεισθεί και η περίπτωση επαναδιατύπωσης των «Θέσεων» είτε με την συγκρότηση επιτροπής από την ευρεία Ολομέλεια είτε από την υπάρχουσα Επιτροπή που θα τις παρουσιάσει προς έγκριση σε νέα Κ.Ε.

Αν όμως δεν υπάρξει «σύγκλιση» και οι «εκσυγχρονιστές» επιμείνουν, όπως δείχνει η μέχρι τώρα στάση τους, στην πραγματοποίηση των αλλαγών και της βαθιάς τομής στην όλη φυσιογνωμία και

πολιτική του ΚΚΕ, τότε δεν θα πρέπει να αποκλεισθεί και η πιθανότητα να πάει το ΚΚΕ στο συνέδριό του με δύο θέσεις.

Κάτι τέτοιο δημιουργεί νέα και πρωτόγνωρα προβλήματα. Σε αυτή την περίπτωση οι ανοιχτές δημοκρατικές διαδικασίες θεωρούνται μονόδρομος. Πώς θα οργανωθεί τότε ο διάλογος; Δεν θα πρέπει π.χ. οι εκφραστές των διαφορετικών προσεγγίσεων να διατυπώσουν και να υποστηρίξουν τις απόψεις τους και στις ολομέλειες; Και δεν θα πρέπει ο εσωκομματικός διάλογος να οργανωθεί με διαφορετικό τρόπο από ό,τι στο παρελθόν όπου η καθοδήγηση ως ενιαίο μπλοκ υποστήριξε τις θέσεις της ΚΕ;

Οι συσχετισμοί

Σύμφωνα με κάποιες εκτιμήσεις—παρά την αποσαφήνιση της στάσης αρκετών μελών στην εμβόλιμη ΚΕ, όπου ορισμένοι— «κεντρώοι» όπως χαρακτηρίζονται— που είχαν επιφυλακτική ή και ουδέτερη τοποθέτηση για το κείμενο των θέσεων τάχθηκαν υπέρ της λογικής του— η πλειοψηφία στην ΚΕ παραμένει υπέρ των συντηρητικών. Αντίθετη όμως είναι, σύμφωνα με εκτιμήσεις, η πλειοψηφία στο σώμα των 700 μελών. Αν όμως στην ΚΕ επικρατήσει η συντηρητική πλευρά και στο σώμα η ανανεωτική, τότε θα προκύψει νέο πρόβλημα αφού η ΚΕ θα μείνει χωρίς στήριξη.

Στην ευρεία ολομέλεια αποφασιστική ψήφο έχουν μόνο τα τακτικά μέλη της ΚΕ. Αντίθετα τα αναπληρωματικά, οι Επιτροπές περιοχών, τα στελέχη από τα τμήματα της ΚΕ, οι βουλευτές που δεν είναι μέλη της ΚΕ, οι συνδικαλιστές και όσα στελέχη από επιμέρους χώρους παύουν μέρος έχουν μόνο συμβουλευτική ψήφο.

Πάντως η πλευρά των εκσυγχρονιστών και των ανανεωτών που επιμένουν στην «πραγματοποίηση βαθιάς τομής» **Μ. Ανδρουλάκης, Ι. Δραγασάκης, Αλ. Αλαβάνος, Γ. Παπαπέτρου, Παν. Λαφαζάνης, Μαρία Δαμανάκη, Γ. Μαρούκης, Δημ. Καραγκουλές, Δημ. Παπάζογλου** (γραμματέας της οργάνωσης Θεσσαλονίκης), **Γ. Μπαλωμένος** (Ηπείρου), **Γ. Μπομπολάκης** (Κρήτης), **Βαγ. Τουρκοδημήτρης** (Αττική) κι άλλοι ενισχύονται και με βουλευτές (**Ν. Γαλανός, Αντ. Σκυλάκος, Κ. Ρήγας, Π. Σκοτινιώτης**) με στελέχη όπως ο **Μ. Τρικούκης, Στ. Λογοθέτης, Λάκης και Σπύρος Σταθάκης**, συνδικαλιστές αλλά και με στελέχη που εθεωρούντο ως ευρισκόμενα στο χώρο του «κέντρου», όπως ο **Θ. Καρτερός**—διευθυντής του «Ρ»— που όμως τώρα ρίχνουν το βάρος τους υπέρ «της λογικής του κειμένου των θέσεων». Οι μετατοπίσεις αυτές αλλά και στελεχών όπως ο **Κ. Παπαχριστοδούλου, Π. Πλούμης** κ.ά. θεωρούνται ενδεικτικές μιας «στροφής» στους εσωκομματικούς συσχετισμούς

που ευνοεί το «ανανεωτικό» κλίμα.

Η πλευρά των συντηρητικών που όπως προαναφέραμε έχει την πλειοψηφία και στο Π.Γ., και εμφανίζεται να την έχει και στην Κ.Ε., διατηρεί το σκληρό πυρήνα της με επικεφαλής τους **Κ. Τσολάκη, την Λούλα Λογαρά, τον Ορ. Κολοζώφ** και συμπαραστάτες την **κ. Αλέκα Παπαρήγα, τον Δ. Γόντικα, τον Σπ. Χαλβατζή**—που διατηρεί όμως μια ουδετερότητα— ενισχύεται από στελέχη όπως η **Ρούλα Κουκούλου, Γ. Γιάνναρης, Δημ. Στολίδης, Γ. Μωραΐτης, Κ. Βουλγαρόπουλος** κ.ά. επίσης με στελέχη του κομματικού μηχανισμού που είναι οπαδοί της **κ. Παπαρήγα** και του **κ. Γόντικα**, αλλά και σειρά στελεχών από χώρους όπως ο συνδικαλιστικός επιμένοντας στην «υπεράσπιση των θεμελιωδών αρχών του κόμματος». Αδιευκρίνιστη είναι η θέση του **Δ. Κωστόπουλου** που λέγεται όμως ότι στη διαμόρφωση της πλειοψηφίας του Π.Γ. όπως και του **Τ. Μαμάτση** που θεωρείται ότι βρίσκεται στο «κέντρο».

Κυρίαρχη θεωρείται πάντως για τις εξελίξεις η τελική τοποθέτηση του **Γρ. Φαράκου** και η γνώμη του **Χ. Φλωράκη**.

Με τη λήξη της ευρείας ολομέλειας θα αποσαφηνισθεί και το εγχείρημα της «βαθιάς τομής στην φυσιογνωμία και την πολιτική του ΚΚΕ», που υποστηρίζεται από τους «ανανεωτικούς». Θέματα όπως «μαρξισμός-λενινισμός», «δικτατορία του προλεταριάτου» και «προλεταριακός διεθνισμός» θα έπρεπε φυσιολογικά να βρίσκονται στο μουσείο. Η κατάργησή τους ή η αντικατάστασή π.χ. του «δημοκρατικού συγκεντρωτισμού» από την «δημοκρατική ενότητα στη δράση» αν δεν αλλάξει η λειτουργία του ΚΚΕ ως κόμματος κάθε άλλο παρά μπορούν από μόνα τους να αποτελέσουν «βαθιές τομές». Βέβαια απέναντι σε μια πιθανότητα «συντηρητικής αναδίπλωσης» αυτές οι αλλαγές που προτείνονται αποτελούν «φωτισμένη» λύση. Ποιά δύναμη θα έχει το ΚΚΕ όμως για να εκσυγχρονισθεί διαμέσου μιας «πεφωτισμένης» λύσης που θα στηρίζεται και θα αναπαράγει ένα μηχανισμό που θα «ανάβει κεριά στο ένδοξο παρελθόν»;

Η πιθανότητα μιας λύσης που να συνδυάζει τη «συνέχεια» με τις αλλαγές—οι οποίες αν μείνουν χωρίς αντίστοιχες τομές στην πολιτική και στην κοινωνική παρέμβαση δεν επιτρέπουν να διαμορφωθεί διαφορετική πολιτική κουλτούρα στο ΚΚΕ που να στηρίζει τη νέα του φυσιογνωμία—αποδυναμώνει το ίδιο το εγχείρημα της ανανέωσης και του εκσυγχρονισμού και το οδηγούν σε μια αλλαγή που θα εξαντλείται σε επίπεδο συσχετισμών. Η αναπαραγωγή ενός λαϊκίστικου-εργατίστικου πολιτικού λόγου, που θα έχει διαφορετική «φόρμα» από τον προηγούμενο, που εγκαταλείπεται, είναι το πλέον πιθανό αποτέλεσμα σε αυτή την περίπτωση.

Νέα Οικολογία

Τεύχος 68, Ιούνιος 1990

Γιώργου Νάθαινα: Η λύση του προαστιακού σιδηροδρόμου, Ρόμπερτ Σβένσον: AIDS, επιδημίες και ιστορία, Γιώργου Ριτζούλη: Για τους Οικολόγους Εναλλακτικούς, Ηλία Ευθυμίου: Περιβάλλον και Διαρθρωτικά Ταμεία, Νέστου Ποταμίδη: Ξενοδοχείο στον υγρότοπο του Νέστου, Φώτη Περγαντή: Τσιμεντώνοντας τον Αμβρακικό, Μιχάλη Μοδινού: Η ανάδυση της εναλλακτικότητας, Δημήτρη Ουζουνίδη: Η δημιουργική καταστροφή της φύσης, Λιάνα Γαβρηλάκη: Να μην ξεχνάμε το Τσερνομπίλ, Γιάννη Πουλόπουλου: Για το παραδοσιακό κυνήγι, Πήτερ Μπάνγιαρντ: Το Αμαζονιακό Σύμφωνο.

ΚΟΜΜΑΤΑ - ΣΥΝΔΙΚΑΤΑ. ΔΙΑΖΥΓΙΟ ΕΝ ΟΨΕΙ;

του Βαγγέλη Γιαχνή

ΤΙ ΚΑΙ Ο συνδικαλισμός διέρχεται κρίση και μάλιστα σφοδρότατη, δεν είναι είδηση. Ότι ξεκίνησαν όμως διαδικασίες απόσχισης των συνδικαλιστικών παρατάξεων από τα κόμματα είναι είδηση και μάλιστα σημαντική.

Πληθαίνουν οι διαμαρτυρίες επώνυμων συνδικαλιστών για «τις ωμές κομματικές παρεμβάσεις στο εσωτερικό των συνδικάτων» ενώ δεν είναι λίγοι εκείνοι που δηλώνουν δημοσίως ότι «πρέπει να διαλυθεί η κάθετη δομή των συνδικαλιστικών παρατάξεων και να διαχυθούν τα στελέχη και τα μέλη τους στις τυπικές συνδικαλιστικές οργανώσεις, κι εκεί αν θέλουν μπορούν να συγκροτήσουν μικρές τοπικές κομματικές ομάδες». Το τελευταίο υποστηρίζεται κυρίως από στελέχη της ΕΣΑΚ αλλά και του ΑΕΜ.

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ που προκύπτει είναι αν η νέα αυτή πρόταση υποκρύπτει προθέσεις μιας άλλης μορφής κομματικοποίησης ή αν επανεισάγεται από την «πίσω πόρτα» ένας άλλος κομματισμός.

ΟΥΤΩΣ ή άλλως έχουμε πάντως εισέλθει στον αστερισμό της ανεξαρτοποίησης των συνδικάτων. Ο προβληματισμός μάλιστα πήρε έκταση και στον Τύπο όπου οι γνωστοί «σώφρονες και νουνεχείς αναλυτές του έθνους» έσπευσαν να σημάνουν τον κώδωνα του κινδύνου για «τον ανεξέλεγκτο πλέον συντεχνιασμό που ανεξαρτοποιούμενος από τα κόμματα απειλεί τη χώρα με πρόκληση κοινωνικού χάους». Πρόκειται για τους ίδιους αναλυτές που πριν 1-2 χρόνια κατακραύωναν τον «κομματικοποιημένο συνδικαλισμό» ζητώντας την ανεξαρτητοποίησή του, γιατί «απειλείται με κομματικοποίηση ολόκληρη η κοινωνία». Αντιφάσεις αλλά όχι και ακατανόητες, αφού οι εργαζόμενοι απειλούν πράγματι να ανατρέψουν τις λεπτές ισορροπίες που φιλοτεχνήθηκαν μετά κόπου —είναι αλήθεια— από τις ποικιλώνυμες κομματικές ηγεσίες.

ΥΠΑΡΧΕΙ λοιπόν πρόβλημα «αποκομματικοποίησης του συνδικαλισμού» και οι συμμετέχοντες στο συνδικαλιστικό κίνημα ή οι εφαιπτόμενοι με αυτό, γνωρίζουν ότι δεν προέκυψε ως κεραυνός εν αιθρία. Εκδηλώθηκε με ένταση σε αυτή την συγκυρία, διότι τα άλλα προβλήματα που αφορούν το βιοτικό επίπεδο και τη δημοκρατία πλήττονται σφοδρά από την ιδιάζουσα αντιλαϊκή πολιτική που ασκείται από την κυβέρνηση. Σε αυτή την φάση λοι-

πόν που τα πράγματα λέγονται —επιτέλους— με το όνομά τους, αναδύθηκαν στην επιφάνεια και οι διαφορές μεταξύ κομμάτων και συνδικάτων.

ΕΙΝΑΙ σαφές και έγινε ορατό πλέον από πολλές πλευρές ότι τα κόμματα της αντιπολίτευσης —παρά τους λεονταρισμούς του κ. Παπανδρέου— δεν επιθυμούν αυτή τη στιγμή μια κατά μέτωπο ρήξη με την κυβέρνηση. Οι λόγοι είναι πολλοί αλλά ο βασικότερος είναι η παντελής έλλειψη επεξεργασίας μιας εναλλακτικής πρότασης εξουσίας. Μεταξύ π.χ. του «σχεδίου Γιάνναρου - Γεννηματά» για τις προβληματικές και τις προτάσεις Παλαιοκρασά, δεν υπάρχουν ουσιαστικές διαφορές. Και οι δυο προτάσεις προβλέπουν την πώληση, το λουκέτο, τις απολύσεις. Οι διαφορές δηλαδή βρίσκονται στη διαδικασία και όχι στην ουσία. Το ίδιο συμβαίνει και στην αντιμετώπιση των ελλειμμάτων αλλά και στα άλλα κορυφαία προβλήματα της οικονομίας.

ΕΤΣΙ λοιπόν στην καλύτερη περίπτωση μια ενδεχόμενη κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ και ΣΥΝ θα εφάρμοζε την ήπια εκδοχή του μονεταρισμού, ενώ αυτή της ΝΔ εφαρμόζει έναν ωμό και βίαιο μονεταρισμό που λόγω της έντονης βαλκανικής του ιδιομορφίας μπορεί να αποκαλείται και «βλαχο-μονεταρισμός». Με άλλα λόγια αυτή τουλάχιστον τη στιγμή, δεν υπάρχει μια άλλη πρόταση, οικονομικής διαχείρισης και άσκησης κυβερνητικής εξουσίας. Αυτή η μειζων αδυναμία της αντιπολίτευσης ακυρώνει κάθε σκέψη για επανάκτηση της εξουσίας και ωθεί τα κόμματα σε μίαν υποχρεωτική εσωστρέφεια.

ΑΛΛΑ αν τα κόμματα αποφεύγουν για τους παραπάνω λόγους τη ρήξη με την κυβέρνηση, δεν συμβαίνει το ίδιο και με τα συνδικάτα που για να συνεχίσουν την ύπαρξή τους, θα πρέπει να αμυνθούν με «νύχια και με δόντια» για την προάσπιση των κατακτήσεών τους. Έτσι, ενώ τα κόμματα διατύπωσαν σαφώς και ευκρινώς την αντίθεσή τους στην απεργία των καθηγητών και τις επιφυλάξεις τους στη γενική απεργία, αυτές πραγματοποιήθηκαν και μάλιστα με επιτυχία.

ΕΙΝΑΙ χαρακτηριστικό ότι η διάσταση με τα κόμματα είναι ακόμη μεγαλύτερη στη βάση των συνδικαλιστικών οργανώσεων. Από τους 80 προέδρους των ΕΛΜΕ οι 79 (!) αποφάσισαν τη συνέχιση της απεργίας, παρά την καταδικαστική απόφαση των δικαστηρίων και παρά τις απειλές

Γ. ΓΙΑΤΣΑΚΩΣ

του υπουργού Παιδείας και τις νουθεσίες των αρχηγών των κομμάτων της αντιπολίτευσης για την αναβολή της απεργίας. Οι 79 προέδροι ανήκουν ασφαλώς σε όλο το φάσμα των συνδικαλιστικών παρατάξεων μηδὲ της ΔΑΚΕ εξαιρουμένης. Υπάρχει συνεπώς διάσταση κομμάτων και συνδικάτων και είναι αυτό φυσικό, αφού, όπως αποδεικνύεται και από τα γκάλοπ («ΠΡΩΤΗ»), τα κόμματα βρίσκονται σε απόσταση τόσο από τα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα, όσο και από την ίδια την κοινωνία.

Η αρχηγική τους δομή, ο συγκεντρωτισμός, ο εσωτερικός αυταρχισμός και η κυριαρχία του παλαιοκομματισμού αποκόπτουν καθημερινά και τα τελευταία νήματα σύνδεσής τους με την κοινωνία. Αλλά αν προκύπτει πρόβλημα δημοκρατίας για τα κόμματα, προκύπτει πολύ περισσότερο το ίδιο πρόβλημα για τα συνδικάτα.

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ δυνατόν να τίθεται ζήτημα κατάρρευσης της οργανωτικής πυραμίδας των κομμάτων και να μην θίγονται οι πυραμίδες των συνδικάτων και ιδιαίτερα εκείνες των συνδικαλιστικών παρατάξεων. Τι νόημα έχει πλέον η διατήρηση της κάθετης δομής των κομματικών συνδικαλιστικών παρατάξεων και τι νόημα έχουν σήμερα π.χ. τα κλαδικά σωματεία. Πρόκειται για «σφραγίδες» και εκτροφεία εργατοπατέρων που δεν συγκινούν, ούτε γοητεύουν τους νέους εργαζόμενους και ιδιαίτερα εκείνους της υψηλής ειδίκευσης που αποστρέφονται ακόμη και την τυπική συμμετοχή.

ΞΕΚΙΝΗΣΕ λοιπόν ένας έντονος προβληματισμός για την ανεξαρτοποίηση του συνδικαλισμού από τα κόμματα και είναι αυτό μια θετική, μια θετικότερη εξέλιξη που θα επηρεάσει ευεργετικά και την κοινωνία και γενικότερα την πολιτική μας ζωή. □

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ: ΑΝΟΙΧΤΟΣ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ

Σκληρή αντιπαράθεση η Βουλή και το ΠΑΣΟΚ «στη σέντρα»...

Η τριήμερη συζήτηση για τον προϋπολογισμό οικονομικού έτους 1990, που θα αρχίσει στις 18 Ιουνίου, θα αποτελέσει, κατά τις απόψεις πολιτικών και οικονομικών παρατηρητών, την πρώτη δυνατή σύγκρουση κυβέρνησης και αξιωματικής αντιπολίτευσης, μετά την επισήμως διακηρυχθείσα θέση του ΠΑΣΟΚ να σκληρύνει την αντιπολιτευτική στρατηγική και τακτική του απέναντι στην κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας. Θέση, άλλωστε η οποία στο παρελθόν χαρακτήρισε την αντιπολιτευτική ρητορική δεινότητα του κ. Ανδρέα Παπανδρέου και την οποία, τώρα, τα περισσότερα (για να μην πούμε σχεδόν όλα) στελέχη της αξιωματικής αντιπολίτευσης, είτε κομματικά είναι αυτά είτε κοινοβουλευτικά, πίεσαν για την Επαναφορά της («Αυριανή» 7/6/1990). Και, φυσικά, η σκοπιμότητα εφαρμογής μιας τέτοιας στρατηγικής δικαιολογεί και την επιλογή: *προκειμένου η Δικαιοσύνη να βάλει κάποιους μέσα, αφού δεν υπάρχει θέμα παραγραφής για τα σκάνδαλα καλύτερα να βγούμε εμείς έξω...*

Στους δρόμους, επομένως, το ΠΑΣΟΚ το οποίο θα κατευθύνει τα αντιπολιτευτικά του πυρά, εκεί όπου μπορεί εύκολα να ελιχθεί αλλά και, παράλληλα, να ασκήσει λαϊκίστικη πολιτική: στην κυβερνητική οικονομική πολιτική («ΑΝΤΙ» 1/6/1990). Και πρόβα τζενεράλε, ενδεικτική, εξάλλου, των προθέσεων του Κινήματος, αποτελούν οι δηλώσεις του προέδρου του ΠΑΣΟΚ κ. **Ανδρέα Παπανδρέου** για την οικονομική κατάσταση και κυβερνητική πολιτική, στο τέλος της περασμένης εβδομάδας, διαταράσσοντας την ατονία της πολιτικής ζωής, το ενδιαφέρον της οποίας εντοπίζεται και επικεντρώνεται, αυτό τον καιρό, στις εσωκομματικές διεργασίες και ιδεολογικοπολιτικούς επανακαθορισμούς της Αριστεράς.

Η συζήτηση για τον προϋπολογισμό, θα αποτελέσει το πρώτο ντέρμπυ, σε μια σειρά άλλων που προβλέπεται να ακολουθήσουν. Το ΠΑΣΟΚ, λοιπόν, «στη σέντρα»...

Συζήτηση σε «ταραγμένα νερά»...

Το πως το ΠΑΣΟΚ θα χαρακτηρίσει το φετινό προϋπολογισμό στη συζήτηση στην ολομέλεια της Βουλής, έγινε γνωστό από τον ειδικό εισηγητή κ. **Γ. Αδαμόπουλο**, που μιλώντας στην Διαρκή Επιτροπή Οικονομικών Υποθέσεων ισχυρί-

Γενικός Προϋπολογισμός του Κράτους (Γ.Π.Κ.)			
	1989	1990	(σε εκατ. δρχ.) Μεταβολή %
Έσοδα	2.472.937,0	3.460.000,0	39,9
Τακτ. Προϋπολογισμός	2.129.400,0	2.970.000,0	39,5
ΕΛΕΓΕΠ**	286.842,0	390.000,0	36,0
Π.Δ.Ε.***	56.695,0	100.000,0	76,4
Δαπάνες	4.259.988,0	5.530.000,0	29,8
Τακτ. Προϋπολογισμός	3.544.600,0	4.680.000,0	32,0
ΕΛΕΓΕΠ	286.842,0	390.000,0	36,0
Π.Δ.Ε.	428.546,0	460.000,0	7,3
Έλλειμμα	1.787.051,0	2.070.000,0	15,8
Τακτ. Προϋπολογισμός	1.415.200,0	1.710.000,0	20,8
ΕΛΕΓΕΠ	—	—	—
Π.Δ.Ε.	371.851,0	360.000,0	- 3,0
Έλλειμμα % στο ΑΕΠ****	20,4	19,6	—
Χρεωλύσια	205.208,0	371.435,0	81,0
Δανειακές ανάγκες Γ.Π.Κ.	1.581.843,0	1.698.565,0	7,4
Δαν. ανάγκες Γεν. Κρατ.			
Προϋπ. ως % στο Α.Ε.Π.	18,0	16,0	

(*) Προσωρινά στοιχεία.
(**) Ειδικός λογαριασμός Εγγυήσεων Γεωργικών προϊόντων.
(***) Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων.
(****) Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν.

σθηκε ότι το φετινό δημοσιονομικό ισοζύγιο της χώρας είναι αντιαναπτυξιακό, ανελικρινές, φορομπηχτικό, αντικοινωνικό και προαναγγέλλει τριετή μονόπλευρη λιτότητα. Και όλα αυτά πέραν της οξείας κριτικής για την οικονομία από τον κ. Παπανδρέου.

Στα περίπου ίδια μήκη κύματος θα τοποθετηθούν και οι αγορητές του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου. Ήδη ο ειδικός εισηγητής του Συνασπισμού κ. **Γρ. Γιάνναρος** υποστήριξε ότι ο προϋπολογισμός είναι υποδουλωμένος στα τεράστια ελλείμματα του δημόσιου τομέα και η μόνη του φροντίδα είναι να τον υπηρετήσει. Και αφού υπογράμμισε —και πολύ σωστά άλλωστε— ότι περικόπτονται δραστικά οι κοινωνικές δαπάνες και οι δημόσιες επενδύσεις, τόνισε ότι το αποτέλεσμα θα είναι **φαύλος κύκλος**. Δηλαδή, συμπίεση του βιοτικού επιπέδου, στασιμότητα, οικονομική και γενική καθυστέρηση, νέα έκρηξη των ελλειμμάτων του δημόσιου τομέα. Για να ολοκληρώσει: «*όταν χρησιμοποιήθηκε αυτή η συνταγή είχε οδυνηρά αποτελέσματα και τελικά οδήγησε σε διόγκωση των ελλειμμάτων*».

Σύμφωνα με πληροφορίες και εκτιμήσεις από καλά ενημερωμένες πηγές, η κυβέρνηση αφού καταστήσει υπεύθυνο της σημερινής κακής οικονομικής κατά-

στασης το ΠΑΣΟΚ, το οποίο με τη διαχείριση που έκανε αύξησε το δημόσιο χρέος της χώρας από 684 δισ. σε 11,2 τρισεκ. δρχ., θα τονίσει ότι ο φετινός προϋπολογισμός είναι μεταβατικός και δεν εκφράζει τη δημοσιονομική πολιτική της κυβέρνησης.

Η κυβέρνηση θα αντιπαρατάξει στα πυρά της αντιπολίτευσης δυο επιχειρήματα, ώστε να μετριάσει τις εντυπώσεις που θα δημιουργήσουν οι τόνοι των ομιλητών του ΠΑΣΟΚ και του Συνασπισμού:

Το πρώτο επιχείρημα είναι ότι ο προϋπολογισμός είναι προϋπολογισμός ανάγκης με άμεση προτεραιότητα αντιμετώπισης των ανελαστικών (αναγκαίες δηλαδή) δαπανών του κράτους, οι οποίες, όπως υπολογίζεται μέσω της εισηγητικής έκθεσης, φθάνουν το 87% του συνόλου των δαπανών του γενικού προϋπολογισμού. Και από τις οποίες, ανελαστικές δαπάνες, ένα μεγάλο μέρος διοχετεύεται στην καταβολή τοκοχρεωλυσίων τα οποία (συμπεριλαμβανομένου και τους χρέους των Ενόπλων Δυνάμεων) προβλέπεται να φθάσουν φέτος τα 3,15 τρισεκατ. δραχμών, σε σχέση με 83,1 δισεκ. δραχμών το 1980, όταν το συνολικό δημόσιο χρέος, όπως ήδη αναφέρθηκε, ήταν 684 δισ. δρχ. χωρίς το χρέος των Ενόπλων Δυνάμεων, που υπολογίζεται σε 1 τρις. δρχ.

ΚΑΙ ΓΙΑ ΟΛΑ...

του Κώστα Δέδε

Για το δημόσιο χρέος, πάντως, στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού επισημαίνεται ότι οι προσπάθειες της κυβέρνησης δεν είναι δυνατόν να αποδώσουν πριν από το 1992. Και τούτο οφείλεται στο γεγονός ότι στο τριετές πρόγραμμα δημοσιονομικής εξυγίανσης, που επιχειρεί από φέτος η κυβέρνηση με κύριο στόχο τη δραστική μείωση του ελλείμματος, προβλέπεται τα έσοδα να διπλασιασθούν και να φθάσουν τα 4,9 τρισεκ. δρχ. και, παράλληλα να μειωθεί ο ρυθμός αύξησης των δαπανών αλλά και να περιορισθούν δραστικά οι ενισχύσεις και επιχορηγήσεις. Ο ρυθμός αύξησης των δαπανών προβλέπεται να μειωθεί από το 29,4% που είναι φέτος στο 12,1% το 1992. Έτσι, εκτιμάται ότι το έλλειμμα του Γενικού προϋπολογισμού του κράτους θα μειωθεί το 1992 στο 1,92 τρισεκ. δρχ. από τα 2,07 τρισεκ. δρχ. που είναι φέτος.

Το κρίσιμο ερώτημα που τίθεται είναι το ποιές δαπάνες θα περικόψει δραστικά η κυβέρνηση. Και για το ποιές δαπάνες (εκτός, φυσικά, αυτών που αποτελούν τη λεγόμενη κρατική σπατάλη) πρέπει να περιορισθούν υπάρχουν στην κυβέρνηση διαφορετικές εκτιμήσεις και απόψεις, πέραν της έλλειψης συντονισμού που παρουσιάζεται...

Για να ικανοποιηθεί και η Αντιπολίτευση...

Το δεύτερο επιχείρημα, που θα επιστρατεύσει η κυβέρνηση για να αντιμετωπίσει την κριτική της αντιπολίτευσης, κατά τη συζήτηση επί του προϋπολογισμού στην ολομέλεια της Βουλής, είναι ότι αφενός θα εφαρμόσει ένα αναδιαρθρωμένο φορολογικό σύστημα, αφετέρου είναι στις προθέσεις της να ισχύσει από το 1991 ο προϋπολογισμός μηδενικής βάσης, που σημαίνει, σε γενικές γραμμές, ότι θα επανεξετάζονται όλες οι δαπάνες σε να μην έχουν γίνει (μηδενική βάση) και στη συνέχεια θα προσδιορίζονται και τα φορολογικά έσοδα για την κάλυψη των δαπανών αυτών. Έμφαση, πάντως, θα δοθεί στην πάταξη της φοροδιαφυγής, η οποία δεσπόζει στην ελληνική κακοδαιμονία.

Ήδη η κυβέρνηση προτίθεται να θεσμοθετήσει με σύμφωνη γνώμη ενδιαφερομένων κοινωνικών επαγγελματικών κατηγοριών τον αντικειμενικό προσδιορισμό του φορολογητέου εισοδήματος των ελευθέρων επαγγελματιών (ιατρών, δικηγόρων, μηχανικών, κλπ.). Και οι ο-

ποίοι, ελεύθεροι επαγγελματίες, —οι οποίοι δηλώνουν μόνο το ένα τρίτο του εισοδήματος που αποκτούν— θα έχουν την ευχέρεια να κλείνουν τις φορολογικές τους υποθέσεις με την καταβολή του προβλεπόμενου για την εισοδηματική της κλάση φόρου, χωρίς κανένα έλεγχο («Το Βήμα» 10/5/1990, άρθρο Ν. Νικολάου).

Η αύξηση των εσόδων θα προέλθει ακόμα: 1) Από τη μηχανοργάνωση των υπηρεσιών του υπουργείου Οικονομικών. 2) Από την έκδοση κτηματολογίου και πώληση προβληματικών επιχειρήσεων. 3) Από την εκκαθάριση του συσσωρευμένου όγκου ανέλεγκτων υποθέσεων κεφαλαίου και φόρου εισοδήματος και από την ποινικοποίηση της παράνομης καθυστέρησης απόδοσης φόρων και της έκδοσης πλαστών τιμολογίων.

Από την ανάγνωση του προϋπολογισμού του κράτους προκύπτει ότι η μείωση των (επενδυτικών) δαπανών του δημοσίου τομέα περιορίζει τις αναπτυξιακές δυνατότητες του κράτους, πράγμα άλλωστε που αναμένεται, αφού η αναπτυξιακή πολιτική της κυβέρνησης θα στηριχθεί σχεδόν αποκλειστικά, όπως εξάλλου έχει διακηρυχθεί από το κυβερνών κόμμα, στην ιδιωτική πρωτοβουλία και όχι στον δημόσιο τομέα. Ως εκ τούτου, είναι λανθασμένος ο ισχυρισμός του ΠΑΣΟΚ ότι ο προϋπολογισμός δεν είναι ειλικρινής.

Το θέμα, όμως δεν είναι αν είναι ή όχι ο προϋπολογισμός του 1990 ειλικρινής. Το ζήτημα είναι αν ο προϋπολογισμός αυτός (παρά το ότι —όπως θα πει ο υπουργός των Οικονομικών κ. Γιάννης Παλαιοκρασσάς— δεν εκφράζει τη δημοσιονομική πολιτική της κυβέρνησης) συμβάλλει στη σταθεροποίηση και εξυγίανση του δημόσιου τομέα και στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας.

Φυσικά η απάντηση στο ερώτημα αυτό δεν μπορεί να δοθεί πριν δει τη δημοσιότητα το νέο αναπτυξιακό νομοσχέδιο που προβλέπεται να κατατεθεί αυτή την εβδομάδα. Και τούτο γιατί ναι μεν ο φετινός προϋπολογισμός, καθώς και ο προϋπολογισμός μηδενικής βάσης που θα ακολουθήσει αποτελούν τα πρώτα βήματα για την καταπολέμηση της ελλειμματικότητας του δημόσιου τομέα, ωστόσο αν η καταπολέμηση αυτής της ελλειμματικότητας δε συνοδευθεί από διαρθρωτικές (αναπτυξιακές) αλλαγές, τότε η οικονομία είναι αμφίβολο αν θα δει καλές μέρες... □

Ένας θαυμάσιος εκλαϊκευτής της επιστήμης μεταφράζεται

τώρα και στην Ελλάδα

Robert Hazen

Η ΡΗΞΗ

Η κούρσα της υπεραγωγιμότητας

● «Η Ρήξη συνεχίζει την καλύτερη παράδοση των βιβλίων εκλαϊκευμένης επιστήμης. Θα σας συνερπάσει...»

The New York Times

● «Καλογραμμένη ιστορία μιας μεγάλης ανακάλυψης. Θα έχει μεγάλη εκδοτική επιτυχία...»

Publishers Weekly

● «Η Ρήξη αποδεικνύει πως τα βιβλία που δεν σ' αφήνουν να κοιμηθείς πριν τα τελειώσεις δεν είναι προνόμιο των αστυνομικών μυθιστορημάτων...»

Science

σελ. 264, 1.800 δρχ.

Εκδόσεις ΤΡΟΧΑΛΙΑ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

Αθήνα: Βιβλιοπωλείο τροχαλία
Γριβαίων 5 (Πάρδος Σκουφά 64)
τηλ. 364 64 26, fax 362 19 32

Θεσ. κη. Χ. Οκλαλιώτης - Σ. Ζήκας
Καλαποθάκη 13
τηλ. 235.584

Την «προστασία του Αντικειμένου» επικρίνεται τώρα ο Ειδικός Δικαστήριος, ο πρώην υπουργός **Νίκος Αθανασόπουλος**, ο οποίος δικαιολογεί και αιτιολογεί την αξιοπρεπή συμπεριφορά του Υπενθυμίζοντας στα μέλη του δικαστηρίου τη ρήση του άγνωστου νομικού μαθους του περασμένου αιώνα Ι. Αραβαντινίου: «Τις δυνατόν να ομιλεί περί νόμων, οσάκις υπουργός τις, ευρισκομένης της πατρίδος εν κινδύνω, παραβεί τας ποινικάς διατάξεις».

Σε ποιον κίνδυνο όμως ευρέθη η Πατρίς και αναγκάσθηκε ο πρώην εισαγγεγελικός λειτουργός και μετέπειτα αναπληρωτής υπουργός Οικονομικών να «αμαρτήσκει»; Σε κανέναν. Όπως προκύπτει από το κατηγορητήριο, η μόνη αιτία ήταν η συγκάλυψη των παρανομιών των «πράσινων» εμπόρων, αδελφών **Μαργέλλου** και του τότε προέδρου της κρατικής εταιρείας ΙΤΣΟ, **Σούλη Αποστολόπουλου**, βασικού κατηγορουμένου στη δίκη για το γιουγκοσλαβικό καλαμπόκι.

ΟΠΟΙΟΣ ΑΝΑΚΑΤΕΥΕΤΑΙ ΜΕ ΤΟ ΚΑΛΑΜΠΟΚΙ, ΕΧΕΙ ΝΑ

ΕΠΙΘΕΣΕΙΣ κατά του Ειδικού Δικαστηρίου και προσπάθεια να τρωθεί το κύρος του προέδρου του Ι. Γρίβα, από την πλευρά του κατηγορούμενου πρώην υπουργού Νίκου Αθανασόπουλου και των εντυπων του συγκροτήματος Κουρή, ήταν η πρώτη αντίδραση μετά την αποφασιστικής σημασίας ετυμηγορία του δικαστηρίου ότι δεν υπάρχει παραγραφή. ΕΤΣΙ την τρίτη εβδομάδα της πολυκροτης δίκης του σκανδάλου του γιουγκοσλαβικού καλαμποκιού η ένταση εντός αλλά και εκτός δικαστηρίου, τα δικονομικά τερτίπια και το μπλοκάρισμα της διαδικασίας από την υπεράσπιση του Νίκου Αθανασόπουλου ξεπέρασαν κάθε πρόβλεψη και όριο.

ΣΤΟΝ Ι. Γρίβα, αποδόθηκε από την απογευματινή του Ταύρου, η εισπραξη 200 εκ. δρχ. από δικαστική διαιτησία, ποσό που τελικά όπως προκύπτει από την ανακοίνωση της ΔΕΗ και του ιδίου του κ. Γρίβα, είναι 50 εκ. δρχ. και αφορά αμοιβή δυο διαιτητών (Θ. Κόκκινου αρεοπαγίτη και Κ. Κεραμέα καθηγητή Πανεπιστημίου) και του επιδιαιτητή Ι. Γρίβα. Το ποσό αυτό σύμφωνα με τις ανακοινώσεις προβλέπεται σε σύμβαση ανάμεσα στη ΔΕΗ και την εταιρία Κοσίντ για επίλυση της μεταξύ τους διαφοράς. Τα είκοσι πέντε από τα πενήντα εκατομμύρια θα κατατεθούν, όταν τελειώσει η υπόθεση, ως φόρος στο δημόσιο ταμείο. Από το ποσό αυτό ο Ι. Γρίβας θα εισπράξει τελικά γύρω στα δέκα εκατομμύρια.

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ όμως από το ποσό της αμοιβής του, αντικειμενικά κρινόμενο το γεγονός δημιουργεί θέμα ηθικής τάξεως για τον πρόεδρο του Ειδικού Δικαστηρίου και όχι παρανομίας, όπως διατείνεται η «Αυριανή», αφού ο θεσμός της διαιτησίας ισχύει και οι αμοιβές των δικαστών διαιτητών είναι καθορισμένες και νόμιμες.

Η ΛΑΣΠΗ όμως που εκτοξευθηκε κατά του προέδρου του Ειδικού Δικαστηρίου στοχεύει αναμφίβολα στο να τρωθεί το κύρος, η αμεροληψία και η ευθυκρισία του κ. Γρίβα και των λοιπων μελών του Ειδικού Δικαστηρίου. Αλλά κυρίως στοχεύει στον εκφοβισμό όχι μόνο των μελών του συγκεκριμένου δικαστηρίου αλλά και εκείνων που θα κληθούν, όποτε κληθούν, να δικάσουν τον Ανδρέα Παπανδρέου.

ΓΙΑΤΙ αν για τον Αθανασόπουλο, έναν πρώην υπουργό, η «Αυριανή» απειλεί με εθνικό διχασμό για τον Παπανδρέου δεν θα επιτραπεί σε δικαστή να τον δικάσει. Οι επιθέσεις τότε θα είναι σαφώς δριμύτερες και θα έχουν ως συνέπεια αυτό που ειπώθηκε από πρόεδρο Εφετών, μέλος του Ειδικού Δικαστηρίου στο σκάνδαλο Κοσκωτά «Δεν πρόκειται να ανεβώ στην έδρα. Έχω μια καριέρα και δεν διατίθεται να γίνω πρωτοσελίδο στην «Αυριανή» γιατί ετυχε να πάρω κάποια διαιτησία. Να κτελέσω τα καθήκοντά μου ως δικαστής. Γιατί εγώ θα βγάλω τα κάστανα από τη φωτιά. Σε αυτή τη χώρα δεν υπάρχει τίποτα όρθιο. Τι εκπροσωπώ; Εγώ και η Δικαιοσύνη σε μια κοινωνία που μαστίζεται από ηθική σήψη».

ΚΑΝΕΙ ΜΕ ΤΟ ΧΟΙΡΟΣΤΑΣΙΟ

ΚΑΘΑΡΣΗ: Γ — και τελευταία

Η ιστορία του γιουγκοσλαβικού καλαμποκιού αρχίζει όταν το πλοίο «Αλφονσίν», στις 8 Μαΐου του 1986, φθάνει στη Θεσσαλονίκη από το Κόπερ της Γιουγκοσλαβίας, φορτωμένο με 9 τόννους καλαμπόκι. Στη συμπρωτεύουσα, με την έκδοση σωρείας ψευδών και πλαστών εγγράφων, συντελείται η μετονομασία του αραβοσίτου από γιουγκοσλαβικό σε ελληνικό. Λίγες ημέρες αργότερα το καλαμπόκι, ως ελληνικό πλέον, φθάνει στη Γάνδη. Οι τελωνειακές αρχές ειδοποιημένες από υπηρεσίες της Κοινότητας σταματούν την εκφόρτωση. Το υπουργείο Οικονομικών στέλνει τρία τέλεξ και βεβαιώνει ότι ο αραβόσιτος είναι ελληνικής προέλευσης. Το ελληνικό δημόσιο γλιτώνει προς στιγμήν και το ρεζιλίκι και την καταβολή 143 εκ. δρχ. που φυσιολογικά έπρεπε να καταβληθούν στο Γεωργικό Ταμείο της ΕΟΚ. Ποιος όμως καρπώνεται τα χρήματα αυτά και τη διαφορά της τιμής ελληνικού και γιουγκοσλαβικού καλαμποκιού;

Μαργέλλοι και άλλοι

Ανατρέχουμε και πάλι στο κατηγορητήριο. Η κρατική εταιρεία ΙΤΣΟ αγόρασε το καλαμπόκι και το πούλησε στην εταιρεία «Γρανομάρ» των αδελφών **Μαργέλλου**. Το πούλησε προς 205 δολάρια ανά μετρικό τόνο αλλά στο τιμολόγιο εξαγωγής που κατέθεσε κατά τον τελωνειακό διακανονισμό του εμπορευματος στη Θεσσαλονίκη φαίνεται ότι η τιμή του ήταν 178 δολάρια ανά μετρικό τόνο.

Η «Γκρανομάρ» στη συνέχεια το πούλησε στην εταιρεία ΙΤΣΟ προς 250 δολάρια το μετρικό τόνο. Διαφορά δηλαδή 102.570.000 δρχ.

Το ποσό αυτό και τα 143 εκ. δρχ. που δεν πληρώθηκαν στο Γεωργικό Ταμείο της ΕΟΚ ήταν τα κέρδη, των αδελφών **Μαργέλλου** και της ΙΤΣΟ. Γι' αυτό λοιπόν, όταν η ΕΟΚ δεν πείσθηκε για την ελληνική προέλευση του καλαμποκιού, άρχισε η «επιχείρηση συγκάλυψης».

Μεσούντος του θέρους του 1986 (18 Αυγούστου) σε κυβερνητική σύσκεψη που έγινε στο υπουργείο Εξωτερικών αποφασίστηκε να συγκαλυφθεί το θέμα.

Η συνέχεια γνωστή. Επιστράτευεται ο **Ν. Αθανασόπουλος** ως «καθ' ύλην αρμόδιος υπουργός» αλλά και «μαίτρ», λόγω της παλιάς του εισαγγελικής ιδιότητας, στην αλλοίωση των εγγράφων.

Ο ίδιος απαντά στην Κοινότητα ότι το «καλαμπόκι είναι ελληνικό», δίνει παρόμοιες βεβαιώσεις στον αντιπρόσωπο της ΕΟΚ κ. **Μένεντς** (βασικός μάρτυρας κατηγορίας) και η πλαστογράφηση των εγγράφων, έχει ως αποτέλεσμα να βεβαιώνει ο λιμενάρχης Καβάλας ότι το «Αλφονσίν» κατέλευσε στην πόλη του στις

ΡΑΞΗ ΠΡΩΤΗ

της Ιωάννας Μάνδρου

30-4-1986 και φόρτωσε καλαμπόκι. Στις πλαστογραφίες παίρνουν μέρος και οι τελωνειακοί Σ. Κοσμίδης, Γ. Ράλλης, Ευστρ. Γιαννακός, (κατηγορούμενοι στη δίκη) καθώς και ο υπάλληλος του υπουργείου Οικονομικών Θ. Αναγνωστόπουλος (επίσης κατηγορούμενος)

Οι κατηγορούμενοι

Αποτέλεσμα της κομπίνας με το καλαμπόκι; Σήμερα βρίσκονται στο εδώλιο: ● **Νίκος Αθανασόπουλος**. Βαρύνεται με τέσσερις κατηγορίες σε βαθμό κακουργήματος: ηθική αυτουργία σε πλαστογραφίες, ψευδείς βεβαιώσεις κατά συρροή και άμεση συνέργια σε πλαστογραφία.

● **Σούλης Αποστολόπουλος**, πρώην πρόεδρος της ΙΤΣΟ και **Δημ. Δελχανίδης**, πρώην διευθύνων σύμβουλος της ίδιας εταιρείας. Κατηγορούνται για τρία κακουργήματα: ηθική αυτουργία σε πλαστογραφία, ψευδείς βεβαιώσεις και απάτη. Πλαστογραφίες, ψευδείς βεβαιώσεις φέρονται ότι έχουν διαπράξει και οι προαναφερθέντες Θ. Αναγνωστόπουλος, πρώην υπάλληλος του υπουργείου Οικονομικών και οι τελωνειακοί Ευστρ. Γιαννακός, Γ. Ράλλης, Σ. Κοσμίδης.

Αυτά για τους κατηγορούμενους ενώπιον του Ειδικού Δικαστηρίου.

Όμως με τόσες και άλλες τόσες κατηγορίες βαρύνονται οι προαναφερθέντες και πολλοί άλλοι στη δίκη για το καλαμπόκι που θα γίνει στο Τριμελές Εφετείο Κακουργημάτων στις 8 Οκτωβρίου. (Η δίκη αφορά τους ιδιώτες που εμπλέκονται στην υπόθεση και δεν είναι συμμετοχοί του πρώην υπουργού)

Οι δικαστές

Την απάτη όμως σε βάρος της ΕΟΚ πρακτικά σε βάρος του ελληνικού δημοσίου αφού το δημόσιο καλείται να πληρώσει τα πρόστιμα που επέβαλε η ΕΟΚ και τα «σπασμένα» (ανέρχονται συνολικά 1,2 δις δραχμές) καλούνται να κρίνουν 13 δικαστές του Ειδικού Δικαστηρίου, που κληρώθηκαν από τη Βουλή.

Το Ειδικό Δικαστήριο λοιπόν συγκροτείται:

Πρόεδρος Ι. Γρίβας, πρόεδρος του Αρείου Πάγου. Επελέγη στη θέση αυτή επί κυβερνήσεως Τζαννετάκη.

Υπόλοιπα μέλη οι αρεοπαγίτες: Σ. Σιγάλος, Θ. Μεκάλης, Π. Παπαδημητρίου, Γ. Αντωνόπουλος, Ε. Ρίκος, Εμμ. Αποστολάκης και Κ. Παπαδόπουλος. Οι πρόεδροι Εφετών Αθ. Γκόλτιος, Ν. Χατζάκης, Σπ. Σπύρου, Ευ. Δασκαλάκης και Γ. Ράλλης.

Ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου

Ο Ι. Γρίβας, γεννήθηκε το 1923 στο Κηφισσοχώρι Λοκρίδας. Συμμετείχε στη σύνθεση του Πενταμελούς Εφετείου που

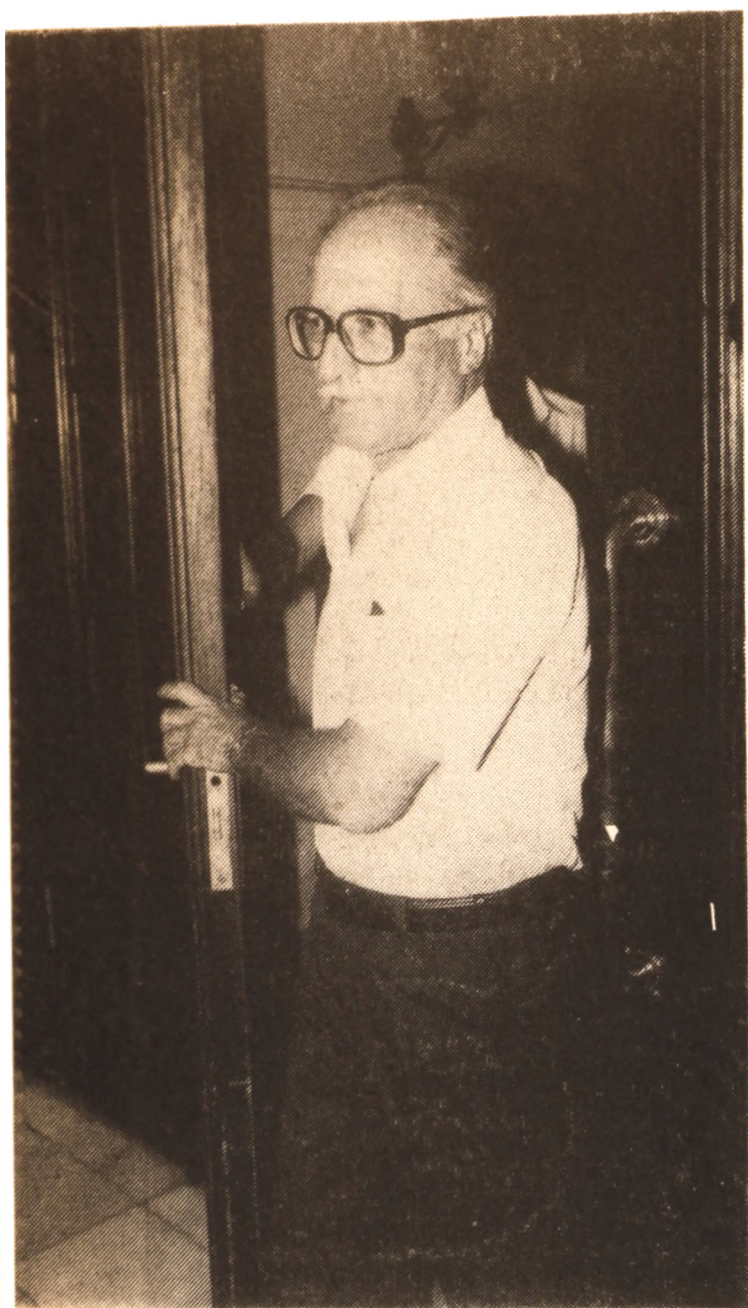

Έκλεισαν οι δίοδοι διαφυγής για τον Ανδρέα

Ιστορικής σημασίας απόφαση εξέδωσε το Ειδικό Δικαστήριο στις 6 Ιουνίου κρίνοντας, και δη ομοφώνως, ότι παραγραφή των αδικημάτων του πρώην υπουργού Νίκου Αθανασόπουλου και των συμμετόχων του δεν επήλθε. Απόφαση που εντυπωσίασε για την μη αμεινωμένη ομοφωνία. Απόφαση που προκάλεσε ένταση στο χώρο του ΠΑΣΟΚ και μεθοδευμένη οξύτητα αλλά και προβληματισμό στο χώρο της Νέας Δημοκρατίας. Κανείς δεν μπορεί να διανοηθεί να αποδώσει πολιτική σκοπιμότητα στους 13 ανώτατους δικαστές. Το αντίθετο. Δικάζοντας μέσα σε ένα πολιτικό κλίμα, φορτισμένο με τα γνωστά σενάρια περί «συμφωνιών κορυφής» ανάμεσα στα δυο μεγάλα κόμματα, περί «εικαζομένης βουλήσεως ανωτάτου πολιτικού παράγοντα» για κλείσιμο των σκανδάλων, το δικαστήριο με την ομόφωνη απόφασή του διεφύλαξε το κύρος της Δικαιοσύνης. Αρνήθηκε να επηρεαστεί από το πολιτικό κλίμα των ημερών, να «παιξει» σε σενάρια και η ετυμηγορία των μελών του βασίστηκε στο νόμο και τη νομολογία.

Με την απόφασή του, το Ειδικό Δικαστήριο ασκεί καθοριστική επιρροή στις κρίσεις για την παραγραφή των σκανδάλων Κοσκωτά και των τηλεφωνικών υποκλοπών με βασικό κατηγορούμενο τον Ανδρέα Παπανδρέου. Ουσιαστικά κλείνει τη δίοδο της παραγραφής και σηματοδοτεί παραπομπή του Α. Παπανδρέου σε δίκη, αν οι πολιτικές βουλές δεν είναι άλλες. Τα αποτελέσματα της κρίσης του Ειδικού Δικαστηρίου περί μη παραγραφής των αδικημάτων, εκτείνονται πολύ πέραν των νομικών ορίων, αφού ανέτρεψαν σενάρια, και εν πολλοίς επανακαθόρισαν τις πολιτικές εξελίξεις. Το ερώτημα βέβαια μετά την ομόφωνη κρίση του δικαστηρίου περί μη παραγραφής είναι αν ο Ανδρέας Παπανδρέου, ο Μένιος Κουτσόγιωργας και οι λοιποί πρώην υπουργοί του ΠΑΣΟΚ κατηγορούμενοι σε σοβαρότερες από τη δικασμένη του κατηγορία υποθέσεις, θα καθίσουν στο εδώλιο. Νομική φόρμουλα περί του αντιθέτου δεν υπάρχει. Υπάρχει όμως η δυνατότητα της «πολιτικής διευθέτησης» του ζητήματος, με ψήφιση νέου νόμου περί ευθύνης υπουργών Νόμο, όπου, όπως γράφτηκε, θα περιλαμβάνει ευνοϊκές διατάξεις για τους υπαδίκους και ουσιαστικά αμνήστευση των αδικημάτων του πρώην πρωθυπουργού.

Όμως η κάθαρση είναι κοινωνικό αίτημα που δεν είναι εύκολο να το απεμπολήσει η κυβέρνηση.

δικασε τους πραξικοπηματίες. Αντιπρόεδρος του Αρείου Πάγου έγινε επί κυβερνήσεως ΠΑΣΟΚ και πρόεδρος, το περασμένο καλοκαίρι, επί κυβερνήσεως Τζαννετάκη. Η επιλογή που έγινε ομόφωνα από το τότε υπουργικό συμβούλιο μετά από πρόταση του Συνασπισμού. Διετέλεσε πρωθυπουργός, της κυβέρνησης πριν τις εκλογές του Νοεμβρίου. Στα «συν» του καταγράφονται η διοργάνωση άψογων εκλογών το Νοέμβριο και η ψυχραιμία με την οποία αντιμετωπίζει τις στρεψοδικίες του Νίκου Αθανασόπουλου στη δίκη και τους υψηλούς τόνους των συνηγόρων του ιδιαίτερα του «μαχητικού» Ευάννελου Γιαννόπουλου.

Στα «πλην» είναι η υπόθεση της διαιτησίας που έσκασε «μύτη» προ ημερών. Άσχετα από την τυπική άσκηση ενός δικαιώματός του, ο πρόεδρος του Αρείου Πάγου, τέως πρωθυπουργός, πρόεδρος του Ειδικού Δικαστηρίου κτλ. δεν έπρεπε να είχε αποδεχτεί την προσφορά του επιδιαιτητή. «*Η σύζυγος γαρ του Καίσαρος*»...

Ο κ. Ι. Γρίβας συνταξιοδοτείται στις 30 Ιουνίου του 1990. Πρόθεσή του είναι να έχει τελειώσει μέχρι τότε τη δίκη, πράγμα δύσκολο, αφού οι μάρτυρες είναι τουλάχιστον 400 (20 κατηγορίας και οι υπόλοιποι υπεράσπισης).

Αμα τη συνταξιοδότηση πρόεδρος του Ειδικού Δικαστηρίου, θα αναλάβει ο αναπληρωτής του, μέχρι πότε θα αντισταθεί ο πρόεδρος του Αρείου Πάγου, Νίκος Σα-

κελλαρόπουλος. Υπάρχει όμως δυνατότητα να παραταθεί η θητεία του από το υπουργικό συμβούλιο.

Οι βουλευτές - κατηγοροί:

Αντ. Σκυλλάκος από τον Συνασπισμό. Έλαβε 152 ψήφους κατά την εκλογή του από τη Βουλή.

Αν. Καραμάνιος από τη ΝΔ. Έλαβε 120 ψήφους.

Κων. Σαψάλης από τη ΝΔ. Έλαβε 139 ψήφους.

Και οι τρεις είναι τακτικοί βουλευτές κατηγοροί, εκπροσωπώντας την εισαγγελική αρχή στη δίκη.

Αναπληρωτές τους είναι κατά τη σειρά εκλογής τους από τη Βουλή οι:

Τ. Χατζηδημητρίου του ΣΥΝ (141 ψήφους).

Α. Ανδρουλάκης της ΝΔ (131 ψήφους).

ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Δικαστική έρευνα διατάχθηκε μετά από παραγγελία του εισαγγελέα του Αρείου Πάγου Γεωργίου Πλαγιαννάκου, για τα δημοσιεύματα των εφημερίδων του συγκροτήματος Κουρή «**Αυριανής**» και «**Νίκης**» που ανέφεραν ότι ο πρόεδρος του Αρείου Πάγου και του Ειδικού Δικαστηρίου Ι. Γρίβας, εισέπραξε υπέρογκο ποσό αμοιβής (200 εκ. δραχμές) από διαιτησία σε διάφορα της ΔΕΗ με την εταιρεία Κοσίντ.

Στα δημοσιεύματα αυτά, το περιεχόμενο

των οποίων αποτελεί αντικείμενο δικαστικής έρευνας, υπήρχαν αιχμές και υπαινιγμοί για χρηματισμό του Ι. Γρίβα αφού, όπως αναφερόταν, πίσω από την ΔΕΗ υπάρχει η κυβέρνηση. Ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου στην έγγραφη του παραγγελία προς την Εισαγγελία Πρωτοδικών της Αθήνας ζητά να ερευνηθεί αν πραγματοποιήθηκαν αξιόποινες πράξεις και ποιές από τους υπεύθυνους των εφημερίδων και ποιά ακριβώς πρόσωπα βαρύνουν. Δηλαδή, αν διεπράχθη το αδίκημα της περιύβρισης του Προέδρου του Αρείου Πάγου. Στην ίδια παραγγελία, ο πρόεδρος του Αρείου Πάγου, ζητά να ερευνηθεί το περιεχόμενο της δήλωσής που κατέθεσαν την περασμένη Παρασκευή ενώπιον του Ειδικού Δικαστηρίου οι τρεις συνήγοροι του Νίκου Αθανασόπουλου (Στ. Αλεξανδρής, Γ. Σταμούλης και Μιχ. Μιχόπουλος) όταν αποχώρησαν από την δίκη. Στη δήλωσή τους ανέφεραν μεταξύ άλλων ότι το δικαστήριο με τις αποφάσεις του περί απορρίψεως των αιτημάτων του Αθανασόπουλου παρανόμησε και ότι κατ' αυτό τον τρόπο κακοποιήθηκε βάναισα η δικονομία. Αντικείμενο της έρευνας για το περιεχόμενο της δήλωσής των συνηγόρων του Αθανασόπουλου είναι αν τέλεσαν το αδίκημα της περιύβρισης του Ειδικού Δικαστηρίου. Με βάση την παραγγελία του Γ. Πλαγιαννάκου, ο προϊστάμενος της Εισαγγελίας Πρωτοδικών Αθηνών κ. Αβράαμ Σταθόπουλος διέταξε δικαστική έρευνα την οποία ανέλαβε ο εισαγγελέας πρωτοδικών Δημ. Παπαγγελόπουλος

Σ. Ταλιαδούρος της ΝΔ (127 ψήφους).

Οι τακτικοί βουλευτές κατηγοροί έχουν πλήρη δικαιώματα ενός εισαγγελέα. Υποβάλλουν ερωτήσεις, αγορεύουν και λοιπά. Οι αναπληρωτές τους, σύμφωνα με απόφαση του Ειδικού Δικαστηρίου που εξεδόθη την τρίτη ημέρα της δίκης για το γιουγκοσλαβικό καλαμπόκι, μπορούν να υποβάλλουν ερωτήσεις και όχι να αγορεύουν ή να προτείνουν.

Οι συνήγοροι

Για τον Νίκο Αθανασόπουλο, και μέχρι τη δέκατη μέρα της δίκης του την προηγούμενη Παρασκευή, συνήγοροι ήσαν οι: **Γιάννης Σταμούλης**, ευρωβουλευτής του ΠΑΣΟΚ, **Μιχ. Μιχόπουλος**, στενός συνεργάτης του προηγούμενου, **Στάθης Αλεξανδρής**, πρώην υπουργός Δικαιοσύνης επί κυβερνήσεως ΠΑΣΟΚ. Για λίγες μέρες, εν απουσία του Γ. Σταμούλη, χρέη συνηγόρου άσκησε, επίσης, ο **Ευάγγελος Γιαννόπουλος**.

Ο τελευταίος και ο Στάθης Αλεξανδρής, χειρίστηκαν το πολιτικό μέρος —όπως υποστήριξαν— της δίκης. Χαρακτηριστικά της παρουσίας τους στο δικαστήριο, ήταν οι αντεγκλήσεις προς τους δικαστές, οι υψηλοί τόνοι και η καλλιέργεια κλίματος όξυνσης. Επί των νομικών θεμάτων στάθηκαν περισσότερο οι Μιχόπουλος και Σταμούλης. Και οι τρεις αποχώρησαν σε ένδειξη διαμαρτυρίας, όπως ισχυρίστηκαν, για την απόρριψη όλων των ενστάσεων του πελάτη τους. Η αποχώρηση είναι ένδειξη απώλειας της ψυχραιμίας τους μετά την απόρριψη τη μη παραγραφής αλλά και αποτέλεσε κίνηση διεκδίκησης του πελάτη τους για στρεψοδικίες και κωλυσιεργίες.

Αντ' αυτών διορίστηκαν αυτεπαγγέλτως οι: **Νώντας Λογοθέτης**, μέλος της διοίκησης του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών ο οποίος συμμετείχε στις πρόσφατες εκλογές επικεφαλής ανεξαρτήτου συνδυασμού με την επωνυμία «**Ελεύθεροι Δικηγόροι**», **Κώστας Βήττας** και **Ιάκωβος Φετζάν**. Ο Φετζάν έχει δικηγορικό γραφείο στον ίδιο όροφο όπου στεγάζεται ως δικηγόρος και ο γαμπρός του Ιω. Γρίβα, **Μιχάλης Φραγκούλης**. Το γεγονός αυτό πυροδοτεί νέες επιθέσεις από τον Αθανασόπουλο. Οι νέοι συνήγοροι ζήτησαν προθεσμία για να ενημερωθούν επί της δικογραφίας.

Σημειώνουμε ακόμα τους συνήγορους των συμμετόχων που μέχρι τώρα είχαν ιδιαίτερη παρουσία και συμμετοχή στη δίκη:

Ο καθηγητής **Νίκος Ανδρουλάκης**, υπερασπιστής του Σούλη Αποστολόπουλου που έθεσε το θέμα της παραγραφής. Για τρεις μέρες και τουλάχιστον για 12 ώρες επιχειρηματολόγησε υπέρ της παραγραφής. Οι αγορεύσεις του αυστηρά στα νομικά θέματα.

ΘΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ, συνήγορος του Δ. Δελχανίδη. Είχε και έχει όπως δήλωσε άποψη ότι τα αδικήματα δεν έχουν παραγραφεί. Παρόλα αυτά κάλεσε το δικαστήριο να κρίνει υπέρ της παραγραφής για το κύρος της Βουλής και της δικαιοσύνης. Λίγες παρεμβάσεις αλλά αξιοπρεπείς.

Χρονικό μιας προαναγγελλθείσης ενοχής!

Το χρονικό μιας προαναγγελλθείσης ενοχής. Συμπερασματικά μετά το πρώτο δεκαήμερο της διαδικασίας, μόνον έτσι θα μπορούσε κανείς να χαρακτηρίσει τη δίκη του πρώην υπουργού του ΠΑΣΟΚ Νίκου Αθανασόπουλου. Ενστάσεις επί ενστάσεων, υποβλήθηκαν στο Ειδικό Δικαστήριο. Όλες απορρίφθηκαν. Η ιστορική απόφαση του δικαστηρίου *περί μη παραγραφής*, άλλαξε το κλίμα της δίκης και τη συμπεριφορά του βασικού κατηγορουμένου και της υπεράσπισής του. Χωρίς να εγκαταλείψουν τα νομικά τερτίπια και τις στρεψοδικίες, επιδόθηκαν και σε αντεγκλήσεις, κόντρες και προκλήσεις προς το δικαστήριο. Τελικά αποχώρησαν, ζητώντας από τον πρόεδρο του δικαστηρίου Ι. Γρίβα να αυτοεξαίρεθεί. Δεν άφησαν να προχωρήσει η δίκη και να αποδείξουν, όπως τουλάχιστον ισχυρίζονται, την αθωότητά τους. Ένδειξη ενοχής η στάση του Αθανασόπουλου, ή έμμεση ομολογία; Στο τέλος, το «καλό ΠΑΣΟΚ» ανέσυρε από τους φακέλους τη διαιτησία Γρίβα και την πάσαρε στο «κακό ΠΑΣΟΚ» του Ταύρου. Αν όχι το έσχατο, πάντως άλλο ένα όπλο στη μάχη εναντίον της κάθαρσης.

Και είμαστε ακόμα στην αρχή. Όλα, εκτός της παραγραφής που εκρίθη οριστικά, παίζονται σε αυτή τη δίκη. Το χρονικό που ακολουθεί εικονογραφεί και αποκαλύπτει την τακτική των κατηγορουμένων.

Δευτέρα 28 Μαΐου.

Αναγνώριση «εδάφους», προσπάθεια αποκωδικοποίησης προθέσεων και βουλήσεων όλων των παραγόντων της δίκης, η πρώτη μέρα της διαδικασίας στο σκάνδαλο του γιουγκοσλαβικού καλαμποκιού. Ήρεμο κλίμα. Αίτημα εξαίρεσης του Κων. Παπαδόπουλου, μέλους του Ειδικού Δικαστηρίου και ανακριτή της υπόθεσης. Ο λόγος, φόβοι μεροληψίας. Το αίτημα απορρίπτεται ομόφωνα. Χάνει τη μάχη των εντυπώσεων ο Ν. Αθανασόπουλος, αφού τον διαψεύδει ο Αλ. Λυκουρέζος, τη μαρτυρία του οποίου είχε επικαλεστεί για να θεμελιώσει το αίτημα του (είχε

ισχυριστεί ότι ο Λυκουρέζος του είπε «ο Παπαδόπουλος σε μισεί θανάσιμα»).

Υποβάλλεται η πρώτη ένσταση για απόλυτη ακυρότητα της δίκης (διαδικασίας) και της ανάκρισης (προδικασίας). Λόγος: ποιος είχε αρμοδιότητα να παραπέμψει τους κατηγορούμενους. Η απόφαση της Βουλής περί παραπομπής, δεν είχε όλα τα στοιχεία ενός κατηγορητηρίου.

Τρίτη, 29 Μαΐου

Η ένσταση απορρίπτεται. Το δικαστήριο κρίνει: Η απόφαση της Βουλής νόμιμη και η παραπομπή των κατηγορουμένων αμετάκλητη. Άρα, απαλλαγή διά βουλεύματος ή τροποποίηση της κατηγορίας δεν είναι δυνατή. (Απόφαση - πρόκριμα και για τα σκάνδαλα Κοσκωτά και τηλεφωνικών υπακλωπών, που θέτει φράγμα στη λύση να απαλλαγεί ενδεχομένως ο Ανδρέας Παπανδρέου με βούλευμα και να μη φθάσει στο εδώλιο).

Υποβάλλονται αιτήματα αναβολής της δίκης από Ν. Αθανασόπουλο και Σ. Αποστολόπουλο. Ο λόγος, όπως υποστήριξαν, ήταν μη κλήτευση σημαντικών μαρτύρων στη δίκη καθώς και η εκδίκαση τμήματος του σκανδάλου του γιουγκοσλαβικού καλαμποκιού στο Εφετείο τον Οκτώβριο.

Το δικαστήριο αποφασίζει ότι το δημόσιο δεν μπορεί να παρίσταται στη δίκη ως πολιτική αγωγή. (Διεκδικώντας αποζημιώσεις από τους κατηγορούμενους). Με απόφασή του λύνει το θέμα των αρμοδιοτήτων στη δίκη των αναπληρωματικών βουλευτών - κατηγορών.

Εκφώνηση ονομάτων των μαρτύρων. Είκοσι δύο μάρτυρες κατηγορίας. Τριακόσιοι είκοσι υπεράσπισης του Νίκου Αθανασόπουλου. Κατά την εκφώνηση γνωστά ονόματα βουλευτών και στελεχών του ΠΑΣΟΚ που παρήλασαν κατά την πρώτη ημέρα της δίκης, απουσίαζαν. Θόρυβος από τον Αθανασόπουλο για ευνόητους λόγους. Το δικαστήριο αποφασίζει να καταθέσουν όσοι απουσίαζαν με τη σειρά τους στον κατάλογο.

Τετάρτη, 30 Μαΐου

Ο Σ. Αποστολόπουλος δια του συνηγόρου του Νίκου Ανδρουλάκη θέτει προς κρίση το επίμαχο θέμα της παραγραφής. Το μείζον νομικό αυτό θέμα τίθεται πριν τη διακοπή της δίκης αργά το μεσημέρι. Υποστηρίζεται η ένσταση παραγραφής και από την πλευρά Αθανασόπουλου αν και ο ίδιος δεν θέτει πρώτος τέτοιο θέμα. Το πολυσυζητημένο εκτός Ειδικού Δικαστηρίου, θέμα της παραγραφής, απασχολεί το δικαστήριο.

Τα αιτήματα αναβολής των Αθανασόπουλου - Αποστολόπουλου απορρίπτονται. Το δικαστήριο καλεί τον Θ. Μαργέλλο, βασικό μάρτυρα, να καταθέσει στις 11 Ιουνίου. Κρίνει ότι η δίκη στο Εφετείο για τους ιδιώτες μη συμμετόχους του Αθανασόπουλου στο σκάνδαλο δεν είναι συναφής με την κρι-

νόμενη ενώπιον του Δικαστηρίου, άρα δεν χρειάζεται αναβολή της δίκης για να εκδικαστεί πρώτα στο Εφετείο η υπόθεση.

Πέμπτη, 31 Μαΐου

Αρχίζει η συζήτηση για την παραγραφή. Ποτέ νομικό θέμα δεν έγινε, όπως η παραγραφή, πρωτοσέλιδο στον Τύπο, ποτέ δεν συνδέθηκε τόσο πολύ όσο η παραγραφή με την πορεία των πολιτικών πραγμάτων. Για τη μη επίτευξη της παραγραφής σχηματίστηκε η κυβέρνηση Τζαννετάκη που στηρίχθηκε από τον Συνασπισμό και τη Νέα Δημοκρατία. Πρώτος στο δικαστήριο εκθέτει τις απόψεις επί του κρίσιμου αυτού θέματος ο Νίκος Ανδρουλάκης, καθη-

γητής του Ποινικού Δικαίου. Η άποψή του: Τα αδικήματα του πρώην υπουργού και των συμμετόχων έχουν παραγραφεί. Λόγος: η μη επίδοση από τη Βουλή που προέκυψε από τις εκλογές του Ιουνίου '89 και διαλύθηκε τον Οκτώβριο, των κλητριών θεσπισμάτων (των κατηγορητηρίων δηλαδή). Τα κλητήρια δεν επεδόθησαν τότε στους κατηγορούμενους άρα δεν έγινε αναστολή της παραγραφής. Οι συνήγοροι του Αθανασόπουλου, Ευ. Γιαννόπουλος (είναι η πρώτη μέρα που εμφανίζεται ως συνήγορος), Μιχ. Μιχόπουλος και Στάθης Αλεξανδρής υποστηρίζουν: Η παραγραφή είναι γεγονός. Διαφωνούν όμως με τον Νίκο Ανδρουλάκη. Δεν δέχονται το θεσμό της αναστολής της παραγραφής. Έχουν την άποψη ότι κατά τη διάρκεια της Βουλής του Ιουνίου '89 και μέχρι τη διάλυση τον Οκτώβριο έπρεπε να έχουν γίνει και οι δίκες. Να έχει εκδοθεί δηλαδή και η απόφαση.

Οι αγορεύσεις των συνηγόρων υπεράσπισης για την παραγραφή συνεχίζονται. Οι βουλευτές - κατηγοροί, υποβάλλουν την πρότα-

σή τους στο δικαστήριο για την παραγραφή. Προτείνουν: Παραγραφή δεν έχει επέλθει. Η Βουλή νομότυπα και εμπρόθεσμα πριν τη διάλυσή της τον Οκτώβριο '89 άσκησε την ποινική δίωξη κατά των πρώην κυβερνητικών στελεχών και των συμμετόχων. Και όχι μόνο άσκησε την ποινική δίωξη αλλά έκανε και τις ανακρίσεις και έφθασε και στην παραπομπή τους. Την άποψή τους θεμελιώνουν: Στην απόφαση του Ειδικού Δικαστηρίου το 1951 στην υπόθεση **Χατζηπά-νου**, που δέχθηκε ότι η Βουλή αρ- κεί να ασκήσει το δικαίωμά της για την κατηγορία των υπουργών στο χρόνο που ορίζει ο νόμος (για βουλευτική σύνοδος με τον ισχύ- οντα νόμο) και παραγραφή δεν υ- πάρχει. Επικαλούνται τη γνωμο- δότηση των τεσσάρων (Γ. Α. Μαγ- κάκη, Α. Μάνεση, Ν. Αλεβιζάτου και Π. Παυλόπουλου) καθώς και γνωμοδότηση του συνταγματολό- γου Ράικου.

Σάββατο, 2 Ιουνίου

Δευτερολογίες συνηγόρων επί του θέματος. «Θα μιλήσω. Θα τα πω όλα. Πίσω από μένα βρίσκεται μια ολόκληρη πολιτική παράτα- ξη», αυτά από τον Ν. Αθανασό- πουλο. Αρχίζουν οι αντεγκλήσεις των συνηγόρων του Αθανασόπου- λου προς το δικαστήριο. Πρωτο- στατεί ο Ευ. Γιαννόπουλος.

Κυριακή, 3 Ιουνίου

Οι δικαστικές ενώσεις εκδίδουν ανακοίνωση και προειδοποιούν τα κόμματα να απέχουν από ενέρ- γειες που θα μπορούσαν να επη- ρεάσουν την κρίση του Ειδικού Δι- καστηρίου. Πόλεμος ανακοινώσε- ων ανάμεσα στο ΠΑΣΟΚ και τη Νέα Δημοκρατία για το ποιος υπερα- σπίζει την ανεξαρτησία της Δι- καιοσύνης.

Δευτέρα, 4 Ιουνίου

(Του Αγίου Πνεύματος, αργία)

Τρίτη, 5 Ιουνίου

Η κάθαρση σε μηδενικό χρόνο. Το δικαστήριο ετοιμάζεται να α- παγγείλει την απόφασή του για την παραγραφή ή μη. Ο Ν. Αθαν- ασόπουλος κερδίζει χρόνο, υπο- βάλλοντας βροχή ενστάσεων. Υ- πήρξε γιατί δεν είχε σφραγίδα της κατηγορούσας αρχής (των κατη- γόρων στην τελευταία του σελί- δα).

Τετάρτη, 6 Ιουνίου

Ο κύβος ερρίφθη. Ομοφώνως

το Δικαστήριο κρίνει: Παραγραφή δεν επήλθε. Σοκ στους κατηγο- ρούμενους. Και το σκεπτικό της α- πόφασης, υιοθετεί την πρόταση των κατηγορών και το σκεπτικό της απόφασης του 1951: Παρα- γραφή δεν επήλθε, διότι η Βουλή που προέκυψε από τις εκλογές του Ιουνίου και διαλύθηκε τον Ο- κτώβριο, άσκησε τις ποινικές διώ- ξεις. Δηλαδή άσκησε το δικαίωμά της να διώξει τα πρώην μέλη της κυβέρνησης στο χρόνο που ορίζει

ο νόμος. (Αποσβεστική προθεσμία του δικαιώματός της). Αυτή την ερμηνεία δέχεται το δικαστήριο για το άρθρο 7 του Ν.Δ. 802/71 πε- ρί ευθύνης υπουργών που λέει: «Τα αδικήματα των υπουργών πα- ραγράφονται άμα τη παρόδω της πρώτης συνόδου της Βουλής από εκείνη καθ' ήν διεπράχθησαν».

Μετά το σοκ που δέχθηκε η πλευρά Αθανασόπουλου κυρίως λόγω της ομοφωνίας για τη μη πα- ραγραφή των αδικημάτων, υπο- βάλλει βροχή ενστάσεων για ακυ- ρότητα του κατηγορητήριου. Η έν- στασή του περι ελλείψεως σφρα- γίδας στο κατηγορητήριο απορρί- πτεται.

Πέμπτη, 7 Ιουνίου

Όλες οι ενστάσεις απορρίπτον- ται, όξυνση στη δίκη, αντιδικία με το δικαστήριο και αντεγκλήσεις με τον Πρόεδρό του, είναι η υπε- ρασπιστική γραμμή Αθανασόπου- λου.

Παρασκευή, 8 Ιουνίου

Οι υπερασπιστές του Αθανασό- πουλου αποχωρούν από τη δίκη, «σε ένδειξη διαμαρτυρίας για την παραβίαση των δικαιωμάτων του πελάτη τους» όπως υποστηρί- ζουν, λόγω της απόρριψης όλων των ενστάσεων του. Κλίμα έντα- σης και σκληρής αντιπαράθεσης με το δικαστήριο. Διορίζονται αυ- τεπαγγέλτως άλλοι συνηγόροι. Είς μάτην ο πρώτος μάρτυρας του κατηγορητηρίου, **Εμίλ Μένετς** αρ- μόδιος από την ΕΟΚ, περιμένει να καταθέσει.

Δευτέρα 11 Ιουνίου.

Απαλλάσσεται των καθηκόντων του ως συνήγορος του Αθανασό- πουλου, ο δικηγόρος Ι. Φετζάν. Ο κατηγορούμενος υπουργός επικα- λείται έλλειψη συνεργασίας και εμπιστοσύνης με τους διορισμέ- νους συνηγόρους του, λόγω των πολιτικών τους φρονημάτων. Ο πρόεδρος τονίζει ότι δεν μπορεί να κάνει έλεγχο στα φρονήματα των δικηγόρων. Ο Αθανασόπου- λος προτείνει ως συνηγόρους, τους Τ. Παππά και Κ. Νταϊλιάνη. Ζητά να διοριστεί και ο ίδιος συνη- γορος του εαυτού του. Το δικα- στήριο διακόπτει για την Τρίτη. Ο Θ. Μαργέλλος εμφανίζεται στο δι- καστήριο όπως είχε κληθεί αλλά δεν καταθέτει.

Τρίτη 12 Ιουνίου.

Αναλαμβάνει την υπεράσπιση του Αθανασόπουλου, ο Τάκης Παππάς και οι Λογοθέτης και Βή- τας. Επιμονή από τον Αθανασό- πουλο να διοριστούν ο Κ. Νταϊλιά- νας και ο ίδιος. Νέα διακοπή για την Τετάρτη προκειμένου να ενη- μερωθεί ο Τ. Παππάς για τη δικο- γραφία.

Τετάρτη 13 Ιουνίου.

Επιτέλους, αρχίζουν οι καταθέ- σεις. Πρώτος μάρτυρας ο Π. Στάϊ- κος - Μαρκής, αρχικός μηνυτής του σκανδάλου του καλαμποκιού, εκπρόσωπος της γαλλικής εται- ρείας Κοφαγκρέν. Η κατάθεση εί- ναι σημαντική και δείχνει τις υπό- γειες διαδρομές και τις διασυνδέ- σεις ανωτάτων κυβερνητικών πα- ραγόντων με τους ιδιώτες αδελ- φούς Μαργέλλου που είχαν τα πε-

ρισσότερα κέρδη από την υπόθε- ση «γιουγκοσλαβικό καλαμπόκι». Αλλά κυρίως η κατάθεση δίνει για πρώτη φορά ερμηνεία στο γιατί η κυβέρνηση συγκάλυψε το σκάν- δαλο:

● Προς χάριν του υιού του τότε πρωθυπουργού, **Γιώργου Παπαν- δρέου**, το υπουργικό συμβούλιο α- σχολήθηκε και αποφάσισε τη συγ- κάλυψη του σκανδάλου του γιουγ- κοσλαβικού καλαμποκιού. Αυτό α- ποκάλυψε στη δίκη, ο πρώτος μάρτυρας κατηγορίας **Πέτρος Στάϊκος** δίνοντας την εξήγηση γιατί η κυβέρνηση αποφάσισε την συγκάλυψη του σκανδάλου: «Η υ- πόθεση», είπε «ήταν υπόθεση πλουτισμού επιχειρηματιών που ανήκαν στα "νέα τζάκια" του ΠΑ- ΣΟΚ και την πρωτοβουλία της οι- κονομικής καθιέρωσης αυτού του θεσμού που είχε αναλάβει ο Γ. Παπανδρέου». Και συνέχισε: «Οι αδελφοί Μαργέλλου είχαν στενό- τατες σχέσεις με τον Γ. Παπαν- δρέου».

Ο Π. Στάϊκος, αναφέρθηκε στο

περιβόητο έγγραφο της Μερυλ Λίντς και τόνισε: «Ο Γ. Κοσκωτάς, όταν κατέρρεε έστειλε το έγγρα- φο αυτό, στον Μένιο Κουτσόγιωρ- γα, περιλαμβάνοντας ως καταθέ- τες του χρηματιστηριακού αυτού οργανισμού τα ονόματα του Θ.

Μαργέλλου, Σούλη Αποστολόπου- λου και Γ. Παπανδρέου για να εκ- βιάσει την κυβέρνηση. Να πει δη- λαδή, ξέρω για το σκάνδαλο του καλαμποκιού».

Αν το έγγραφο, πλαστογράφη- σε ο ίδιος ο Μένιος Κουτσόγιωρ- γος όπως υποστηρίζει ο Κοσκω- τάς, και πάλι περί εκβιασμού πρό- κειται αφού στην υπόθεση είχε α- νάμειξη ο γιός του τότε πρωθυ- πουργού. «Προσπάθησε», είπε ο Στάϊκος, «ο Κουτσόγιωργας να εκ- βιάσει τον ίδιο τον Ανδρέα Πα- πανδρέου προκειμένου να ενι- σχύσει τη θέση του στη διαδοχή της ηγεσίας του ΠΑΣΟΚ όταν ο τό- τε πρωθυπουργός νοσηλευόταν στο Λονδίνο».

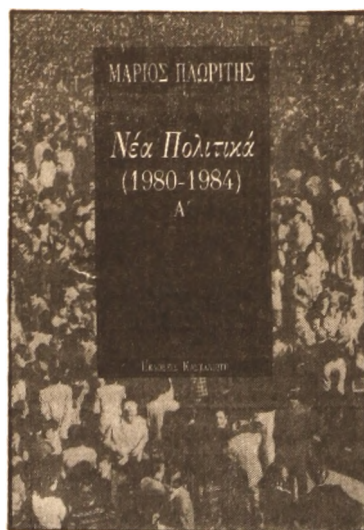
Σε άλλο σημείο τόνισε ότι ο Α- θανασόπουλος ανέλαβε το πρα- κτικό μέρος της συγκάλυψης αλλά η απόφαση ήταν «από άτομα πιο ψηλά από τον κατηγορούμενο». Στην κυβερνητική σύσκεψη, πρό- σθεσε, δεν αποφασίστηκε η συγ- κάλυψη. Είχε αποφασισθεί, από πιο ψηλά. «Εκεί μαζεύτηκαν οι υ- πουργοί για να δουν πως θα την μεθοδεύσουν». Και απευθυνόμε- νος στον κ. Αθανασόπουλο του εί- πε: «Είσαι πανέξυπνος άνθρωπος, δεν κινήθηκες εξ ιδίας πρωτοβου- λίας άλλοι είχαν εκπονήσει το σχέδιο».

Για τον Σούλη Αποστολόπουλο τόνισε ότι ήταν σε γνώση της κοι- νίνας αλλά χρησιμοποιήθηκε η κρατική εταιρία ΙΤΣΟ της οποίας ή- ταν πρόεδρος για τον πλουτισμό των αδελφών Μαργέλλου και πρό- σθεσε: «Η υπόθεση του καλαμπο- κιού ήταν μια πρόβα. Οι επιχειρη- ματίες αυτοί (Μαργέλλοι και Μαρ- τίνος της ΔΕΚΑ ΟΙΛ της εταιρίας που έκανε την διαπραγμάτευση για την αγορά του καλαμποκιού α- πό την Γιουγκοσλαβία) και ανώτα- τοι κυβερνητικοί παράγοντες εί- χαν αποφασίσει να θέσουν σε ε- φαρμογή σχέδιο προς πλουτισμό. Αν δεν αποκαλύπτονταν η απάτη θα εξήγοντο στην ΕΟΚ χιλιάδες τόννοι καλαμπόκι με κέρδη τερά- στια».

Και είμαστε ακόμα στην αρχή.

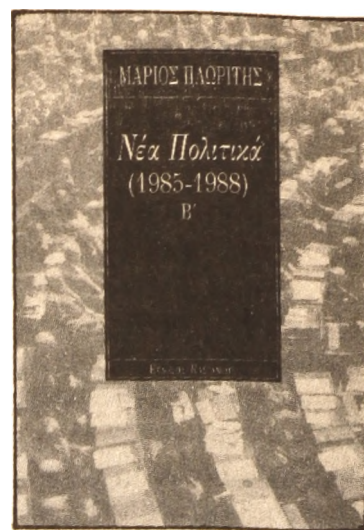

**Κυκλοφόρησαν
Τα νέα βιβλία
του ΜΑΡΙΟΥ ΠΛΩΡΙΤΗ**

**Νέα Πολιτικά Α'
(1980-1984)**

Σχόλια για την πτώση της Δεξιάς, την άνοδο του «σοσιαλιστικού κινήματος», τις πρώτες αντιφάσεις του, τα προμνητέματα για την εξέλιξή του. Για τις παγίδες των ελληνοαμερικανικών και ελληνοτουρκικών σχέσεων, τις ψυχροπολεμικές εντάσεις, τον επεκτατισμό των δυο υπερδυνάμεων, τις δοκιμασίες του καπιταλισμού και του «υπαρκτού σοσιαλισμού».

**Νέα Πολιτικά Β'
(1984-1988)**

Κρίσεις για τη δεύτερη περίοδο της ηγεσίας του ΠΑΣΟΚ, για την εκλογή Προέδρου Δημοκρατίας, για τις ιδεολογικές και πρακτικές αυτοαναιρέσεις του «κινήματος» και την «αναθεώρηση» του Συντάγματος, για τις ελληνοτουρκικές κρίσεις και το Νταβός. Σχόλια για την Περestroika, για την ειρήνη, και την «ειρήνη», για το περιβάλλον, την τηλεόραση και τον Τύπο.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα

Τα βιβλία της «γνώσης»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ»
ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΕΣΧΩΡΙΖΟΥΝ

ΑΙΚ. ΤΣΟΤΑΚΟΥ-ΚΑΡΒΕΛΗ

**ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟ ΛΕΞΙΚΟ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑΣ
ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ**

Β' ΕΚΔΟΣΗ

Οι μαθητές του Δημοτικού και του Γυμνασίου αλλά και οι γονείς και οι δάσκαλοί τους έχουν τώρα στα χέρια τους ένα όμορφο, εύχρηστο και το κυριώτερο σωστό λεξικό της ελληνικής μυθολογίας.

εκδόσεις «γνώση»

Κεντρική Διάθεση:

Ιπποκράτους 31, 106 80 Αθήνα,
Τηλ. 362.0941 - 362.1194 - 778.6441

Οὐ φροντίς Ἰπποκλείδῃ

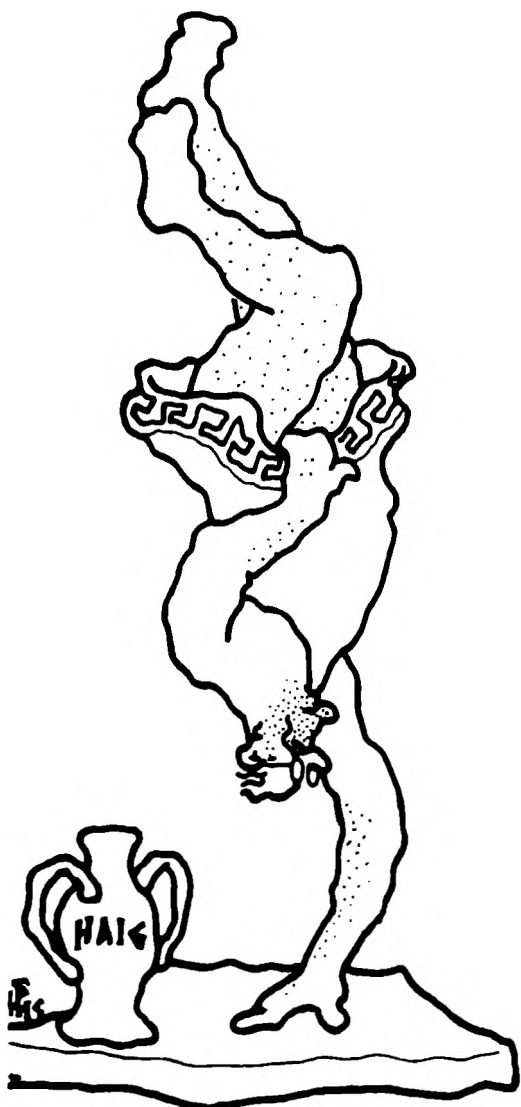
Μια ιστορία ελληνική: από τον Ηρόδοτο, στην Κατοχή και την Αλλαγή

Η διαδικασία για την έξωση από το σπιτάκι της οδού Γύζη αρ. 58 στο Ψυχικό που εκίνησε εναντίον του υιού Γεωργίου ο πατήρ Ανδρέας χρησιμοποιώντας τον πολίτη Ἰπποκλείδῃ Βογιατζόπουλο, μας θύμισε μερικές παλιές αλλά και πρόσφατες ελληνικές ιστορίες. Τις αποθησαυρίζουμε στις σελίδες αυτές για τους φιλοϊστορες αναγνώστες μας. Οι ιστορίες αυτές σχετίζονται με την περίφημη φράση «οὐ φροντίς Ἰπποκλείδῃ» που διέσωσε ο Ηρόδοτος και σημαίνει τον ζαμανφουτισμό και την περιφρόνηση της κοινής γνώμης.

«Οὐ φροντίς Ἰπποκλείδῃ», φαίνεται να λέει ο πατήρ για τον υιό αλλά και ο υιός για τον πατέρα. «Οὐ φροντίς» και των δυο για την κοινή γνώμη και τους οπαδούς τους που άναυδοι παρακολούθησαν την απίθανη αυτή ιστορία. «Οὐ φροντίς» και του γαμπρού που δημοσιοποίησε, όπως γράφτηκε, την διαμάχη προκειμένου να σωθεί το μνημείο της οικογένειας έστω και αν όλα έγιναν μπάχαλο κατά το νεοελληνικό λεγόμενο. «Οὐ φροντίς Ἰπποκλείδῃ» Βογιατζόπουλω που δεν κέρδιζε και δεν έχανε τίποτε.

Η ιστορία της έξωσης γνωστοποιήθηκε μετά από δημοσίευμα της «Απογευματινής» και αποκαλύφθηκε στις λεπτομέρειές της κατά τις επόμενες ημέρες: Ο πατήρ Ανδρέας, άσκησε αγωγή εξώσεως στον υιό Γεώργιο για το ακίνητο της οδού Γύζη μέσω του υποτιθέμενου νομέα Ἰπποκλείδῃ του νεότερου· ενώ, όπως αποκάλυψε ο «Ελεύθερος Τύπος», το σπίτι ανήκε στη θυγατέρα Σοφία (δηλαδή και στον γαμπρό Θεόδωρο). Γενικώς όλοι συλλήβδην και οικογενειακώς —του Ἰπποκλείδῃ συμπεριλαμβανομένου— εψεύσθησαν έναντι της κοινής γνώμης. Αλλά θα πείτε, ενδιαφέρει η κοινή γνώμη εκτός της ιδιότητάς της ως αδρανούς ψηφοφόρου;

Για τον παλαιό εκείνο Ἰπποκλείδῃ, ιδού τι αφηγείται ο Ηρόδοτος (VI-Ερατώ, 129):

Ὅταν ἔφτασε ἡ μέρα πὺ ἐπρεπε νὰ γίνη ἡ τελετὴ τοῦ γάμου καὶ νὰ ἀναγγεῖλῃ ὁ Κλεισθένης ποιὸν ἀπὸ ὄλους ἔκρινε καλόν, ὁ τύραννος θυσίασε ἑκατὸ βόδια καὶ ἔδωσε νὰ φᾶνε οἱ μνηστῆρες καὶ ὄλος ὁ πληθυσμὸς τῆς Σικυῶνος. Ὅταν τελείωσε τὸ δείπνο, οἱ μνηστῆρες ἄρχισαν νὰ συζητοῦν ζωηρὰ γιὰ μουσικὴ καὶ γιὰ ἕνα θέμα πὺ τοὺς εἶχε τεθῇ γιὰ συζήτηση. Ἐνῶ ἐξακολουθοῦσαν νὰ πίνουν, ὁ Ἰπποκλείδης, πὺ ὑπερεῖχε πολὺ ἀπὸ τοὺς ἄλλους, διέταξε τὸν αὐλητὴ νὰ παίξῃ ἕναν ὠραῖο σκοπὸ καὶ καθὼς ὁ αὐλητὴς ὑπάκουσε, ἄρχισε νὰ χορεύῃ. Ἦταν πολὺ εὐχαριστημένος ἀπὸ τὸν χορὸ τοῦ, ἀλλὰ ὁ Κλεισθένης πὺ ἔδλεπε ὅλη τὴν σκηνή, δὲν εὐχαριστήθηκε. Μετὰ ὁ Ἰπποκλείδης ξεκουράστηκε λίγο καὶ ὕστερα ἔδωσε διαταγὴ σὲ κάποιον νὰ φέρῃ ἕνα τραπέζι καὶ ὅταν ἦρθε τὸ τραπέζι χόρεψε ἀπάνω τοῦ, πρῶτα μερικoὺς λακωνικοὺς χοροὺς καὶ ὕστερα μερικoὺς ἀττικoὺς καὶ τέλος μὲ τὸ κεφάλι κάτω καὶ τὰ πόδια ψηλά, τὰ κουνοῦσε στὸν ρυθμὸ τῆς μουσικῆς. Ὁ Κλεισθένης, πὺ ἀπὸ τὸν πρῶτο καὶ δεύτερο χορὸ εἶχε ἀποφασίσει κιόλας νὰ τὸν ἀποκλείσῃ ἀπὸ γαμπρὸ γιὰ τὰ καμώματά τοῦ καὶ τὴν ἀδιαντροπία τοῦ, συγκρατιόταν, ἐπειδὴ δὲν ἤθελε νὰ ξεσπάσῃ καὶ νὰ δημιουργήσῃ σκάνδαλο· ἀλλὰ ὅταν τὸν εἶδε μὲ τὰ πόδια ψηλά, δὲν μπόρεσε νὰ συγκρατηθῇ καὶ τοῦ εἶπε: «Παῖδι τοῦ Τεισάνδρου, μὲ τὸν χορὸ σου ἐκλώττησες τὸν γάμο σου.» Καὶ ὁ Ἰπποκλείδης ἀποκρίθηκε: «Οὐ φροντίς Ἰπποκλείδῃ.» Ἀπ' αὐτὸ τὸ περιστατικὸ προέρχεται τὸ ρητὸ αὐτό.

Μετάφραση: Ἀγγελου Βλάχου, Εκδόσεις Δ.Ν. Παπαδήμα.

Αυτό το σπίτι, ποιος θα το πάρει; Ο Ανδρέας, ο Γιώργος, η Σοφία, ο Θεόδωρος ή ο Ἰπποκλείδης;

Το ΑΝΤΙ, στο τχ. 394 της 10-2-89, έγραφε:

Ερωτική φωλιά:

ΠΛΟΥΤΙΖΑΝΤΕΣ ΕΠΙ ΚΑΤΟΧΗΣ ΚΑΙ ΠΛΟΥΤΙΖΑΝΤΕΣ ΕΠΙ ΑΛΛΑΓΗΣ

«Η προσωπική προσφορά μου ανταποκρίνεται σε στοιχειώδεις καθήκον φιλοξενίας απέναντι στον παγκόσμια καταξιωμένο και μεγάλο πολιτικό Ανδρέα Παπανδρέου, που για 25 συναπτά χρόνια με τιμά με την προσωπική του φιλία, όπως εξέλλου και ο Αείμνηστος πατέρας του, ο Γέρος της Δημοκρατίας, από το 1946».

Αυτά μεταξύ άλλων δήλωνε ο ιδιώτης κ. Ἰπποκλείδης Βογιατζόπουλος σε κείμενο που διένειμε η Γενική Γραμματεία Τύπου! Αφορούσε την παραχώρηση της «ερωτικής φωλιάς του Ανδρέα και της Μιμής», στην οδό Μυρτιάς, στην Εκάλη.

Ποιος όμως είναι ο κ. Ἰππ. Βογιατζόπουλος, εργολάβος οικοδομών; Με ποια προσόντα είχε διοριστεί υποδιοικητής στην Κτηματική Τράπεζα; Αλλά και για ποιο λόγο έφυγε λίγο αργότερα; Αυτά είναι τα ερωτήματα. Υπάρχουν όμως και πληροφορίες για τον άλλο αυτόν «φίλο του πρωθυπουργού».

Ο κ. Ἰππ. Βογιατζόπουλος έχει χαρακτηριστεί ως «πλουτίσας επί κατοχής» γιατί αγόρασε τουλάχιστον ένα ακίνητο στα μαύρα εκείνα χρόνια.

Το 1950, ο πρωθυπουργικό φίλος έκαμε τις ρυθμίσεις που ο νόμος προέβλεπε πληρώνοντας επιπλέον τίμημα και φόρους. Αλλά ο ηθικός χαρακτηρισμός του «πλουτίσαντος επί κατοχής» παρέμεινε: αυτός δεν εξαλείφεται με χρήματα. Στην εισηγητική έκθεση του σχετικού νόμου (1945) αναφέρεται:

«Κατά τὴν περίοδον ταύτην ὠρισμένα πρόσωπα, γενόμενα ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον, ἐπιλήσμονα τῶν πρὸς τὴν Κοινωνίαν καὶ τὴν φυλὴν μας ὑποχρεώσεών των, ἐπλούτισαν. Τὰ πλούτη ταῦτα, κτηθέντα κυρίως διὰ τῆς συνεργασίας μετὰ τῶν Ἀρχῶν Κατοχῆς ἢ καὶ ἀνευ ταύτης, διὰ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῆς δυστυχίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, οὐδένα φόρον ἐπλήρωσαν».

Επιλήσμονα «των προς την κοινωνίαν και την φυλήν» άτομα υπήρξαν και επί Κατοχής και επί «Αλλαγής». Αλλά κάποτε - κάποτε, προκύπτει ότι τιμούν ο ένας τον άλλο με «προσωπικές φιλίες» και θαυμασμό!

Στο τχ. 397 της 10-3-89 δημοσιεύσαμε και σχολιάσαμε επιστολή που μας έστειλε ο κ. Ιπποκλείδης:

● Από τον «φίλο του πρωθυπουργού» κ. Ιπποκλείδη Βογιατζόπουλο πήραμε την ακόλουθη επιστολή:

Κύριε Διευθυντά,
Στο δημοσίευμα του «ΑΝΤΙ» — τευχος 394/10.02.1989 σελίδα 8 — με τίτλο Ερωτική φωλιά, «ΠΛΟΥΤΙΣΑΝΤΕΣ ΕΠΙ ΚΑΤΟΧΗΣ» θεώρησα καθήκον μου να διαφωτίσω την αλήθεια παρακάτω, χάριν του αναγνωστικού κοινού:

1. Ούτε νεόπλουτος είμαι ούτε «πλούσιος επί Κατοχής» επειδή, δημοσιεύετε, ότι αγόρασα ένα τουλάχιστον ακίνητο, που ήταν όμως οικόπεδο — ρετάλι σε χωματόδρομο με φάτσα 10 x βάθος 20,20 = 202 τ.μ. από μεγαλοκτηματία με το 10962/10 08.1942 του Συμβ/φου Πάνου Καραμπέη που ήταν και το μοναδικό αντίδραχμών πληθωρισμού 2.500.000 ισότιμο με 14 χρ. Α. Αγγλίας, που έφθασαν οικειοθελώς και ελευθέρως στις 50 συμβιβαστικά το (1951).

2. Αν και τα πιο πάνω αναλυτικά στοιχεία, καταλυτικά, αποκαταφέρουν το «πλούσιος επί Κατοχής» επειδή από κοινού υπέρτατος αγωνιστικός στόχος είναι η «ηθική τάξη» επεξηγώ ότι το μικροβιακό τιμήμα των 14 χρ. Α. Αγγλίας κ.λπ. προέρχεται από μεγάλην πηγή τιμήματος δρχ 1.325.000 ισότιμον 1400 χρ. Α.Α. «προπολεμικής εποχής» με το 62546/07.03.1939 του Συμβ/φου Κ. Ιωάννου εκ πωλήσεως τριωρόφου ιδιοκτη-

του οικοδομής κ.λπ.

3. Ρωτάμε λοιπόν με το δική μας τον αρχαιολόγο πληροφοριοδότη σας: γιατί αφού πισωγύρισε μισό αιώνα, παρέλειψε να προχωρήσει ένα βήμα από το μαύρο 1942 στο άσπρο 1939; Μήπως πονοκεφάλιαζε αν έπρεπε να αλλάξει ένα άτοπο χαρακτηρισμό με τον νέον «ΠΛΟΥΤΙΣΑΣ ΕΠΙ ΠΡΟΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΕΠΟΧΗΣ»; που κόπηκε στην μέση λόγω επιστρατεύσεως στα πρόσω του Αλβανικού μετώπου.

4. Η προσφορά μου όμως στα μαύρα εκείνα χρόνια Κατοχής, είχε τραγικόν επίλογον γιατί πέρα από τα άλλα βάφτηκε με το αίμα αγωνιστικού μέλους οικογενείας μας και εκδότη του αντιστασιακού επί Κατοχής φυλλαδίου «ΡΑΦ» που συνελήφθη και εξετελέσθη τον Οκτώβριο 1943 από τον στρατόν Κατοχής.

5. Ύστερα από τα παραπάνω, που ειλικρινά λυπάμαι γιατί ασφαλώς αγνοούσατε, είμαι βέβαιος ότι θα δημοσιεύσετε την παρούσαν μου, προς αποκατάσταση της αλήθειας ενώπιον του αναγνωστικού σας κοινού.

Με τιμή
Ιπποκλείδης Βογιατζόπουλος

Σ.Σ. Ο κ. Ιπποκλείδης λησμόνησε να μας απαντήσει για την πολιτεία του στην Κτηματική Τράπεζα και όσα προκύπτουν για την δραστηριότητά του «επί Αλλαγής». Όσο για τα περί Κατοχής, το μόνο αγωνιστικό εύσημο που επικαλέστηκε είναι η θυσία ενός μέλους της οι-

κογενείας του. Τα σημεία 1-3 της επιστολής του δεν απαντούν νομίζουμε καθόλου σ' αυτό που εμείς χαρακτηρίσαμε «πλούσιος επί Κατοχής». Ε! τώρα αν ήταν και επί «προ-πολεμικής εποχής» δεν αλλάζει σε τίποτε. Ο κ. Ιπποκλείδης

γενικώς «επλούτιζε»: Προπολεμικά, κατοχικά, μεταπολεμικά, επί Αλλαγής και έπεται συνέχεια. Πώς άλλωστε θα είχε τη δυνατότητα να προσφέρει και στον πρωθυπουργό μας μια ερωτική φωλιά;

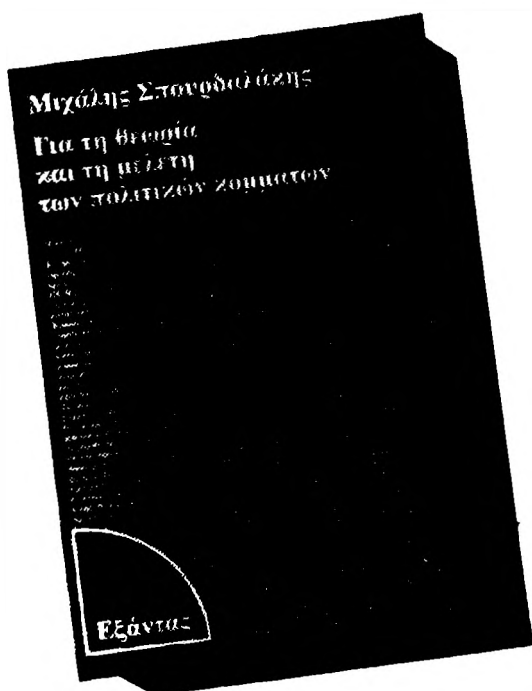
ΕΠΙΜΥΘΙΟ:

Ποιά είναι η γνώμη μας για όλα αυτά; Ότι όλη αυτή η ιστορία στήθηκε «φροντίδι» Ανδρέα Παπανδρέου με την συναίνεση Γεωργίου Παπανδρέου και όργανα τον Ιπποκλείδη Κατσανέβα και τον Θόδωρο Βογιατζόπουλο. Για ποιά λόγο; Μάλλον για να διαφημιστεί η ανέχεια του Ανδρέα Παπανδρέου τώρα που επέρχονται οι δίκες: Ο Πρόεδρος πρέπει να φαίνεται φτωχός, ξεπουλά τα υπάρχοντά του για να ζήσει κλπ. Το ότι ο Ιπποκλείδης δεν θα ζητούσε ποτέ την αποπομπή του Ανδρέα από την Ε-κάλη προκύπτει αβίαστα από τον τόνο των παλαιότερων δηλώσεών του («παγκόσμιος καταξιωμένος και μεγάλος πολιτικός» κλπ. κλπ.) και από το είχε ευεργετηθεί από τον Ανδρέα (διορισμός του, άνευ προσόντων, Ιπποκλείδη ως υποδιοικητή της Κτηματικής). Είναι απίθανο λοιπόν να έδωχε τον Αρχηγό του από τον οίκο φιλοξενίας. Η ιστορία νομίζουμε ότι στήθηκε τεχνιέντως «τη ευγενή φροντίδι» πολλών κυρίων και κυριών.

Υ.Γ. Η ιστορία μας θύμισε όμως και άλλα πολλά για το όντως ιστορικό σπιτάκι. Στο τχ. 359 της 6-1-87 σημειώσαμε ότι ο «φίλος του πρωθυπουργού» και μη εξαιρεταίος κ. Γεώργιος Λούβαρης επισκεύασε με δικές του — έτσι έλεγε — δαπάνες την βίλλα της οδού Γύζη αρ. 58 τον ίδιο καιρό που κατασκεύαζε και την πισίνα στο Καστρί και αγόραζε το κότερο ΑRIADNI για τον Πρόεδρο. Και μεις ρωτούσαμε τότε, αφελώς: «Θα μάθουμε για το "πόθεν έσχες" του πρωθυπουργού»; Εξάλλου στο ίδιο αυτό σπιτάκι είχε καλέσει «νέα τζάκια» περιλαμβανομένου και του Κοσκωτά, ο Γιωργάκης Παπανδρέου τα χρόνια της μεγάλης δόξης του.

Τώρα το αν ισχύει τελικά το «ού φροντίς 'Ιπποκλείδη» ή όχι είναι μια μεγάλη ιστορία. Αλλωστε τις χορευτικές επιδείξεις του αρχαίου Ιπποκλείδη και την περιφρόνησή του για τους συνδαιτυμόνες του, θυμίζει και ο Ανδρέας ο οποίος, όπως σημειώσαμε πρόσφατα (τχ. 438, σ. 12) είχε διασκεδάσει στο Κάϊρο όπως ο Αθηναίος Ιπποκλείδης στην αρχαία Σικυώνα. Μόνο που δεν βρέθηκε νεώτερος Κλεισθένης να τον προκαλέσει ώστε να επαναλάβει και αυτός την ιστορική φράση.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΞΑΝΤΑΣ

Γαβριέλα Γ. Αθήνα 106 81 τηλ. 36.04.885, 36.13.065

Παρόλον που είμε πολύ ζωόφιλος. επικροτώ απολίτως τήν απόφασιν του 'Αρειου Πάγου διά τά ζωα. 'Ο γάβρος πρέπει νά φύγη.

★ ★ ★

Παρακαλώ θερμώς τās οργανώσεις πού τινάζουν άφτοκίνητα εις τά Βόρεια προάστεια νά δραστηριοποιηθουν περισσότερο. Μέ τήν ανατίναξιν 4 ή 5 άφτοκινήτων ήμερησίως, δέν λύεται τό κυκλοφοριακόν. Τά εις τά Βόρεια προάστια σταθμευμένα, όσον πολυτελή κέ νά είνε δέν μās ένοχλούν. 'Ενοχλητικά πολύ είναι καί τά μικροτέρου κυβισμού πού σταθμέβουν άριστερά κέ δεξιά εις τούς κεντρικούς δρόμους πού παρακολούουν τήν κυκλοφορεία. 'Επομένως ή ανατίναξις άφτών μέ ρυθμόν 10.000-15.000 ήμερησίως προέχει άφτήν τήν στιγμήν. Βεβέως αναγνωρίζομεν ότη χριάζετε μεγάλη ποσότης νιτρογλυκερίνης δι' άφτάς τās εργασίας κέ πιθανόν αι έν λειτουργία οργανώσεις νά μήν διαθέτουν τήν άπαιτουμένην ποσότητα. 'Εχάθη όμως μία μεγάλη έφεκρία μέ τήν άπεργίαν τών βενζινοπόλων όπου όλα τά όχήματα είχαν πλήρη τά ρεζερβουάρ μέ έφλέκτους ήλας κέ όπου μέ έν μόνον σπύρτον κέ χωρίς μέγα κόστος θά ήδύναντο νά αναφλεγούν πολλά. Τόρα είνε πλέον άργά. 'Όλα έχουν ξοδέψη τήν μεγαλυτέραν ποσότητα βενζίνης κατά τό τετραήμερον κέ δύσκολα αναφλέγονται άκόμη κέ μέ ρουκέταν. 'Ας έλπίσομεν ότι ή νέα άπεργία τών πρατηριούχων δέν θά άργήση κι έτσι θά δοθῇ μία έφεκρία εις τās οργανώσεις πού όλιγόρισαν κατά τās ήμέρας τῆς μεγάλης ζητήσεως νά επανορθώσουν τό υφάλμα των.

★ ★ ★

Τά χάλια του έχει ό ύπαρκτός Σοσιαλισμός, αλλά κέ ό διεθνής Καπιταλισμός δέν πάγη πίσω. κέ όσοι νομίζουν ότι αι επενδύσεις πρόκειται νά ανακουφίσουν τās πάσχοντας κυβερνήσεις κέ Λαούς, πλανώντε σφοδρός. 'Εδιάβασα πρό ήμερών ότι εις τήν 'Ανατολικήν Γερμανείαν, μία Δυτική φαρμακευτική έτερία πού έκανε επενδύσεις πολών εκατομηρείων μάρκων διά νά παράγη τήν κρέμαν NIVEA, ανήγγειλε ότι μόνον 4,5 εκατομύρια κουτιά ήμπορεί νά παράγη έτησίως. Δεδομένου ότι οι 'Ανατολικο-Γερμανοί είναι 18 εκατομύρια, σημένει ότι μόνον μετά μίαν τετραετίαν (παραμονάς δηλαδή τῆς Χρυσῆς 'Ολυμπιαδος) ή 'Εταιρία θά ήμπορεί νά καλύψη τās ανάγκας του πληθυσμού όστε κάθε 'Ανατολικογερμανός νά έχει τήν κρέμαν του. 'Αλλά εάν ό Καπιταλισμός κάνει 4 χρόνια γιά νά μου δόση τήν κρέμαν Μου κέ αφήνει 13,5 εκατομύρια συνανθρώπων Μου μέ τό δέρμα ξηρόν, τότε νά βράσω τέτοιον καπιταλισμόν. Χιλιάς φορές ό ύπαρκτός σοσια-

λισμός όπου κανείς δέν είχε κρέμαν κέ ουδείς έζήλεβε τόν διπλανόν του. Τόρα μέ τās επενδύσεις πού κάνει τό μέγα Κεφάλαιον, δημιουργεί τάξεις στερουμένων κέ προνομιούχων.

"Αχ, πότε Θεέ μου θά ήσηχάσομεν από άφτήν τήν χρονίαν ανισότητα πού προκαλούν αι επενδύσεις κέ δημιουργούν εις τούς Λαούς τόσα ψυχικά τράβματα. 'Εγώ πάντως παρόλας άφτάς τās άδυναμίας του Κεφαλαίου έχω κάνη τάμα νά πάω εις τήν Τήνον μόλις γίνη ή πρώτη επένδυσις εις τήν 'Ελλάδα.

★ ★ ★

'Ελησμόνησα νά σās πώ ότι μέ τήν παραγωγήν μόνον 4,5 εκατομηρίων κυτίων NIVEAS έτησίως, πάλιν φάβλος κύκλος δημιουργείται συν τοις άλλης. Διότι ό έχων σήμερα μίαν κρέμαν, μετά τετραετίαν θά του έχει τελείωση κέ θά ζητήση νά αγοράση νέαν, όποτε αι επενδύσεις ουδέποτε θά μπορέσουν νά δημιουργήσουν άποθέματα διά νά άντεπεξέλθουν εις τήν ζήτησιν μέ άποτέλεσμα ή 'Ετερεία άφτή νά γίνη προβληματική. Νά, μέ κάτι τέτοια κατεστράφησαν κέ πολλαί δι καί μας επιχειρήσεις κοινής όφελίας πού ένω φαινομενικά εκέρδιζαν, τελικώς είχαν ζημίαν.

★ ★ ★

Είχα μίαν ύπηρεσίαν πού συνεχώς μέ κακολόγει εις τούς γείτονas λέγων ότι λείπω συνεχώς εις ταξίδια διά άνέβρεσιν δανεικών, ότι είμε άχρηστος ως οικογενιάρχης, ότι πρόκειται νά περικόψω τόν μισθόν της κι ότι τήν ύποχρεώνω νά εργάζεται. Τήν πῆρα ιδιαιτέρως κέ τῆς είπα: — "Ακουσε 'Εβαγγελία ('Εβαγγελία τήν έλεγον) είναι κεκτημένον σου δικέομα νά μέ ύβρίζης εις όλους, αλλά πρέπει νά ξεσκονίζης κέ τό σπύτι κάπου-κάπου, διότι δι' άφτήν τήν εργασίαν σε πληρώνω, αλλιώς θά μέ αναγκάσης νά σε απολύσω καί νά πάρω άλλην. Δέν πρέπει νά είσαι άχάριστος. 'Εγώ εάν ταξιδέβω κέ ζητώ δανεικά είναι διά νά μπορώ νά σε πληρώω ώστε νά μπορείς κι έσύ νά κάνης αντιπολίτεψιν μέ τήν μισθοδοσίαν πού σου εξασφαλίζω.

Δυστυχώς ή 'Εβαγγελία, εξηκολουθει νά μέ τορπιλίζει εις τούς γείτονas. 'Οπότε προσέλαβα μίαν Φιλιπινέζαν διά νά κάνω τήν δουλιά μου κέ νά έχω ένα κάπως έφπρεπές σπύτι.

Τώρα διαδίδη ότι τήν «έσφαγίασα» κι ότι εξαπέλυσα πογκρόμ εναντίον της. 'Αδύνατον νά καταλάβω πώς σκέπτοντε μερικέ γυνέκε.

'Ανέφερα άφτήν τήν Ιστορείαν πού άφηγήθην ανωτέρω διότι καί πολλοί βουλεφταί τῆς αντιπολιτέψεως μου θυμίζουν τήν άφθάδη ύπηρεσίαν πού είχα. 'Ακολουθώντες τήν σκληράν γραμμήν που έγκενίασεν ό Πρόεδρος του Πανελληνίου

Σοσιαλιστικού Κινήματος, καταφέρονται συνεχώς κατά του ταξιδέβοντος πρωθυπουργού που φυλάει (μετά συνχορήσεως) κατορημένες ποδιές διά νά επιτύχη δάνεια καί επενδύσεις καί νά τούς πληρώση, ώστε νά ύπάρχη μιά αξιοπρεπής αντιπολίτεψις.

'Εάν άβριον όμως άνέλθη εις τό βῆμα καί τούς πῆ: Κύριοι συνάδελφοι, έπειδή ό κύριος Καντάφι εξακολουθει νά μή μās διδῇ τό έν δισεκατομύρειον δολαρείων πού μās ύπεσχέθη, έστράφην αναγκαστικώς πρὸς τήν 'Αμερικήν. Δυστυχώς, παρό τόν μόχθον πού κατέβαλα δέν εξασφάλισα χρήματα δι' όλους, δι' άφτό έλείπει επαρκών πόρων, έδωσα διαταγήν νά πληρωθουν οι μισθοί μόνον τών ιδιικών μου βουλευτών. 'Εσείς οι 125 δέν πρόκειται νά πάρετε τίποτε διότι έτσι κι έτσι ήσθο αντίθετοι κέ μέ τό ταξιδιόν μου κέ σās έφχομαι νά κάνετε ύπομονήν. Μπορεί νά είσθε τυχερότεροι άργότερον κέ νά πληρωθείτε, μετά τό ταξιδιόν μου πού σκοπέβω νά κάνω εις τήν 'Ιαπωνείαν.

'Εγώ κόβω τό κεφάλη μου ότι κατά τήν προσεχή αναχώρησιν του Πρωθυπουργού διά τήν 'Ισπανίαν, όλόκληρος ή αντιπολίτεψις —μηδέ του σκληροπυρηνικού Γιαννοπούλου έξερουμένου— θά παραταχθῇ εις τό αεροδρόμιον διά νά του έφχηθῇ Καλόν κατεβόδιον κέ επιτυχῇ επάνοδον από τήν φίλην 'Ιαπωνείαν χάριν του 'Εθνικού συνφέροντος.

★ ★ ★

Πολή άφστηράν γλώσαν μετεχειρίσθη ό άείμνηστος πρόεδρος Τζόνσον εναντίον τῆς χώρας μας, όταν εις πρότασιν του νά δοθῇ τό Καστελόριζον εις τήν Τουρκείαν διά νά λυθῇ τό Κυπριακόν, ό τότε πρεσβεφτής κήριος Μάτσας του είπεν ότη άφτό δέν θά τό δεχθῇ ποτέ, ούτε ή 'Ελληνική Βουλή ούτε τό Σύνταγμα. Τότε ό φιλέλλην κ. Τζόνσον είπε εις τόν κήριον Μάτσα.

— Νά γαμήσω κέ τήν Βουλήν κέ τό Σύνταγμά σας. 'Η Κήπος είναι ένας ψύλος κέ ή 'Ελλάς ένας άλλος ψύλος. 'Εάν άφτοί οι δύο ψύλοι ένοχλήσουν τόν έλέφαν πού λέγετε 'Αμερική, τότε θά τούς συντρίψη ή προβοσκίδα του.

'Αφού λοιπόν ό κ. Τζόνσον μετεχειρίσθη τέτοιαν γλώσαν δι' ήμās πού τήν έποχήν εκείνην είμεθα 9 εκατομύρια υπερήφανοι. 'Ελληνες, ποίος ξέβρει ποίαν άφστηροτέραν γλώσαν θά χρησιμοποιήσε κατά του Μονακό πού ήτο Κράτος ψύλλος 80 000 ατόμων κέ εναντίον του Γρίγκηπος του Κράτους άφτου, πού έτόλμησε νά του γαμήση τήν Γ κρέης Κέλυ πού ήτο Αμερικάνα.

★ ★ ★

Πολύς θόρυβος γίνεται τελεφετώνς διά τās σεξουαλικάς ταινίας τās λεγομένας

ΟΜΩΣ ΑΛΗΘΙΝΑ

«πορνό» κέ πολλοί σεμνότυφοι ζητούν νά απαγορευθοῦν διά ροπάλου ἀπό τās τηλεοράσεις. Ἀλλά διατή εἰδικῶς ἀφταί; Μήπως αἱ λοιπαί δέν εἶναι; Ὅλαι αἱ τανίαι πού βλέπω τελεφετέως εἰς τās τηλεοράσεις εἶναι πορνό. Εἴτε εἶναι αἰσθηματικά, εἴτε κατασκοπεφτικά, εἴτε μυστηρίου, ἀκόμη κέ περιπετιόδης τῆς ἀγρείας Δήσεως, εἰς ὅλας ἀνεξερέτως πρωταγωνισταί κέ πρωταγωνίστριαι εἰς κάποια φάσιν τῆς δράσεως ἐμφανίζονται γυμνοί ξαπλωμένοι εἰς τό κρεβάτη. Βεβέως δέν λαμβάνει χώραν καμία σεξουαλική πράξις, ἀλλά δέν χρειάζεται πολλή φιλοσοφία διά νά ἀντιληφθῇ ἕνας θεατῆς πού διαθέτει ὀλίγην φαντασίαν ὅτι ἀφτοί πού ἐγδύθηκαν κέ ἐξάπλωσαν δέν ἐξάπλωσαν διά νά μιλήσουν διά τό καλαμπόκι τοῦ Ἀθανασόπουλου, ἀλλά διά νά κάνουν ἄλου εἶδους συνομιλίας.

Ὁ σκηνοθέτης εἰς ἀφτάς τās στιγμάς —μή δυνάμενος νά δείξῃ ἄλλα πράγματα ὥστε ἡ ταινία νά βγῇ κατάλληλος διά νά τήν ἀπολάφουν καί τὰ παιδιά τās ὥρας τῆς μεγάλης ἀκροαματικότητος— βάζει τούς ἥρωας νά φιλιούνται μέ πάθος ἐνώπιον ἡλεκτρολόγων, φωτιστῶν, ἡχοηπτῶν καί λοιπῶν τεχνικῶν, καί ἀφτοί ἐκτελοῦν τήν ἐργασίαν ἀφτήν ἕως ὅτου μένουν ὅλοι ἐφχαριστημένοι. Συνήθως οἱ ἀσπασμοί τῶν ἐξαπλωμένων διακόπτοντε ἀπό τηλεφώνημα πού λαμβάνει ὁ γυμνός πράκτωρ προκειμένου νά διαλεφκάνῃ σκοτεινὴν ὑπόθεσιν. Τότε κέ ἐνῶ ὁ δραστήριος πράκτωρ ἐνδύεται, ἡ γυμνή φίλη τοῦ ἀπαραιτήτως εἶναι ὡραία (οὐδεὶς πράκτωρ κοιμάται μέ ἀσχημῇ) σκεπάζεται διακριτικὰ μέ τό σεντόνι ἀλλά ἐκ φύσεως ἀπρόσεκτος ἀφήνει νά φανοῦν πολλά μέρη τοῦ σώματος κέ τόν ἐροτᾶ ἀνήσηχος γιατί ἐνδύεται. Ἀφτός ἀντὶ ἀπαντήσεως, τήν φιλᾷ περιπαθῶς κέ φέβγει. Ὑπάρχουν πολλῶν εἰδῶν φιλιά. Καί ὁ Ἀραφάτ φιλᾷ περιπαθῶς τούς πάντας κατερχόμενους τοῦ ἀεροπλάνου, ἀλλά τό ἀποδίδομαι εἰς ἔθιμον τῶν Παλεστινίων κέ δέν δίδομαι εἰς ἀφτό σεξουαλικές προεκτάσεις. Νομίζω ὅτι πρέπει νά εἴμεθα ἐπιεικεῖς εἰς τούς χαρακτηρισμούς πού δίδομαι εἰς τās διαφόρους ταινίας. Ὁ Κινηματογράφος περνᾷ κρίσιν κι ἂν ἀνακόψομε τήν φαντασίαν τῶν σκηνοθετῶν, δέν θά ἔχομαι μελλοντικές «δημιουργίας». Ἀφόσον ἀνεχόμεθα τούς ἀσπασμούς τῶν δασυτρίχων Ἀράβων, διατί νά ἐνοχλούμεθα ἀπό τās τολμηράς ἐμφανίσεις τῶν καλλιγράμων καλλονῶν τῆς Δήσεως πού μᾶς προσφέρονται ἐν τόσῃ ἀφθονία κέ μάλιστα ἀτρίχοι.

★ ★ ★

Κέ τώρα συνφόνως πρὸς τήν ὑπόσχασίν μου πού εἶχα δώσει εἰς τό προηγούμενον τέφχος, ἰδοὺ τό πλήρες κείμενον τοῦ ἐπικηδείου πού ἐξεφώνισεν ὁ Πρόεδρος

τῶν Οἰκολόγων τῆς Ἀλάσκας κατὰ τήν κηδεῖαν τῆς Ἑσκιμῶας ἐναλλακτικῆς πού κατεσπαράχθη ἀπό μίαν λεφκὴν ἀρκτον.

★ ★ ★

«Ἡ προκειμένη νεκρά, τήν ὁποίαν ὅλοι σήμερον κηδέβομεν, δέν ὑπῆρξεν μόνον μία ἀξιόλογος ἐπιστήμων πού ἐπесεν εἰς τās ἐπάλξεις τοῦ καθήκοντος, ἀλλά καί ἐν θῦμα τῶν κερικῶν συνθηκῶν καί τοῦ ἐν γένει Βορείου κλίματος. Ὅταν τὰ περιφερόμενα ζῶα εἶναι λεφκά καί τό τοπεῖον λεφκόν, εἶναι δύσκολος ὁ ἐντοπισμός τῆς λεφκῆς ἀρκτου. Ἐάν τό τρίχωμα τοῦ θηρίου ἦτο ἄλλου χρώματος, ἡ νεκρά θά ἦτο σήμερον ὀρθία διότι θά εἶχε λάβῃ τās καταλήλους προφυλάξεις ἐξερχόμενῃ τῆς διαλέξεως πού εἶχεν τόσῃ ἐπιτυχίαν. Ἡ ἀπώλειά τῆς ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς εἰς ἀπροσεξίαν τῆς ἰδίας. Ἀλλά ἔτσι δυστυχῶς ἀπρόσεκτος ἦτο καί ὁ πατήρ τῆς, ὁ ἐκλεκτός ἀφτός λογοτέχνης κέ πνευματικός ἄνθρωπος, διά τόν ὁποῖον δικῶς εἶναι ὑπερήφανοι ὅλοι οἱ Ἑσκιμῶοι καί Λάπωνες πού τόν ἐγνώρισαν. Κέ ἐπειδὴ πιθανόν μεταξύ ἡμῶν νά ὑπάρχουν κέ μερικοί πού δέν τόν ἐγνόρισαν, νά μοῦ ἐπιτραπῇ νά μακρηγορήσω ὥστε / ὅλοι νά τόν γνωρίσουν.

Γένημα καί θρέμα τοῦ Βορείου Πώλου ὁ πατήρ τῆς ἀποβιόσαντος νεκρᾶς, καί ἀνήσυχος ἐκ χαρακτῆρος ἀνεμίχθη ἀπό μικρός μέ τό ἐμπόριον ἀπό τόν ὁποῖον μόνον πικρίας ἐδοκίμασεν. Ἡ ἀντιπροσωπεῖα ἡλεκτρικῶν ψυγείων πού ἱδρυσεν δέν εἶχεν τήν ἐπιτυχίαν πού ἐπερίμενεν κέ ἡ ἐπιχείρησίς του ἐκλείσεν ὡς προβληματική. Περίλυπος περιεφέρετο ἀπό παγετῶνος εἰς παγετῶνα βυθισμένος εἰς σκέψεις. Μίαν ἡμέραν, τό τεμάχιον πάγου εἰς τό ὁποῖον ἐκάθητο, ἀπεσπάθη καί ἀρχισεν νά παρασύρεται ἀπό τὰ ρέβματα πρὸς τόν ἀχανή Ἀτλαντικόν Ὠκεανόν. Ἐπὶ 9 ἡμέρας καί νύκτας ἐπάλαιεν μέ τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως. Ἡ οἰκογένειά του καί οἱ συγγενεῖς, τόν εἶχαν πλέον διά νεκρόν. Καί πράγματι θά ἦτο νεκρός ἐάν τόν φρενήρη του δρόμον δέν ἀνέκοπτε διερχόμενον ἀτμόπλοιο. Προῖόν ἀφτῆς τῆς συγκρούσεως ὑπῆρξεν τό μνημειῶδες διτομον ἔργον ΠΩΣ ΕΒΥΘΙΣΑ ΤΟΝ ΤΙΤΑΝΙΚΟΝ, τό ὁποῖον ἐστάλη εἰς τήν Σουηδίαν διά νά λάβῃ τό Νόμπελ, ἀλλά λόγῳ βλάβης τοῦ ἐλκῆθρου τὰ χειρόγραφα δέν ἐφθασαν ἐγκαίρως εἰς τήν Σουηδικὴν Ἀκαδημίαν κέ οἱ Ἀκαδημαῖκοί ἐβράβεψαν ἄλλον. Τό ἔργον ἦτο πράγματι ἕνα ἀριστούργημα. Εἰς τόν πρῶτον τόμον ὁ ἀκούραστος ἐρεβνητῆς καί ἐπιστήμων εἶχε συγκεντρώσει κατ' ἀλφαβητικὴν σειρὰν ὅλους τούς πνιγέντας κατὰ τό ναβάγιον. Κέ ὅχι μόνον ἀφτό. Εἶχεν ταξινομήσει εἰς χωριστά κεφάλαια τούς ἀπολεσθέντας ἄνδρας καί εἰς χωριστά τās πνιγέντας γυνέκας. Ὁ

δέ δέφερος τόμος τοῦ συγγράματος πού εἶχε τόν τίτλον ΤΟΥ ΠΟΛΟΥ ΤΑ ΕΝΗΑΜΕΡΑ, περιέγραφε καί περιεῖχε τās ἐντυπώσεις τοῦ ἀπὸ τό διάστημα τῶν 9 ἡμερῶν πού ἀπεσπάσθη ἀπὸ τόν Βόρειον Πόλον. Ὁ πρῶτος τόμος εἶχε πολύ μεγάλην κυκλοφοριακὴν ἐπιτυχίαν, διότι ὅλοι οἱ συγγενεῖς πού εἶχον ἐπιβάτας ἀγόραζαν τό βιβλίον διά νά ἴδουν ἐάν εἰς τό ἐβρετήριο ὑπῆρχεν τό ὄνομα τοῦ ἐπιβένοντος πού ἐθεωρεῖτο ἀγνοούμενος. Κι ὅσοι, δέν τό ἐβρίσκαν, ἐσύστηναν τό βιβλίον περιχαρεῖς εἰς ἄλλους ὥστε νά μὴν κλέουν προκαταβολικῶς καί ἀδίκως. Δυστυχῶς ὅπως καί προηγουμένως εἶπα, ἦτο καί ἀφτός ἀπρόσεκτος ὅπως καί ἡ κόρη του, διότι μεταβένων εἰς τό τυπογραφίον διά νά ἐπανεκδόσῃ τοῦ ΠΟΛΟΥ ΤΑ ΕΝΗΑΜΕΡΑ πού ἐζητοῦντο πολύ, μία λεφκὴ ἀρκτος πού ἐπὶ ὥρας τόν παρηκολούθει τόν κατεσπάραξεν. Ἐτσι μέ τόν θάνατόν του ἡ σῆζυγός του ἐχῆρεφσεν καί ἡ κόρη του ἐγένεν ἀρχηγός τῆς οἰκογενίας. Τότε πολλοὶ Ἑσκιμῶοι ἐζήτησαν τήν χήρα τῆς.

Ἡ ἀπάντησις τῆς οἰκολόγου πού σήμερον κηδέβομεν ἦτο στερεότυπος. Ἀφήστε τήν χήρα εἰς τήν ἡσυχίαν τῆς. Δέν εἶνε κατάλληλος ἐποχή διά γάμους. Ἐκ τοῦ γεγονότος ἀφτοῦ πολλὰς φορές χήρα καί κόρη ἤρχοντο εἰς χήρας. Ἡ χήρα ἐπέμεναν νά παντρεφθῇ καί ἡ κόρη συνεχῶς ἠρνήτο. Τελικῶς ἡ χήρα ὑπανδρέφθη καί ἡ κόρη ἐμεινεν ἀγαμος. Ἀφτή ἦτο ἐν ὀλίγοις ἡ ἱστορία τῆς οἰκολόγου τήν ὁποίαν ὅλοι σήμερον θάπτομαι. Ἄς εἶναι ἐλαφρὸς ὁ πάγος πού θά τήν σκεπάσῃ.

★ ★ ★

ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ ΠΟΥ ΕΙΧΕΝ ΕΚΔΟΣΕΙ Ο ΠΑΤΕΡΑΣ ΤΗΣ ΕΣΚΙΜΩΑΣ ΟΙΚΟΛΟΓΟΥ.

1) Ο ΑΣΤΡΟΝΟΜΟΣ ΠΕΘΑΝΕ (Τό βιβλίον περιγράφει τόν τραγικόν θάνατον τοῦ Θείου τοῦ τήν νύκτα πού εἶδε τήν Μεγάλην Ἀρκτον).

2) ΚΑΤΗΓΟΡΩ ΤΟΝ ΑΡΕΙΟΝ ΠΑΓΟΝ (Δριμύ κατηγορητύριον κατὰ τῶν Ἑσκιμῶων δικαστῶν πού καταδίκασαν τούς σκύλους νά διαμένουν εἰς τό ὑπεθρον).

3) ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ ΣΑΣ Ο ΠΟΛΟΣ (λυρικά ποιήματα).

4) ΠΟΛΟΙ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΛΕΦΤΑ ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΟΥΝ (Τό ἔργον ἀφτό ἐγράφη ὅταν ἀπέτυχε ὡς ἔμπορος νά πωλήσῃ ἀνεμιστήρας κέ ψυγεία στόν Νότιον Πόλον).

5) ΠΩΣ ΕΙΔΑ ΤΟΥ ΠΟΛΟΥ ΜΟΥ ΤΗΝ ΤΡΥΠΑ (Λογοτεχνική περιγραφή τοῦ κρατήρος πού ἐσχηματίσθη εἰς τόν Β. Πόλον ἀπὸ πτώσιν μετεωρολίδου).

★ ★ ★

Εὐχαριστοῦμε τήν ἐφημερίδα «Η ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΒΑΚΑΛΑΟΥ» πού εἶχε τήν καλωσύνη νά μᾶς στείλῃ ἀφτάς τās πολυτίμους πληροφορίες.

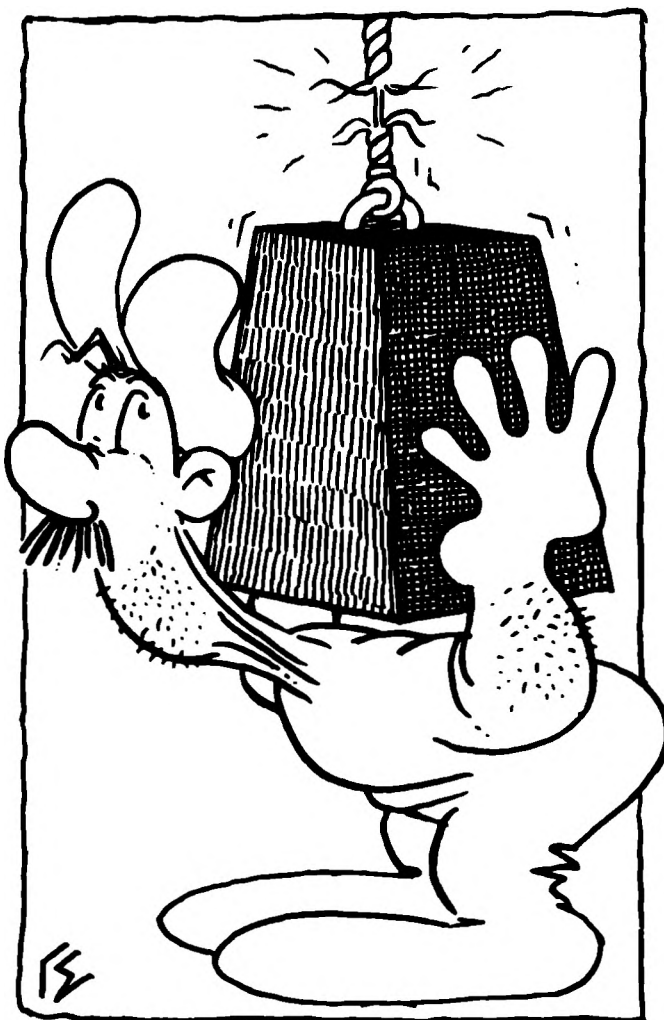
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

1. Αν επιχειρούσε κάποιος να αποδώσει μονολεκτικά το χαρακτηριστικό στίγμα του σύγχρονου κόσμου, ασφαλώς δεν θα έβρισκε ακριβέστερο και αποκαλυπτικότερο «σημαίνον» από τη λέξη «κρίση». Πραγματικά, ιδιαίτερα μετά την ενεργειακή κρίση του 1973, πέρα από τη μόνιμη και επίμονη παρουσία της στο πιο γόνιμο και προσφιλές πεδίο ανάπτυξής της, την καπιταλιστική οικονομία, η μαγική αυτή λέξη, ως σημειολογική απεικόνιση μιας ενδημικής δυναμικής, δεν φαίνεται να χαρακτηρίζει μόνον την παθολογία ολόκληρου του κοινωνικού σώματος και της κρατικής του οργάνωσης. Πολύ περισσότερο, υπερπηδώντας το χάσμα παραγωγικών δυνάμεων - παραγωγικών σχέσεων, το αστείρευτο αυτό εργαστήριο εκκόλαψης, εκτροφής και αναπαραγωγής της αποσταθεροποιητικής δυναμικής που αυτή εκφράζει, η λέξη *κρίση*, έχει ήδη μεταφέρει την αξιολογική και σηματοδοτική της εμβέλεια στα συστήματα του υπαρκτού σοσιαλισμού, που τελευταία βρίσκονται στο επίκεντρο κοσμογονικών μεταβολών. Αν, τέλος, ληφθεί υπόψη και η δραματική επικαιρότητα της διαταραγμένης σχέσης του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον και τις οικολογικές του παραμέτρους, η λέξη κρίση, διαπερνώντας και συνοψίζοντας ταυτόχρονα τις αντιφάσεις και τα προβλήματα του σύγχρονου κόσμου, απεικονίζει μια γενικευμένη διαλεκτική συμπύκνωση των κινδύνων και των ελπίδων μιας ανθρωπότητας, που βιώνει την κρισιμότερη ίσως φάση της ιστορίας της.

2. Εντούτοις, η λέξη *κρίση* δεν είναι συνώνυμο ούτε της καταστροφής ούτε του ολέθρου· ούτε καν μιας γραμμικά νοουμένης παρακμής. Προβαλλόμενη δε στην οθόνη του ιστορικού γίγνεσθαι δεν εκφράζει ένα τυφλό και ανεξέλεγκτο δυσλειτουργικό μέγεθος. Αντίθετα, συγκροτεί ένα σύνθετο και δυναμικό όρο, μια διαλεκτική κατηγορία όπου, η επιφαινόμενη διατάραξη ή αμφισβήτηση του ρυθμού και της ισορροπίας του συστήματος είτε καλύπτει μian εσωτερική οργανική ανάγκη αυτο/επαναρυθμίσεώς της, είτε υποκρύπτει, υποθάλπει και ενισχύει τους όρους για ένα ποσοτικό ή ποιοτικό μετασχηματισμό.

Ειδικότερα, ως προς το πρωταρχικό επίπεδο της καπιταλιστικής οικονομίας οι κρίσεις, όπως εύστοχα επισημαίνει ο αείμνηστος Νίκος Πουλαντζάς, «όχι μόνον εγγράφονται στο επίκεντρο της βασικής αντίθεσης κεφαλαίου - εργασίας, αλλά

εκπληρώνουν επίσης και έναν οργανικό ρόλο μέσα στην ίδια την αναπαραγωγή». Αυτό σημαίνει από τη μια μεριά, ότι οι οικονομικές κρίσεις χωρίς να είναι καθόλου στιγμές αποδιάρθρωσης (εκφυθμίας), με δυο λόγια νεκρός χρόνος για το οικονομικό σύστημα, είναι αντίθετα, κατά κάποιο τρόπο, και από μια οπτική γωνία, αναγκαίες για την ίδια την επιβίωση και αναπαραγωγή του καπιταλισμού. Μάλιστα στο βαθμό που η οικονομική κρίση μετατρέπεται σε πολιτική, είναι δυνατό να έχει ως έκβαση την ανατροπή του καπιταλισμού.

3. Χωρίς να υποτιμάται η σημασία της επιταχυνόμενης δραματικής διαδικασίας αποσύνθεσης των συστημάτων του υπαρκτού σοσιαλισμού καθώς και οι ασαφείς και προς το παρόν αστάθμητες επιπτώσεις στο παγκόσμιο σύστημα οικονομικής οργάνωσης και καταμερισμού της εργασίας, δεν πρέπει να λησμονείται η σωβούσα όσο και οξύτατη κρίση του παγκόσμιου καπιταλιστικού συστήματος. Μια κρίση, της οποίας η ιδιοτυπία αλλά και η σοβαρότητα, ενώ δεν φαίνεται να συνάγονται με μια πρώτη ματιά από την εικόνα των διαφόρων οικονομικών και κοινωνικών μεγεθών, θεωρείται και σωστά ως μια από τις πιο «δυσυπέρβλητες» και «καταστροφικές» που «θέτει υπό αίρεση» την ίδια την βιωσιμότητα του καπιταλισμού.

Η ιδιοτυπία αυτή και η επικινδυνότητα αυτής της κρίσης, που χαρακτηρίζεται βασικά από την καθήλωση ή και επιβράδυνση των ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης και εξελίσσεται σε μια προϊούσα δυναμική αποσάρθρωσης του κυρίαρχου προτύπου οργάνωσης της σχέσης παραγωγής - κατανάλωσης, έγκειται ακριβώς στην απειλή του δυναμιτισμού ολόκληρου του περίπλοκου και ευαίσθητου συστήματος κοινωνικής νομιμοποίησης και συνοχής του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής.

4. Το εργατικό δίκτυο ως το πρωταρχικό νομικό επίπεδο, στο οποίο επικεντρώνεται η κορυφαία κοινωνικοοικονομική σύγκρουση είναι επόμενο στις περιπτώσεις τέτοιων κρίσεων να λειτουργεί ως υπερεισθητός σειсмоγράφος, ικανός να καταγράψει με ακρίβεια και την πιο υποχθόνια οικονομική δόνηση και πολιτική διεργασία. «Η πανίσχυρη θύελλα που σαρώνει την παγκόσμια κοινότητα» παρατηρούσε με ευθυκρισία ο Νέστορας της αριστερής πτέρυγας των γερμανών εργατολόγων Hugo Sinzheimer, πριν από 56 ολόκληρα χρόνια, «έπληξε περισσότερο από κάθε άλλο δικαιοῦ χώρο το εργατικό δίκαιο. Αυτό δεν είναι άξιο απορίας, καθώς διασχίζοντας κανείς το σώμα των (νομικών) διατάξεων (του), επισημαίνει την βάση στην οποία τούτο στηρίζεται. Η βάση αυτή είναι η οικονομία, μέρος της οποίας αποτελεί η εξαρτημένη εργασία».

Η αδιαφιλονίκητη πια τόσο σε θεωρητικο-επιστημολογικό όσο και σε κοινωνιολογικο-εμπειρικό επίπεδο σχέση εξάρτησης οικονομίας — εργατικού δικαίου, σχέση που καθορίζει και τη βασική διασφαλιστική ή αναπαραγωγική λειτουργία του κεφαλαίου, δεν διαγράφει απλά και μόνον ένα κρίσιμο πεδίο καταγραφής, έρευνας και αντιμετώπισης της οικονομικής κρίσης και ιδιαίτερα των επιπτώσεων και παρενεργειών της στο θεσμικο-πολιτικό εποικοδόμημα. Πολύ περισσότερο, «αποκαλύπτει ανάγλυφα τη σχέση έντασης, στην οποία βρίσκεται το εργατικό δίκαιο», από την εξέλιξη και έκβαση της οποίας φαίνεται να εξαρτάται η παραπέρα πορεία του είτε προς την παρακμή, τον εκφυλισμό, την επιστροφή του στην ιδιωτικοοικονομική του προϊστορία, είτε προς την κοινωνικοπλαστική, προστατευτική και μέχρις ένα βαθμό χειραφετική, μεταλλαγή.

Ανεξάρτητα από τις συνεχείς διακυμάνσεις στην εξέλιξη των οικονομικών μεγεθών, την ανομοιόμορφη και ασύγ-

του Δημήτρη

Α. Τραυλού - Τζανετάτου

χρονη λειτουργία της διελκυστίνδας «ανάπτυξης - στασιμότητας», από την κινητικότητα και αμφιταλάντευση των εγκλωβισμένων στο «πάντοτε και πανταχού παρόν» κρίσιμο πλέγμα «στασιμότητα - πληθωρισμού» επιλογών και πέραν, τέλος, από την καινούρια πραγματικότητα της κατάρρευσης του «υπαρκτού σοσιαλισμού», ένα πράγμα δεν επιδέχεται βασική αμφισβήτηση: Η βαθειά διαρθρωτική και χρονίζουσα κρίση του καπιταλιστικού συστήματος παγκοσμίως που εκφράζεται βασικά από την προϊούσα αποσάρθρωση του κυρίαρχου μοντέλου «ανάπτυξης, παραγωγής και κατανάλωσης καθώς και του όλου συστήματος κοινωνικής νομιμοποίησης».

5. Η «νεοφιλελεύθερη επίθεση» κατά της «σταθερότητας» και «τυποποίησης» των εργασιακών σχέσεων, η πορεία αποδόμησης του κοινωνικού «κεκτημένου», η δυναμική αποδιάρθρωσης της εργατικής τάξης, κοντολογίς: η μετατόπιση του συσχετισμού δυνάμεων κεφαλαίου - εργασίας, που είχε διαμορφωθεί επί σειρά δεκαετιών και κρυσταλλωθεί σε συνταγματικό πλέον αναγνωρισμένους θεσμούς — σε βάρος της εργασίας — εκφράζει μια βαθειά και δυσυπέρβλητη κρίση του φορντισμού ενός συστήματος οργάνωσης της παραγωγής και της εργασίας, που, με τη συνδρομή του κεϋνσιανικού κράτους, μέχρι και την εκδήλωση της ενεργειακής κρίσης του 1973, φαινόταν να έχει αντιμετωπίσει ικανοποιητικά τα προβλήματα συσσώρευσης του κεφαλαίου και της κοινωνικής αναπαραγωγής.

Ένας βασικός παράγοντας της «ιστορικής καταξίωσης» του φορντικού μοντέλου υπήρξε η ικανότητα να ομοιογενοποιεί και να σταθεροποιεί μεγάλα τμήματα της εργατικής τάξης σε ένα μέσο επίπεδο κατανάλωσης, αναπαραγωγής και νομικής προστασίας. Το κεϋνσιανικό παρεμβατικό κράτος είτε άμεσα με κανόνες αμφιμερώς ή μονομερώς αναγκαστικού δικαίου σε επίπεδο ατομικών εργασιακών συμβάσεων, είτε έμμεσα, αναγνωρίζοντας εκτεταμένες ρυθμιστικές δυνατότητες σε συλλογικό αυτόνομο επίπεδο, προσφέρει, μια, λιγότερο ή περισσότερο, σταθερή και εκτεταμένη νομική προστασία και ασφάλεια. Ταυτόχρονα φροντίζει να κρατά αμβλυμένες και ελεγχόμενες τις κοινωνικές αντιθέσεις στα πλαίσια ενός ευρύτερου «ταξικού συμβιβασμού», κυρίαρχο στοιχείο του οποίου είναι ο λεγόμενος «φιλελεύθερος κορπορατισμός». Πρόκειται για ένα πολιτικό

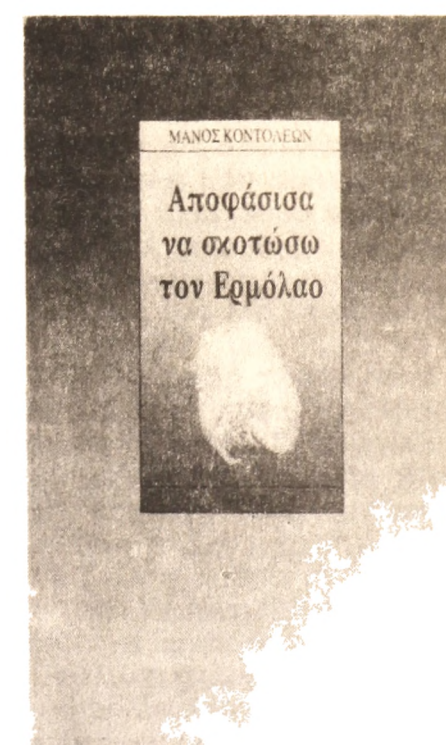
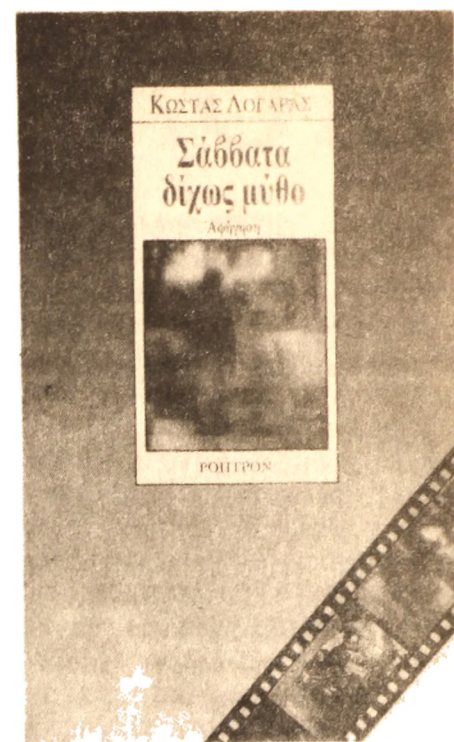
σύστημα ρύθμισης της εργατικής δύναμης και της συνολικής διαδικασίας κοινωνικής αναπαραγωγής, κορυφαία θεσμική - ιδεολογική εκδήλωση του οποίου αποτελεί το «μαγικό τρίγωνο» συμπλεύσεως και συντονισμού *κράτους - κεφαλαίου - εργασίας*.

Όπως έχει εύστοχα παρατηρηθεί «η ανάδειξη της εμφανιζόμενης σύμπλεξης των ταξικών συμφερόντων, που διαπραγματεύονται την αμοιβαία συμμετοχή τους σε ένα μόνιμο, όπως θα μπορούσε να πει κανείς “αναπτυξιακό συνεταιρισμό”, είναι η σημαντικότερη έκφραση της νέας κατάστασης».

6. Ωστόσο, η εγγενής αδυναμία της στρατηγικής συσσώρευσης του φορντισμού να επιλύσει τα διαρκώς οξυνόμενα και πολλαπλασιαζόμενα προβλήματα υπερξίωσης του κεφαλαίου και της κοινωνικής αναπαραγωγής, η συσφίξια προσπάθειας του κεϋνσιανικού κράτους να διατηρήσει, έστω στον πυρήνα του, το μεταπολεμικό καθεστώς της κοινωνικής νομιμοποίησης στα πλαίσια μιας διαδικασίας στασιμότητας, υπό — ή και αποανάπτυξης, ή μοιραία εμπλοκή του στο πεδίο έντασης «κρατικού αυταρχισμού» και «φιλελεύθερου κορπορατισμού», κοντολογίς: η υποδαύλιση και όξυνση κάθε μορφής διύσμου, αντανάκλασης τελικά της πρωταρχικής ενδοκαπιταλιστικής αντίφασης, οδηγούν το καπιταλιστικό σύστημα στο μεγαλύτερο ίσως στρατηγικό δίλημμα της μεταπολεμικής περιόδου. Έτσι, αναπόφευκτο καθίσταται το άλμα προς μια «μεταφορντική ανασυγκρότηση» προς μια στρατηγική εξόδου από την κρίση, που είναι αναγκασμένη, μεταξύ άλλων, να αντιμετωπίσει με επιτυχία το «πεδίο έντασης» ανάμεσα στον «μικροηλεκτρονικό παραγωγικό εξορθολογισμό» και τις απαιτήσεις της μαζικής κατανάλωσης, που, ενώ το κυρίαρχο μοντέλο παραγωγής αυξάνει, συμπιέζει από την άλλη μεριά η μειωμένη παραγωγή υπεραξίας και η πτωτική τάση συσσώρευσης κερδών.

Η κρίση του φορντικού μοντέλου κοινωνικής αναπαραγωγής και η στρατηγική καπιταλιστικής ανασυγκρότησης με την επέκταση εφαρμογής της μικροηλεκτρονικής τεχνολογίας και της αξιοποίησης των σύγχρονων μορφών συγκέντρωσης επιχειρήσεων σε εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο οδηγούν αναπόφευκτα σε ισχυρή δοκιμασία το κυρίαρχο μοντέλο οργάνωσης της σχέσης κράτους - κοινωνίας, εργατικού δικαίου και πολιτικής. □

Οι παραπάνω σκέψεις αποτελούν μέρος της εισαγωγής βιβλίου του συγγραφέα με τίτλο «Το εργατικό δίκαιο σε κρίσιμη καμπή», που κυκλοφορεί αυτές τις ημέρες από τις «Εκδόσεις Οδυσσέας».

Έκδόσεις Ρόπτρον

☎ 86.12.685

ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ: ΤΟ ΟΠΙΟ ΤΩΝ Α

Απ' τα πολλά μου βάσανα
κι απ' τα πολλά μου πάθη,
σ' ένα δενδρί ακούμβησα
κι εκείνο εμαράθη.

* (Αλ. Παπαδιαμάντης, «Οι Χαλασοχώρηδες»)

Ελπίζω να θυμόσαστε τους Οικολόγους - Εναλλακτικούς, το νεοσύστατο αυτό πολιτικό σχήμα, που —αν παρακάμψουμε τη μετριότητα που αποπνέει σε όλες του τις εκδηλώσεις— ήταν κατά τα άλλα ό,τι μας έλειπε, για να μην υπάρχει ούτε και μια μικρή μερίδα συμπατριωτών μας που να αισθάνεται μειονεκτικά έναντι των άλλων, των προηγμένων λαών της Ευρώπης. Γιατί όπως και να το κάνουμε, η οικολογία είναι από τα λίγα αποκούμπια που έχουν απομείνει, για κείνες τις ταλαιπωρες ψυχές που επιμένουν να στριμώχνονται μέσα στις διάφορες ιδεολογίες του συρμού.

Σε αυτούς λοιπόν τους συμπαθέστατους θιασώτες των πάσης φύσεως πολιτικών ουτοπιών απευθύνεται τούτο το σημείωμα, σαν δυο λόγια συμπάθειας και ηθικής υποστήριξης, για να μην άγχονται με τη μετριότητα των Ελλήνων οικολόγων, λες και παίζεται η τελευταία μας ελπίδα, η εναλλακτική μας λύση, ο δεύτερός μας πλους.

Αγαπητοί φίλοι, ψυχραιμία! Έτσι κι αλλιώς, ιδεολογία είναι, θα περάσει.

Η εγκυρότητα του οικολογικού λόγου

Ας δούμε όμως σε τι εδράζεται η εγκυρότητα του οικολογικού λόγου. Γιατί προφανώς δεν εδράζεται στην αναμφισβήτητη καίρια και θεμελιώδη σημασία που έχει για τη ζωή μας η επισήμανση του περιβαλλοντικού προβλήματος. Όπως άλλωστε θα φανεί στη συνέχεια, δεν με απασχολεί καθόλου η οικολογία ως «απορρυπαντική» πολιτική δραστηριότητα. Αυτό που θέτω υπό συζήτηση είναι το πνευματικό αίτημα που η πολιτική αυτή δραστηριότητα φέρει μαζί της και χάρις στο οποίο ο οικολογικός λόγος αποκτά καθολικότητα και αυτονομία, φιλοδοξώντας να αντιπαραθέσει στο σύγχρονο πολιτισμό τις δικές του «καθαριστικές» ηθικές και πνευματικές αξίες.

Αν επρόκειτο απλώς για το περιβάλλον, τη μόλυνση κλπ., δεν θα υπήρχε θέμα. Ζώντας μάλιστα στο κέντρο της Αθήνας και με το νέφος που μας χτύπησε πρόσφατα, δεν έχω καμιά πρόθεση να αμφισβητήσω τη σοβαρότητα των περιβαλλοντικών προβλημάτων. Και μακάρι το κράτος να καταστρώσει σχετικά προγράμματα, να στελεχώσει ανάλογα τις υπηρεσίες του, να πολλαπλασιάσει τις σχετικές μελέτες, να δημιουργήσει και ειδικές θέσεις εναλλακτικής θητείας και ό,τι άλλο επιθυμούν οι οικολόγοι. Αν πάλι προτιμούν ένα πιο αυτόνομο, πιο εναλλακτικό στυλ παρέμβασης, ανεξάρτητα από το κράτος κ.τ.λ. και πάλι σύμφωνοι.

Δεν θα ήταν π.χ. καθόλου άσχημο να είχαμε και μεις μια αυτόκλητη αντιαστυνομία τύπου γκρην-πης, εκτός κι αν σας ταιριάζει περισσότερο ένας πιο μαζικός πολιτικός νεοπροσκοπισμός, που στους παλαιότερους θα θύμιζε και λίγο τους Λαμπράκηδες. Ποιός θα είχε αντίρρηση;

Έχω όμως την εντύπωση ότι η φιλοδοξία της οικολογίας δεν μπορεί να εξαντλείται εκεί. Γιατί μια τέτοια αντίληψη θέτει το οικολογικό κίνημα εξ ορισμού στο περιθώριο της πολιτικής ζωής, στον απαραίτητο ίσως, αλλά πάντως επικουρικό ρόλο ενός λιγότερο ή περισσότερο άτεγκτου και ανυπότακτου επόπτη ή / και συμβούλου της επίσημης πολιτείας - προοπτική για την οποία δεν θα είχα προσωπικά καμιά αντίρρηση, θα πρέπει όμως να είναι σαφές ότι σε αυτήν την περίπτωση υπονομεύεται η καθολικότητα, η αυτονομία και τελικά η εγκυρότητα του οικολογικού λόγου.

Εσχατολογικό όραμα

Ας δούμε όμως το ζήτημα αυτό και από μια άλλη σκοπιά. Αν από μόνο του το περιβαλλοντικό πρόβλημα ήταν επαρκές δεδομένο για την καταξίωση της οικολογίας, τότε η εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο και η ταξική αντιπαράθεση (αναμφισβήτητα δεδομένα της κοινωνίας μας) θα αρκούσαν για την εσσει καταξίωση της κομμουνιστικής ιδεολογίας, ανεξάρτητα από τις παλινωδίες του οποιουδήποτε κομμουνιστικού κόμματος ή καθεστώτος. Όπως όμως είχε εξ αρχής υπογραμμίσει ο ίδιος ο Μαρξ —πράγμα που φρόντισε στη συνέχεια να επαναλάβει κι ο Λένιν— η εκμετάλλευση και η ταξική πάλη δεν ήταν μαρξιστική ανακάλυψη, ήταν ήδη γνωστές από την πολιτική οικονομία. Αυτό που προσέθεσε ο Μαρξ ήταν η αναγωγή του προβλήματος της εκμετάλλευσης και της ταξικής αντιπαράθεσης στον κρίσιμο μίτο —στο νήμα δηλαδή εκείνο γύρω από το οποίο διαπλέκεται όλο το πρόβλημα του ανθρώπου και της ιστορίας και που στις δυο ά-

κρες του βρίσκεται η αρχή (η αιτία) αλλά και το τέλος (η λύση) του δράματος. Έτσι, στην προοπτική της κατάργησης της εκμετάλλευσης και των τάξεων, βρίσκει υποτίθεται η ιστορία την πλήρωσή της —και πάνω σε αυτό το εσχατολογικό όραμα θεμελιώθηκε με τόση πειστικότητα, για τόσα πολλά χρόνια και με τόσο ολέθρια αποτελέσματα, η κομμουνιστική ιδεολογία.

Το ίδιο ακριβώς συμβαίνει και με την οικολογία. Στην περιβαλλοντική κρίση η οικολογία δεν εντοπίζει απλώς ένα καιριο πρόβλημα. Βλέποντας στη σχέση του ανθρώπου με τη φύση τη βασιλική οδό για τη συνάντηση και την αναμέτρησή μας με την συνολική κρίση του σύγχρονου πολιτισμού, εμφανίζεται να προσφέρει τη διάγνωση και τη θεραπεία, στην προοπτική και αυτή τη φορά ενός «εσχατολογικού» οράματος: του οράματος της γενικής «κάθαρσης» —της γενικής και οριστικής αποκατάστασης της διαταραγμένης οικολογικής ισορροπίας του γήινου οικοσυστήματος. Μέσα από την ανάλυση των περιβαλλοντικών προβλημάτων, η οικολογία εντοπίζει στη ρίζα όλων των σύγχρονων αδιεξόδων, την κυριαρχική βουλιμία του ανθρώπου προς το φυσικό περιβάλλον του, η οποία καλλιεργείται στο έδαφος μιας πνευματικής αλλοζωνείας, μιας υπεροπτικής αντίληψης προόδου και ανάπτυξης η οποία δεν σέβεται (προσέξτε, γιατί εδώ βρίσκεται το κρίσιμο σημείο) τα φυσικά όρια. Τα όρια δηλαδή που ο φυσικός κόσμος θέτει στον άνθρωπο, ο οποίος δεν είναι και δεν πρέπει να θεωρεί τον εαυτό του τίποτα παραπάνω από ένα τμήμα, ένα μέρος, ένα μόριο, ένα στοιχείο αυτού του φυσικού κόσμου — του κοσμικού συστήματος.

Εδώ ακριβώς αρχίζουν οι δικές μου αντιρρήσεις.

Καταγγελία του πολιτισμού

Κατ' αρχάς, αν η οικολογία καθορίζεται πράγματι από αυτόν τον ηθικό και πνευματικό πυρήνα, από το αίτημα της προσαρμογής του ανθρώπου και της κοινωνίας στην κοσμική τάξη, στους ρυθμούς και τα όρια του φυσικού κόσμου, τότε η οικολογική σκέψη αποτελεί στην ουσία της μια εκσυγχρονισμένη επιστροφή του νεώτερου δυτικού ανθρώπου (ο οποίος όμως μέσα σε αυτήν την επιστροφή του, δεν παύει να παραμένει και νεώτερος και δυτικός) στη φυσιοκρατική κοσμολογική πίστη. Στην πίστη του προχριστιανικού παγανισμού. Στον πανθεισμό του στωϊκισμού και της αστρολογίας.

«Σιγά την καταγγελία», θα μου πείτε. «Μα αυτό δεν το κρύβει κανείς και από μια άποψη εδώ βρίσκεται και το ισχυρό σημείο της οικολογίας». Και πράγματι! Σε αντίθεση με την ψυχρή και επίπεδη κοινωνιολογίζουσα θεώρηση των κομμουνισμών, των φεμινισμών κλπ., ξαναπιάνοντας τη σκυτάλη εκεί που την είχαν

ΤΙΒΙΣΤΩΝ

του Βασίλη Ξυδιά

αφήσει πριν από δεκαπέντε-είκοσι χρόνια τα παιδιά των λουλουδιών, χωρίς όμως τον αφελή ρομαντισμό τους, ωριμασμένοι από τη μετέπειτα εμπειρία των ποικιλώνυμων επαναστατικών κινήσεων, οι οικολόγοι καταγγέλλουν τον πολιτισμό μας για έλλειψη πνευματικότητας και μας καλούν στην ανακάλυψη της πνευματικής ουσίας που κρύβει μέσα του ο κόσμος και στη συμμόρφωσή μας προς αυτή. Πώς; Μέσω της εγκαθίδρυσης μιας οικολογικής και όχι ανταγωνιστικής σχέσεως του ανθρώπου προς τη φύση. Μέσω της διαμόρφωσης ενός οικολογικού πολιτισμού, θεμελιωμένου σε έναν οικολογικό τρόπο ζωής.

Πνευματική υπόσταση

Έτσι είναι απολύτως φυσικό το ότι αρχίζουν σταδιακά να διαμορφώνονται μέσα στους κόλπους του διεθνούς οικολογικού κινήματος (και ιδιαίτερα στη Γερμανία) ισχυρές τάσεις που δεν αρκούνται στην περιορισμένη εμβέλεια της πολιτικής και του ρασιοναλισμού που τη χαρακτηρίζει. Και αναζητούν την ένταξη και την ολοκλήρωση της πολιτικής τους δραστηριότητας στα πλαίσια μιας ευρύτερης πνευματικής ή θρησκευτικής εμπειρίας, με συνηθέστερες περιπτώσεις τη στροφή προς τον Ινδουισμό και το Βουδισμό (κατάλληλα εννοείται εξευρωπαϊσμένους). Πρόσφατα μάλιστα είχαμε τον ιεροπρεπέστατο εορτασμό της «ημέρας της γης». Εορτασμό για τον οποίο οι ίδιοι οι οργανωτές του διαδήλωναν ευθαρσώς την πρόθεσή τους να αποκτήσει ουσιαστικό περιεχόμενο, αναδεικνύοντας τη βαθύτερη πνευματική υπόσταση της Γης. Δηλαδή της γης ως ενιαίου αυτορυθμιζόμενου οικοσυστήματος, ως ζωντανού οργανισμού και οίκου του ανθρώπου ή —πράγμα που είναι ένα και το αυτό— ως θεάς Γαίας, μητέρας της ζωής και των θεών και τροφού των ανθρώπων.

Αγοραίος μεταμοντερνισμός ή κιτς πολιτισμών; «Όχι», θα μου πείτε, «είναι η ειλικρινής ομολογία του πολιτισμού μας που αναγνωρίζει τον οικολογικό χαρακτήρα παλαιότερων παραδόσεων και αισθάνεται την ανάγκη να μπολιαστεί γόνιμα από αυτές». Ας είναι. Το πρόβλημα δεν είναι εκεί. Κι αν μας προκύψουν και κανά δυο πιστοί του Απόλλωνα και γίνει και κάμια τελετή στην Ακρόπολη παρουσία εκπροσώπων της ΕΟΚ και βουδιστών μοναχών δεν χάλασε ο κόσμος. Το ουσιαστικό πρόβλημα, δηλαδή το πνευματικό, πολιτισμικό —και πολιτικό αν θέλετε— πρόβλημα είναι άλλο. Ότι όπως είπαμε και πριν, είτε με τις θρησκευτικές προεργασίες της τελετουργίας είτε με τις ορθολογιστικές της αναλύσεις, η οικολογία απαντά στην αναπτυξιακή και υπαρξιακή αυθαιρεσία του σύγχρονου ανθρώπου, καλώντας τον να συμβιβαστεί με τα βιοφυσικά δεδομένα της ύπαρξής του και να προσαρμοστεί στα όρια και τους νόμους του φυσικού κόσμου. Καλώντας τον δη-

λαδή σε μια ομολογία πίστεως στην οντολογική ανελευθερία του ανθρώπου.

Οντολογική αποξένωση

Και το πράγμα γίνεται ακόμα χειρότερο, από τη στιγμή που η επαγγελλομένη έξοδος από τα όρια του δυτικού πολιτισμού, είναι ψευδής.

Προσπαθώντας να εμβαθύνει στις πηγές του δυτικού πολιτισμού, η οικολογία, εντοπίζει μεν σωστά την αιτία του λεγόμενου «οικολογικού προβλήματος» στην οντολογική αποξένωση του εξατομικευμένου ανθρώπου από το κοσμικό χωροχρονικό του πλαίσιο. Προσπερνά όμως με τη χαρακτηριστική αφέλεια όλων των πολιτικών ουτοπιών, τις εσωτερικές ψυχικές διαστάσεις της οντολογικής αυτής αποξένωσης και την πραγματική της σχέση με την τραγική περιπέτεια της ανθρώπινης ελευθερίας. Αντιπροτείνει έτσι στον ατομικιστικό ανθρωποκεντρισμό τη δική της ολιστική κοσμοκεντρική θεώρηση, χωρίς βέβαια να υποψιάζεται τον αυτοεγκλωβισμό της στις θεμελιακές «προκαταλήψεις» του πολιτισμού που θέλει να καταγγείλει.

Η τραγική ειρωνία είναι ότι για να θεμελιώσει αυτό το εντελώς «δυτικό» δίλημμα, ο οικολογικός λόγος αισθάνεται πολλές φορές την υποχρέωση να το διατυπώσει και να το κατανοήσει υπό το φως των διαφορών και της αντίθεσης του δυτικού προς τους παλαιότερους, τους «οικολογικούς» πολιτισμούς. Όμως η αντίθεση αυτή, έτσι όπως η οικολογία την κατανοεί και προσπαθεί να την χειριστεί, είναι πλαστή.

Πίστη και κοσμική τάξη

Η οικολογική σκέψη αγνοεί ή παρακάμπτει την τραγική αγωνία των προχριστιανικών πολιτισμών. Την αγωνία τους να συμβιβάσουν την πίστη τους στις δυνάμεις και τις αναγκαιότητες της κοσμικής τάξης, με την συνείδηση της ελευθερίας και της ιδιαιτερότητας του ανθρώπου. Αυτή όμως η ένταση είναι που έδινε στις πνευματικές αναζητήσεις της αρχαίας Ελλάδας και στις ανατολικές θρησκείες το δυναμικό τους χαρακτήρα. Παρακάμπτοντας αυτήν την εσωτερική αγωνία, σαν κλασικοί πουριτανοί ριζοσπάστες ηθικιστές, οι οικολόγοι δανείζονται από την πνευματικότητα των ανατολικών θρησκειών ή όποιων άλλων «οικολογικών» παραδόσεων, ό,τι τους είναι χρήσιμο για να επενδύσουν τη συμβατική τους ηθική, της προσαρμογής του ανθρώπου στα όρια και στην αυτορρυθμιστική τάση των φυσικών οικοσυστημάτων.

Έτσι, η οικολογία δεν μπορεί να δει ότι ο δυτικός πολιτισμός, παρ' όλη τη βαρβαρότητα και την έλλειψη πνευματικότητας που τον διακρίνει, παρ' όλη την αμαρτία, την αστοχία που τον καθορίζει, παρ' όλο το θάνατο που παράγει, διαφυλάττει στα σπλάχνα του (κακοποιημένη βέβαια) μια πνευματική παρακαταθήκη

που τον καθιστά ανώτερο από όλη τη σοφία και την πνευματικότητα της αρχαιότητας, των ανατολικών θρησκειών και κάθε άλλου είδους φυσιολατρικής μεταφυσικής και μαγείας. Κι αυτή η πνευματική παρακαταθήκη είναι η συνείδηση του αυτεξούσιου, της ελευθερίας του ανθρώπου και η αποδοχή του ηγεμονικού του ρόλου έναντι του υπόλοιπου φυσικού κόσμου. Αυτά ακριβώς δηλαδή που η οικολογία θεωρεί ως πυρήνα και πνευματική αιτία του οικολογικού προβλήματος. Χωρίς να βλέπει ότι η διαστροφή του πολιτισμού μας οφείλεται στην κακοποίηση αυτών των δωρεών με τις οποίες είναι προικισμένος ο άνθρωπος, στον σφετερισμό τους προς χάριν ενός εγωπαθούς ατομικιστικού ανθρωποκεντρισμού.

Το αντίδοτο

Το αντίδοτο βέβαια σε αυτή την περίπτωση, δεν θα έπρεπε να είναι η υποβάθμιση του ανθρώπου, αλλά η αναβάθμιση της φύσης. Εν ονόματι όμως τίνος; Εν ονόματι ποιάς αξίας ή στη βάση ποιάς ζωτικής αρχής ή ανάγκης θα επιτευχθεί η αναβάθμιση της φύσης και η ταυτόχρονη διατήρηση του αυτεξούσιου και του ηγεμονικού ρόλου του ανθρώπου; Αφού για το σύγχρονο άνθρωπο δύο είναι οι μόνες δυνατές αξίες: ή ο αυτοτελής άνθρωπος ή ο αυτοτελής κόσμος. Επομένως η ανάρρηση στο θρόνο του ενός, συνεπάγεται αναγκαστικά την πτώση του άλλου. Αν ο Καρτέσιος θεμελιώσε τις βεβαιότητες του στην ατομική υποκειμενική συνείδηση, συμβάλλοντας έτσι καθοριστικά στην ανάδυση του αυτοτελούς ατομικού ανθρώπου, κι αν στη συνέχεια οι διάφοροι ανθρωποκεντρικοί ολισμοί (εθνικισμός, σοσιαλισμός, κλπ.) θεμελιώσαν σε κάποιο συλλογικό υποκείμενο (π.χ. έθνος, τάξη) την αυτοτέλεια των ιστορικών κοινωνικών φαινομένων, βλέπουμε τώρα την οικολογική σκέψη να κατασκευάζει το οικοσύστημα, αυτό το αυθεντικό (και όχι πάντα) φυσικό «υποκείμενο» για να θεμελιώσει σε αυτό την αυτοτέλεια του φυσικού κόσμου. Η οικολογία, σαν γνήσιο και πιστό τέκνο του πολιτισμού που θέλει να καταγγείλει, εγκλωβίζεται στο αδιέξοδο και καταλήγει πολύ φυσιολογικά στο συμπέρασμα ότι το κρίσιμο δίλημμα είναι το δίλημμα ανάμεσα στον ατομικιστικό ανθρωποκεντρισμό και στον ολιστικό κοσμοκεντρισμό.

Οδηγούμαστε έτσι σε μια ακόμα αναπαραγωγή του πνευματικού διλημματος που κατ' επανάληψη δίχασε το δυτικό άνθρωπο και παρέσυρε σε ατέρμονες και αδιέξοδες διαμάχες τη Δύση. Θυμίζω για παράδειγμα τις διαμάχες μεταξύ του μυστικιστικού ψυχολογισμού και του νομικισμού της δυτικής εκκλησίας, μεταξύ του ανθρωποκεντρισμού του Αυγουστίνου και του κοσμοκεντρισμού του Ακινάτη, μεταξύ του νομιναλισμού και του σχολαστικισμού, του προτεσταντισμού και του καθολικισμού, του διαφωτισμού και του ρομαντισμού, του φιλελευθερισμού και του μαρξισμού, κ.ο.κ.

Δεν μας αρκούσε δηλαδή το νέφος, η οικολογία μας έλειπε! □

ΠΟΛΩΝΙΑ:

Η κρίση περνά στην «Αλληλεγγύη»

Η ιστορία παίζει, μερικές φορές, παράξενα παιχνίδια. Τα παλιά χρόνια το ΚΚ της Πολωνίας οργάνωνε εκλογικές φιέστες, τις οποίες χαλούσαν οι απεργίες της «Αλληλεγγύης». Οι υποψήφιοι του ΚΚ κέρδιζαν με συντριπτικά ποσοστά αλλά όπως οι εκλογές ήταν κάθε άλλο παρά τίμιες, κανείς δεν ενδιαφερόταν για το αποτέλεσμα. Εννέα μήνες μετά την ανάληψη της εξουσίας από την «Αλληλεγγύη», η κυβέρνηση Μαζοβιέτσκι προκηρύσσει τις πρώτες αμιγώς ελεύθερες εκλογές μετά τον πόλεμο στους δήμους και τις κοινότητες, όμως κανείς δεν πολυενδιαφέρεται για τις εκλογές.

Όλα σκιάζονται από τις απεργίες των σιδηροδρομικών οι οποίες έχουν ξεσπάσει εναντίον της εισοδηματικής πολιτικής της κυβέρνησης της «Αλληλεγγύης» και απειλούν να παραλύσουν την Πολωνία. Ο δημοφιλής εργατικός ηγέτης Λεχ Βαλέσα γιουχάρεται, για πρώτη φορά, καθώς επισκέπτεται ως πυροσβέστης τους απεργούς. Ο θεωρητικός των απεργιών και ιερή φιγούρα του κινήματος της πολωνικής αντίστασης Γιάτσεκ Κουρόν, υπουργός Εργασίας σήμερα, διακηρύσσει ότι «η απεργία είναι παράνομη, αλλά ακόμη κι αν ήταν νόμιμη δεν θα έδινε ούτε ένα ζλότυ αύξηση στους απεργούς». Τα κομμουνιστικά εργατικά συνδικάτα, απεργοσπαστικά εκ γεννητής και δεξί χέρι της νομενκλατούρας, μέχρι πρότινος, μετατρέπονται ως δια μαγείας σε προλεταριακά, διεκδικούν την πατρότητα των απεργιών και ενισχύουν τους απεργούς με τα πλούσια μέσα που ακόμη διαθέτουν.

Έτσι στις 27 Μαΐου, τίποτα δεν έδειχνε ότι γίνονταν εκλογές στην Πολωνία. Η Βαρσοβία ήταν ήρεμη και οι πολίτες προτιμούσαν να κάνουν βόλτες στα πάρκα, παρά να ψηφίσουν. Περίεργο για Πολωνούς, όσοι δούλευαν αυτή την Κυριακή δήλωναν ότι επέλεγαν τη δουλειά τους παρά την κάλη. Η συμμετοχή —στις πρώτες εκλογές όπου οι Πολωνοί είχαν και το δικαίωμα της αποχής— δεν ξεπερνούσε το 42% των εγγεγραμμένων, προς μεγάλη ανησυχία των ηγετών της «Αλληλεγγύης».

Και όμως οι εκλογές είχαν πετύχει το

στόχο τους: «να τελειώνουμε με τις τοπικές μαφίες που απαρτίζονται από την παλιά νομενκλατούρα», αρθρογραφούσε ο Άνταμ Μίχνικ, η άλλη μεγάλη φυσιογνωμία της «Αλληλεγγύης» και διευθυντής σήμερα, της καθημερινής εφημερίδας του συνδικάτου Gazeta Wyborcza. Προκηρύσσονται τον Φεβρουάριο τις δημοτικές εκλογές η κυβέρνηση Μαζοβιέτσκι ήλπιζε να απαλλαγεί από το ΚΚ που διατηρούσε πολλές από τις θέσεις του σε τοπικό επίπεδο. Τα αποτελέσματα δικαιώσαν τον αρχικό στόχο. Το ΚΚ καταποντίζονταν σε ποσοστά μικρότερα του 10%, ενώ η «Αλληλεγγύη» κέρδιζε το 88% των εδρών στο δημοτικό συμβούλιο της Βαρσοβίας, με τα ποσοστά της να κινούνται σε αντίστοιχα επίπεδα στην Κρακοβία και το Γκντανσκ. Όμως την ίδια στιγμή, οι ηγέτες της «Αλληλεγγύης» δήλωναν ότι ανησυχούσαν όσο ποτέ για το μέλλον της χώρας.

Η ανησυχία οφείλεται στα πρώτα αποτελέσματα από τα δρακόντια οικονομικά μέτρα της κυβέρνησης. Παρά την υποστήριξη από τον πληθυσμό που είδε καρτερικά τις τιμές να απογειώνονται και το πραγματικό του εισόδημα να μειώνεται κατά 40% τουλάχιστον, η αναζωογόνηση της οικονομικής δραστηριότητας που όλοι περίμεναν δεν έχει εμφανισθεί στον ορίζοντα. Το πρόβλημα, κοινό με αυτό που αντιμετωπίζουν όλες οι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης στη μεταβατική περίοδο προς την ελεύθερη, καπιταλιστική οικονομία: η έλλειψη... καπιταλιστών. Όλοι θέλουν να γίνουν καπιταλιστές αλλά, όπως σε αυτές τις περιπτώσεις εκτός από το πρόθυμο πνεύμα χρειάζονται και κεφάλαια που δεν υπάρχουν, το τελικό αποτέλεσμα είναι η οικονομική καθίζηση.

Βέβαια ο καρκίνος της μαύρης αγοράς συναλλάγματος έχει σχεδόν εξαφανιστεί λόγω της μετατροπής του ζλότυ σε συναλλάξιμο νόμισμα. Τα προϊόντα εμφανίσθηκαν στα ράφια των καταστημάτων μετά από χρόνια απουσίας, μόνο που ο μέσος Πολωνός αδυνατεί να τα αγοράσει. Έτσι το μόνο μέχρι στιγμής χειροπιαστό αποτέλεσμα είναι το πρώτο κύμα των 250 περίπου χιλιάδων ανέργων, που αναμένεται να αυξηθεί όσο θα κλείνουν οι μεγάλες, προβληματικές επιχειρήσεις.

Απασχολημένοι με την οικονομική κρίση, οι μισοί και πλέον Πολωνοί ψηφοφόροι δεν είδαν κανένα ιδιαίτερο λόγο να προσέλθουν στις κάλπες. Οι άλλοι, φανατικότεροι κατά τεκμήριο, θέλησαν να δώσουν μια ακόμη ενίσχυση στην «Αλληλεγγύη» και ένα ακόμη χτύπημα στο «Σοσιαλδημοκρατικό», τέως Κομμουνιστικό Κόμμα.

Παρουσιάζεται όμως και εδώ ένα ακόμη παράδοξο, που δημιουργεί προβλήματα. Τελείως αναξιόπιστοι, οι Πολωνοί τέως κομμουνιστές δεν αποτελούν σοβαρή απειλή στις πολιτικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις. Ο μεγαλύτερος κίνδυνος προέρχεται από μία ανεξέλεγκτη κοινωνική έκρηξη, απ' αυτές που έχει γνωρίσει η χώρα στο παρελθόν, ιδιαίτερα τα καλοκαίρια. Πολύ περισσότερο, όταν η «Αλληλεγγύη» δεν φαίνεται πλέον ικανή να κατευνάσει την κοινωνική δυσφορία, λόγω των εσωτερικών της προβλημάτων.

Ο Λεχ Βαλέσα που ανησυχεί για την

εντυπωσιακή αύξηση της δημοτικότητας του άλλοτε συμβούλου του και νυν πρωθυπουργού Ταντέους Μαζοβιέτσκι ασκεί κριτική στην κυβέρνηση, επειδή δεν προχωρεί όσο γρήγορα χρειάζεται στις μεταρρυθμίσεις και δεν έχει να παρουσιάσει θετικά αποτελέσματα. Οι κριτικές του, που δεν κρύβουν την επιδίωξη του να αντικαταστήσει τον στρατηγό Γιαρουζέλσκι στην προεδρία της Δημοκρατίας, έρχονται να προστεθούν στον εμφύλιο πόλεμο που μαίνεται στο εσωτερικό της «Αλληλεγγύης», μεταξύ των οπαδών της αντιπολίτευσης και της υποστήριξης της κυβέρνησης. Από το στόχαστρο του Λεχ Βαλέσα δεν ξέφυγε και ο Άνταμ Μίχνικ. Δεν αποκλείεται, έτσι, η ιστορία να συνεχίσει τα περίεργα παιχνίδια της. Όπως παλιότερα το ΚΚ σπαραζόταν από κρίσεις κάθε φορά που ξεκινούσαν εργατικές διεκδικήσεις, έτσι και τώρα η «Αλληλεγγύη», κινδυνεύει να διασπασθεί, αν η αναταραχή που όλοι φοβούνται ξεσπάσει τους επόμενους μήνες.

Βαρσοβία, 29 Μαΐου.

Στέλιος Κούλογλου

ΚΙΝΑ:

Ένας χρόνος μετά την Τιεν Αν Μεν

«Ονομάζομαι Γιαν Χάο. Ήμουν ο υπεύθυνος του ραδιοφωνικού σταθμού των φοιτητών, ο οποίος λειτούργησε κατά τη διάρκεια της ειρηνικής εξέγερσής μας πέρσι στην πλατεία Τιέν Αν Μεν. Μπορώ λοιπόν, να σας μιλήσω για ό,τι πράγματι συνέβη τότε εκεί...».

Με αυτές τις φράσεις αυτοπαρουσιάστηκε στο ελληνικό κοινό, ο φοιτητής Γιαν Χάο, 23 ετών, ένας από τους πρωταγωνιστές της «κινεζικής άνοιξης». Μετά τη σφαγή κατόρθωσε να διαφύγει στο εξωτερικό και μέσω Ταϊλάνδης έφθασε, τελικά, στην Γαλλία όπου εγκαταστάθηκε και συνεχίζει εκεί τις σπουδές και την πολιτική του δραστηριότητα.

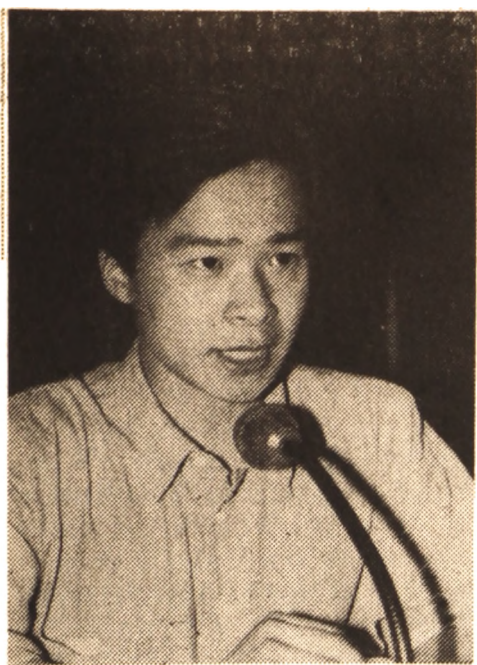
Προσκεκλημένοι του ελληνικού τμήματος της Διεθνούς Αμνηστίας, ο Γιαν Χάο, συμμετείχε στις εκδηλώσεις της για τη θλιβερή πρώτη επέτειο από την σφαγή στην πλατεία Τιέν Αν Μεν (4 Ιουνίου 1989).

Εκείνο που εντυπωσίασε περισσότερο στην συνέντευξη τύπου που έδωσε ο Γιαν Χάο (Τρίτη 12 Ιουνίου), ήταν η έμφαση —η εμμονή σχεδόν— στον ειρηνικό χαρακτήρα της εξέγερσης. «Ακόμα και όταν περιήλθαν στην κατοχή μας ορισμένα όπλα», είπε «εμείς είτε τα παραδώσαμε στο στρατό είτε τα καταστρέψαμε. Είμασταν και παραμένουμε αντίθετοι σε οποιαδήποτε μορφή βίας».

«Πολλές κυβερνήσεις ιδίως εκείνες των ΗΠΑ και της Ιαπωνίας ενεργούν σα να μην συνέβη τίποτα πέρσι στην Κίνα» συμπλήρωσε ο Πρόεδρος του ελληνικού τμήματος της Διεθνούς Αμνηστίας Περικλής Πάγκαλος. Και τόνισε επίσης ότι «είναι χλιαρές οι αντιδράσεις τόσο της ΕΣΣΔ όσο και των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης».

Η Διεθνής Αμνηστία με συντονισμένες και συνεχείς ενέργειες βοηθά τους Κινέ-

ζους πρόσφυγες αλλά και τους διωκόμενους, κρατούμενους, υπόδικους του «τε-

Ο Γιάν Χάο, στη συνέντευξη τύπου.

θωρακισμένου σοσιαλισμού» του Ντεγκ Σιάο Πινγκ.

Ας μην ξεχάσουμε την Κίνα. Ας μην την θυμηθούμε, μόνον όταν το αιματηρό καθεστώς θα καταρρεύσει ή θα ανατραπεί.

Όσοι θέλουν να βοηθήσουν μπορούν να απο-
τανωθούν στη Διεθνή Αμνηστία, Σίνα 30, τηλ.:
3600628.

Τέτα Παπαδοπούλου

ΑΝΑΤ. ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Κατάσχεται το πολιτικό χρήμα

Μετά από μια περίοδο σχετικής αφάνειας το θέμα της περιουσίας του πρώην ΚΚ της Ανατολικής Γερμανίας επανήλθε στο προσκήνιο. Η κυβέρνηση της χώρας αποφάσισε να θέσει υπό έλεγχο, μέσω σχετικής επιτροπής, την περιουσία των κομμάτων που κυβερνούσαν ή συμμετείχαν τότε στη διακυβέρνηση.

Την περασμένη εβδομάδα, 8 ημέρες μετά την απόφαση του Κοινοβουλίου της χώρας του, ο Πρόεδρος του P.D.S. (πρώην ΚΚ) Γκρέγκορ Γκύνζι είπε στη Βιέννη ότι το κόμμα του διαθέτει περιουσία της τάξεως του 1 δις ανατολικογερμανικών μάρκων (σ.σ. κάπου 50 δις δρχ.) στη χώρα και 20-30 δις δυτικογερμανικά μάρκα στο εξωτερικό. Ο Γκύνζι δήλωσε επίσης ότι το Σεπτέμβριο του '89 το τότε ΚΚ πούλησε, μετά από απόφαση του Έριχ Χόνεκερ, την εταιρεία χαρτοφυλακίου που κατείχε στο Λουξεμβούργο στην τιμή των 800.000 - 900.000 μάρκων (κάπου 80-90 εκατ. δρχ.). Η εταιρεία αυτή, η οποία συνδέεται, σύμφωνα με εκτιμήσεις του BND (Δυτικογερμανική Υπηρεσία Πληροφοριών), με τη χρηματοδότηση «αδελφών κομμάτων» στη Δύση και την Ελλάδα, αποτελούσε έναν από τους βασικούς μοχλούς εμπορικής δραστηριότητας του κόμματος στο εξωτερικό.

Η απόφαση να τεθούν υπό κυβερνητικό έλεγχο τα οικονομικά των παλαιών κομμάτων, ξεσήκωσε θύελλα αντιδράσεων και σε άλλα τμήματα της Ανατολικογερμανικής Αριστερας. Η

«Συμμαχία 50», η πλατφόρμα δηλαδή που αποτελείται από τις οργανώσεις που θεωρήθηκαν οι κινητήριες δυνάμεις της εξέγερσης του φθινοπώρου, επέκρινε δριμύτητα την απόφαση. Ο πρώην υπουργός της «Συμμαχίας» Χ. Ούλμαν, είπε ότι η κυβέρνηση του Ντε Μαϊζιέρ επιδιώκει να αποδυναμώσει το κίνημα που είναι αντίθετο στην πορεία προς την ένωση των δύο γερμανικών κρατών.

Το αίτημα για δήμευση των περιουσιακών στοιχείων των παλιών κυβερνητικών κομμάτων υποβλήθηκε κατ' αρχήν από τους Σοσιαλδημοκράτες της Ο.Δ.Γ. οι οποίοι κάλεσαν τον Καγκελάριο Κολ να προχωρήσει στην αξιοποίηση των περιουσιακών στοιχείων του κομμουνιστικού καθεστώτος προτού υποχρεώσει τα κρατίδια της Ο.Δ.Γ. να πληρώσουν το κόστος της ένωσης.

Για να εκτονώσει τις αντιδράσεις των Σοσιαλδημοκρατών για την ένωση ο Κολ αποδέχθηκε την πρόταση, την οποία μεταβίβασε στον Ανατολικογερμανό ομόλογό του. Δεν χρειάστηκαν πάνω από 48 ώρες για την υλοποίησή της με τη γνωστή απόφαση του Ανατολικογερμανικού κοινοβουλίου (VolksKammer). Η ειρωνεία είναι ότι και το Χριστιανοδημοκρατικό κόμμα (ΧΔΚ) του Ανατολικογερμανού πρωθυπουργού καλείται τώρα να ανοίξει κι αυτό τα λογιστικά του βιβλία στους κυβερνητικούς ελεγκτές. Μόνο τα κτίρια του Χ.Δ.Κ. εκτιμώνται σε 300 εκατ. μάρκα Ανατολικής Γερμανίας. Οι Ελεύθεροι Δημοκράτες υπολογίζουν το ύψος των περιουσιακών τους στοιχείων σε ρευστό, σε 19 εκατ. μάρκα Ανατολικής Γερμανίας περίπου.

Παρά τη φαινομενική τους ανησυχία τα κόμματα, που συμμετέχουν και στο σημερινό κυβερνητικό σχηματισμό στο Ανατολικό Βερολίνο, ωφελούνται, ακόμα και αυτή νεοσύστατη κυβερνητική επιτροπή αποφασίζει να δημεύσει το 100% της περιουσίας του πρώην ΚΚ και των πρώην «δορυφόρων» του.

Ένας από τους λόγους της σημαντικής επιρροής του Κόμματος Δημοκρατικού Σοσιαλισμού (PDS) βρίσκεται και στα 10.000 επαγγελματικά στελέχη που ακόμα διαθέτει έναντι 2.000 που διαθέτουν οι Χριστιανοδημοκράτες, με τριπλάσια επιρροή στο εκλογικό σώμα.

Η απόφαση όμως για οικονομικό «σφίξιμο» του PDS φαίνεται να κρύβει και κάτι άλλο: σ' ένα διαβαθμισμένο έγγραφο της ηγεσίας των Σοσιαλδημοκρατών (SPD), που συνετάγη πρόσφατα, υπογραμμίζεται ότι συμμετοχή του PDS σε πανγερμανικές εκλογές θα μπορούσε «... να σπρώξει το SPD μακριά από τη διεκδίκηση της εξουσίας, κοντά στο 30%...». Οι Σοσιαλδημοκράτες ανησυχούν για την ενδεχόμενη απήχηση του κόμματος του Γκύνζι σε κύκλους των αριστερών νέων σοσιαλδημοκρατών (JUSOS), των συνδικάτων και της διάνοησης. Οι συντάκτες του εγγράφου τονίζουν ότι χρειάζεται να «τασιστεί» ταχύτατα ο επαγγελματικός μηχανισμός του PDS που έχει 450.000 μέλη και 10.000 επαγγελματικά στελέχη, όπως αναφέραμε πιο πάνω, σε σύγκριση με 922.000 μέλη και μόνο 950 επαγγελματικά στελέχη που διαθέτουν οι Σοσιαλδημοκράτες της Ανατολικής Γερμανίας.

Γ. Αναστασίου

ΔΥΤ. ΓΕΡΜΑΝΙΑ:

Ρωγμές στο Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα

«Η απόφαση για την εισαγωγή του (δυτικού) γερμανικού μάρκου την 1η Ιουλίου (στην Ανατολική Γερμανία) είναι ένα σφάλμα ολκής». Με τη δήλωση αυτή επανέκαμψε στο προσκήνιο της δημοσιότητας — για πρώτη φορά μετά την αποτυχημένη δολοφονική απόπειρα εναντίον του στις 25.4 — ο υποψήφιος του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος στις προσεχείς εκλογές για την ανάδειξη Καγκελαρίου, Όσκαρ Λαφονταϊν, στα πλαίσια συνέντευξης που έδωσε στις 28.5 στο πολιτικό περιοδικό «DER SPIEGEL».

Ο Λαφονταϊν, που φέρει ακόμα και μέσα στο ίδιο του το κόμμα το image του «περιθωριακού», τη διατήρηση του οποίου επιμελείται προσωπικά ο υποψήφιος Καγκελάριος, επέτυχε για άλλη μια φορά, με την μέθοδο του εντυπωσιασμού, να εκφράσει διεθνώς τις κάθε άλλο παρά ατεκμηρίωτες αμφιβολίες του για την τροχιά της διακρατικής συμφωνίας (Staatsvertrag) που έχει δρομολογήσει η δυτικογερμανική κυβέρνηση του Κολ σε σχετική ομοθυμία με τον κυβερνώντα Μεγάλο Συνασπισμό του Ανατολικού Βερολίνου (μέλος του οποίου είναι και το ανατολικογερμανικό SPD). Οι ενδοιασμοί του εστιάζονται στους ρυθμούς πραγμάτωσης της ενοποίησης (νομισματική ενοποίηση την 1η Ιουλίου και ως εκ τούτου απώλεια της οικονομικής ανεξαρτησίας του «ακόμη» κράτους της Λ.Δ.Γ., ταχεία δρομολόγηση ενιαίων γερμανικών εκλογών, (ίσως και τον Δεκέμβριο του '90) η ταχύτητα των οποίων ενέχει, κατά τον Λαφονταϊν, σοβαρούς κινδύνους για αμφότερα τα γερμανικά κράτη: Από τη μια πλευρά δαρβίνεια ανάπτυξη της Λ.Δ.Γ. σε μια ανταγωνιστική κοινωνία με τα αντίστοιχα επακόλουθα όπως μαζική ανεργία, επιβολή αυξημένης φορολογίας από την άλλη στον επιχορηγούνται την «Ένωση» δυτικογερμανικό λαό, περιορισμό του κράτους προνοίας, με αποτέλεσμα το ξέσπασμα κύματος απεργιών και την όξυνση των κοινωνικών αντιθέσεων.

Το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα δεν θέλει φυσικά να επωμισθεί, ενόψει των επικείμενων εκλογών του Δεκεμβρίου, την ευθύνη των συνεπειών αυτών, ούτε όμως και της αντιλαϊκής απόρριψης της συμφωνίας, που θα σήμαινε αναπόφευκτα για το ευρύ εκλογικό κοινό απόρριψη της ένωσης. Ο πρόεδρος του κόμματος, Χανς Γιόχεν Φόγκελ και η μεγάλη πλειοψηφία της κοινοβουλευτικής ομάδας (75%) επέλεξαν την «διπλωματική οδό»: «Όχι στην διακρατική συμφωνία στην ισχύουσα εκδοχή» αλλά ναι στην υποστήριξη της προώθησης της συμφωνίας με τους ισχύοντες ρυθμούς και παράλληλη διεξαγωγή διαπραγματεύσεων, με τον κυβερνητικό συνασπισμό της Ο.Δ.Γ. για να επιβληθούν ορισμένες αλλαγές (οικονομική στήριξη των επιχειρήσεων στην Λ.Δ.Γ., ενισχυμένη προστασία του περιβάλλον-

τος, εκποίηση της περιουσίας της κρατικής Ασφάλειας, κ.ο.κ.).

Ο Όσκαρ Λαφονταϊν απαιτεί αντίθετα αυστηρότερους κανόνες στο προεκλογικό παιχνίδι: Επιδεικτική άρνηση της συμφωνίας στο κοινοβούλιο, όπου το SPD είναι αντιπολίτευση, επικρότηση της συμφωνίας και ακολούθως της ένωσης στο ομοσπονδιακό Συμβούλιο (των κρατιδίων) όπου μετά την πρόσφατη εκλογική νίκη των Σοσιαλδημοκρατών σε δύο ακόμα κρατίδια, την Κάτω Σαξωνία και το Σλέσβιχ Χόλσταϊν, το SPD έχει την πλειοψηφία. Έτσι αποφεύγεται μεν η δυσαρέσκεια των «αδελφών στην άλλη πλευρά» —την ψήφο των οποίων μπορεί άμεσα να χρειασθεί το SPD— και κρατούνται οι απαραίτητες αποστάσεις από την πολιτική της κυβέρνησης και των επιπτώσεών της. Παράλληλα, όμως, ο υποψήφιος Καγκελάριος, με τις δηλώσεις αυτές, αποστασιοποιήθηκε από την επίσημη γραμμή του κόμματος και εξέθεσε στη δημοσιότητα τις ρωγμές που εμφανίζονται τον τελευταίο καιρό ολόένα και πιο έντονα στην ηγεσία του SPD. Από τη μια πλευρά η φράξια του προέδρου του κόμματος Φόγκελ, μέσα στην οποία λειτουργεί και η παλαιά φρουρά του SPD, που θεωρούσε ανέκαθεν τον Λαφονταϊν σαν έναν ανυρθόδοξο δημαγωγό αλλά και πολιτικοί άνδρες ολκής, όπως ο Βίλλυ Μπραντ. —πατέρας των πρώτων συμφωνιών με την Ανατολική Γερμανία τη δεκαετία του '70— που βλέπει το έργο του να ολοκληρώνεται («Θα καταστεί συμφύες αυτό που ανήκει από κοινού»). Κι από την άλλη, η νέα γενιά της σοσιαλδημοκρατικής ηγεσίας (εκείνη που γαλουχήθηκε την εποχή που ο Ανδρέας Παπανδρέου φορούσε ακόμα ζιβάγκο) αισθάνεται δικαιωμένη από την «έκρηξη» του Λαφονταϊν, «ο Όσκαρ είπε αυτά που κι εμείς υποστηρίξαμε στην Κεντρική Επιτροπή».

Υιτέρ του Λαφονταϊν τάσσεται και ο κατὰ τα άλλα «υποτονικός» και πρώην υποψήφιος καγκελάριος του SPD, Γιοχάνες Ράου, πρωθυπουργός του κρατιδίου της Βόρειας Ρηνανίας - Βεστφαλίας.

Έξι μήνες πριν από τις εκλογές εμφανίζεται το αστικό κόμμα της Αριστεράς στην Ο.Δ.Γ. διχασμένο. Παρά το γεγονός ότι οι φήμες για παραιτήσεις εισήγασαν μετά τη δήλωση του Λαφονταϊν τη περασμένη Τρίτη, ότι θα παραμείνει υποψήφιος του κόμματος για την καγκελαρία, η διαμάχη για το Staatsvertrag δεν έχει κωπάσει. Ο Λαφονταϊν δεν έλαβε μέρος στην συνεδρίαση του SPD την Πέμπτη με θέμα την πορεία των διαπραγματεύσεων για τη συμφωνία για λόγους υγείας όπως δήλωσε ο ίδιος.

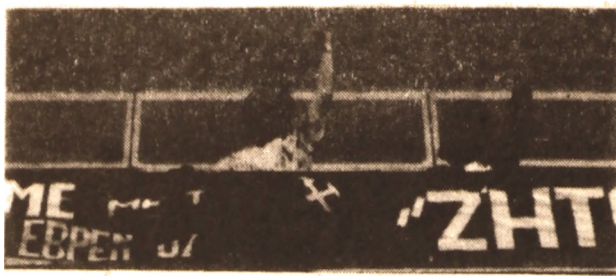
Ο χρόνος θα δείξει κατά πόσον το SPD θα αντέξει στις ρωγμές της διένεξης.

«Όπως σκεφτομαι εγώ σκέφτεται και ο λαός» Και δεν θα ήταν η πρώτη φορά. Η «απώλειά» του θα σήμαινε για το SPD αυτομάτως και την ήττα τους στην προέχρη αναμέτρηση με τον Χέλμουτ Κολ.

Λήδα Πέτρου

ΚΟΥΡΔΟΙ:

Το δράμα ενός έθνους

«Τα εγκλήματα που γίνονται σήμερα ενάντια στους Κούρδους από τα κράτη που κατέχουν την χώρα τους είναι ανάλογα με αυτά των ναζί στην Ευρώπη κατά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και των Αμερικανών στο Βιετνάμ».

Σε αυτή την διαπίστωση κατέληξε το Διεθνές Συμπόσιο για το Κουρδιστάν που συνήλθε στις 27-25 Απριλίου στη Λωζάννη. Το συγκάλεσε ελβετική οργάνωση αλληλεγγύης προς τον χειμαζόμενο λαό του Κουρδιστάν.

Στο Συμπόσιο καταγγέλλθηκε με δριμύτητα η συμπεριφορά των ελβετικών αρχών απέναντι στους Κούρδους πρόσφυγες που με αγωνία ζητούν μια θέση στον ήλιο. Από τους 9.400 πρόσφυγες τουρκικής υποκοότητας που εισήλθαν στην Ελβετία το 1989, το 75% υποχρεώθηκε να εγκαταλείψει τη χώρα. Η αναλογία των Κούρδων στους πρόσφυγες αυτούς ήταν 70-80%. Καταγγέλλθηκε επίσης ότι η Ελβετία προμηθεύει όπλα κι άλλον εξοπλισμό στις χώρες που κατέχουν το Κουρδιστάν.

Το Συμπόσιο συνήλθε με αφορμή τα 70 χρόνια της Συνθήκης των Σερβών (10 Αυγούστου 1920) με την οποία αναγνωριζόταν η ανεξαρτησία των Αρμενίων και η αυτοδιάθεση του Κουρδιστάν (άρθρα 62-64). Οι όροι της συνθήκης αυτής, όπως είναι γνωστό, ανατράπηκαν με τη Συνθήκη της Λωζάννης (24 Ιουλίου 1923).

Είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι ο Ατατούρκ είχε χρησιμοποιήσει τους Κούρδους ενάντια στους χριστιανικούς λαούς της Μικράς Ασίας. Οι Κούρδοι συμμετείχαν στη γενοκτονία των Αρμενίων, αλλά συνάμα αρνήθηκαν και τον εκτουρκισμό τους, πράγμα που επέφερε και τη δική τους γενοκτονία μετά το 1925 από τον Κεμάλ.

Η Διεθνής Επιτροπή του Συμποσίου (Atelier 7), μια από τις 9 Διεθνείς Επιτροπές που λειτουργήσαν στην διάρκειά του και που είχε τον τίτλο: «Μειονότητες στο Κουρδιστάν», στο κείμενο που ενέκρινε και ανακοίνωσε στο Συμπόσιο αναφέρει:

«Οι Αρμένιοι ζούσαν 25 αιώνες μαζί με τους Κούρδους, μέχρι την γενοκτονία, του 1915, στην οποία οι Κούρδοι πήραν μέρος. Το γεγονός ότι στη Συνθήκη της Λωζάννης, από 23 Ιουλίου 1923 αναιρείται γι' αυτούς το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης (Σημ. Β.Σ. που τους είχε παραχωρηθεί με τη Συνθήκη των Σεβρών), έφερε και πάλι τους δυο λαούς τον έναν κοντά στον άλλον. Αυτό το πλησιασμός μπορεί να διαπιστωθεί ανάμεσα στις εθνικές οργανώσεις τους της διασποράς.

Έτσι ο Yilmaz Güney, είπε ανάμεσα στα άλλα το 1984 στο Παρίσι, μπροστά στο διαρκές δικαστήριο των λαών για τη γενοκτονία των Αρμενίων:

Αν η Κοινωνία των Εθνών καταδίκασε αυτό το έγκλημα, και έπερνε αυστηρά μέτρα, πιθανώς η κεμαλική ηγεσία να μην τολμούσε να επιφυλάξει και στους Κούρδους την ίδια τύχη με τους Αρμένιους. Μεταξύ του 1925 και του 1940, πάνω από το 1/3 του κουρδικού πληθυσμού της Τουρκίας εσφαγιάστηκε και εξαφανίστηκε από τη χώρα».

Στο ανακοινωθέν προς τον Τύπο αναφέρεται ότι στο Διεθνές Συμπόσιο για το Κουρδιστάν πήραν μέρος πάνω από 700 σύνεδροι από διάφορες ευρωπαϊκές χώρες, κι από αυτούς, οι μισοί από το Κουρδιστάν (Τουρκία, Ιράν, Ιράκ και Συρία). Μεταξύ τους ήταν εκπρόσωποι όλων σχεδόν των κουρδικών κομμάτων από όλα τα τμήματα του Κουρδιστάν, ενώσεις Κούρδων του εξωτερικού όπως η ΚΟΜΚΑΡ, (Ομοσπονδία Εργατικών Σωματείων από το Κουρδιστάν στην ΟΔΓ αλλά και σε άλλες, συνολικά 5 ευρωπαϊκές χώρες), και πάρα πολλοί Κούρδοι διανοούμενοι αλλά και εργαζόμενοι της διασποράς.

«Το μεγάλο ενδιαφέρον, συνεχίζει η ανακοίνωση, και η μεγάλη συμμετοχή, είναι απόδειξη ότι το κουρδικό ζήτημα γίνεται το σημαντικότερο θέμα για τον ΟΗΕ, το Συμβούλιο της Ευρώπης, τις οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τα μέσα πληροφόρησης. Το δικαίωμα των λαών για αυτοδιάθεση, συνεχίζει το ανακοινωθέν, θα πρέπει να μπει κατεπείγοντως στην ημερήσια διάταξη των Ηνωμένων Εθνών και του Συμβουλίου της Ευρώπης, αναφορικά με τα 25 εκατομμύρια του Λαού των Κούρδων».

Το δράμα των Κούρδων συνεχίζεται. Σφαγιάζονται αλύπητα. Στην Τουρκία, όπου ούτε η γλώσσα τους δεν αναγνωρίζεται, θεωρούνται «ανεπιθύμητοι σκύλοι» ενώ Τούρκοι δουλέμποροι λυμαίνονται κυριολεκτικά τους δυστυχείς Κούρδους που μόνοι τους ή με τις οικογένειές τους προσπαθούν να διαφύγουν στη Δύση από τον Έβρο.

Αν ρίξει κανείς μια ματιά στα δημοσιεύματα του ελληνικού τύπου θα διαπιστώσει ότι οι Κούρδοι συλλαμβάνονται στο ελληνικό έδαφος, δικάζονται χωρίς διερμηνέα από τα ελληνικά δικαστήρια, καταδικάζονται με «ταρίφα» φυλάκισης από 4 έως 14 μήνες, «για λαθραία είσοδο στο ελληνικό έδαφος και σε απαγορευμένη περιοχή» και κλείνονται στις φυλάκες για να εκτίσουν την ποινή τους. Στη συνέχεια, πολλοί στέλνονται «πίσω από κει που ήρθαν», δηλαδή στα νύχια των δημίων τους.

Γύρω στα 500 άτομα υπολογίζεται ότι ανέρχονται οι Κούρδοι που υφίστανται παρόμοια μεταχείριση μόνο στο πρώτο πεντάμηνο του 1990. Κι από κοντά ο αρμόδιος Έλληνας υπουργός, που ζήτησε πρόσφατα την κατανόηση του τύπου για την μεταχείριση που επιφυλάσσεται στους πρόσφυγες, με την αιτιολογία πως η χώρα είναι απροετοίμαστη για να τους δεχθεί, λέτε και η ανθρωπιστική συμπεριφορά είναι μόνο θέμα τεχνικής υποδομής, ή ότι οι διωκόμενοι και οι φεύγοντες τη γενοκτονία και την εξόντωση θα πρέπει να αναγγέλουν επίσημα την άφιξή τους, εν είδει προαγγελίας επίσκεψης υψηλών προσώπων, για να προετοιμαστούνε καταλληλα οι παράτες.

Το δράμα συνεχίζεται.

Βαγγέλης Σακκάτος

Λέβερκουζεν, 5-5-1990

Η ΝΙΚΗ ΤΟΥ ΓΕΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΛΗΘΗΣ

Η σκηνή είναι από ένα τηλεοπτικό πρόγραμμα, το οποίο παρουσιάζουν δυο πρωταγωνιστές του «Υψιλον», ενός από τα καλύτερα θέατρα της Πράγας: το έτος 2010, στο σχολείο ρωτάνε μια μαθήτριά για την επανάσταση του Νοεμβρίου του 1989, που ανέτρεψε το κομμουνιστικό καθεστώς. Όπως κάθε συμμαθητής της, η μαθήτριά δεν θυμάται ούτε τις ημερομηνίες, ούτε το περιεχόμενο της εξέγερσης. «*Μα και ο πατέρας σου ήταν εκεί και έπαιξε σημαντικό ρόλο*», αντιτίνει ο δάσκαλος, υπαινισσόμενος τους ηθοποιούς - πρωταγωνιστές του προγράμματος, που όπως οι περισσότεροι καλλιτέχνες έπαιξαν σημαντικό ρόλο στη «βελούδινη επανάσταση» «*Κάτι μου έχει πει η μαμά, αλλά δεν θυμάμαι*», ψελλίζει η εξεταζόμενη.

Στις οθόνες λίγες μέρες πριν τις εκλογές, το χιουμοριστικό αυτό σκετς, είναι χαρακτηριστικό για την κατάσταση των πραγμάτων, έξι μήνες μετά την επανάσταση. Οι πολίτες είναι τόσο σίγουροι ό,τι ο εφιάλτης έχει περάσει οριστικά, ώστε μπορούν να κάνουν χιούμορ με το δημιούργημά τους, και τον ίδιο τους τον εαυτό. Σε μια παλιότερη συνέντευξή του, ο **Βάτσλαβ Χάβελ** εξηγούσε τους διαφορετικούς λόγους που οδήγησαν κάθε χώρα της Ανατολικής Ευρώπης να επαναστατήσει: «*Οι Πολωνοί γιατί πεινούσαν, οι Ρουμάνοι για να ξεφύγουν από την τρέλλα, οι Ανατολικογερμανοί για να μπορούν να ταξιδεύουν, εμείς για να ξεφύγουμε από τη θλίψη*».

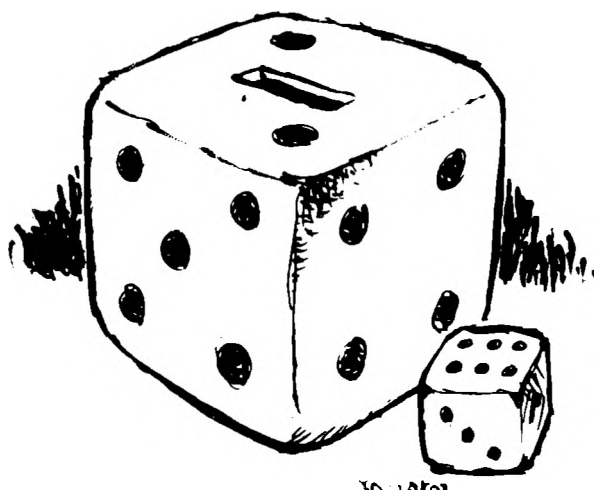
Η εντυπωσιακή νίκη του «Φόρουμ των Πολιτών», με ποσοστό που πλησιάζει στο 50%, οφείλεται ακριβώς σε αυτήν τη μετεπαναστατική ευφορία που διαρκεί ακόμη. Η καθημερινή ζωή των Τσεχοσλοβάκων δεν βελτιώθηκε, από υλικής πλευράς: αντίθετα αυτούς τους έξι μήνες οι τιμές ορισμένων προϊόντων αυξήθηκαν.

Ομως μια χώρα η οποία υπέφερε από κατάρτιση, αναπνέει ελεύθερα. Οι πολίτες μπορούν να ταξιδεύουν στο εξωτερικό (2,5 εκατ. τους πρώτους μήνες του '89), να παρακολουθούν τα θέατρα και τις ροκ συναυλίες που ήταν απαγορευμένες, να κάνουν χιούμορ. Στην προσπάθειά του να δείξει ότι έχει αλλάξει, το ΚΚ άλλαξε το σήμα του από κόκκινο γαρύφαλλο σε δυο κόκκινα κεράσια. Αμέσως στην Πράγα, δημιουργήθηκε ένας σύλλογος για την προστασία ενός πουλιού που τρώει τα κεράσια...

Το πουλί για τα κεράσια

Σε μια χώρα που το ποσοστό συμμετοχής στις εκλογές έφτασε σε ύψη ρεκόρ (96%), είναι ανάλογοι οι λόγοι για τη δημοτικότητα του Βάτσλαβ Χάβελ. Αντίθετα με τις ηλιθιότητες περί «προσωπολατρίας», και μάλιστα σταλινικού τύπου, η υψηλή δημοτικότητα του Χάβελ (76% θετικές γνώμες), οφείλεται στην πολιτική ωριμότητα των Τσεχοσλοβάκων. Ο πρόεδρος - θεατρικός συγγραφέ-

ας συμβολίζει την κουλτούρα, το ήθος που δεν μπόρεσε να κάμει το προηγούμενο καθεστώς, την εθνική υπερηφάνεια μιας χώρας που ήταν απ' τις μεγάλες βιομηχανικές δυνάμεις του κόσμου μέχρι τον πόλεμο και που βρέθηκε ξαφνικά υποβαθμισμένη στο στρατόπεδο του υπαρκτού σοσιαλισμού. Ο νέος πρόεδρος κατάφερε να την αναβαθμίσει διεθνώς, σε ένα κράτος νέο (δημιουργήθηκε μόλις το 1918) που αντιμετώπιζει το σοβαρό πρόβλημα της διαμάχης Σλοβάκων - Τσέχων, ο Βάτσλαβ Χάβελ αποτελεί σύμβολο ενότητας και πόλο αναφοράς.

Η συμμετοχή του στην εκλογική νίκη του FORUM ήταν αποφασιστική, αλλά η υπερψήφιση του νεαρού κινήματος οφείλεται κυρίως στο δίλημμα που τέθηκε ουσιαστικά στους ψηφοφόρους: δηλαδή στη ριζική ρήξη με το παρελθόν (που την αντιπροσώπευε το FORUM) και στο ίδιο το παρελθόν που εκπροσωπείτο από το ΚΚ. Πέρα από το σκάνδαλο που συντάραξε προεκλογικά τον Χριστιανοδημοκρατικό Συνασπισμό —ο πρόεδρος ενός από τα τρία συνασπισθέντα κόμματα αποδείχτηκε συνεργάτης της Ασφάλειας του παλιού καθεστώτος— το μικρό ποσοστό των Χριστιανοδημοκρατικών οφείλεται ακριβώς σε αυτό το δίλημμα το οποίο «πόλωσε» το εκλογικό σώμα.

Το ικανοποιητικό ποσοστό του ΚΚ, αν υπολογίσει κανείς την πλήρη αναξιοπιστία των κομμουνιστών ή το γεγονός ότι πολλά τέως ηγετικά του στελέχη συνελήφθησαν και ανακρίθηκαν τις παραμονές των εκλογών, οφείλεται σε δυο λόγους: Στα συμφέροντα που εξακολουθεί να εκπροσωπεί (περιουσίες, εξουσία σε τοπικό επίπεδο κλπ.) αλλά και στην κοινωνική ανασφάλεια που επηρεάζει μια μερίδα των ψηφοφόρων. Το ΚΚ κατάφερε με το 13% να καταλάβει τη δεύτερη θέση υπερασπιζόμενο ένα παρελθόν όχι ρόδινο αλλά καλύτερο από αυτό των άλλων χωρών του υπαρκτού σοσιαλισμού, απέναντι σε ένα αβέβαιο μέλλον.

Αν το γέλιο παγώσει;

Δεν είναι τυχαίο ότι την ημέρα που άνοιγαν οι κάλπες και οι δυο υπεύθυνοι της κυβέρνησης για την οικονομία διάλεξαν να δώσουν συνέντευξη τύπου. Αν η

επιλογή της ημέρας είναι χαρακτηριστική για τη σιγουριά της νίκης (αλλιώς κανείς δεν εξαγγέλλει μέτρα την ημέρα των εκλογών) η επιλογή της ώρας (οι συνεντεύξεις και των δυο ανδρών άρχιζαν στις 10 το πρωί) είναι χαρακτηριστική για τις αντιθέσεις μέσα στο κυβερνητικό στρατόπεδο. Ο φιλελεύθερος υπουργός των Οικονομικών **Κλάους** τάσσεται υπέρ του άμεσου περάσματος στην οικονομία της αγοράς, υιοθετώντας μια «θεραπεία-σοκ» αλλά πολωνέζ. Ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης, επιφορτισμένος με την ευθύνη της οικονομίας, **Κομάρεκ** επισημαίνει τις αρνητικές συνέπειες, του άμεσου περάσματος στον καπιταλισμό (αυξήσεις τιμών, ανεργία, κλείσιμο επιχειρήσεων) και τάσσεται υπέρ μιας πολιτικής σταδιακών μεταρρυθμίσεων. Κατά τα φαινόμενα, ο Βάλτερ Κομάρεκ δεν θα συμμετέχει στη νέα κυβέρνηση που θα σχηματισθεί τις επόμενες εβδομάδες και τα φιλελεύθερα μέτρα θα υιοθετηθούν. Προβλέπουν μεταξύ των άλλων τη μερική απελευθέρωση των τιμών τους προσεχείς μήνες και την πλήρη απελευθέρωσή τους από τις αρχές της επόμενης χρονιάς. Οι επιχειρήσεις θα δοθούν υπό μορφή μετοχών, σε ιδιώτες, ενώ το 1991 η Τσεχοσλοβακία θα γνωρίσει καθιστερήματα το «πετρελαϊκό σοκ». Η ΕΕΣΑ θα αρχίσει να πουλάει το πετρέλαιο της σε σκληρό νόμισμα. Η ευφορία θα δώσει τη θέση της στα προβλήματα, αφού η νέα Βουλή καλείται να αντιμετωπίσει ένα ακόμη κρίσιμο θέμα: την ψήφιση του νέου συντάγματος, το οποίο με τη σειρά του θα καθορίσει τις εξουσίες των τοπικών Κοινοβουλίων της Τσεχίας και της Σλοβακίας. Στην τελευταία, όπου άλλωστε και στη Μοραβία αναπτύσσεται ένα ισχυρό εθνικιστικό κίνημα, που δεν κρύβει τις τάσεις απόσχισής από την Τσεχοσλοβακία. Την ίδια στιγμή, το «Κοινό εναντίον της Βίας», η «δίδυμη» σλοβακική οργάνωση του Φόρουμ, έχει πολύ μικρότερη δύναμη (3%) από όσο χρειάζεται για να ελεγχθούν οι εξελίξεις. Χωρίς από το γεγονός ότι τόσο το Φόρουμ όσο και το «Κοινό εναντίον της βίας» δεν αποτελούν παρά «μετωπικά», μεταβατικά σχήματα που λόγω και των οικονομικών μέτρων δεν αποκλείεται να γνωρίσουν τον εμφύλιο πόλεμο που σπαράσσει την πολωνική «Αλληλεγγύη».

Πρέπει να είναι κανείς απαισιόδοξος για το μέλλον της Τσεχοσλοβακίας; Αν η πολιτική είναι σε τελευταία ανάλυση θέμα κουλτούρας, τότε δεν δικαιολογούνται πολλές ανησυχίες. Μια επανάσταση που έχει τη δύναμη να γελά με τον εαυτό της λόγω της «λήθης» του 2010, που έχει την ικανότητα να βλέπει το ρόλο της μέσα στην ιστορία αποδρώντας από την καθημερινότητα δεν έχει να φοβηθεί τίποτα.

Στέλιος Κούλογλου

11 Ιαν. 1990 Πράγα

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΜΕΤΑΞΕΤΑΣΤΕΩΝ

Σόφια, απόγευμα Τετάρτης, 13 Ιουνίου.

Εβδομήντα δυο ώρες μετά το κλείσιμο της κάλπης για τις εκλογές του α' γύρου στην γειτονική Βουλγαρία δεν έχουν ανακοινωθεί ακόμη τα τελικά αποτελέσματα των 200 εδρών που κατανέμονται στα πολιτικά κόμματα με βάση το εκλογικό τους ποσοστό. Μόλις, πριν λίγο, ανακοινώθηκαν στο κέντρο Τύπου τα αποτελέσματα από την κατανομή των υπόλοιπων 200 μονοεδρικών περιφερειών.

Σύμφωνα με αυτά στο δεύτερο γύρο θα επαναληφθούν οι εκλογές σε 81 περιφέρειες κυρίως ανάμεσα στους υποψήφιους του ΒΣΚ (Βουλγαρικό Σοσιαλιστικό Κόμμα) και της ΕΣΣΔ (Ένωση Δημοκρατικών Δυνάμεων). Οι 119 έδρες, των οποίων το αποτέλεσμα κρίθηκε από τον α' γύρο, μοιράζονται ως εξής: ΒΣΚ-75, ΕΔΔ-32, Μουσουλμάνοι-9 και οι υπόλοιπες 3 σε μικρότερα κόμματα. Στο β' γύρο θα συναγωνισθούν στις υπόλοιπες 81 μονοεδρικές περιφέρειες οι δυο πρώτοι υποψήφιοι. Σε αυτούς περιλαμβάνονται 77 υποψήφιοι του ΒΣΚ, 72 της ΕΔΔ, 7 μουσουλμάνοι και 5 από μικρότερα κόμματα.

Βεβαίως το ενδιαφέρον εστιάζεται στην αναμέτρηση του ΒΣΚ και της ΕΔΔ, όπου στα μεγάλα αστικά κέντρα υπερτερεί κυρίως σε ποσοστά, ο υποψήφιος της ΕΔΔ, σε αντίθεση με τις υπόλοιπες περιοχές που είναι και οι περισσότερες, όπου υπερτερεί ο υποψήφιος του ΒΣΚ. Ήδη η Αγροτική Ένωση, που υπέστη σημαντική ήττα στον α' γύρο κάλεσε τους οπαδούς της να ψηφίσουν τους υποψήφιους της ΕΔΔ και κυρίως τους υποψήφιους της Αγροτικής Ένωσης «Νικόλα Πετκόφ». Απομένει να δούμε εάν οι οπαδοί της θα υπακούσουν στις συστάσεις της ηγεσίας του Αγροτικού κόμματος.

Ενδιαφέρον προκαλεί και η κατάληξη του αγώνα σε 5 μονοεδρικές περιφέρειες όπου βρίσκονται αντιμέτωποι υποψήφιοι του ΒΚΚ και των Μουσουλμάνων.

Όσον αφορά την κατανομή των 200 εδρών με βάση το αναλογικό σύστημα —και ενώ αναμένονται τα επίσημα αποτελέσματα— η «Βουλγαρική Εταιρεία για τη διεξαγωγή τίμιων εκλογών» έδωσε στη δημοσιότητα τα δικά της αποτελέσματα, σύμφωνα με τα οποία λαμβάνουν: ΒΣΚ-46,99%, ΕΔΔ-36,13%, Αγροτικό Κόμμα-8,19%, Μουσουλμάνοι-6,31%. Τα αποτελέσματα αυτά συμφωνούν με τα προγνωστικά που έδωσε το Δυτικογερμανικό Ινστιτούτο «ΙΝΦΑΣ», αργά το βράδυ της Κυριακής.

Από τα αποτελέσματα αυτά προκύπτει ότι το ΒΣΚ φέρεται να διαθέτει ήδη στην Αναθεωρητική Βουλή που θα προκύψει από τις εκλογές 175 έδρες, ενώ χρειάζεται ακόμη 30 περίπου βουλευτές ώστε να έχει την απόλυτη πλειοψηφία. Κάτι το οποίο δεν είναι σίγουρο ότι το επιθυμεί αφού προεκλογικά διακήρυξε ότι επιδιώκει κυβέρνηση Συνασπισμού. Στην πρόταση αυτή επανήλθε και μετεκλογικά ο Αντρέι Λουκάνωφ απευθυνόμενος μέσω του BBC στο σύνολο της ΕΔΔ όσο και σε επιμέρους κόμματα που την αποτελούν.

Εκνευρισμός στην αντιπολίτευση

Η ηγεσία της ΕΔΔ, φανερά απογοητευμένη και εκνευρισμένη από το εκλογικό αποτέλεσμα, φαίνεται αυτή τη στιγμή ενιαία στην θέση ότι θα παραμείνει ισχυρή αντιπολίτευση αλλά είναι διχασμένη πάνω στο θέμα της τακτικής που θα ακολουθηθεί τόσο στο μεσοδιάστημα των δύο γύρων όσο και μετά το τέλος του β' γύρου. Πάντως, η συγκέντρωση που πραγματοποίησε το απόγευμα της Δευτέρας στη Σόφια ήταν εντυπωσιακή. Στη συγκέντρωση ο Ζέλιο Ζέλεφ διακήρυξε ότι «προτιμούσε την ισχυρή αντιπολίτευση, από την αδύνατη κυβέρνηση», ενώ ζήτησε να «επαναληφθούν οι εκλογές όπου σημειώθηκαν και μπορούν να αποδειχθούν, παρατυπίες και νοθεία του εκλογικού αποτελέσματος».

Έως αυτή την ώρα, παρά τη δυνατή βροχή, ομάδες οπαδών της ΕΔΔ έχουν καταλάβει από την Δευτέρα οδικές αρτηρίες στο κέντρο της πρωτεύουσας και γύρω από τον χώρο του Πανεπιστημίου, προκαλώντας κυκλοφοριακό χάος και αποκλεισμό των βόρειων συνοικιών της Σόφιας.

Χθες το Υπουργείο Άμυνας με ανακοίνωσή του διέψευσε τις έντονες φήμες που κυκλοφορούσαν ότι «επίκειται επιβολή κατάστασης εκτάκτου ανάγκης».

«Εάν οι εκλογές είναι τίμιες, αυτό θα φανεί από το αποτέλεσμα» δήλωσε λίγο πριν την λήξη της προεκλογικής περιόδου ο εκπρόσωπος της ΕΔΔ Γκεόργκι Σπάσωφ. Πρόκειται για μια σαφή τοποθέτηση που προδικάζει τη στάση της ΕΔΔ.

Τίμιες οι εκλογές

«Έχουμε ανάγκη από τίμιες, ελεύθερες και δημοκρατικές εκλογές διότι θα αποτελέσουν την υγιή βάση για εθνική συναίνεση και κοινή δουλειά όλων των πολιτικών δυνάμεων στο Κοινοβούλιο», δήλωνε από την πλευρά του ο πρωθυπουργός Αντρέι Λουκάνωφ σε συνέντευξη Τύπου την προηγούμενη Παρασκευή. «Καταλαβαίνουμε πολύ καλά —πρόσθετε— ότι από τον χαρακτήρα των εκλογών θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό η στάση των άλλων κρατών απέναντι στην χώρα μας, τη Δημοκρατία μας και τους θεσμούς του κράτους, μετά τις εκλογές».

Η διάθεση της ηγεσίας του κυβερνητι-

κού κόμματος (ΒΣΚ) και η στρατηγική της ΕΔΔ είναι προφανές ότι δεν βρίσκουν μέχρι στιγμής ένα σημείο τομής. Αντιθέτως, ήταν κοινή η θέση των ξένων παρατηρητών, ύστερα από επιτόπιες έρευνες σε εκλογικά κέντρα όλης της χώρας, ότι νοθεία στις εκλογές του α' γύρου δεν υπήρξε.

Είναι χαρακτηριστική η δήλωση του επικεφαλής της αντιπροσωπείας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Μιγκέλ Άντελ Μαρτίνεζ, στο Κέντρο Τύπου την Δευτέρα: «Αναμφισβήτητο το ΒΣΚ έχει σημειώσει ουσιαστική πρόοδο. Από την πλευρά των αρχών έχουν ληφθεί όλα τα δυνατά μέτρα για τη διεξαγωγή ελεύθερων και δημοκρατικών εκλογών».

Προφανώς, η δήλωση αυτή υποδεικνύει και το πνεύμα της εισήγησης του Μαρτίνεζ προς το Συμβούλιο της Ευρώπης για την προσχώρηση της Βουλγαρίας σε αυτό, ενώ το καθεστώς της «ειδικά προσκεκλημένης χώρας» συζητείται αυτή την περίοδο.

Η αμερικανική άποψη

Αξίζει να σημειωθεί ότι η άποψη της αμερικανικής αντιπροσωπείας που είχε σταλεί από τον πρόεδρο Τζωρτζ Μπους ήταν λιγότερο κατηγορηματική. Ο επικεφαλής της αντιπροσωπείας, κυβερνήτης της Καλιφόρνιας Χένρι Μπέλμον δήλωσε την Τρίτη στο Κέντρο Τύπου: «Θα ενημερώσουμε τον πρόεδρο Μπους για τον βαθμό ελευθερίας και τιμιότητας κατά την διεξαγωγή των εκλογών στις οποίες προσδίδει μεγάλη σημασία για την μελλοντική ανάπτυξη των αμερικανο-βουλγαρικών σχέσεων».

«Χαιρετίζουμε —κατέληξε— τον βουλγαρικό λαό για το γιγαντιαίο βήμα που έκανε στον μακρύ δρόμο προς την πλήρως ελεύθερη και τίμια Δημοκρατία».

Φαίνεται ότι η άποψη των ΗΠΑ για τις πολιτικές εξελίξεις στη Βουλγαρία διαφέρει από τη στάση που έχει τηρήσει μέχρι στιγμής η Δυτική Ευρώπη. Είναι ενδεικτικό το δημοσίευμα της ημερησίας της ΕΔΔ «Ντεμοκράτσια», σύμφωνα με το οποίο ο πρόεδρος του Κόμματος Ζέλιο Ζέλεφ συναντήθηκε με την αμερικανική αντιπροσωπεία την Δευτέρα και «το βασικό θέμα των συνομιλιών ήταν η κατάσταση μετά τη διεξαγωγή του α' γύρου των εκλογών».

Στη συνάντηση αυτή συμμετείχε και ο αμερικανός πρεσβευτής στη Σόφια Σολ Πολάνσκι, ο οποίος παρασυρθείς προφανώς από τις πολιτικές του προτιμήσεις, ανέβηκε στην εξέδρα των ομιλητών στη συγκέντρωση της ΕΔΔ την Πέμπτη στη Σόφια και χαιρετούσε με το σήμα της νίκης τα πλήθη των συγκεντρωθέντων.

Ξένοι παρατηρητές στη Σόφια θεώρησαν την κίνηση αυτή του αμερικανού πρεσβευτή ως «θείον δώρον» στο ΒΣΚ, το οποίον, σημειωτέον, εκμεταλλεύθηκε κατάλληλα και την υλική βοήθεια που προ-

του Νίκου Χίου

σέφερε η **Νέα Δημοκρατία** στο «αδελφόν» κόμμα της Βουλγαρίας. Εκτός των στοιχείων που υπάρχουν, είναι χαρακτηριστικό ότι μόνον «συγκεντρωσιάρχες» με ελληνική εμπειρία ήταν σε θέση να οργανώσουν και να διατάξουν με κατάλληλο τρόπο τα πλήθη που συνέρρευσαν στην συγκέντρωση της ΕΔΔ.

Προεκλογικά συνθήματα

«*Η ώρα αυτή είναι δική μας —45 χρόνια φθάνουν—* διακήρυττε το σύνθημα— «*πρόσκληση*» που επεξεργάστηκε ο «ιδεολόγος» της γαλλικής διαφήμισης Ζακ Σενγκελά (βασικός σύμβουλος του Γάλλου προέδρου Μιττεράν στις προεκλογικές του εκστρατείες). «Είναι ένα σύνθημα —έλεγαν στο “ΑΝΤΙ” παράγοντες της ΕΔΔ— από τα μέσα προς τα έξω, που απευθύνεται στα δημιουργικά και δημοκρατικά στοιχεία της κοινωνίας μας».

«*Αλλαγή για όλους*», υποστήριζε το βασικό σύνθημα - «ομπρέλλα» του ΒΣΚ, οι ηγέτες του οποίου τάσσονται —αλλά και προχώρησαν σε σημαντικό βαθμό— υπέρ τον εκδημοκρατισμού της χώρας και των ουσιαστικών μεταρρυθμίσεων στον τομέα της οικονομίας. Σε κάθε ευκαιρία τόνιζαν την «*ειρηνική μετάβαση*», την «*ησυχία*» και την «*σταθερότητα*». Σε όλη την προεκλογική περίοδο το ΒΣΚ εμφανίστηκε με αρκετή επιτυχία ως η «*ήρεμη δύναμη*» και το «*κόμμα των νοικοκυραίων*».

Η διατήρηση της εξουσίας, του προσέφερε τη δυνατότητα να καλλιεργεί το αίσθημα «σιγουριάς» και «αποφυγής ανεξέλεγκτων εξελίξεων» στο εκλογικό σώμα. Κυρίως στους εκλογείς ηλικίας άνω των 50 ετών, στους συνταξιούχους και στις αγροτικές περιοχές.

Είναι πολλές οι καταγγελίες της ΕΔΔ ότι τα τοπικά στελέχη του ΒΚΚ και οι τοπικοί μηχανισμοί του κράτους ασκούσαν ψυχολογική πίεση στην πληθυσμό, φοβερίζοντας ότι όταν έλθει η ΕΔΔ στην εξουσία με την «*θεραπεία σοκ*» που θα εφαρμόσει θα καταργήσει τις συντάξεις, θα φέρει την ανεργία και άλλα παρόμοια προπαγανδιστικά εφέ. Φαίνεται ότι κάτι τέτοιο, πράγματι, έγινε από την πλευρά του ΒΣΚ. Το οποίο, ωστόσο, η ΕΔΔ τα αντελήφθη μόλις την Δευτέρα το απόγευμα και γι' αυτό σταμάτησε να ομιλεί για νοθεία κατά την ημέρα της διεξαγωγής του α' γύρου των εκλογών και να κάνει πλέον λόγο για «*προπαγανδιστική χειραγώγηση*» των εκλογέων από το κυβερνών κόμμα.

Μόλις, μια εβδομάδα πριν από τις εκλογές, η κυβέρνηση του Αντρέι Λουκάνωφ αποφάσισε να προτείνει στη νέα Βουλή που θα προκύψει, την αύξηση των κατώτατων συντάξεων στα 120 λέβα (αντιστοιχούν με 20 κιλά χοιρινό κρέας τον μήνα). Το μέτρο αυτό αφορά 1.239.400 συνταξιούχους.

Από την πλευρά της η ΕΔΔ προσπάθη-

Σκίτσο από το 1988 του διάσημου βούλγαρου σκιτσογράφου Τόντορ Τσόνεφ. Τότε, ο «*βασιλιάς Ζίβκωφ*» προσπαθούσε ακόμα...

σε να εμφανισθεί στο εσωτερικό της χώρας ως η «*σαρωτική δύναμη*» με συνεχείς διαδηλώσεις στο κέντρο της Σόφιας και να ιδιοποιηθεί τις πολιτικές και συνταγματικές αλλαγές του πολιτεύματος. Ο Ζέλιο Ζέλεφ πραγματοποίησε σειρά ταξιδιών στη Δυτική Ευρώπη και τις ΗΠΑ (συναντήσεις με Θάτσερ, Κουέηλ κ.ά.) προσπαθώντας να δημιουργήσει στους εκλογείς την εντύπωση ότι η «*Δύση είναι μαζί μας υλικά και ηθικά*». Αυτός όμως που υπέγραφε συμφωνίες με τις Βρυξέλλες ήταν ο Αντρέι Λουκάνωφ. Όπως επίσης και αυτός που είχε τακτικές τηλεφωνικές επικοινωνίες με τον Μιχαήλ Γκορμπατσώφ ήταν ο πρόεδρος της χώρας Π. Μλαντένωφ. Και τέλος, αυτοί που ανέτρεψαν τον Τ. Ζίβκωφ είναι ο σημερινός ηγετικός πυρήνας του κόμματος και του κράτους.

Η ΕΔΔ είχε να υπερβεί και ένα σημαντικό αρνητικό στοιχείο: την πολυπρόσωπη ηγεσία της και την πανσπερμία των πολιτικών κομμάτων και ρευμάτων που την αποτελούν. Από τον συνομιλητή του εξόριστου Μονάρχη Συμεών Κ. Τρένσεφ έως τον σοσιαλδημοκράτη και υποστηριζόμενο από το Σ.Κ. Γαλλίας Πέτερ Ντερτλίεφ. Και αυτό το στοιχείο το εκμεταλλεύθηκε εντέχνως το ΒΣΚ προωθώντας το «*ιματζ*» του «*ευπαρουσίαστου*» και «*ικανού*» Αντρέι Λουκάνωφ ως πρωθυπουργού και του «*διακριτικού*» και «*δυναμικού*» Αλ. Λίλωφ, ως ηγέτη ενός ανανεωμένου κόμματος που θέλει να κόψει τις σχέσεις με το αμαρτωλό παρελθόν.

Οι Μουσουλμάνοι

Η αρκετά επιτυχημένη παρουσία του «*Κινήματος δικαιωμάτων και ελευθεριών*» του 35χρονου υφηγητή της φιλοσοφίας Αχμέτ Ντογκάν κατέδειξε την αποτυχία της πολιτικής του καθεστώτος Ζίβκωφ απέναντι στη μουσουλμανική μειονότητα της Βουλγαρίας. Το κίνημα του Αχμέτ Ντογκάν, που διαμορφώθηκε στις 4 Ιανουαρίου 1990 και πραγματοποίησε την ιδρυτική του Συνδιάσκεψη στις 26 Μαρτίου στη Σόφια, διακηρύσσει ως βασικό του στόχο τον «*αγώνα εναντίον του εθνικισμού, του σωβινισμού, του ρε-*

βανισμού και του ισλαμικού φουνταμενταλισμού». Όπως επίσης τάσσεται και κατά της «*ιδέας για αυτονομία των Βούλγαρων μουσουλμάνων*».

Βοηθός του Ντογκάν είναι ο πομακικής καταγωγής Ραντονάν Καντίεφ, ο οποίος σπουδάζει Αραβική φιλολογία. Ο Ντογκάν κινήθηκε αρκετά έξυπνα κατά το χρονικό διάστημα που προηγήθηκε των εκλογών, αφού «*έπαιζε*» τόσο με το ΒΣΚ όσο και με την ΕΔΔ. Και οι δυο πολιτικές δυνάμεις επεδίωκαν είτε να μην κατέλθει το κίνημά του στις εκλογές είτε να έχουν την υποστήριξη του. Ωστόσο, λίγο πριν την λήξη της προθεσμίας για υποβολή υποψηφιοτήτων, το κίνημα του Ντογκάν κατέβηκε στις εκλογές με τα γνωστά αποτελέσματα, αλλοιθωρίζοντας προς την ΕΔΔ. Το ακροατήριό του αποτελείται από Βούλγαρους μουσουλμάνους με τουρκική εθνική συνείδηση από Πομάκους και τσιγγάνους. Αναμένεται με ενδιαφέρον η στάση του απέναντι στη νέα κυβέρνηση.

Βουλγαρικός αυριανισμός

Λόγω του ό,τι «*Εδώ είναι Βαλκάνια*» δεν ήταν δυνατόν να μην χρωματισθούν τα πολιτικά ήθη της Βουλγαρίας από «*αυριανικό*» χρώμα. Το ΒΣΚ αφιέρωσε μέρος του τηλεοπτικού του χρόνου για να αποδείξει ότι ο ηγέτης των «*ανεξάρτητων φοιτητικών οργανώσεων*», που πρόσκεινται στην ΕΔΔ, **Εμίλ Κοσλούκωφ**, είχε ένα εξώγαμο παιδί το οποίο αρνήθηκε επανειλημμένως να το αναγνωρίσει.

Παράλληλα είδαν το φως της δημοσιότητας και έγγραφα της «*κρατικής ασφάλειας*» που έφεραν την υπογραφή του Κοσλούκωφ και με τα οποία ζητούσε να απελευθερωθεί από την φυλακή επί εποχής Ζίβκωφ, υποσχόμενος ότι θα συνεργασθεί μαζί του.

Ο Εμίλ Κοσλούκωφ, φανερά εκνευρισμένος εμφανίστηκε στη συγκέντρωση της Δευτέρας και δήλωσε από τον εξώστη ότι «*ως πράκτορας της CIA σας δίνω τον λόγο μου ότι θα αγωνιστώ μέχρις εσχάτων ώστε να μην απομείνει κανείς κομμουνιστής*».

Αμέσως μετά ο συγγραφέας της ΕΔΔ Πέτερ Μπερόν θα πει ανερυθρίαστα από μικροφώνου: «*Εάν ο Κοσλούκωφ έχει εξώγαμο παιδί, τότε το Ανώτατο Κομματικό Συμβούλιο (σ.σ. εννοεί την Κ.Ε. του ΒΣΚ) είναι η μάνα του παιδιού*».

Η βουλγαρική κοινωνία σε όλο το φάσμα των πολιτικών δυνάμεων, μετά από εξάμηνη εντατική παρακολούθηση διαλέξεων και εργαστηρίων, δίνει αυτή τη στιγμή εξετάσεις στο δύσκολο μάθημα της «*Δημοκρατίας*». Απομένει να δούμε, αφού τοιχοκολληθούν τα αποτελέσματα, ποιοί θα περάσουν «*επιτυχώς*», ποιοί θα περάσουν με το βαθμό «*λίαν καλώς*» και ποιοί θα μείνουν μετεξεταστέοι. Το συνολικό αποτέλεσμα είναι προφανές ότι ενδιαφέρει και την χώρα μας. □

ΠΡΟΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Τα ταξίδια διευρύνουν τον πνευματικό ορίζοντα, αλλά η επιστροφή στην πατρίδα μπορεί να είναι οδυνηρή. Πως θα αισθανόταν κανείς, αν γυρίζοντας πίσω στο σπίτι του έβρισκε το γείτονα και παλιό φίλο του να έχει καταλάβει το καλύτερο δωμάτιο, τους συμπολίτες του να αλληλοσφάζονται και τους κατοίκους της πόλης ν' αδειάζουν πανικόβλητοι τα ράφια των καταστημάτων τροφίμων;

Η επίσκεψη του Γκορμπατσώφ στην Ουάσινγκτον μπορεί να στέφθηκε με μεγαλύτερη επιτυχία απ' όσο μερικοί περίμεναν. «Έξω πάμε καλά». Ο «Γκόρμπι» είναι πλέον ένα δημοφιλές αλλά οικείο πρόσωπο στη Δύση, παλιός σχεδόν γνώριμος. Η περιέργεια για το πρόσωπό του έχει ικανοποιηθεί. Τα ερωτήματα και οι απορίες αφορούν πλέον το μέλλον του.

Ο Στέλιος Κούλογλου, στην ανταπόκρισή του από τη Μόσχα, περιγράφει τα δύσκολα προβλήματα και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο Γκορμπατσώφ στο εσωτερικό.

▼ Ένα χρόνο πριν, τον Ιούνιο του '89, ο Μπόρις Νικολάγιεβιτς κινδύνευε να μην εκλεγεί ούτε καν μέλος του 500μελούς Ανωτάτου Σοβιέτ. Στα παρασκήνια του Συνεδρίου των Λαϊκών Αντιπροσώπων, χρειάστηκε να υπάρξει ένας συμβιβασμός μεταξύ της ασθενούς, τότε, ριζοσπαστικής πτέρυγας του ΚΚΣΕ και του Γκορμπατσώφ, ώστε ο τελευταίος να συναινέσει για την εκλογή του Μπόρις Γιέλτσιν σε ένα Ανώτατο Σοβιέτ, ελεγχόμενο πάντα από τον κομματικό μηχανισμό.

Την «υποχώρηση» των γραφειοκρατών, είχε ανακοινώσει ο σχετικά άγνωστος τότε Γαβριήλ Ποπώφ, μέσα σε θύελλα ενθουσιασμού από πλευράς ριζοσπαστών. Του ίδιου ενθουσιασμού που επικράτησε όταν φέτος, στις 29 Μαΐου, ο Μπόρις Γιέλτσιν εκλέγονταν πρόεδρος της Δημοκρατίας της Ρωσίας. Και τότε και τώρα, οι εκδηλώσεις χαράς αφορούσαν λιγότερο το πρόσωπο και περισσότερο τη σημασία του γεγονότος: ακόμη και οι πιο στενοί συνεργάτες του Μπόρις Γιέλτσιν παραδέχονταν χωρίς δισταγμό ότι οι ιδέες του είναι λαϊκιστικές, ότι ο δημοφιλέστερος Ρώσος πολιτικός οφείλει την δημοτικότητα του εν πολλοίς στην απλοϊκότητα των ιδεών του, στην ικανότητα του να επαναλαμβάνει δυνατά αυτά για τα οποία οι απλοί Ρώσοι αγαπούν καθημερινά, χωρίς να νοιάζονται για ένα γενικότερο πρόγραμμα εξόδου από την κρίση.

Πως μπορεί όμως να σταθεί κανείς στις επιφυλάξεις για τα πρόσωπα, όταν βρίσκεται μπροστά σε μια αποφασιστική στροφή της σοβιετικής επανάστασης, όταν συνειδητοποιεί πόσα πράγματα έχουν αλλάξει σε τόσο σύντομο χρονικό διάστημα; Μέσα στους 12 μήνες που πέρασαν, ο Γαβριήλ Ποπώφ έχει εκλεγεί δήμαρχος της Μόσχας των 10 εκατ. και ο συνάδελφός τους στην ηγεσία της ριζοσπαστικής ομάδας Μπόρις Γιέλτσιν, πρόεδρος της μεγαλύτερης από τις 15 δημοκρατίες που απαρτίζουν την ΕΣΣΔ: της πιο πλούσιας σε πρώτες ύλης δημοκρατίας, η οποία καταλαμβάνει τα 3/4 της επικράτειας και κατοικείται από 150 εκατ. από το 52% δηλαδή του σοβιετικού πληθυσμού. Και όλα αυτά, παρά την θέληση του Μιχαήλ Γκορμπατσώφ...

Λες και έβλεπε το κακό με δρασκειλιές να πλησιάζει, ο τελευταίος έκανε ότι μπορούσε για να το αποτρέψει. Αψηφώντας ένα βαρυφορτωμένο πρόγραμμα, το οποίο περιελάμβανε και την προετοι-

μασία της συνάντησης κορυφής στην Ουάσινγκτον, παρακολουθούσε ανέκφραστος από τα θεωρεία τις συνεδριάσεις της ρωσικής Βουλής. Όταν του δόθηκε η ευκαιρία, προχώρησε σε οξύτατη επίθεση εναντίον του ανθρώπου που είναι γνωστό ότι δεν συμπαθεί καθόλου: ο Μπόρις Γιέλτσιν κατηγορήθηκε από τον Σοβιετικό ηγέτη ακόμη και για «απάρνηση των ιδεών του σοσιαλισμού», πράγμα που μάλλον ανέβασε τις μετοχές του Γιέλτσιν. Αντίθετος με την υπαναχώρηση του ευνοούμενού του, τέως πρωθυπουργού της δημοκρατίας της Ρωσίας Αλεξάντερ Βλασώφ, που στην αρχή απέσυρε την υποψηφιότητά του φοβούμενος ότι θα ηττηθεί τον έπεισε να διεκδικήσει εκ νέου την θέση, όταν ο Γιέλτσιν απέτυχε να συγκεντρώσει την απόλυτη πλειοψηφία στις πρώτες άκαρπες ψηφοφορίες.

Παρ' όλα αυτά, ο άνθρωπος που είχε αποπεμφθεί από την ηγεσία της Μόσχας και από το ΠΓ τον Φεβρουάριο του '88, επειδή έκρινε ότι η περεστρόικα καθυστέρουσε και συμβιβάλλονταν, έπαιρνε θριαμβευτικά τη ρεβάνς κερδίζοντας πρώτα τον συντηρητικό και έπειτα τον γκορμπατσοφικό υποψήφιο. Ίσως αυτό στη Δύση να μην λέει και πολλά πράγματα. Αλλά στην ΕΣΣΔ ο σεβασμός προς τον Πρόεδρο και Γ.Γ. του κράτους και την εκάστοτε βούλησή του είναι τέτοιος, ώστε μετά την αποδοκιμασία του Γκορμπατσώφ στην Κόκκινη Πλατεία την φετινή Πρωτομαγιά ψηφίσθηκε ειδικός νόμος για την τιμωρία αυτών που ασχημονούν ειδικά εναντίον του Προέδρου: έτσι, με δεδομένες τις σχέσεις των δυο ανδρών, η εκλογή του Γιέλτσιν αποτελεί την μεγαλύτερη αμφισβήτηση του Γκορμπατσώφ, αυτά τα πέντε χρόνια που διαρκεί η περεστρόικα.

Πολύ περισσότερο, όταν ο νέος πρόεδρος της Ρωσίας διαθέτει τώρα ένα σχεδόν συντριπτικό πλεονέκτημα απέναντι στον άλλοτε σύντροφό του: ο Μιχαήλ Σεργκέγιεβιτς είναι —τυπικά— εκλεγμένος από ένα σώμα (το Συνέδριο των Λαϊκών Αντιπροσώπων) που άμεσα ή έμμεσα διορίσθηκε από το κόμμα, την περίοδο των παχιών, κομματικών αγελάδων. Ο Μπόρις Νικολάγιεβιτς, που του είχε ζητήσει να εκλεγεί από το λαό χωρίς να τα καταφέρει, πέρασε αντίθετα όλες τις δοκιμασίες.

Αντιμετώπισε αντιπάλους με ισχυρή υποστήριξη στη μάχη για την προεδρία: την Κα Γκε Μπε την οποία κατηγορεί

πάντα ότι προσπάθησε να τον δολοφονήσει. Το βέβαιο είναι, ότι εκλέχθηκε πρώτα από την «βάση», τους εκλογείς και ύστερα από μια ρωσική Βουλή η οποία με τη σειρά της αναδείχθηκε τον Μάρτιο του '90, στις πρώτες πραγματικά ελεύθερες εκλογές που έγιναν (για τα τοπικά Κοινοβούλια των Δημοκρατιών) στην ΕΣΣΔ. Δηλαδή στην πρώτη αναμέτρηση η οποία πραγματοποιείται με τους όρους του δυτικού κοινοβουλευτικού παιχνιδιού, υπερσχύει ένας άνθρωπος που έχει αμφισβητήσει όσο κανείς άλλος τον κομματικό μηχανισμό και τον επικεφαλής του. Δεν είναι μετά από όλα αυτά να σκέπτεται κανείς με δέος τις πρώτες γενικές, ελεύθερες εκλογές που —αργά ή γρήγορα— θα πρέπει να διεξαχθούν σε ολόκληρη την Σοβιετική Ένωση;

Έτσι η εκλογή του Γιέλτσιν, αποτελεί σταθμό στην ιστορία της περεστρόικα: το κίνημα που ξεκίνησε ο ίδιος ο Γκορμπατσώφ και το οποίο απέκτησε τη δική του δυναμική από το καλοκαίρι του '88 με την εμφάνιση των αυτόνομων ομάδων και των ριζοσπαστών (ΑΝΤΙ ΤΧ. 429 της 23/2/90) καταφέρνει την πρώτη σημαντική πολιτική του νίκη. Όπως ο Μπόρις Γιέλτσιν δεν έκρυψε ποτέ την φιλοδοξία του να αντικαταστήσει τον Γκορμπατσώφ στο Κρεμλίνο, για πρώτη φορά στην ΕΣΣΔ διαμορφώνεται μια εναλλακτική πολιτική εξουσία απέναντι στο άλλοτε παντοδύναμο ΚΚ.

Το ξύπνημα της Ρωσίας

Με τα γραφεία τους να μην απέχουν παρά μερικές δεκάδες μέτρα, οι δυο άνδρες θα συναντώνται καθημερινά στους διαδρόμους του Κρεμλίνου —αλλά αυτό είναι το λιγότερο. Ίσως το μεγαλύτερο πρόβλημα για τον αρχιτέκτονα της περεστρόικα, είναι ότι ο αντίπαλός του οφείλει την επιτυχία του στο γεγονός ότι μιζάρισε σε δυο ταμπλό: αν το ένα ήταν ο ριζοσπαστισμός, το άλλο είναι η αναγέννηση της Ρωσίας.

Γιατί, καθυστερημένα ίσως, το ρωσικό έθνος άρχισε και αυτό τους τελευταίους μήνες να διεκδικεί τα δικαιώματά του καλύτερα, αυτό που επαγγέλθηκε ο Μπόρις Γιέλτσιν: μια ανεξάρτητη, κυρίαρχη Ρωσία. Μετά από τρία χρόνια έντονων εθνικιστικών κινημάτων, από τους Αζέρους έως τους Ουκρανούς, να κατηγορούν σε όλους τους τόνους τη «ρωσική αποικιοκρατία», οι Ρώσοι δείχνουν με τη σειρά τους ότι δεν μπορούν πλέον να ανέχονται τις βρισιές και το ρόλο του απο-

διοπομπιού τράγου για ένα σύστημα που απείλησε και τη ρωσική κουλτούρα με αφανισμό.

Ολοένα και περισσότερες ανεπίσημες φωνές, καλούν όσους θέλουν να φύγουν, να το κάνουν αμέσως και απλώς να μην ξεχάσουν να ...κλείσουν την πόρτα: να σταματήσουν δηλαδή να ελπίζουν ότι και μετά την απόκτηση της ανεξαρτησίας τους οι πόρτες θα παραμείνουν ανοικτές και επομένως θα εξακολουθήσουν να μοιράζονται με τη Δημοκρατία της Ρωσίας τον απέραντο πλούτο της, πληρώνοντας σε φθηνά ρούβλια. Τελευταία, στις ανεπίσημες κραυγές προστέθηκαν και οι επίσημες. Ήταν η ίδια η «Πράβδα» που πληροφορούσε στις αρχές Μαΐου, κάθε ενδιαφερόμενο ότι από την Ρωσία προέρχονται όλες σχεδόν οι εξαγωγές της ΕΣΣΔ, ότι λόγω της πλουσιοπάροχης βοήθειας προς την περιφέρεια η Ρωσία πεινά, ότι η παιδική θνησιμότητα στη Δημοκρατία έχει πάρει απελπιστικές διαστάσεις και ότι εν πάσει περιπτώσει κάποτε το ερώτημα θα πρέπει να τεθεί: «ποιός ταΐζει, ποιόν...».

Πρόκειται για ένα νέο πρόβλημα που ξεπερνά τις διαστάσεις μιας ωρολογιακής βόμβας στα θεμέλια της Σοβιετικής Ένωσης. Γιατί αν είναι αλήθεια ότι η Ρωσία έπεσε και αυτή θύμα του συστήματος, άλλο τόσο είναι γεγονός ότι ολόκληρο το σοβιετικό οικοδόμημα στηρίχθηκε στο ρωσικό θεμέλιο. Επειδή ακριβώς όποιος ελέγχει τη Ρωσία ελέγχει όλη την ΕΣΣΔ, δεν υπήρξε ποτέ Ρωσικό ΚΚ. Φροντίζοντας ακριβώς να δυναμώσει την αυτοκρατορία, ο Στάλιν το είχε καταργήσει και οι Ρώσοι κομμουνιστές —αντίθετα με τους συντρόφους τους από τις άλλες 14 δημοκρατίες που είχαν αυτόνομα ΚΚ— δούλευαν αποκλειστικά μέσα στο ΚΚΣΕ. Η ρύθμιση, εξασφάλιζε αφ ενός την κυριαρχία των Ρώσων επί των περιφερειακών στο κόμμα και το κράτος και αφ ετέρου τη σταθερότητα του συστήματος στο σύνολό του. Ούτε ο Μεγάλος Πατερούλης, ούτε κανείς επόμενος Γ.Γ. του ΚΚΣΕ, είχε την διάθεση να τα βάλει με τον πρώτο γραμματέα ενός Ρωσικού ΚΚ, που θα ήλεγχε το 60% των σοβιετικών κομμουνιστών.

Φυσικά υπήρχε ένα αυτόνομο Ρωσικό Κοινοβούλιο και ένας πρόεδρος της Ρωσίας, τα οποία όμως απλώς διακοσμούσαν το οικοδόμημα της μεγάλης σοβιετικής οικογένειας, αφού όλα ελέγχονταν από το ΚΚΣΕ. Σήμερα τα πράγματα αρχίζουν να αντιστρέφονται δραματικά

και στους δυο τομείς. Με την υποστήριξη των πιο συντηρητικών στοιχείων μεταξύ των Ρώσων κομμουνιστών, ο Μπόρις Γκιντασώφ, κομματικός γραμματέας του Λένινγκραντ, (δηλαδή της παλιάς ρωσικής πρωτεύουσας) έχει αναλάβει την επανασύσταση του Ρωσικού ΚΚ.

Μια προκαταρκτική συνδιάσκεψη έγινε τον Απρίλιο στην πόλη που πριν την επανάσταση ονομαζόταν *Πετρούπολις* και για τις 19 Ιουνίου έχει κατ' αρχάς προγραμματισθεί ιδρυτική συνδιάσκεψη των Ρώσων κομμουνιστών. Αγνοώντας επιδεικτικά τον Γκορμπατσώφ, που ήταν κατηγορηματικά αντίθετος στην ιδέα («*Αν οι Ρώσοι κομμουνιστές ήθελαν να φτιάξουν ένα άλλο κόμμα θα έπρεπε να τους ζητήσει κανείς να αποχωρήσουν από το ΚΚΣΕ και θα είχε δίκιο*», δήλωνε στις 11 Μαΐου). Ο *Ιγκόρ Λιγκατσόφ* δήλωσε από την άλλη ότι είναι «*ευνοϊκά διατεθειμένος*» απέναντι στην πρόταση... πρόταση...

Μέχρι τώρα ο εκάστοτε πρόεδρος της Ρωσίας, ήταν υπόλογος στον Γ.Γ. του ΚΚΣΕ και στο ΠΓ. Η θέση του δεν είχε ιδιαίτερη αξία, αλλά σε συνθήκες κρίσης ο Πρόεδρος της Ρωσίας μπορεί να αποκτήσει μεγαλύτερη αξία από τον Πρόεδρο ολόκληρης της ΕΣΣΔ. Αμέσως μετά την εκλογή του, ο Μπόρις Γιέλτσιν δήλωνε ότι στην κεντρική σοβιετική εξουσία πρέπει να δοθούν οι αρμοδιότητες της *εξωτερικής πολιτικής*, της *άμυνας* και των *διαστημικών ερευνών*. Όλα τα άλλα θέματα, της οικονομικής διαχείρισης συμπεριλαμβανομένης, θα έπρεπε να ανήκουν στις αρμοδιότητες των επί μέρους δημοκρατιών.

Μοιάζει παράδοξο αλλά, περνώντας στην Προεδρία για να αποτρέψει την ανατροπή του από το κόμμα και αναλαμβάνοντας όλες τις εξουσίες, ο Μιχαήλ Γκορμπατσώφ κινδυνεύει να βρεθεί Πρόεδρος χωρίς ουσιαστικές εξουσίες σε μια αποσυντιθέμενη αυτοκρατορία. Όπως ένας στρατηγός φορτωμένος με παράσημα, αλλά επικεφαλής ενός διαλυμένου στρατού που αρνείται να υπακούσει στις οδηγίες του...

Το τέλος του κεντρώου παιχνιδιού

Φτάνουμε έτσι ξανά στην κυριότερη αδυναμία του Σοβιετικού ηγέτη, ίσως στην πηγή της αποτυχίας του. Ασφαλώς ο Μιχαήλ Γκορμπατσώφ είναι ο άνθρωπος της δεκαετίας '80-'90, ίσως και ο άνθρωπος του δεύτερου μισού του 20ού αιώνα, αλλά η εμμονή του να διατηρεί το

ρόλο του κεντρώου, αποδεικνύεται από ένα σημείο και πέρα καταστροφική.

Για να αποφύγει τις διαμάχες συντηρητικών · ριζοσπαστών αποστasioποιείται από το κόμμα και περνά στην Προεδρία, η οποία τείνει να αποδειχθεί θέση χωρίς περιεχόμενο, από την στιγμή που η αυτοκρατορία καταρρέει. Ακολουθώντας τάσσεται υπέρ μιας νέας ομοσπονδίας της οποίας το σχέδιο δεν αναλαμβάνει ποτέ να προτείνει, κινούμενος μεταξύ των γενναίων διακηρύξεων υπέρ του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης και των σκληρών μέτρων εναντίον της Λιθουανίας. Το αποτέλεσμα είναι ότι η μια μετά την άλλη, και με τελευταία τη Ρωσία, όλες οι δημοκρατίες θέλουν να φύγουν. Στον τομέα της οικονομίας τάσσεται υπέρ της «οικονομίας της αγοράς» αλλά καθώς οι συντηρητικοί αντιδρούν, υπαναχωρεί και επιλέγει το εφεύρημα της «ελεγχόμενης οικονομίας της αγοράς» που εξήγγειλε πρόσφατα. Η μόνη αντίδραση του πληθυσμού απέναντι σε μια μεταρρύθμιση καταδικασμένη από τώρα σε σίγουρη πανωλεθρία, είναι η έφοδος στα μαγαζιά αγοράζοντας ό,τι βρει, πριν ανέβουν οι τιμές.

Από αυτήν την άποψη, η εκλογή του Μπόρις Γιέλτσιν μπορεί να έχει και κάποιο θετικό αντίκτυπο στον Γκορμπασώφ. Προσωποποιώντας τόσο το ριζοσπαστισμό και τη διάθεση ταχύτερων και μεγαλύτερων αλλαγών όσο και την άνοδο του εθνικισμού, η εκλογή του άσπονδου εχθρού του, ίσως ωθήσει το Σοβιετικό ηγέτη σε αλλαγή της στρατηγικής του και αναδιαμόρφωση των συμμαχιών του.

Με το κεντρώο παιχνίδι να αποδεικνύεται καταστροφικό, ο Μιχαήλ Γκορμπασώφ δεν έχει τώρα παρά δυο λύσεις, αν δεν είναι ακόμη αργά. Ή να συμμαχήσει με τους συντηρητικούς ξαναγυρίζοντας τη χώρα σε προηγούμενες καταστάσεις «πειθαρχώντας» τις άτακτες δημοκρατίες, επιστρέφοντας στη γραφειοκρατική οικονομία της μιζέριας, αποκαθιστώντας μια σχετικά τάξη σε ό,τι έχει απομείνει από το κόμμα. Ή να ενωθεί με τους ριζοσπάστες, τόσο στο επίπεδο των μεταρρυθμίσεων όσο και της επίλυσης των εθνικών προβλημάτων σε μια νέα βάση, πάνω στις αρχές της συνομοσπονδίας.

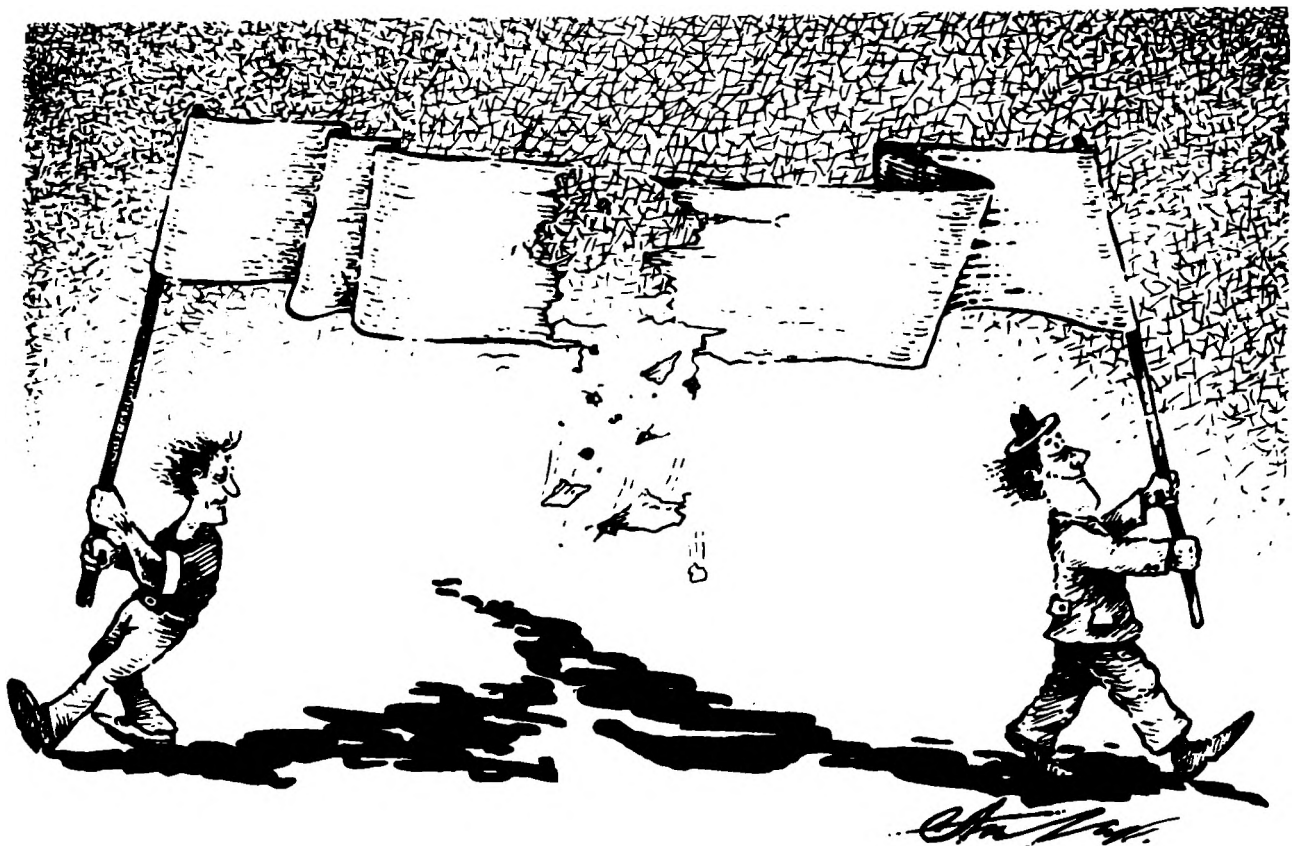
Ίσως η κεντρώα συμπεριφορά του Προέδρου της ΕΣΣΔ να οφείλεται στο γεγονός ότι παραμένει ένας μεταρρυθμιστής-λενινιστής. Όμως κανείς δεν μπορεί να ζησει πλέον στην ΕΣΣΔ με αυτές τις συνθήκες. Καλύτερα από κάθε άλλη χώρα, στη χώρα των Σοβιέτ μπορεί σήμερα να καταλάβει κανείς τον ορισμό του Λένιν για την προεπαναστατική κατάσταση: ούτε «οι από πάνω» δεν μπορούν να κυβερνήσουν όπως κυβερνούσαν μέχρι τώρα, ούτε «οι από κάτω» δεν μπορούν να κυβερνηθούν και να ζήσουν, όπως ζούσαν μέχρι σήμερα... □

Η ΟΥΓΓΡΙΚΗ ΕΚΔΟΧΗ

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ ΤΟΥ ΚΚΣΕ:

Οι ραγδαίες αλλαγές που σημειώνονται στη Σοβιετική Ένωση, άγγιξαν και το Κομμουνιστικό Κόμμα. Μια από τις αποδείξεις γι' αυτό αποτελεί η Δημοκρατική Πλατφόρμα (ΔΠ) για το 28ο Συνέδριο του ΚΚΣΕ, η οποία αποτελεί μian «άλλη» πρόταση από εκείνην που κατήρτησε η κεντρική επιτροπή. Ο ανταποκριτής του πρακτορείου Νοβόστι Βιτάλι Γιερενκόφ συζητά με το μέλος του Συντονιστικού Συμβουλίου της ΔΠ, υποψήφιο δρ των Φιλοσοφικών Επιστημών Βλαντιμίρ Λισένκο, που εξελέγη, στις 18 Μαρτίου, Λαϊκός Αντιπρόσωπος της Ρωσικής Ομοσπονδίας.

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΩΝ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΩΝ

ΕΡ.: Στη Δημοκρατική Πλατφόρμα (ΔΠ) αναφέρεται ότι πρωταρχικό μέλημα σήμερα είναι η διαμόρφωση αντίληψης για το δημοκρατικό μετασχηματισμό του ΚΚΣΕ και η κατάρτιση προγράμματος καταπολέμησης της κρίσης στο Κόμμα. Ταυτόχρονα, στη ΔΠ διακηρύσσεται ουσιαστικά η εγκατάλειψη της παλιάς ιδεολογίας, στην οποία το Κόμμα στήριζε εξ αρχής τη δουλειά του. Αλλά, τότε, ποιον στόχο θέτει η ΔΠ; Να διατηρηθεί το κόμμα ή να δημιουργηθεί ένα άλλο, θεμελιωδώς, νέο;

ΑΠ.: Στο κίνημά μας υπάρχουν δύο πτέρυγες:

Η μία ονομάζεται, συμβατικά, «ανανεωτές» («ομπνοβλέντσι»). Πρόκειται για εκείνους τους κομμουνιστές που θεωρούν ότι είναι εφικτή η ριζική μεταρρύθμιση

του ΚΚΣΕ και η υπέρβαση της σημερινής κρίσης με την μετατροπή του σε κόμμα κοινοβουλευτικού τύπου, το οποίο θα λειτουργεί στα πλαίσια πολυκομματικού συστήματος.

Η δεύτερη πτέρυγα —η πιο ριζοσπαστική— έχει σοσιαλδημοκρατική κατεύθυνση. Οι οπαδοί της θεωρούν ότι το ΚΚΣΕ δεν επιδέχεται μεταρρύθμισης και ότι εκείνο που πρέπει να συζητηθεί είναι η αποχώρηση από το Κόμμα του δημοκρατικού πυρήνα ο οποίος στο μέλλον θα συγκροτήσει κόμμα σοσιαλδημοκρατικού προσανατολισμού.

ΕΡ.: Ποια στάση τηρούν οι οπαδοί της Δημοκρατικής Πλατφόρμας απέναντι στο σοσιαλδημοκρατικό κίνημα στην ΕΣΣΔ;

ΑΠ.: Στις 14 Ιανουαρίου ιδρύθηκε ο Πανε-
νωσιακός Σοσιαλδημοκρατικός Σύλλο-
γος, που περιέλαβε στις γραμμές του
ποικίλα ρεύματα σοσιαλδημοκρατικού
προσανατολισμού. Στις αρχές Μαΐου έγι-
νε το ιδρυτικό συνέδριο του Σοσιαλδημο-
κρατικού Κόμματος της Ρωσικής Ομο-
σπονδίας. Έχουμε μαζί τους καλή επα-
φή. Από ιδεολογική άποψη και εκείνοι
και εμείς συμμεριζόμαστε τις αντιλήψεις
του δημοκρατικού σοσιαλισμού. Έτσι,
λοιπόν, έχουμε κοινή κατεύθυνση: επι-
διώκουμε τη δημιουργία ρεφορμιστικού
κόμματος που θα στηρίζεται στον πλου-
ραλισμό της οικονομικής της πολιτικής
και της ιδεολογικής ζωής. Από την άπο-
ψη αυτή οι ιδεολογικές μας πλατφόρμες
είναι σε πολλά σημεία παραπλήσιες. Ο
ΣΔΣ επιδιώκει να συνενώσει τους οπα-
δούς της σοσιαλιστικής ιδέας έξω από το
ΚΚΣΕ, ενώ εμείς επιδιώκουμε να συσπει-
ρώσουμε τους οπαδούς αυτής της ιδέας
μέσα στο ΚΚΣΕ.

ΕΡ.: Προς ποια κατεύθυνση θεωρείτε ό,τι θα
κινηθούν οι εξελίξεις;

ΑΠ.: Αν η ΔΠ καταφέρει να επιβάλει τις α-
πόψεις της στο συνέδριο, τότε θα προκύ-
ψει η ουγγρική εκδοχή. Όταν δηλαδή η
πλειοψηφία των συνέδρων του Ουγγρι-
κού Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος
ψήφισε υπέρ της αλλαγής των θεμελια-
κών αρχών του κόμματος, καταργήθηκε
η αρχή του δημοκρατικού συγκεντρωτι-
σμού και υιοθετήθηκαν οι αρχές του δη-
μοκρατικού σοσιαλισμού. Στην ουσία αυ-
τό θα σημαίνει τη γέννηση νέου κόμμα-
τος. Αλλά και από τώρα μέσα από τη ΔΠ
ξεχωρίζει ήδη μια ριζοσπαστικότερη με-
ρίδα κομμουνιστών, που αποχώρησαν ή
διεγράφησαν από το ΚΚΣΕ (Τράβκιν,
Τσουμπάις, Γκντλιάν, Ιβανόφ) και οι ο-
ποίοι στις 27 Μαΐου θα πραγματοποιή-
σουν στη Μόσχα το ιδρυτικό συνέδριο
του Δημοκρατικού Κόμματος Ρωσίας.

ΕΡ.: Όμως η ΔΠ του ΚΚΣΕ θεωρεί, αφ' ενός
πως πρέπει να αξιοποιηθεί ό,τι θετικό έχει ο
μαρξισμός, αφ' ετέρου αποκηρύσσει
ουσιαστικά την κομμουνιστική ιδεολογία.
Μέχρι ποίου σημείου η ιδεολογία, αυτή
καθαυτή, θα αποτελεί περιεχόμενο του
κινήματός σας;

ΑΠ.: Σήμερα είναι απαραίτητη η κριτική ε-
νατένιση της κληρονομιάς των Μαρξ -
Ένγκελς - Λένιν. Εμείς θεωρούμε αυτή
την κληρονομιά ως ένα από τα ιδεολογι-
κά θεμέλια του Κόμματος, το οποίο στη-
ρίζεται, ταυτόχρονα, και σε άλλες αρχές.
Εξ άλλου, πιστεύω ότι είναι απαραίτητο
να στηριζόμαστε στο σύνολο της μαρξι-
στικής σκέψης· όχι μόνον στα έργα του
Μαρξ ή του Λένιν, αλλά και του Πλεχά-
νοφ, του Μπερνστάιν, του Γκράμσι. Αλ-
λά, ταυτόχρονα πιστεύουμε ότι οφείλου-
με να αρνηθούμε ορισμένες ιδέες και αν-
τιλήψεις που επεξεργάστηκαν οι κλασι-
κοί του μαρξισμού - λενινισμού. Συγκε-
κριμένα, πρόκειται για ιδέες της δικτατο-

ρίας του προλεταριάτου, της αναγκαιό-
τητας και του αναπόφευκτου της σοσια-
λιστικής επανάστασης και της προτε-
ραιότητας των ταξικών και των κομματι-
κών συμφερόντων απέναντι στα πανα-
θρώπινα. Οι λενινιστικές ιδέες για το σο-
σιαλισμό, που διατυπώθηκαν στην περίο-
δο της Νέας Οικονομικής Πολιτικής
(ΝΕΠ), στη δεκαετία του '20, μπορούν κα-
τά τη γνώμη μου, σήμερα να αξιοποιη-
θούν.

Ωστόσο είναι πλέον, απαραίτητο να
εγκαταλείψουμε τη λενινιστική αντίληψη
του κόμματος νέου τύπου. Ο Λένιν συγ-
κρότησε στην αρχή του αιώνα αυτό το
κόμμα για να καταλάβει και να διατηρή-
σει την πολιτική εξουσία. Η προσήλωση
σήμερα σ' αυτή την αντίληψη είναι πέρα
ως πέρα ουτοπική. Τώρα, χρειαζόμαστε
ένα κόμμα κοινοβουλευτικού τύπου. Η
δραστηριότητά του πρέπει να στηρίζεται
στην κληρονομιά της δυτικής σοσιαλδη-
μοκρατίας και των ουμανιστικών ιδεών
που διαμορφώθηκαν όχι μόνο από σοσια-
λιστικές, αλλά και από μη σοσιαλιστικές
δυνάμεις. Μόνον τότε αυτό θα μπορεί να
αντιμετωπίζει με ευελιξία τις απαιτήσεις
των καιρών.

ΕΡ.: Τι γνώμη έχετε για τη διαίρεση του
κόσμου σε καπιταλιστικό και σε σοσιαλιστικό;

ΑΠ.: Νομίζω ότι ο δημοκρατικός σοσιαλι-
σμός παίζει σήμερα θετικό ρόλο. Όμως
θεωρώ ότι το δίλημμα, σχετικά με το τι α-
ποτελεί καπιταλισμό και τι σοσιαλισμό,
δεν έχει πλέον νόημα. Άλλωστε, η Δύση
δεν είναι πια εκείνη που ήταν το 19ο αιώ-
να και το να λέμε ότι εκεί υπάρχει «καθα-
ρός» καπιταλισμός δεν είναι σωστό. Το ι-
διο ισχύει και για το σοσιαλισμό, ο ο-
ποίος, ουσιαστικά, δεν υπήρξε ποτέ σε
καμιά από τις χώρες της Ανατολικής Ευ-
ρώπης.

Σήμερα, ο δημοκρατικός σοσιαλισμός
αποτελεί το ηθικό ιδεώδες, που βασίζε-
ται στις αρχές της ελευθερίας, της δι-
καιοσύνης και της αλληλεγγύης. Νομίζω
ότι η διαφορά του δικού μας κινήματος
συνίσταται στο ότι εμείς, σε κάθε στάδιο,
επιδιώκουμε την όσο το δυνατόν πληρέ-
στερη υλοποίηση αυτών των βασικών αρ-
χών. Τούτο διαφέρει ριζικά από την αντί-
ληψη των κλασικών του μαρξισμού - λε-
νινισμού σύμφωνα με την οποία είναι α-
παραίτητο να χτίσουμε το σπίτι που θα
λέγεται «σοσιαλισμός» ή «κομμουνι-
σμός» και όλο τον επόμενο καιρό να ζού-
με ευτυχισμένα μέσα σ' αυτό. Μια τέτοια
ουτοπική ενατένιση των πραγμάτων ανή-
κει στο παρελθόν. Η κοινωνία πρέπει να
εξελισσεται φυσικά - ιστορικά, σύμφωνα
με τους δικούς της νόμους. Οι απόπειρες
που έγιναν για να παρακαμφθούν αυτοί
οι νόμοι και να επινοηθούν άλλοι, δη-
μιούργησαν τραγωδίες και στη δική μας
χώρα και σε εκείνες τις χώρες που προ-
σπάθησαν να αντιγράψουν το σοβιετικό
μοντέλο. □

HERMAN BONDI

ΣΧΕΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΗ ΛΟΓΙΚΗ

Σχετικότητα
και κοινή λογική

Το ότι η Θεωρία της Σχετικότητας
του Αϊνστάιν θεωρείται παράξενη και
επαναστατική οφείλεται σε μερικές
κοινές αλλά λανθασμένες αντιλήψεις
σχετικά με την ταχύτητα, το φως και
το χρόνο. Αν κοιτάξουμε την κλασική
φυσική με διαφορετικό τρόπο, είναι
δυνατό, με πολύ μικρή προσπάθεια, να
κατανοήσουμε την περίονυμη θεωρία
του Αϊνστάιν. Αυτό επιδιώκει το πα-
ρόν βιβλίο προσπαθώντας να επανα-
προσανατολίσει ριζικά την Ειδική
Θεωρία της Σχετικότητας, παράγο-
ντάς την από τις νεωτέρων ιδέες και
όχι αντιδιαστέλλοντάς την σ' αυτές.
Συγχρόνως το βιβλίο αποτελεί μια
πολύ σημαντική εκλαΐκευση του θέ-
ματος.

Για το διάβασμα του βιβλίου δεν
προϋποτίθεται καμιά γνώση ανώτερων
μαθηματικών και οι εξισώσεις που ει-
σάγονται στο τελευταίο κεφάλαιο του
βιβλίου για το μετασχηματισμό Λό-
ρεντζ —το θέμα με το οποίο ξεκινούν
τα περισσότερα βιβλία Σχετικότη-
τας— είναι ελάχιστες.

182 σελ., 1500 δρχ.

Εκδόσεις

ΤΡΟΧΑΛΙΑ

Γριβαίων 5 (πάροδος Σκουφά 64)

106 80 Αθήνα,

τηλ. 364.64.26, fax 362.19.32

Πεδίο βολής για ξένους φαντάρους

Στις 2 Ιουνίου ενεστώτος έτους ο καλλιτεχνικός διευθυντής του Διεθνούς Φεστιβάλ Πάτρας Θάνος Μικρούτσικος, υπέβαλε την παραίτησή του στον δήμαρχο της πόλης Ανδρέα Καράβολα, αρνούμενος τα ψιχία του υπουργείου Πολιτισμού, αφού μ' αυτά «δεν μπορεί να κάνει φεστιβάλ». Απ' τις 5 του μήνα, ημέρα Τρίτη, το λόγο είχαν τα τετράστηλα στις καλλιτεχνικές σελίδες των εφημερίδων, οι δηλώσεις της Μελίνας («είμαι υποχρεωμένη να καταγγείλω την κυβέρνηση για άγνοια των πολιτιστικών προτεραιοτήτων...»), η ερώτηση των βουλευτών του Συνασπισμού Π. Κοσιώνη, Αλ. Σεβαστάκη και Ανδρέα Λεντάκη προς τον υπουργό Πολιτισμού και φυσικά οι δηλώσεις και οι συνεντεύξεις του Θ. Μικρούτσικου με πούρο ή χωρίς πούρο ο καλλιτεχνικός διευθυντής να ομιλεί επί παντός του επιστητού. Από τον Τζαννή Τζαννετάκη, τη Δεξιά, μέχρι τον Θεοδωράκη και την Τοπική Αυτοδιοίκηση, μέχρι το πάχος του και την παρηγορητική μύναξιά του.

Πίσω απ' όλα αυτά όμως τα εν πολλοίς αναμενόμενα το πρόβλημα εξακολουθεί και παραμένει υπαρκτό. Ένα Φεστιβάλ μιας επαρχιακής πόλης, το οποίο στα τέσσερα χρόνια της λειτουργίας του κατάφερε να εκτεπείσει σε κύρος και το «σεβάσμιο» Φεστιβάλ Αθηνών, κλείνει εξαιτίας της πελατειακής νοοτροπίας που έχουν για τον πολιτισμό τα δυο μεγάλα κόμματα. Το Φεστιβάλ Πάτρας κλείνει επί των ημερών της εξουσίας της

«Νέας Δημοκρατίας» επειδή η κομματική του ταυτότητα τυγχάνει πασοκική.

Τα πρώτα σημεία ανεφάνησαν επί Οικουμενικής όταν υπουργός Πολιτισμού ήταν ο Σωτήρης Κούβελας, όταν η Άννα Συνοδινού, συνεπικουρούμενη από άλλους 10 βουλευτές της ΝΔ —ανάμεσά τους και 4 βουλευτές του νομού Αχαΐας— κατέθεταν ερώτηση στη Βουλή, μέσω της οποίας ούτε λίγο ούτε πολύ ζητούσαν έλεγχο όλων των οικονομικών παραστατικών του Φεστιβάλ στα 4 χρόνια λειτουργίας του αφήνοντας εμμέσως, πλην σαφώς, να πλανώνται εντυπώσεις περί ατασθαλιών αλλά και βάλλοντας ευθέως κατά του Θάνου Μικρούτσικου ως προνομιακά μεταχειριζόμενου επί κυβερνήσεων ΠΑΣΟΚ, που ως γνωστόν ευθύνεται για τα σκάνδαλα κτλ., κτλ. (Για τους υποψιασμένους αναγνώστες των πολιτιστικών σελίδων, θυμίζουμε ότι η ερώτηση της κ. Συνοδινού κατατέθηκε μετά την ερώτηση της κ. Μελίνας Μερκούρη και άλλων 15 βουλευτών του ΠΑΣΟΚ σχετικά με τις αλλαγές που επέφερε στις διευθύνσεις του ΥΠΠΟ ο, «ταύρος εν υαλοπωλείω», Σ. Κούβελας).

Φυσικά απ' την πλευρά τους οι υπεύθυνοι του Φεστιβάλ δεν έκαναν και πολλά πράγματα για να αποσείσουν τις εντυπώσεις, περί κομματικής εξάρτησής τους από το «Κίνημα του λαού». Δεν ήταν μήπως ο Γεώργιος Παπανδρέου εκείνος ο οποίος στις 12 Ιουνίου 1989 —υποψήφιος των βουλευτών του νομού Αχαΐας— έξι μόλις μέρες πριν τις εκλογές, «μεσολάβησε» («διενεργειών του» όπως έλεγαν και οι παλιοί επαρχιώτες βουλευτές στα αλήστου μνήμης τηλεγραφήματά τους προς τους προέδρους κοινοτήτων) στη σύναψη προγραμματικής σύμβασης ύψους 35 εκατομμυρίων μεταξύ του Δήμου Πατρέων και του Εθνικού Ιδρύματος Νεότητας; Άραγε είναι τυχαία η «πρωτιά» του σε σταυρούς την 19η Ιουνίου; Την οφείλει αποκλειστικά και μόνο στην καταγωγή του;

Με δεδομένο λοιπόν το κομματικό του στίγμα και δεδομένη την πελατειακή νοοτροπία των κομμάτων αναφορικά με τον Πολιτισμό, το Φεστιβάλ Πάτρας, όσο κι αν ηχεί παράλογο, ήταν «αναμενόμενο» να εισπράξει τη μήνη της ΝΔ αντί των χρημάτων που χρειαζόνταν για την πραγματοποίηση των εκδηλώσεών του.

Το ζητούμενο όμως σ' αυτό το σημείωμα δεν είναι η καταγραφή της κομματικής διαπάλης γύρω από ένα πολιτιστικό θεσμό αλλά η προσφορά του και η παρέμβασή του στο φτωχό πολιτι

Από τον Μπίρμαν στον Γιωργάκη

Πληθώρα συνεντεύξεων σε ραδιοσταθμούς, τηλεοπτικά κανάλια κι εφημερίδες έδωσε την περασμένη εβδομάδα ο Θάνος Μικρούτσικος. Και εισέπραξε από παντού συμπάρασταση. Κυρίως από την Αριστερά — και δικαίως όσον αφορά το Φεστιβάλ Πάτρας ή την καλλιτεχνική προσφορά του. Μόνο ένας εσιώπησε και δεν συμπαραστάθηκε τις ημέρες αυτές στον Θάνο. Ο Γιώργος Παπανδρέου. Αγνωμοσύνη; Τακτική σκοπιμότητα; Ποιος ξέρει. Και πως να βρεις άκρη σήμερα. Αλλά το μικρό αυτό σημείωμα, στο περιθώριο του ρεπορτάζ για τις περιπέτειες του Φεστιβάλ της Πάτρας κρίναμε ότι επιβάλλονταν μετά από όσα είπε και εδήλωσε ο Θάνος στα μέσα ενημέρωσης. Αναφερόμαστε στη συνέντευξή του στην «Επικαιρότητα της Κυριακής». (φύλλο της 10-6) —γιατί αλλού, ήταν λιγότερο αυθόρμητος:

Είπε λοιπόν για τον Μ. Θεοδωράκη: «Έχει σπάσει το παγκόσμιο ρεκόρ πολιτικών μεταγραφών» ή αλλού «ο Θεοδωράκης την μια πάει εδώ, την άλλη εκεί». Σε άλλο σημείο ερμηνεύει την στέρηση πό-

ρων για το φεστιβάλ στο ότι «ο δήμος της Πάτρας είναι ο μεγαλύτερος που έχει το ΠΑΣΟΚ». Παρατήρησε ότι η ΝΔ «παρά τις ενέσεις κάποιων ομοιοταγιστών δεν έχει καμιά σχέση με τον χώρο της κουλτούρας» και ότι «η παρουσία της Μελίνας ήταν α π ο λ ύ τ ω ς θετική» στο υπουργείο Πολιτισμού.

Ας μην μακρηγορούμε. Επιβάλλεται όμως να υπενθυμίσουμε ελάχιστα πράγματα για τον καλλιτέχνη που είναι άξιος δημιουργός αλλά θα έπρεπε να είναι σεμνότερος όταν αναφέρεται σε ομοιοταγιστές που δίνουν ενέσεις δεξιά και αριστερά. Ο ίδιος δεν έσπασε βέβαια παγκόσμιο ρεκόρ στις πολιτικές μεταγραφές αλλά για τα ελληνικά δεδομένα έχει καλές επιδόσεις.

Ως οπαδός του επαναστατικού ΕΚΚΕ είχε εναγκαλιστεί κάποτε τον Βόλφ Μπίρμαν. Όταν μεταγράφηκε στο ΚΚΕ και ο ταλαίπωρος Μπίρμαν κακοπάθαινε από το καθεστώς Χόνεκερ όχι με έλλειψη επιδοτήσεων αλλά με επώδυνες διώξεις, ο εν Ελλάδι πάλαι ποτέ συμπαραστάτης του, αρνήθηκε να ενώσει και την δική του φωνή διαμαρτυρίας. Αργότερα ανακάλυψε τα αγαθά της ελληνικής εκδοχής

του υπαρκτού σοσιαλισμού —επί «θετικής παρουσίας» Μελίνας και Γιωργάκη. (Μόνον που τον ρόλο του τελευταίου, ο Θάνος ως αγνώμων (;), τον παρασιώπη).

Ας είναι ειλικρινέστερος και σεμνότερος ο Θάνος όταν ανακατεύεται με τα πολιτικά. Ο ίδιος έκανε ό,τι μπορούσε για να στηρίξει τον Γιωργάκη σε τοπικό επίπεδο. Μέχρι και το όνομά του με το καλλιτεχνικό του κύρος εδάνισε στον Γ.Α. Παπανδρέου στην διαμάχη

Μένιου - Γιώργου στην Αχαΐα. Ήταν ο «καλλιτεχνικός διευθυντής» του «Ράδιο-Φάρος» προσωπικού οργάνου του Γιώργου, ενός σταθμού του οποίου η σύσταση, τα όργανα, οι συμμετοχοί και η οικονομική διαχείριση χρειάζονται να ερευνηθούν αρμοδίως. Και μην μας πει τώρα ο εκλεκτός συνθέτης ότι βοήθησε «το καλό ΠΑΣΟΚ» του φωτός έναντι του «κακού Μένιου» του σκότους.

Θα συμφωνήσουμε με τον Θάνο, στο ξέσπασμα ειλικρίνειάς του όσο και αν είναι ασυνεπές με άλλα σημεία δηλώσεών του— στο ότι: «ο Πολιτισμός και επί κυβερνήσεων ΝΔ και επί κυβερνήσεων ΠΑΣΟΚ ήταν το αποπαιδί της πολιτικής». Αλλά για την πολιτική αυτή συζητούμε. Αν λοιπόν ο κ. Τζαννετάκης (αχ! αυτό το όνομα πόσο εκνευρίζει) «πρέπει να επιστρέψει στα αντιτορπιλικά», άλλο τόσο πρέπει και ο Θάνος να επιστρέψει στο πιάνο όπου θα είναι ωφελιμότερος. Και η Αριστερά, που τόσο όψιμα την θυμήθηκε, θα συνεχίσει, ελπίζουμε, να παλεύει για τον Πολιτισμό χωρίς να χρειάζεται να τον ταυτίζει με τους όποιους ομοιοταγιστές.

Χ.Γ.Π

στικό μας γίγνεσθαι. Κι από αυτή την άποψη το Φεστιβάλ, στα 4 χρόνια της λειτουργίας του προσέφερε ουκ ολίγα. Μετακλήσεις υψηλής στάθμης συγκροτημάτων και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων (μουσική, θέατρο, κινηματογράφος, ποίηση, ζωγραφική) βασισμένων κάθε φορά σε έναν συγκεκριμένο θεματικό άξονα. Να θυμίσουμε εδώ την περσινή έκθεση του Νίκου Κεσανλή στις σταφιδαποθήκες Μπάρι με τα καταπληκτικά υπερμεγέθων διαστάσεων έργα, την «Αρπαγή της Ευρώπης» και τον «Ρινόκερω», που τελικά καταστράφηκε αφού δεν βρέθηκε Μουσείο για να το φιλοξενήσει.

Εκτός όλων των άλλων, η παρουσία επίσης του Φεστιβάλ στην Πάτρα, ενεργοποίησε μια σειρά από πολιτιστικές διεργασίες, όπως είναι το ΔΗΠΕΘΕ, η Πινακοθήκη και η δημιουργία του Ινστιτούτου Μεσογειακού Θεάτρου. Το «ΑΝΤΙ» άλλωστε επανειλημμένα επικρότησε, προέβαλε και ανέδειξε τις εκδηλώσεις αυτές*.

Και ερχόμαστε τώρα στα τελευταία γεγονότα, που εκτυλίσσονται λίγους μόνον μήνες πριν από τις δημοτικές εκλογές. Απ' τη μια, έχουμε το δήμαρχο της πόλης Ανδρέα Καραβόλα, μέλος του ΠΑΣΟΚ και άτομο της πλήρους εμπιστοσύνης του Γ. Παπανδρέου και συνακόλουθα μαζί του το ταλαίπωρο Φεστιβάλ. Από την άλλη τους νεοδημοκράτες της πόλης που ενόψει εκλογών έχουν εξαπολύσει έναν πόλεμο φθοράς... Στις 29 Ιουνίου ο κ. Καραβόλας δικάζεται ύστερα από μήνυση του Δασαρχείου για την προέκταση του κτίσματος στο «Τουριστικό». Πρόβλημα αποτελούσε φυσικά και ο καλλιτεχνικός διευθυντής του Φεστιβάλ, ο οποίος ως «καλός αριστερός μάνατζερ» φρόντισε να έχει καλές δημόσιες σχέσεις τόσο με τον Αθηναϊκό Τύπο όσο κυρίως και με τον επαρχιακό. Για παράδειγμα ο «Εθνικός Κήρυκας» της Πάτρας δεν έχει λόγους να χτυπήσει έστω και για την τιμή των όπλων — το Φεστιβάλ, αφού ο γιος του εκδότη της εφημερίδας είναι και υπεύθυνος του Γραφείου Τύπου του Φεστιβάλ.

Απ' την άλλη, αντίστοιχη πολιτιστική πρόταση δεν υπάρχει: Ο «Οργανισμός Καλλιτεχνικών - Πολιτιστικών Εκδηλώσεων» του δεξιού Ανδρεόπουλου δεν στέκει αντικειμενικά στο ύψος της καλλιτεχνικής στάθμης του Φεστιβάλ. Γι' αυτό ακριβώς χρειάστηκε η επέμβαση του επίσημου Κράτους το οποίο δια των αρμόδιων του επί των πολιτιστικών, δίνει φέτος αντί 120 εκατ. μόνο... 3 εκατ. δραχμές.

Μόνος χαμένος της υπόθεσης βέβαια είναι και παραμένει το Φεστιβάλ που εξελίχθηκε σε πεδίο κομματικών αναμετρήσεων αλλά και σε χρυσή ευκαιρία προσωπικής προβολής βουλευτών και καλλιτεχνικών διευθυντών. Για τον άλλο μεγάλο χαμένο της υπόθεσης, τον Πολιτισμό, ας μην μιλήσουμε σ' αυτό το σημείωμα. Είναι χρόνια η νόσος και γι' αυτήν γίνεται λόγος μόνον λίγο πριν τις εκλογές. Όπως ακριβώς δηλαδή για το νέφος, για την υποβάθμιση του περιβάλλοντος ή για τη μόλυνση των θαλασσών...

Μιχάλης Βαλιαντός

* Για παράδειγμα, έγινε σε σειρά τευχών εκτενής παρουσίαση του προγράμματος αλλά και σημειώματα για την έκθεση Κεσανλή, για το έργο του Μπέκετ. «Ω οι ευτυχισμένες μέρες» απ' τη Ρούλα Πατεράκη, για τις «Θεομοφοριάζουσες» του Αριστοφάνη απ' τον Κώστα Μπάκα κ.ά.

Απόσταγμα από 268 εκθέσεις ενός πενταμήνου

Στις 2.3.90 υποσχόμουν συνέχεια της τακτικής μου στήλης για τις εκθέσεις του πρώτου διμήνου 1990. Το κομμάτι μου εκείνο δημοσιεύθηκε τελικά ένα μήνα αργότερα (ΑΝΤΙ 434). Έκτοτε, με εκλογές και Πάσχα, δεν μπόρεσα να εκ-

πληρώσω την υπόσχεσή μου. Το κάνω σήμερα, με την ελπίδα ότι οι καλλιτέχνες και όσοι με διαβάζουν ακόμα δεν θα μου κρατήσουν κακία για κρίμα που το μισό μόνο είναι δικό μου. Επανέρχομαι λοιπόν σε 7 από τους καλλιτέχνες που απαρίθμησα τότε, και που τα έργα τους, είχαν αγκιστρώσει την προσοχή μου. Όλοι τους είχαν ξαναεκθέσει αλλά μου φάνηκαν να κρατούν την ίδια σπίθα γνησιότητας με την οποία ξεκίνησαν.

Της **Εριέττας Βορδώνη** (γ. 1955, Αίθουσα Τέχνης Αθηνών) η χειρονομιακή αφαίρεση με τα ευχάριστα χρώματα και την εύκολη ποιητικότητα, σώζεται με το ζωγραφικό της ένστικτο από μίαν απλή καλογουστιά του Παρισιού όπου ζει.

Η **Χρύσα Βουδούρολου** (γ. 1944, Ώρα) εντυπωσιάζει με την απλότητα και τιμιότητα του ζωγραφικού της λόγου. Δίχως επίδειξη και προσποίηση εικονίζει τα πιο οικεία της αντικείμενα ή εφευρίσκει καινούριες σκηνές του άμεσα γύρω της κόσμου. Η μεγάλη ζωγραφική της παιδεία είναι αφομοιωμένη μέσα στην κάθε πινελιά, και το παραμικρό της έργο παραμένει ρεαλιστικό μαζί και ποιητικό.

Του **Κωστή Γεωργίου** (γ. Τιτάνιουμ) οι γρήγορες και βίαιες πινελιές δεν ξεφεύγουν προς την πλήρη αφαίρεση. Παρασταίνει μέσα στο μισοσκοτάδο ακαθόριστων χώρων κάτι περιέργως αντιμετωπίσεις ανθρώπων και ζώων, που αξιοποιούν και τις παραμορφώσεις του Μπέκον για έναν προσωπικό εκπαιδευτικό σμό, κάποτε ρητορικό.

Ο **Γιάννης Κουράκης** (γ. 1955, Κέντρο Σύγχρ. Τέχνης Τούντα) έδωσε σε μια σειρά από μικρόσχημες νεκρές φύσεις, αφορμές μιας εικαστικής ενατένισης πάνω στην καρποφορία και στη φθορά, κάτι σα μια «βάνιτας» λαϊκή δίχως κρανίο. Ούτε απλοϊκή, ούτε αφελής, τα έργα του είναι γνήσια προϊόντα μιας εκλεπτυσμένης αστικής παιδείας με εξαιρετική επιμέλεια φτιαγμένα.

Τα έργα του **Μανώλη Ζαχαριουδάκη** (γ. 1958, Γκαλερί 3) από παπιά μασέ και ζωηρά χρώματα λαδιού συνεχίζουν με άδολο χιούμορ και φαντασία παλαιότερη δουλειά του. Παρουσιάζει εικόνες από αρχαίες θρησκείες και λαϊκά παραμύθια με ένα μάτι πάντα φρέσκο κι αφελές και με ποιητικούς τίτλους.

Η πρόσφατη δουλειά του **Δημήτρη Σακελλίου** (γ. 1947,

Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Τούντα) έχει μια τελετουργική υφή με τα μεγάλα αδρά σχήματα, σε μίαν ακόμα πιο αδρή ύλη (μπογιά, με πρόσμιξη άμμου, άχυρων, κάρβουνου, κόλλας, ροκανιδιών, κ.ά.) σε επίτοιχες συνθέσεις που μοιάζουν να έχουν τις ρίζες τους σε προϊστορικούς πολιτισμούς. Έργο βαρύ που δεν αλαφρώνεται από μια βαρύγδουπη φιλοσοφικο-κοινωνιολογική παρουσίαση που βρίθκει από ονόματα σοφών και από υποσημειώσεις.

Η **Βουβούλα Σκούρα** (γ. 1939, Κέντρο Σύγχρ. Τέχνης Τούντα). Η κριτική της φωτογραφικής τέχνης έχει άλλες «προδιαγραφές» από τη συνήθη τεχνοκριτική, απαιτεί και άλλες γνώσεις. Γι' αυτό και δεν θα καταπιανόμουν με τις φωτογραφίες της Σκούρα, αν δεν έβρισκα το «εικαστικό υλικό», όπως μετριοφρόνα ονομάζει τις θαυμάσιες εικόνες από ταινίες που έχει φτιάξει, μια ποίηση διαπεραστική.

* * *

Τρίμηνο Μάρτης - Μάης 1989: άνοιξαν 155 εκθέσεις — ο αριθμός νοείται με ένα «τουλάχιστον» και μόνο για την περιοχή της Αθήνας. Από αυτές είδα τις σαράντα έξη — ποσοστό μειωμένο λόγω εκλογών και Πάσχα. Μνημονεύω εδώ μερικούς ΝΕΟΥΣ σε πρώτη δόση αφού ουσιαστικά τελειώνει η περίοδος, και θα μπορέσω να μιλήσω σε άλλο τεύχος, για 3-4 ΜΕΣΑΙΟΥΣ που ξεχώρισαν.

Η **Ρώ Κανακάκη** (γ. 1945, «Α-ένσο»). Για την επανεμφάνισή της στην Αθήνα δοκιμάζει μερικά έργα μέσα σε ένα χώρο φθαρμένο από την χρήση και την πολυκαιρία που «ήταν φυσιολογικότερο περιβάλλον» γράφει, για την ανθρώπινη συγκίνηση, κι ίσως και για τις κάπως στιφές φιγούρες των πιο πρόσφατων έργων της.

Ο **Πάνος Χαραλάμπος** (γ. 1956, «Άρτιο»), συνεχίζει τις εικαστικές μελέτες του πάνω στη διαδικασία παραγωγής, τώρα και εμπορίας, του καπνού. Στα βήματα του Μπούς δημιουργεί περιβάλλοντα από ένα υλικό απείρως πιο ελκυστικό από το ζωικό λίπος ή τις τσόχες του Γερμανού, με όλες τις δυνατότητες τις χρωματικές, τις οσφρητικές, τις σχεδιαστικές, μαζί με τη γοητεία ενός απαγορευμένου πια «ναρκωτικού». Πότε θα μας δώσει το μνημείο του τελευταίου καπνοπαραγωγού;

Ο **Δημήτρης Ξόνου** (γ. 1949, Βαφοπούλειο, Θεσσαλονίκη). Με μισοκαμμένα βι-

βλία, καρβουνιασμένες και σπαραγμένες σελίδες, στρωμένες με ροές από καθαρό κερί μας καλεί σε στοχασμό πάνω στη φθορά ύλης και πνεύματος και την επισφάλεια μιας ζωής που βρίσκεται στο έλεος της πρώτης φλόγας που θα τύχει. Κι εδώ ο Μπούς, μετά τον Ντυσάν, είναι παρών, σε μια μεσογειακή έκφανση.

Νίκος Τρανός, (γ. 1957, «Άρτιο») εκθέτει τους «οίκους» και τις στήλες του από κερί και μολύβι παντρεύοντας τις δυο τόσο ανόμοιες ύλες που μόνο κοινό έχουν ότι τήκονται σε χαμηλή θερμοκρασία, για να πλάσει αυτούς τους «οίκους» που σε κυττάζουν σαν άδειες κόχες ματιών, προσκυνητάρια δίχως τάματα, αυτές τις στήλες τις ανεπιγραφές, μνημεία βουβής πολιτείας νεκρών.

Γιάννης Κόττης, (γ. 1949, Ζουμπουλάκη). Είχε πέντε χρόνια να εκθέσει στην Αθήνα. Ταλαντεύεται τώρα ανάμεσα στο άμορφο και στο παραστατικό, ανάμεσα στον ιμπρεσιονισμό και στον εξπρεσιονισμό, αλλά το κάθε έργο του σταθεροποιείται από μian εικόνα συγκεκριμένη και απλή, είτε την λεν «Φωτιές», είτε «Φύλακας Σιδηροδρόμου» είτε «Βροχή στο Βουνό», όπου κρυσταλλώνει όλους τους ειρμούς σε παράσταση εντελώς ευανάγνωστη.

Αλέκος Λεβίδης, (γ. 1944, Αίθουσα Τέχνης Αθηνών) ο πιο παραστατικός, έχει αφήσει τις ποιητικές μινιατούρες του για μια σειρά από «Λουόμενους». Τον απασχολεί πολύ το αντρικό κορμί, γυμνό, μέσα ή έξω από το νερό, μια παραλλαγή πάνω στον Σεζάν βέβαια, αλλά και με αναφορές στον Πικάσο και, υποσυνείδητα υποθέτω σε αναγεννησιακού πέρα από τον Πιέρο της «Βάπτισης» του Λονδίνου. Η κλίση του προς τις αναφορές σε παλιότερους καλλιτέχνες ωθεί επίμονα τη μνήμη μου σε ένα από τα μεγάλα χαμένα έργα του Μιχαήλ Αγγελού, τη «Μάχη της Κάσινα» γνωστό μόνο από μανιεριστικά αντίγραφα. Την έχει άραγε κυττάξει; Παρά την παιδευσή του ο Λεβίδης δεν πέφτει στην πεζολογία ή στην στεγνότητα. Επενδύει όλα τα έργα του με διακριτική κι ευαίσθητη ποίηση.

Γιώργος Λάππας (γ. 1950, Μπερνιέ). Μετά την αναζήτηση του «τόπου» του με τον «Χάρτη του κόσμου», ο Λάππας αναζητεί τώρα την «τύχη» του με τις «Ζαριές», ομοιώματα από λαμαρίνα των

έξη πλευρών ενός ζαριού, πολλαπλασιασμένα και στημένα στο πάτωμα σε εντελώς τυχαία διάταξη, αφού την καθόρισε... ρίχνοντας ζάρια. Θα μπορούσε να προσαρτήσει στη γλυπτική το επίθετο «τυχαία» παίρνοντάς το από την «τυχαία» αλέατοίρε μουσική; (alea λατινικά ο κύβος, το ζάρι). Συνεχίζει ο Λάππας την ερευνητική πορεία του με μέσα εικαστικά ίσως αλλά και πολύ φιλοσοφικά, δίχως να είναι εννοιακά, αφού ανοίγει τις άπειρες διεξόδους της τύχης για τη σκέψη και τη φαντασία.

* * *

Η εντυπωσιακή επανεμφάνιση στο ελληνικό προσκήνιο του **Ιάσωνα Μολφέση** (γ. 1925) αξίζει μεγαλύτερη ανάπτυξη από όση μου επιτρέπει σήμερα ο χώρος. Το ίδιο για τα καινούρια έργα της **Χρύσας** (γ. 1933), της **Μπίας Ντάβου** (γ. 1932) και του **Γιάννη Μπουτσα** (γ. 1941). Θα χρειασθεί να επανέλθω.

4.6.90

Αλέξανδρος Ξύδης

Δυο γλύπτες, δυο απόψεις

Η γλυπτική έχει γίνει σήμερα ένας τομέας δύσκολος και αμφισβητούμενος. Ζωγράφοι, φωτογράφοι και κάθε είδους εικαστικοί επεμβαίνουν στο χώρο της φτιάχνοντας κάθε είδους κατασκευές και περιβάλλοντα επιδιώκοντας εφήμερα εφέ. Βέβαια υπάρχουν και γλύπτες που εξακολουθούν να δουλεύουν το έργο τους σαν να μη συμβαίνει τίποτε διαιωνίζοντας τις ατέλειωτες σχέσεις και ερωταπαντήσεις τους με την κλασική φόρμα. Άλλοι προσπαθούν αλλάζοντας τα υλικά τους να διεκδικήσουν δικαιώματα που είναι κιόλας καταπατημένα. Υπάρχουν επίσης και μερικοί που, παραμένοντας στην ουσία γλύπτες, αφήνονται να τους διαπεράσουν εννοιολογικά και άλλα στοιχεία που μέχρι τώρα ήταν εμφανέστερα στην πιο ευέλικτη ζωγραφική. Αυτοί οι τελευταίοι μας ενδιαφέρουν περισσότερο γιατί ικανοποιώντας την ανάγκη μας για το γλυπτό μας πληροφορούν συγχρόνως για τα ρίγη που διαπερνούν όχι μόνο τον εικαστικό αλλά και γενικότερα το χώρο της σύγχρονης σκέψης.

Τους τελευταίους μήνες σταθήκαμε σε δυο γλύπτες πολύ διαφορετικούς στο πνεύμα αλλά και στον τρόπο

δουλειάς, οι οποίοι έχουν ωστόσο ένα κοινό χαρακτηριστικό: Το έργο του καθενός δίνει μια απάντηση στα μοντέρνα και μεταμοντέρνα φαινόμενα.

Ο Άγγελος Παπαδημητρίου, γλύπτης στο επάγγελμα είναι προικισμένος με ωραία και ευαίσθητη φωνή. Του συμβαίνει λοιπόν να τραγουδάει. Δεν τον άκουσα ποτέ να λέει σύγχρονα τραγούδια. Του αρέσουν κυρίως οι μελωδίες μια παρωχημένης εποχής: καντάδες, τραγούδια του μεσοπολέμου, του σαράντα και του πενήντα. Αρχίζει πάντοτε με συγκέντρωση και σοβαρότητα. Έρχεται ωστόσο μια στιγμή που η φωνή, λες ανυπάκουη, παραπαίει και απροσδόκητα ξεφεύγει σ' ένα τρελό βιμπράτο έτσι που το τραγούδι χάνει την ισορροπία του και γίνεται η άρνηση και η διακωμώδησή του. Όσο όμως κι αν υπάρχει το στοιχείο του γελοίου ο ακροατής δεν πρόκειται να γελάσει. Γιατί στο βάθος της αυτής η ερμηνεία κρύβει πάθος και τρυφερότητα γι' αυτό το παλιομοδίτικο απίθανο τραγουδάκι. Ανάμεσα σ' αυτή την τρυφερότητα

και το γελοίο υπάρχει μικρή απόσταση, σχεδόν μια άποψη, που πάνω της ισορροπεί η τέχνη του ερμηνευτή. Αυτή ακριβώς η απόσταση είναι και το κύριο χαρακτηριστικό και της γλυπτικής τέχνης του Παπαδημητρίου. Από την αρχή της καριέρας του μας έχει συνηθίσει σε μια διάσταση παιχνιδιού αλλά και εμπαιγμού εμπυχώνοντας τα μικρογλυπτά του από χρωματιστό κεραμικό.

Πρόκειται για φιγούρες μικρών διαστάσεων που έβαζε ο ίδιος σε κίνηση με το ανάλογο μπρίο με το οποίο ο Καλντέρ κινούσε τους ήρωες του λιλιπούτιου τσίρκου του. Στην έκθεσή του, τον περασμένο Μάρτιο στις «Νέες Μορφές», ο Παπαδημητρίου μας έδειξε ένα σύνολο από ανάγλυφους πίνακες που τους ονόμασε «Το Νέο Λούβρο». Πως αλήθεια κανείς σήμερα να αναφερθεί στο Λούβρο, το κατ'εξοχήν μουσείο, όπου βρίσκονται τα αριστουργήματα όλων των εποχών, η πνευματική κληρονομιά του πολιτισμού ταξινομημένη προφυλαγμένη από κάθε είδους βιαιότητα; Η λεπτή αλλά πάντοτε χλευαστική διάθεση του Παπαδημητρίου δεν θίγει άμεσα «τα άγια των αγίων» της παράδοσης και του κλασισμού. Όπως πάντα προσεγγίζει το θέμα με εξαιρετική λεπτότητα και ευφυΐα που είναι ίδια της προσωπικότητάς του.

Τα ανάγλυφά του μας λένε πως καμιά αναφορά στο Λούβρο δεν μπορεί να γίνει χωρίς κάποια γελοιότητα. Ένα νέο Λούβρο στην εποχή μας δεν μπορεί να είναι παρά μια ακατάσχετη ανακατοσούρα από στιλ, μορφές περιέργες, δακρύβρεχτα θέματα, και μελοδραματικές σκηνές.

Στην εκτέλεση αυτών των ανάγλυφων αναγνωρίζουμε τη μαστοριά και την ίδια τρυφερότητα που βρήκαμε και στο τραγούδι του καλλιτέχνη. Το διακωμωδούν δεν τον εμποδίζει να βάζει όλη του τη δεξιότητα τόσο για την απόδοση των σκηνών και των ηρώων όσο και των κάδρων. Αυτός ο μικρόκοσμος του «Νέου Λούβρου» μοιάζει μ' αυτά τα θαύματα που έμειναν στη μνήμη μας γιατί θάμπωσαν τα παιδικά μας μάτια, σαν κάτι ζαχαροπλαστικά επιτεύγματα που χαζεύαμε στις βιτρίνες. Παρελθόν ζεστό και σίγουρο που ο Παπαδημητρίου εξυμνεί στο περιθώριο της δεικτικότητας. Μια αμφιβολία όχι και τόσο αναπαυτική κατέχει το θεατή που τον ωθεί να ψάξει βαθύτερα το νόημα του

Ν. ΔΟΓΟΥΛΗΣ: Κορμός γυναίκας
πρώλιθος

έργου: Όσο κι αν ο μεταμοντερνισμός επέτρεψε να ξαναγυρίσουμε στις πηγές ποτέ δεν πρέπει να ξαναφτιάξουμε το Λούβρο. Ας αφήσουμε την Τζοκόντα να κοιμάται τον ύπνο των εκατοντάδων ετών... Το «Νέο Λούβρο», παρωδία και τρυφερή αναφορά, αναβλύζει κυρίως από μια βιρτουόζικη σαρκαστική διάθεση και δείχνει τι μας απέμεινε από το Λούβρο όταν κάπου επικρατεί και πάλι το Μοντέρνο.

Στους αντιποδες του Παπαδημητρίου ένας άλλος ιδιόρρυθμος γλύπτης είναι ο Νικόλας Δογούλης που εξέθεσε το Μάιο στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Αθηνών. Περιθωριακός θα λέγαμε κι αμέσως θα προσθέταμε αρχαϊκός, παραδοσιακός, αφήνοντας πάλι αναπάντητη την έκπληξη που μας προκαλούν τα θέματα και οι μορφές του: νύφες και γαμπροί της Μακεδονίας, κορμοί γυναικών, ζευγάρια ηρωικά πελεκημένα στον πωρόλιθο. Από χρόνια ο Δογούλης παραμένει πιστός σ' αυτό που αποκαλεί παράδοση της πατρίδας του την οποία αφού αποτύπωσε στους πίνακές του τώρα μας τους αποδίδει γλυπτικά.

Εκείνο που μας εντυπωσιάζει σ' αυτό το σύνολο είναι πως η παράδοση δεν είναι μονομερής αλλά εκλεκτική. Από τη μια μεριά οι στιλιζαρισμένες φιγούρες, εμβληματικές, σκληρές, γεωμετρικές μοιάζουν με ιδεογραφικά σύμβολα, με φιγούρες σκακιού έτοιμες να δώσουν τη μάχη για μια αιώνια ιδέα ελληνικότητας. Από την άλλη γυναικείες φιγούρες, τρυφερά γυμνά που ξεκολλούν από την πέτρα, μορφές αθώνων φιλοσόφων, και σεμνών εναγκαλισμών, ένα όραμα που θυμίζει τον Χαλεπά της δεύτερης περιόδου. Στην καρδιά της παράδοσης ο Δογούλης σκαλίζει τον πωρόλιθο που μαζεύει στις οικοδομές —υλικό ευτελές για το κτίσιμο των σπιτιών— προσπαθώντας να κτίσει και αυτός ένα καινούργιο πρόσωπο για την ελληνική γλυπτική. Μεταμοντέρνος, αφού είναι νοσταλγικός, αντί να μας κρύψει τις αναφορές του τις υπογραμμίζει. Ελληνικός γιατί περισσότερο παρά ποτέ ζούμε σε μια εποχή που η Ευρώπη παίρνει τη ρεβάνς της από την Αμερική. Κάθε χώρα προβάλλει την ιδιαιτερότητά της, αναφέρεται στο παρελθόν της και το βγάζει με θάρρος ίσως και κάπως εκδικητικά στην επιφάνεια. Μετά από την Αμερικανική αποικιοκρατία, που ισοπέδωσε ό-

λες τις συνεσταλμένες πρωτοβουλίες, ένας καινούργιος αέρας φυσά ακόμη και στην Ελλάδα. Γι' αυτό και η δημιουργία του Δογούλη μοναχική και ακλασάριστη βρίσκει τη δικαίωσή της μέσα σ' αυτό το καινούργιο κλίμα. Απ' τις αναφορές του εκείνη που με συγκινεί περισσότερο είναι ίσως εκείνη στον Χαλεπά. Όχι τον δεξιότεχνη και δυτικοθρεμμένο Χαλεπά της Κοιμημένης, αλλά αυτόν που διέσχισε την έρημο της αρρώστιας για να ξαναβρεί τη γλυπτική σαν ένα χαμένο παράδεισο: με αθωότητα και αλήθεια ικανή να δώσει την πραγματική συγκίνηση.

Ίσως ένας γλύπτης από τη Φλώρινα που κατεβαίνει στην Τήνο να έρχεται πιο κοντά στην καρδιά της Ελλάδας. Εκεί που συναντώνται οι μυστικιστικές μορφές της αναστολής με τα δυτικά πρότυπα. Σ' αυτό το συγκεκριμένο και συνάμα φευγαλέο κλίμα εγγράφονται οι πέτρινες μορφές του Δογούλη... Κλασικές και ιδιαίτερες εκφράζουν τις ρίζες του αλλά και μια ακλόνητη πίστη για τη γλυπτική.

Ευρυδίκη Trichon - Μιλανή

Ρος Νταϊήλυ: «Ελεύθερο Σημείο»

Ελεύθερο σημείο σημείο αναφοράς και προσανατολισμού, αναγνώρισης και οριοθέτησης, κυρίαρχο «φθογγόσημο» γύρω από το οποίο ξετυλίγονται οι πλουμιστοί ηχητικοί δρόμοι της Ανατολής, από το απώτατο άκρο της την Κρήτη μέχρι τα ατέρμονα βάθη της, ως και το μακρινό Σουδάν: Η *λύρα*. Ο παλμός της εξισορροπεί την αντίφαση του πρώτου ακούσματος και κατευθύνει ανάμεσα στον ελεύθερο ρυθμό και την παραδοσιακή γνώριμη μελωδία μέχρι που οι ήχοι διαφορετικών μουσικών παραδόσεων να συναντηθούν σε ένα διαφοροποιημένο μουσικό σχήμα, οικείο και συνάμα τόσο νέο.

Το νέο διπλό άλμπουμ του

ιρλανδικής καταγωγής και μέχρι πρόσφατα κατ' επιλογήν Κρητικού συνθέτη και οργανοπαίκτη Ρος Νταϊήλυ εμπλουτίζει τη συλλογή όλων εκείνων που ενδιαφέρονται ουσιαστικά για τα μουσικά δρώμενα στην Ελλάδα.

Όχι μόνον διότι αποτελεί σταθμό στην συνθετική πορεία του προικισμένου μουσικού αλλά και διότι εδώ επιχειρείται ένα ενδιαφέρον «πάντρεμα» της παράδοσης με την σύγχρονη δισκογραφική τεχνολογία. Ο Νταϊήλυ και ο «Λαβύρινθος» μοιάζουν να εγκαταλείπουν την μέχρι πρότινος σύνηθη μέθοδο εργασίας στο στούντιο, το να ηχογραφούν δηλαδή παίζοντας όλοι μαζί, LIVE, στο στούντιο σύμφωνα με ένα προσχέδιο, πάνω στο οποίο είχαν δουλέψει. Η μέθοδος ονομάζεται OVERDUB και είχε χρησιμοποιηθεί από τον Νταϊήλυ στον σόλο του δίσκο: ROSS DALY. Τα διάφορα όργανα μπορούν να ηχογραφηθούν το ένα μετά το άλλο σε ξεχωριστά κανάλια, έτσι ώστε ένας και μόνον άνθρωπος να είναι σε θέση να αναπαράγει το ηχητικό οικοδόμημα μιας ολόκληρης ορχήστρας.

Οι υποστηρικτές της μεθόδου αυτής συνηθίζουν να προβάλλουν τα προτερήματά της, όπως αυτό της τεχνικής τελειότητας που μπορεί να επιτευχθεί μέσω της δυνατότητας για ατέρμονη επανάληψη και διόρθωση —έναντι των συχνά εμφανιζόμενων «παρενεργειών» της, όπως την έλλειψη «φυσικού» συγχρονισμού καθώς και τον «πληθωρισμό» διαφορετικών οργάνων, που πλήττει συχνά τις συνθέσεις. Οι «συμπληγάδες» ανάμεσα στις οποίες ήταν αναγκασμένος να κινηθεί ο Ρος Νταϊήλυ, κάνοντας χρήση 24 καναλιών, άφησαν αραιά και που τα αποτυπώματά τους σε μερικά από τα μουσικά «ιδεογραφήματα» του καλλιτέχνη, σβήνοντας κάποιες ηχητικές αποχρώσεις. Αναπόφευκτα. Ήταν η αντιπαράθεση του ανατολίτη παραμυθά με το δέλεαρ της σύγχρονης τεχνολογίας. Δεν επηρέασαν όμως στον ελάχιστο με την λογική τους τη μαγική ελξη που εξακολουθεί να ασκεί το έργο, ως σύνολο, στους ακροατές του.

Ο πολυπλόκαμος μουσικός κατόρθωσε να πλάσσει ξανά ένα αυθεντικό δημιούργημα —παρακάμπτοντας τη στεία εμπορευματοποίηση— γνήσιο απόσταγμα μιας παράδοσης που παραμένει ζωντανή. Και εδώ συγκαταλέγεται και

το πάθος προς ένα συνεχή πειραματισμό, όσους κινδύνους και αν ενέχει.

Λήδα Πέτρου

Κοινωνική ευθύνη και συνδικαλισμός

Στην διάρκεια των 68 χρόνων που μεσολάβησαν από την ίδρυσή του (1922), ο Σύλλογος Αρχιτεκτόνων (ΣΑΔΑΣ) με κάποια διαλείμματα, εκπλήρωσε στο ακέραιο τον ρόλο του ως επαγγελματικό σωματείο ενός επιστημονικού κλάδου: και τα συνδικαλιστικά ενδιαφέροντα του κλάδου υπερασπίστηκε και ουσιαστικές και θετικές για το κοινωνικό σύνολο παρεμβάσεις πραγματοποίησε. Τώρα βρίσκεται σε μια νέα, και κρίσιμη για την συνέχιση της δράσης του, καμπή. Μετασχηματίζεται σε Πανελλήνια Ένωση που θα εποπτεύει και θα συντονίζει την δράση των τοπικών συλλόγων. Η αλλαγή αυτή στη δομή του ΣΑΔΑΣ κρίθηκε αναγκαία σήμερα που ο αριθμός των αρχιτεκτόνων από χίλιους —που ήταν προ 25ετίας— ανέρχεται στους 12.000 σε όλη τη χώρα.

Ένα από τα πλεονεκτήματα του ΣΑΔΑΣ ήταν ότι το ΔΣ εκλεγόταν μέχρι τώρα με άμεση ψηφοφορία των μελών του. Είς το εξής, η Εθνική Αντιπροσωπεία θα αντικαταστήσει την Γενική Συνέλευση και θα αποτελεί το διαμεσολαβητικό όργανο της «βάσης» με το ΔΣ. Το στοιχείο αυτό μπορεί να αποβεί αρνητικό στην λειτουργία και τους στόχους του συνδικαλιστικού οργάνου των Αρχιτεκτόνων. Είναι σημείο που οι διάφορες παρατάξεις —και κυρίως εκείνες που αντιστοιχούν στους πολιτικούς χώρους του ΠΑΣΟΚ (ΠΑΣΚΑ) και της ΝΔ (ΔΑΚ)— πρέπει να το προσέξουν και να αντιμετωπίσουν με υπευθυνότητα μιας και οι παρατάξεις αυτές μέχρι πρόσφατα δεν συμμετείχαν ενεργά στις ομάδες εργασίας του ΣΑΔΑΣ. Αλ-

λά και οι ποικίλων αποχρώσεων παρατάξεις της Αριστεράς οφείλουν να προστατεύσουν το Σύλλογο Αρχιτεκτόνων στη νέα περίοδό του. Για τις τελευταίες είναι εξάλλου χαρακτηριστικό ότι εκτός των άλλων διαφοροποιήσεων, ούτε και εκείνες οι παρατάξεις που εκπροσωπούνται στον Συνασπισμό δεν μπόρεσαν να βρουν κοινά σημεία επαφής: Οι προσκείμενοι στο ΚΚΕ και την ΕΑΡ αντίστοιχα, κατεβαίνουν με χωριστούς συνδυασμούς.

Όμως οι αρχιτέκτονες που απέδειξαν πολλές φορές στο παρελθόν ότι εκτός των στενών συνδικαλιστικών διεκδικήσεων τους διαθέτουν και ευαισθησία για τα γενικότερα προβλήματα, πρέπει ως κλάδος να προτάξουν και τώρα —και μάλιστα περισσότερο τώρα— αυξημένο το αίσθημα χρέους προς το κοινωνικό σύνολο. Η παραταξιακή αντιπαράθεση θα είναι αρνητική και για τους ίδιους και για την κοινωνία.

Τα δυο πρόσωπα της Πλάκας

Σε όλο τον εκτεταμένο χώρο της Πρωτεύουσας, δεν υπάρχει πιο αντιφατική περιοχή από την Πλάκα. Οι ορθές επιλογές μιας σειράς κυβερνήσεων από το 1978 μέχρι σήμερα, οι φιλότιμες προσπάθειες ορισμένων επιστημόνων μέσα και έξω από το Δημόσιο, η αγάπη και ο φανατισμός των κατοίκων, παλαιών και όψιμων, αλλά και των φίλων, συντέλεσαν να αναστραφεί η τάση υποβάθμισης των δεκαετιών του '60 και του '70. Εκδιώχθηκαν ετσι οι κακόφημες δραστηριότητες και έγινε η απόπειρα να προστατευθούν χρήσεις γειτονιάς, καθώς και τα αξιόλογα κτίρια. Κατασκευάστηκε ένα δίκτυο πεζοδρόμων με πλήρη υποδομή. Διαμορφώθηκαν πλατείες και άλλοι ελεύθεροι χώροι. Αποκαταστάθηκαν πολλά από τα παλιά Αθηναϊκά και τα νεοκλασσικά σπίτια. Άρχισε η επανεγκατάσταση νέων κατοίκων.

Σήμερα, όμως, όλα αυτά τα θετικά συνυπάρχουν σε ένα χώρο θλιβεράς αθλιότητας. Η παρανομία βασιλεύει: υπαίθριοι σταθμοί αυτοκινήτων σε καταπατημένα οικόπεδα, αναρίθμητα τουριστικά καταστήματα και χρυσοχορεία, που επιζούν με περιέργους και ανорθόδοξους τρόπους, πολλές ταβέρνες κι άλλα κέντρα, που καταπατούν όλους τους κανονισμούς (κι ιδιαίτερα όσους αφορούν τη μουσική, ή μάλλον

το θόρυβο), απαγορευμένες χρήσεις (με ψευδεπίγραφες άδειες λειτουργίας), παράνομη στάθμευση παντού (σε πεζοδρόμους και πεζοδρόμια και πλατείες) κι όλες τις ώρες της ημέρας και της νύχτας, από τους εργαζόμενους στο εμπορικό ιστορικό τρίγωνο και τους πελάτες των κέντρων, ενώ οι κάτοικοι κυκλοφορούν γύρω γύρω ψάχνοντας για τη νόμιμη θέση τους. Η έλλειψη καθαριότητας είναι απερίγραπτη, με τη συμβολή βεβαίως ορισμένων ταβερνών, που πετούν σκουπίδια λίγα μέτρα από την είσοδό τους, αλλά και πολλών Ελλή-

νων και αλλοδαπών επισκεπτών και με την αδιαφορία των αρμοδίων υπηρεσιών του Δήμου Αθηναίων. Η παράνομη δόμηση οργιάζει, τα ξεκοιλιασμένα και εγκαταλελειμμένα κτίσματα του Υπουργείου Πολιτισμού, του Δήμου και και ιδιωτών δημιουργούν σοβαρές εστίες μόλυνσης, ενώ ο αισθητικός και ιστορικός βιασμός των επισκευαζόμενων σπιτιών αρχίζει να γίνεται κανόνας. (Είναι σπαραγμός ψυχής να βλέπει κανείς μικρά, λιτά παλιά Αθηναϊκά σπίτια, που τα ύμνησε ο Άρης Κωνσταντινίδης, να λυγίζουν από το βάρος γύψινων κι άλλων νεοκλασσικών ή μεταμοντέρνων στολιδιών, με τα οποία τα προίκισε η άγνοια, η έπαρση και η κακογουστία των μελετητών και των ιδιοκτητών τους). Παράλληλα, αλλοιώνονται ακόμη πιο μόνιμα οι κοινωνικές δομές της γειτονιάς.

Κι όλα αυτά παρά τις αγωνιώδεις προσπάθειες του μικρού αρμόδιου Γραφείου Πλάκας και με την πλήρη ανοχή των αρμοδίων αστυνομικών αρχών.

Που όμως οφείλονται οι αντιφάσεις αυτές;

Υπάρχουν λόγοι πολλοί:

Είναι πρώτα από όλα η στρατηγική θέση της Πλάκας, σε άμεση γειτνίαση με το κέντρο της πόλης. Γειτνίαση που

την καθιστά ευάλωτη σε ισχυρές επιχειρησιακές πιέσεις, που ανεβάζει στα ύψη την αξία της γης και που δημιουργεί μια συνεχή και οξεία διαμάχη για την κτήση και τη χρήση του χώρου.

Η δική μας συντεχνία των αρχιτεκτόνων, πολεοδόμων και τεχνικών (αλλά και ορισμένοι πολιτικοί πότε πότε) φαίνεται κάποτε να πιστεύει ότι τα προβλήματα του χώρου μπορούν να ρυθμιστούν με πολεοδομικά και «τεχνικά» μέτρα. Όμως το κοινωνικό και οικονομικό υπόβαθρο αυτών των προβλημάτων, μόνο με αντίστοιχες παρεμβάσεις μπορεί να αντιμετωπιστεί.

Στην Πλάκα το ΥΠΕΧΩΔΕ, βαλλόμενο από πολλές κατευθύνσεις, προσπαθεί ηρωικά, αλλά ίσως μάταια, να ελέγξει τις χρήσεις γης, ώστε να διατηρηθεί η ισορροπία ανάμεσα στην κατοικία, τις πολιτιστικές δραστηριότητες, την αναψυχή και την καθαρά εμπορευματική εκμετάλλευση του χώρου και να αποτραπεί η νέα διείσδυση ανεπιθύμητων δραστηριοτήτων. Για να πετύχει όμως, θα έπρεπε να συστρατεύσει μια σειρά άλλων Υπουργείων, όπως Οικονομικών, Εμπορίου, Τουρισμού, Δημόσιας Τάξης, Υγείας και Πρόνοιας, ώστε όλες οι δραστηριότητες στην Πλάκα να διεξάγονται μέσα σε νόμιμα, θεμιτά, ορθολογικά πλαίσια. Μόνο τότε θα μπορούσαν να ρυθμιστούν σε ένα αρμονικό σύνολο. Όμως τέτοια συνεργασία ούτε υπάρχει, ούτε είναι πιθανή.

Κι ακόμα αν ήταν δυνατόν να επιτευχθεί, θα μπορούσε η Πλάκα να παραμείνει μια απομονωμένη νησίδα μέσα σε μια άγρια, χυδαία, υποβαθμισμένη πόλη; Και θα ήταν άλλωστε δίκαιο;

Οι άνθρωποι, πολιτικοί κι επιστήμονες, που συνέλαβαν την ιδέα της ανάπλασης της Πλάκας, αλλοιώς είχαν οραματιστεί τις εξελίξεις. Φανταζόντουσαν ότι η Πλάκα θα αποτελούσε ένα τέτοιο βήμα, ένα υπόδειγμα.

Ότι θα ακολουθούσαν αμέσως μετά κι άλλες γειτονιές, όπως το Θησείο, το Μεταξουργείο, ο Κολωνός, τα Εξάρχεια, το Μετς, τα Πετράλωνα. Ότι η εμπειρία αυτών των παρεμβάσεων θα ήταν χρήσιμη για τη ριζική αναμόρφωση και της Πρωτεύουσας και των άλλων Ελληνικών πόλεων. Τέτοια ήταν τα σχέδια των οραματιστών υπουργών Στέφανου Μάνου και Αντώνη Τρίτση. Η σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα συνέτριψε

τα οράματα αυτά κι ανέτρεψε τα σχέδια. (Χωρίς να είναι και οι δυο πλήρως αμέτοχοι ευθυνών για την αποτυχία). Κι έτσι συνεχίστηκε η υποβάθμιση του δομημένου περιβάλλοντος, ενώ επιταχυνόταν η καταστροφή της φύσης σε όλη την έκταση της Χώρας.

Χρειάζεται και πάλι να ξαναπιαστεί το θέμα από την αρχή. Η βελτίωση της ποιότητας ζωής στους οικισμούς και η διαφύλαξη της Ελληνικής φύσης και παράδοσης πρέπει να γίνει κύριο μέλημα της κοινωνίας μας, με ευρεία κυβερνητική δραστηριοποίηση και στήριξη όλων των πολιτικών δυνάμεων. Μέσα σε ένα τέτοιο ευρύ πλαίσιο μπορούν να λυθούν και οι σημερινές αντιφάσεις της Πλάκας.

Στο μεταξύ το μόνο αισιόδοξο σημάδι είναι ότι κάθε βράδυ η ιστορική γειτονιά κατακλύζεται από νέους ανθρώπους. Ίσως σημαίνει αυτό ότι ο συγκεκριμένος χώρος διατηρεί ακόμα ζωτικότητα και έλεη και ότι μπορεί επομένως να έχει όχι μόνο παρελθόν, αλλά και μέλλον ως κύτταρο μιας υγιούς πόλης.

Θύμιος Παπαγιάννης

* Ο αρχιτέκτων Θύμιος Παπαγιάννης, γεννήθηκε στην οδό Απόλλωνος 1 στην Πλάκα. Γρήγορα όμως η οικογένειά του μετακόμισε. Μόλις τα τελευταία τρία χρόνια μπόρεσε να ξαναγυρίσει στην Πλάκα κι έτσι ζει από κοντά τις εξελίξεις στην ιστορική αυτή γειτονιά της Αθήνας.

Τέσσερις εκθέσεις

Στη Δημοτική Πινακοθήκη της Θεσσαλονίκης άνοιξε στα μέσα Μάη, και θα κρατήσει ως το τέλος Ιουνίου, έκθεση έργων ζωγραφικής του Τάκη Μάρθα (1905-1965), αρχιτέκτονα και μεγάλου δασκάλου. Οι παλιότεροι τον θυμούνται για το ιδιότυπο, «οικογενειακό» φροντιστήριο σχεδίου που είχε χρόνια, στην οδό Σολωμού και στο Καλαμάκι. Τον θυμούνται επίσης επιμελητή στο Πολυτεχνείο και αργότερα καθηγητή στην εκεί έδρα του Ελεύθερου Σχεδίου. Ήταν ένας από τους ελάχιστους της γενιάς του, ίσως ο μοναδικός, που δοκίμασε να ισορροπήσει ανάμεσα στη διδασκαλία και στην καλλιτεχνική δημιουργία χωρίς ερασιτεχνισμούς. Ως τώρα, η δουλειά του εκτέθηκε ατομικά έξι φορές στην τελευταία εικοσαετία.

Πάλι στη Θεσσαλονίκη, ο εκεί Σύλλογος Αρχιτεκτόνων οργάνωσε σε συνεργασία με το Εργαστήριο Αρχιτεκτονικού Σχεδιασμού του ΑΠΘ έκ-

θεση σπουδαστικών εργασιών με θέμα «κατοικία» (ως τις 9 Μάη) και σε συνεργασία με το περιοδικό Τεύχος και το Βελλίδειο Πολιτιστικό Κέντρο οργανώνει έκθεση έργων του Πάνου Κουλέρμου (4-16 Ιουνίου), που είχαμε δει προηγούμενα στην Αθήνα.

Χωρίς αναγγελίες και διαφήμιση, στήθηκε στο Πολυτεχνείο (26 Μάη - 1 Ιουνίου), από τους ίδιους τους σπουδαστές, με δική τους πρωτοβουλία και ελάχιστη οικονομική ενίσχυση από το Τμήμα Αρχιτεκτόνων, έκθεση εργασιών του φετεινού βου εξαμήνου. Χαμηλόφωνη ίσως αρχή, χωρίς μεγάλες φιλοδοξίες, αλλά ενδιαφέρουσα γιατί έπιασε το σφυγμό του πώς οι σπουδαστές αξιολογούν τη δουλειά τους και πώς μπορούν να δρουν συλλογικά.

Εμπειρίες - Προβληματισμοί

Στο διήμερο 8-9 Ιουνίου οργανώθηκε από το Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης ένα πολύ ενδιαφέρον επιστημονικό διήμερο με θέμα «Απο-

Α. Κωνσταντινίδη, αποτύπωση ισόγειου, Θουκυδίδου 13.

κατάσταση παλαιών κτιρίων - εμπειρίες - προβληματισμοί», που πλαισίωσε την έκθεση σχεδίων για την αποκατάσταση του κτιρίου του Ιδρύματος στην οδό Θουκυδίδου στην Πλάκα (αρχιτέκτονες Α.Σ. Καλλιγιάς - Α. Ρωμανός). Καλεσμένοι από την οργανωτική επιτροπή (Α.Σ. Καλλιγιάς, Μ. Καρδαμίτση-Αδάμη, Ε. Μαϊστρου), μίλησαν περίπου 25 «ειδικοί» πάνω σε διάφορα θέ-

ματα θεωρίας, τεχνικής και μεθοδολογίας, για να καταλήξουν «... συζητούν στο τέλος για «επιλογή νέων χρήσεων», «βελθμό και είδος επέμβασης» και «κωδικοποίηση αρχών».

Όπως είναι φυσικό, τα χαώδη αυτά θέματα, ακόμα και αν ειπωθούν αποσπασματικά (όπως έγινε στην πράξη), δεν εξαντλούνται εύκολα. Έτσι οι «εμπειρίες» γεννούσαν συνεχώς «προβληματισμούς», για να οδηγήσουν με τη σειρά τους, στην ευχή να γίνουν και άλλες ανάλογες συναντήσεις, ώστε να αντιμετωπιστεί το ένα ή το άλλο σύνθετο ζήτημα.

Η αλήθεια είναι ότι όσο δεν έχουμε οργανωμένες, δηλαδή συστηματικές, μεταπτυχιακές σπουδές για αποκαταστάσεις στην Ελλάδα (σπουδών που έχουν την πόρτα, εδώ και μια δεκαετία), οι τέτοιες συναντήσεις δεν μπορούν να καλύψουν τα κενά γνώσης, τις συγχύσεις, τον ατελή έλεγχο και την έλλειψη κατανόησης από το «ευρύ κοινό» (διάβαζε: υπηρεσίες, ιδρύματα κτλ.). Να

βρισκόμαστε και να τα λεμε μεταξύ μας — τίποτα πιο ευχάριστο. Αλλά πόση εμβέλεια μπορεί να έχει μια τέτοια δραστηριότητα, όταν είναι έτσι απομονωμένη;

Ο καθηγητής Δ. Ζήβας διαρωτήθηκε φωναχτά και ποια στιγμή αν δεν θα έπρεπε η Ελλάδα να αποκτήσει Αρχείο Μνημείων, έστω το 1980, όταν η Ισπανία το είχε ήδη από ένα αιώνα πριν. Ίσως για αυτό κανένας δεν τόλμησε να ξεστομίσει τη λέξη «πρόοδος» μέσα στο διήμερο!

Και για να δώσω την «ευρύτερη εικόνα», πριν λίγες μέρες κάποιοι φίλοι (η τέταρτη περίπτωση γνωστών μας που άκουσα από πέρσου το καλοκαίρι) έσπευσαν να «επενδύσουν» σε παραδοσιακά στο Πήλιο, «για να μη χάσουν τα λεφτά τους». Ας είναι καλά οι άνθρωποι, από αυτούς εξαρτάται το τι θα σωθεί από την παράδοση που τόσο λιβανίζουμε. Ίσως, τελικά, η σωτηρία της παράδοσης να ταυτίζεται με την κρίση της εθνικής οικονομίας...

Δημήτρης Φιλιππίδης

● Από το Μάρτη του '91 οι δυτικογερμανοί καταναλωτές θα είναι ελεύθεροι να «απελευθερώνουν» τα ψώνια τους από την οποιαδήποτε συσκευασία μέσα στα ίδια τα σουπερμάρκετ αφήνοντας στους υπεύθυνους των καταστημάτων το έργο της συγκέντρωσης και απομάκρυνσης των σωρών από χαρτόνια, πλαστικές σακούλες κ.ο.κ. Η πρόταση αυτή δεν προέρχεται όπως θα περίμενε κανείς, από τον χώρο των «Πρασίνων» ή των Γκρήνης αλλά από τον χριστιανοδημοκράτη υπουργό περιβάλλοντος Κλάους Τάιπφερ και περιλαμβάνεται σε νομοσχέδιο που κατέθεσε πρόσφατα στην Βουλή. Ο Τάιπφερ υπόσχεται με την δημοφιλή αυτή μέθοδο, περιορισμό των βουβών απορριμάτων, χωρίς φυσικά να πιάνει το κακό από την ρίζα του και να δυσχεραίνει τους κύριους υπεύθυνους, τους βιομηχάνους. Πάντως είναι, μια αρχή, που

ίσως θα μπορούσε να εμπνεύσει και τον κ. Μάνο σε δραστικότερα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος στην ημεδαπή. Ομοϊδεάτες της ΝΔ δεν υπάρχουν μόνον στην Μ. Βρετανία, αλλά και σε άλλα σημεία της γηραιάς ηπείρου και μάλιστα πιο ευφάνταστοι. Ή μήπως περιμένουμε να γίνουμε «Λονδίνο» για να αρχίσουμε επιτέλους με μίαν ουσιαστικότερη αντιμετώπιση του νέφους; Γεγονός είναι πάντως ότι και οι ίδιοι οι Αθηναίοι πρέπει να ξυπνήσουν από τον λήθαργο στον οποίο έχουν περιπέσει και να ασκήσουν πιέσεις. Τα 500 άτομα που προσήλθαν στη συγκέντρωση του Συνασπισμού εναντίον του νέφους σημαντικόδοτησαν κάθε άλλο παρά ενθαρρυντικές προοπτικές για το μέλλον αυτής της πόλης. Εμείς πάντως ελπίζουμε να σας συναντήσουμε στην επόμενη συνάντηση του ΑΝΤΙ για τον Ελαιώνα.

● Στο μεταξύ διάστημα η μόνη αποδεκτή διέξοδος από την υψικάμινο, που είμαστε αναγκασμένοι να βιώνουμε ψυχή και σώματι είναι η φυγή στις λιγοστές εστίες ονείρου που έχουν απομείνει:

● Ο Ζηλαντός Μπόουντ Βερμπ μας οδηγεί με την τελευταία του φωτογραφική δουλειά, που εκτίθεται μέχρι τις 2 Ιουλίου στην γκαλερί «Μπερνιέ» (Μαρασλή 51) στα όρια του πραγματικού με το φανταστικό. Αφήνει τη ματιά μας να πλανηθεί στον εσωτερικό του κόσμο και να ταλαντευθεί ανάμεσα στη φυσικότητα της

παιδικής οπτικής και την ακρίβεια της επιστημονικής παρατήρησης.

● Στην γκαλερί «Αστρολάβος» (Ανδρούτσου 140, Πειραιάς, τηλ. 41.11.127) 12 ζωγράφοι επιχειρούν την ανάπλαση των άλλοτε ειδυλλιακών γωνιών του Πειραιά. Ανατρέχοντας συχνά στην προσωπική τους μνήμη αποτυπώνουν, ο καθένας μέσα από τη δική του οπτική, την ξεχωριστή ατμόσφαιρα για την οποία φημιζόταν άλλοτε το επίνειο.

Συμμετέχουν οι ζωγράφοι: Μιχάλης Γεωργιάς, Κωνσταντίνος Γραμματόπουλος, Πέτρος Ζουμπουλάκης, Ηρώ Κανακάκη, Κώστας Μαλάμος, Γιώργος Μανουσάκης, Γιάννης Μιγάδης, Θόδωρος Πανταλέων, Γιάννης Παπανελόπουλος, Μαρία Πωτ, Παναγιώτης Τέτσης και Μανώλης Χάρος.

● Για τους φίλους του Καραγκιόζη ο Μάνθος Αθηναίος αφήνει και πάλι στο θεάτρό του στην Άνω Νέα Σμύρνη (τέρμα Μυκάλης) τους γνωστούς μας ήρωες να ζωντανέψουν και τουλάχιστον να διασκεδάσουν με την λησμονημένη σχεδόν οξύτητα του λαϊκού πνεύματος αγγίζοντας τα προβλήματα που καθημερινά μας απασχολούν.

● Κι ενώ στις αδελφές χώρες της ΕΟΚ γίνεται αξιοποίηση και του μικρότερου ίχνους πολιτιστικού πλούτου — διαβάσαμε ότι στη μικρή παραλιακή κωμόπολη της Νότιας Αγγλίας, Torquay, ετοιμάζεται ανακαίνιση όλων των χώρων που σφραγίσθηκαν από τη παρουσία του ονομαστού τέκνου της, της Αγκάθα Κρίστι, από το

δημαρχιακό μέγαρο όπου δούλεψε στα χρόνια του πολέμου ως νοσοκόμα, μέχρι το ξενοδοχείο Old Swan όπου διαδραματίσθηκαν τα θρυλικά σαββατοκύριακα των φόνων και ο απόγονος του Marquis de Sade εκδίδει στη Γαλλία μίαν εμπλουτισμένη έκδοση του ονομαστού προγόνου του που ήδη μεταφράζεται στα γερμανικά, στην Ελλάδα τα θέατρα κλείνουν, τα φεστιβάλ μαραζώνουν ή υποβαθμίζουν την ήδη υποτονική παρουσία τους.

● Την ίδια στιγμή που το «Θέατρο Τέχνης» εκπέμπει, απελπισμένες εκκλήσεις για οικονομική υποστήριξη ο προεδρεύων επί των πολιτιστικών Τζαννής Τζαννετάκης δηλώνει μέσω του τύπου: «ότι ο πολιτισμός δεν θέλει σήμερα χρήματα... Όταν μιλάμε για αναβάθμιση μουσείου εννοούμε κατ' αρχήν μελέτες, τις οποίες δεν έχουμε». Βάσει ποιών μελετών όμως έγινε η αναμόρφωση του προγράμματος του Κέντρου Δελφών, που χρηματοδοτείται από το ΥΠ.ΠΟ και του οποίου οι εκδηλώσεις κάθε άλλο παρά για την ορθότητα της οργάνωσής τους «διαπρέπουν»;

● Ως διαφυγή από τον καύσωνα σας προτείνουμε τη δροσιά των θερινών σινεμά, ακόμα και αν το αντίτιμο των 500 δρχ. σας φαίνεται κάπως τσουχτερό. Αξίζει τον κόπο. Αφήστε λοιπόν το «Cinema Pavadiso» να ξετυλιχθεί σε όλο το φάσμα της μαγείας του, ή τον Εμίρ Κουστουρίτσα να σας οδηγήσει στον «Καιρό των τσιγγάνων».

ΔΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

Η ανθρωπότητα αντιμετωπίζει το «φαινόμενο του θερμοκηπίου»

Η μαγική λέξη τα τελευταία χρόνια όσον αφορά το περιβάλλον και τα σοβαρά προβλήματα που το πλήττουν, είναι το «φαινόμενο θερμοκηπίου». Το γεγονός ότι κάθε έντυπο οικολογικού ή οικολογίζοντος χαρακτήρα, αλλά και ο ημερήσιος Τύπος, έχουν ασχοληθεί με το φαινόμενο, τονίζοντας ότι είναι ίσως η πρώτη ασθένεια του περιβάλλοντος με επιπτώσεις που ήδη άρχισαν να εκδηλώνονται σε παγκόσμιο επίπεδο, δείχνει ότι η κοινή γνώμη βρίσκεται πολύ κοντά στην καθολική παραδοχή του προβλήματος. Και εδώ το πρόβλημα ονομάζεται *παγκόσμια αύξηση της θερμοκρασίας*.

Η βίαιη αντίδραση της γης στην επιβαρυντική γι' αυτήν ανθρώπινη δραστηριότητα, με τη μορφή φαινομένων τέτοιας φύσεως έστρεψε την προσοχή της κοινής γνώμης και του Τύπου προς το πρόβλημα της μεταβολής του κλίματος της γης. Για παράδειγμα, η ξηρασία που έπληξε τις ΗΠΑ μέσα στο 1988 από την Καλιφόρνια μέχρι την Τζώρτζια, και ακολουθούμενη από ένα κύμα καύσωνα επτά εβδομάδων κατέστρεψε το 31% της γεωργικής παραγωγής της χώρας, σκότωσε χιλιάδες ζώα, αναζωπύρωσε τους φόβους ότι το «φαινόμενο θερμοκηπίου» ίσως έχει αρχίσει να δρα. Ως αποτέλεσμα της ξηρασίας σε πολλά δάση, συμπεριλαμβανομένου και του πάρκου Yellowstone που εκτείνεται σε τέσσερις πολιτείες, σημειώθηκαν τεράστιες πυρκαγιές. Όλα αυτά μαζί με άλλα φαινόμενα όπως οι καταστρεπτικοί κυκλώνες στην Καραϊβική την ίδια χρονιά και οι πλημμύρες που κατέστρεψαν το Μπάγκλα-Ντες, ώθησαν στη σύγκλιση έκτακτων συνεδρίων σε ευρύ επιστημονικό κύκλο όπως αυτά του TIME και του National Geographic πριν από ενάμισι περίπου χρόνο, καθώς και σε πολιτικό επίπεδο όπως αυτό στο Bergen της Νορβηγίας πριν από δύο εβδομάδες.

Στις 25 Μαΐου η «Διακρατική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή» του ΟΗΕ, έδωσε επίσημα την τελική της έκθεση που λαμβάνει υπόψη τις εργασίες διακοσίων επιφανών κλιματολόγων. Η έκθεση συμπεραίνει ότι ο κόσμος θα γίνει θερμότερος και η στάθμη της θάλασσας θα ανεβεί τα επόμενα 40 χρόνια, περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη φορά στην ιστορία του ανθρώπου. Στην πραγματικότητα κοινοποιήθηκαν τρεις επιμέρους εκθέσεις:

- Η πρώτη ασχολείται με τις πιο αξιόπιστες επιστημονικές πληροφορίες για την αύξηση της μέσης θερμοκρασίας της

γης. Στην έκθεση αυτή υπολογίζεται η πιθανότητα του κατά πόσο αυτή θα συμβεί. Συμπεραίνεται επίσης ότι η μέση θερμοκρασία της γης αναμένεται να σημειώσει αύξηση από 1.4 έως 25°C μέχρι το έτος 2030, ενώ μέσα στην ερχόμενη εκατονταετία η αύξηση θα κυμανθεί μεταξύ 2.6 και 5.8°C. Η θερμική διαστολή του νερού αλλά και το λιώσιμο των πάγων θα αυξήσει τον όγκο των θαλασσών, των οποίων η στάθμη αναμένεται να είναι ψηλότερη κατά 18cm μέχρι το 2030, ενώ την ερχόμενη εκατονταετία θα φθάσει τα 50cm.

- Η δεύτερη έκθεση ασχο-

λείται με τις επιπτώσεις στη γεωργία, τα δάση και τις ακτές, και προβλέπει ότι οι έρημοι θα μεγαλώσουν και οι εύκρατες ζώνες της γης θα μετατοπιστούν, ωθώντας εκατομμύρια ανθρώπους στη μετανάστευση.

- Η τρίτη τέλος, θίγει τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν σε παγκόσμια κλίμακα. Εμφανίζει μάλιστα διάφορες απόψεις με κυρίαρχη αυτή που θέλει την προσαρμογή στις νέες καιρικές συνθήκες.

Τι είναι το «φαινόμενο Θερμοκηπίου»

Κατ' αρχήν, πρέπει να τονιστεί ότι το «φαινόμενο θερμοκηπίου» είναι ένα **θαυμάσιο πράγμα** που συμβαίνει στην επιφάνεια της γης. Μάλιστα, χωρίς αυτό ο πλανήτης μας θα ήταν ακατοίκητος με τη μορφή που ξέρουμε. Το στρώμα της ατμόσφαιρας είναι υπεύθυνο για τις ευχάριστες θερμοκρασίες που επικρατούν. Αν συγκρίνουμε με την επιφάνεια της σελήνης, στις περιοχές που τη βλέπει ο ήλιος, η θερμοκρασία ανέρχεται στους 110°C ενώ τη νύχτα φτάνει τους -150°C. Η μέση θερμοκρασία δηλαδή της επιφάνειας της σελήνης είναι -18°C. Αν σκεφτούμε ότι η μέση θερμοκρασία της γης είναι σήμερα 15°C, βλέπουμε ότι έχουμε ένα κέρδος 33°C που οφείλεται στην ύπαρξη της ατμόσφαιρας. Τα συστατικά της ατμόσφαιρας που ευθύνονται για το κέρδος αυτό είναι το *διοξείδιο του άνθρακα* (CO₂) και οι *υδρατμοί* (H₂O). Όπως και τα γυάλινα τοιχώματα ενός θερμοκηπίου, τα μόρια των CO₂ και H₂O είναι διαφανή στην ορατή ακτινοβολία του ήλιου, επιτρέποντας να φτάσει μέχρι την επιφάνεια. Το έδαφος με τη σειρά του επανεκπέμπει ένα ποσό θερμότητας με τη μορφή της **υπέρυθρης** ακτινοβολίας. Το διοξείδιο του άνθρακα και οι υδρατμοί απορροφούν την ακτινοβολία αυτή εμποδίζοντάς την έτσι να διαφύγει. Με αυτό τον τρόπο θερμαίνονται τα κατώτερα στρώματα της ατμόσφαιρας (τροπόσφαιρα). Με τη σειρά του ο θερμός αέρας της τροπόσφαιρας επανεκπέμπει υπέρυθρη ακτινοβολία που μέρος της φθάνει στο έδαφος και το συγκρατεί θερμότερο από ότι θα ήταν αν δεν υπήρχε το «φαινόμενο θερμοκηπίου».

Πρόσφατα το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης έχει στραφεί προς το φαινόμενο αυτό γιατί η ανθρώπινη δραστηριότητα με την εκπομπή τερα-

στίων ποσών διοξειδίου του άνθρακα και άλλων αερίων, όπως το *μεθάνιο*, τα *οξείδια του αζώτου*, οι *χλωροφθοράνθρακες* και το *μονοξείδιο του άνθρακα*, έχει επηρεάσει την λεπτή ισορροπία που καθορίζει το ποσό της θερμότητας που συγκρατείται.

Συνεπώς ορθότερο είναι να μιλάμε για *ένταση* του φαινομένου θερμοκηπίου.

Ποιές είναι οι αιτίες

Το «φαινόμενο θερμοκηπίου» ήταν γνωστό από τον 19ο αιώνα. Ο Βρετανός John Tyndall και ο Σουηδός Svante Arrhenius είχαν αναφερθεί στην ιδιότητα των υδρατμών και του διοξειδίου του άνθρακα ως *αερίων θερμοκηπίου*. Ο τελευταίος μάλιστα είχε θίξει από τότε τα προβλήματα που θα δημιουργούσε η καύση του άνθρακα στην ατμόσφαιρα.

Είχε επισημανθεί επίσης ότι η μέση θερμοκρασία αυξήθηκε κατά 0.25°C στο διάστημα μεταξύ του 1880 και του 1940. Από το 1940 έως το 1970 η γη κρύωσε κατά 0.2°C και έτσι οι φόβοι για αύξηση εισήχσαν. Αργότερα όμως το ενδιαφέρον στράφηκε και πάλι στο φαινόμενο αφού τη δεκαετία 1970-1980 η θερμοκρασία ανήλθε εκ νέου κατά 0.3°C και φαίνεται ότι η άνοδος συνεχίζεται μέχρι τις μέρες μας.

Το «φαινόμενο θερμοκηπίου» έχει αποδοθεί σε «προφανείς» αιτίες, όπως οι αυξημένες εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα από την καύση των λιθανθράκων, των παραγώγων του πετρελαίου, και του φυσικού αερίου, των λεγόμενων *ορυκτών καυσίμων* καθώς και άλλων αερίων. Τις τρεις τελευταίες δεκαετίες σημειώθηκε και μια παράλληλη με τη θερμοκρασία, αύξηση του διοξειδίου του άνθρακα της ατμόσφαιρας. Οι μετρήσεις που ξεκίνησαν το 1957 δείχνουν μια περιοδική αυξομείωση της συγκέντρωσης του CO₂ κατά τη διάρκεια του έτους που ακολουθεί τους εποχιακούς κύκλους βλάστησης του βορείου ημισφαιρίου. Με άλλα λόγια, η γήινη βλάστηση «εισπνέει» και «εκπνέει» CO₂ κατά τη διάρκεια ενός ετησίου κύκλου. Αλλά από το 1970 σημειώθηκε μια αυξητική τάση στην μέση συγκέντρωση του αερίου. Το 1957 η συγκέντρωση αυτή ήταν 315 ppm (μέρη στο εκατομμύριο), ενώ το 1980 ανήλθε στα 350 ppm. Υπάρχει δηλαδή αύξηση κατά 35 ppm.

Κατά τη δεκαετία του 1980 εκλύονταν στην ατμόσφαιρα

19.2 έως 23.2 δισεκατομμύρια τόννοι CO₂ ετησίως. Από αυτή την ποσότητα, 12 κατά μέσο όρο δισεκατομμύρια τόννοι παραμένουν στην ατμόσφαιρα επιβαρύνοντάς την. Η υπόλοιπη ποσότητα απομακρύνεται από την ατμόσφαιρα με φυσικές διαδικασίες σε απορροές άνθρακα, όπως τα δάση και οι ωκεανοί, που καταναλώνουν το CO₂ της ατμόσφαιρας στην αναπνευστική αλυσίδα. Οι έρευνες έχουν δείξει ότι στα μέσα του 19ου αιώνα η συγκέντρωση του CO₂ στην ατμόσφαιρα ήταν 270 ppm (μέρη στο εκατομμύριο), φαίνεται δε, ότι η ίδια συγκέντρωση υπήρχε στην ατμόσφαιρα της γης τα τελευταία 10.000 χρόνια.

Το «φαινόμενο θερμοκηπίου» έχει αποδοθεί και σε «μη προφανείς» αιτίες, όπως η καταστροφή των τροπικών δασών. Για παράδειγμα, στην περιοχή του Αμαζονίου την τελευταία δεκαετία, οι ρυθμοί της εξαφάνισης των τροπικών δασικών εκτάσεων έφτασε τα 50.000 km² ανά έτος. Μια τέτοια καταστροφή βεβαίως αναμενόταν να έχει επίπτωση στο τοπικό κλίμα. Λίγοι όμως είχαν από την αρχή δεχτεί ότι θα μπορούσε να επηρεάσει άμεσα το κλίμα όλης της γης προξενώντας αλυσισιδωτά, βίαια καιρικά φαινόμενα σε μακρινές περιοχές όπως η Βόρεια Αμερική ή τα νησιά του Ειρηνικού. Σήμερα γνωρίζουμε ότι το δάσος του Αμαζονίου, με τα τεράστια ποσά CO₂ που απομακρύνει, καθώς και το οξυγόνο που ελευθερώνει στην ατμόσφαιρα, από μόνο του μπορεί να επηρεάσει την ατμοσφαιρική χημεία ολόκληρου του πλανήτη. Μια δημοσίευση στο περιοδικό Science τον περασμένο Μάρτιο, έδειξε με βάση ένα λεπτομερές μοντέλο, ότι εάν ολόκληρο το δάσος αντικατασταθεί με χαμηλή βλάστηση (βοσκές), η θερμοκρασία στην επιφάνεια της γης θα σημειώσει σημαντική αύξηση, οι βροχοπτώσεις θα σημειώσουν σημαντική μείωση, ενώ η διάρκεια των περιόδων ξηρασίας σε διάφορα σημεία του πλανήτη, θα γινόταν μεγαλύτερη. Το σπουδαιότερο όμως αποτέλεσμα της δημοσίευσης αναφέρει ότι μια πλήρης και ταχεία καταστροφή του δάσους θα ήταν *μη αντιστρεπτή*. Οι μεταβολές στον υδρολογικό κύκλο και η ρήξη στις σύνθετες σχέσεις μεταξύ φυτών και ζώων θα ήταν τόσο έντονες, ώστε μετά την εξάλειψη του δάσους δεν θα ήταν δυνατόν να αποκατασταθούν ποτέ. Η προοπτική

της σίγουρης εξαφάνισης του δάσους σε 50 έως 100 χρόνια με τους σημερινούς ρυθμούς αποψίλωσης οδηγεί στις πλέον απαισιόδοξες προβλέψεις και καταστροφολογικά σενάρια. Την τύχη του Αμαζονίου ακολουθούν και άλλα λιγότερο φημισμένα δάση, ανάλογης όμως σημασίας.

Οι συνέπειες

Κατά καιρούς έχουν δημοσιευθεί στον τύπο καταστροφολογικά σενάρια άλλοτε περισσότερο και άλλοτε λιγότερο σοβαρά σχετικά με τα αποτελέσματα που πιθανόν να έχει το «φαινόμενο του θερμοκηπίου». Ήδη η ανθρωπότητα έχει αρχίσει να έρχεται αντιμέτωπη με την άνοδο της θερμοκρασίας και τα συνεπαγόμενα καιρικά φαινόμενα. Η ά-

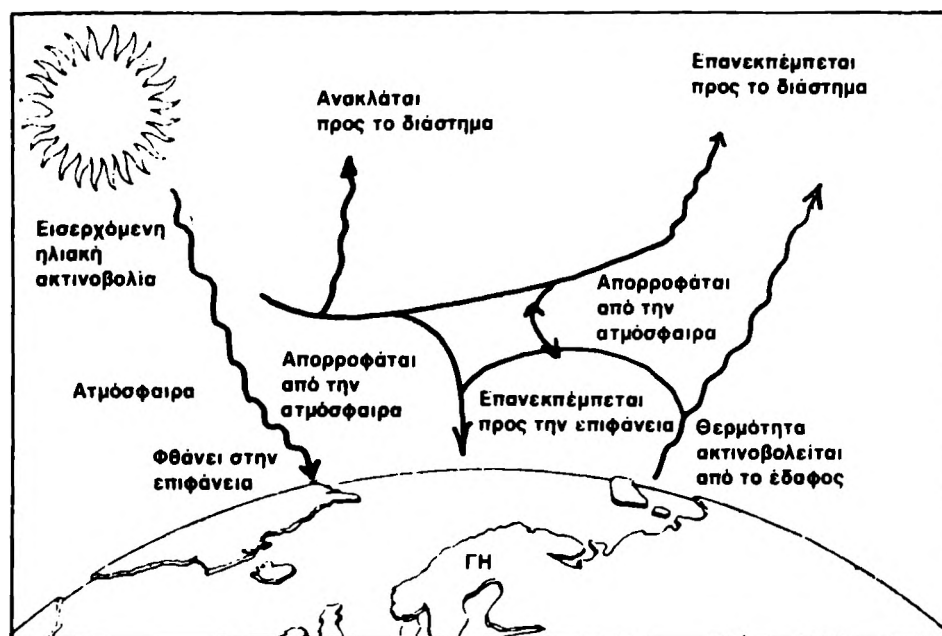
γης γίνονται πιο ευάλωτες στην παλίρροια, ενώ μερικές κινδυνεύουν ακόμη και να καταποντιστούν. Έτσι η Ολλανδία που έχει αρκετή πείρα στην αντιμετώπιση τέτοιων φαινομένων, θα πρέπει να ενισχύσει τα φημισμένα της φράγματα. Το Μπάνγκλα Ντες και η Γουϊάνα που έχουν μεγάλο δέλτα, ήδη υποφέρουν από πλημμύρες και το πρόβλημά τους αναμένεται να ενταθεί. Οι Μαλδίβες, μικρά κοραλλιογενή νησιά του Ειρηνικού, στα οποία βρίσκονται συνωστισμένοι διακόσιες χιλιάδες άνθρωποι, χρειάζονται ενίσχυση και επίσκευή των φραγμάτων τους που ήδη πλήττονται από τη θάλασσα. Σε μια διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών το 1987, ο Πρόεδρος του συμ-

πέντε μέτρα τουλάχιστον, με ρυθμό ένα ή δυο εκατοστά ανά έτος.

Οι αλλαγές στις οποίες αναφερθήκαμε ανήκουν στο μεγάλο σύνολο περιβαλλοντικών αλλαγών εξαιτίας της ανθρώπινης δραστηριότητας που συμβαίνουν ή θα συμβούν με ρυθμό τουλάχιστον εκατονταπλάσιο από οποιαδήποτε άλλη περίοδο της στην ιστορία της γης. Σε αυτό το ρυθμό, τονίζουν οι ειδικοί, είναι αδύνατον να ανταποκριθούν τα οικοσυστήματα. Από την άλλη μεριά, τα διάφορα καιρικά φαινόμενα, όπως καύσωνες, ξηρασία, πλημμύρες και τυφώνες, που εκδηλώθηκαν κατά το 1989 βρίσκονται σε σημαντική συμφωνία με τις προβλέψεις που προσέφεραν τα καιρικά μοντέλα. Με άλλα λόγια η γνώση των οικοσυστημάτων, μόλις πρόσφατα έφτασε σε σημείο που θα μας επιτρέψει να εντάσσουμε τα διάφορα φαινόμενα όπως αρμόζει. Έτσι, η μεγάλη ξηρασία των ΗΠΑ το 1988, ή αυτή που αντιμετωπίζει τους τελευταίους μήνες η νότια Ευρώπη με σοβαρές επιπτώσεις και στη χώρα μας, γνωρίζουμε σήμερα ότι δεν αποτελούν παρά αποτέλεσμα αλυσισιδωτών φαινομένων που έχουν ένα κοινό παρονομαστή, ένα «κόμπος»: το «φαινόμενο θερμοκηπίου». Και ο κόμπος αυτός έχει πολλές γενεσιουργές αιτίες που φαίνεται ότι κάπου συναντώνται. Τα φαινόμενα αυτά ίσως είναι προμηνύματα όσων θα συμβούν στο μέλλον με μεγαλύτερη μάλιστα συχνότητα, εάν η ατμόσφαιρα θερμανθεί κατά 1.5 έως 4°C μέχρι το μέσο του επομένου αιώνα.

Παρ' όλες τις ενδείξεις, η πρόταση ότι το «φαινόμενο θερμοκηπίου» είναι εδώ και ήδη δρα, συναντά ακόμα αρκετή αντίδραση από επιστήμονες που είτε είναι διστακτικοί, είτε εντελώς αντίθετοι στην υιοθέτηση των αποτελεσμάτων της παρατήρησης. Υπάρχει μάλιστα η άποψη ότι, αντίθετα, η γη είναι έτοιμη να μπει σε μια ψυχρή περίοδο που θα αναιρέσει τα αποτελέσματα του φαινομένου θερμοκηπίου, αν όντως αυτά υπάρχουν. Στο επόμενο τεύχος θα ασχοληθούμε με αυτό ακριβώς το ζήτημα, με το θέμα της συνεισφοράς και άλλων αερίων εκτός του CO₂ στο φαινόμενο καθώς και με τις μεθόδους που προτείνονται σε επίπεδο κυβερνήσεων για την αντιμετώπισή του.

Άκης Μπογιατζής

νοδος αυτή είχε προβλεφθεί με την χρήση κλιματολογικών μοντέλων που όμως ήταν ανεπαρκή για να δώσουν με μεγαλύτερη σιγουριά το ποσό της αύξησης. Έτσι η κοινή γνώμη και η επιστημονική κοινότητα ήταν αρχικά δύσπιστη στο όλο θέμα. Με τη χρήση όμως καλύτερων μοντέλων που βελτιώνονται καθημερινά και ταχύτερων υπολογιστικών συστημάτων μπορούμε σήμερα να είμαστε πιο βέβαιοι για το είδος της κλιματικής μεταβολής καθώς και για ένα εύρος ανόδου θερμοκρασιών.

Μια από τις γνωστές συνέπειες της αύξησης της γήινης θερμοκρασίας είναι η άνοδος της στάθμης των θαλασσών. Η στάθμη ήδη έχει ανεβεί κατά 15 cm κατά τη διάρκεια του εικοστού αιώνα, κυρίως λόγω διαστολής. Η άνοδος αυτή βρίσκεται σε γραμμική αντιστοιχία με την αύξηση της μέσης θερμοκρασίας κατά το ίδιο διάστημα. Αν οι παραπάνω προβλέψεις επαληθευθούν, πολλές περιοχές της

πλέγματος των Μαλδιβών, εντυπωσίασε εκφράζοντας δημόσια τους φόβους του έθνους τους για πιθανή υπερκάλυψη από τη θάλασσα. Οι πλημμύρες την ίδια χρονιά ήταν μεγάλες και επικίνδυνες. Το 1989 τα μέλη της Βρετανικής Κοινοπολιτείας υποσχέθηκαν να βοηθήσουν τα νησιά αυτά οικονομικά και τεχνικά.

Οι ειδικοί υπογραμμίζουν ότι με την θέρμανση της γης, οι τροπικές θύελλες θα γίνουν σφοδρότερες δημιουργώντας κύματα μεγαλύτερα από ότι συνήθως. Άλλο ένα σχετικά άγνωστο σενάριο τρόμου, αφορά την κατάρρευση του στρώματος πάγου της δυτικής Ανταρκτικής. Μερικοί υπολογισμοί δείχνουν ότι αν η θερμοκρασία της γης αυξηθεί κατά 4°C το στρώμα του πάγου θα σπάσει με μίαν αργή καθημερινή διαδικασία, που θα απαιτούσε μερικές εκατοντάδες χρόνια για να ωθήσει τα κομμάτια του πάγου προς τη θάλασσα. Το αποτέλεσμα θα ήταν να ανεβεί η στάθμη της θάλασσας κατά

ΤΗΛΕΑΓΟΡΑ: Η Τ.Υ. ΣΤΟ ΑΠΟΓΕΙΟ ΤΗ

Μέσα σ' όλη τη ραδιοτηλεοπτική ανομία σημειώνονται και νέες εξελίξεις. Μια νέα μορφή διαφήμισης - προγράμματος, η τηλεαγορά, αμερικανικής προέλευσης, εξαπλώνεται στην Ευρώπη. Πρόκειται για ένα πρόγραμμα αφιερωμένο στο κύκλωμα παραγωγή —διάθεση— πώληση προϊόντων και υπηρεσιών, όπου ο τηλεθεατής θεωρείται αποκλειστικά ως καταναλωτής.

Εδώ και πολύ καιρό η συμπεριφορά των ιδιωτικών και δημοτικών ραδιοφωνικών καθώς και των τηλεοπτικών σταθμών όσον αφορά τη μετάδοση διαφημιστικών μηνυμάτων είναι προκλητική. Σταδιακά εγκαταλείπεται η βασική αρχή της διάκρισης της διαφήμισης από το πρόγραμμα με τη στενή διαπλοκή των διαφημιστικών μηνυμάτων με τα διάφορα είδη του ραδιοτηλεοπτικού προγράμματος.

Οι διαφημιστικές εκπομπές εμφανίζονται με τη μορφή των δημοσιογραφικών εκπομπών (συνεντεύξεις, ρεπορτάζ κτλ.). Έτσι π.χ. στον «9,84» λέγεται το μετεωρολογικό δελτίο για χάρη της Pirelli, ενώ ο «902» χαλαλίζεται για τα λάστιχα της good year.

Το ραδιοτηλεοπτικό πρόγραμμα διαμορφώνεται ως διαφημιστικός περίγυρος, ώστε η επίδραση των διαφημιστικών μηνυμάτων να είναι πιο αποτελεσματική και πιο εύκολη η προσέλκυση πελατών από το διαφημιστικό τομέα. Ο κίνδυνος για τη χειραγωγητική χρήση των αναγκών του κοινού προς όφελος οικονομικών συμφερόντων (της διαφήμισης και της βιομηχανίας καταναλωτικών αγαθών) είναι προφανής. Την πρακτική αυτή της παραβίασης των γενικών αρχών και των κανόνων για τη διαφήμιση ο νομοθέτης την αντιμετωπίζει με μακάρια παθητικότητα, ενώ το νεοσύστατο Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης, που είναι αρμόδιο για την έκδοση κώδικα διαφημίσεων αδρανεί.

Μέσα σ' όλην αυτήν τη ραδιοτηλεοπτική ανομία σημειώνονται και νέες εξελίξεις στο εμπορικό ραδιοτηλεοπτικό σύστημα που υπονομεύουν ή καλύτερα ανατρέπουν τον παραδοσιακό πολιτικό, πολιτισμικό και κοινωνικό ρόλο της ρα-

διοτηλεόρασης.

Μια νέα μορφή διαφήμισης - προγράμματος, η τηλεαγορά, αμερικανικής προέλευσης, εξαπλώνεται στην Ευρώπη. Το νέο αυτό είδος διαφημιστικής εκπομπής οδηγεί στην πλήρη εμπορευματοποίηση της ραδιοτηλεοπτικής τάξης. Πρόκειται για ένα πρόγραμμα αφιερωμένο στο κύκλωμα παραγωγή - διάθεση - πώληση προϊόντων και υπηρεσιών, όπου ο τηλεθεατής θεωρείται αποκλειστικά ως καταναλωτής. Βασική αρχή της τηλεαγοράς είναι η υποταγή του τηλεοπτικού προγράμματος στο στόχο της πώλησης εμπορευμάτων. Με τις εκπομπές τηλεαγοράς εισβάλλει μια νέα αντίληψη για την τηλεόραση, η οποία ως τμήμα των διαύλων πώλησης και διανομής εμπορευμάτων και υπηρεσιών αποτελεί κάτι διαφορετικό από τα μέσα πληροφόρησης και επικοινωνίας.

Το κεντρικό πρόβλημα είναι ότι με τη συστηματική διαπλοκή στοιχείων διανομής / πώλησης και ψυχαγωγίας στις πολώρες εκπομπές τηλεαγοράς δεν έχουν πια ισχύ οι συνταγματικές αρχές της πολυφωνίας, ποιότητας και ισομερείας των τηλεοπτικών προγραμμάτων. Δικαιολογημένα οι εκπομπές τηλεαγοράς χαρακτηρίστηκαν ως ο «δούρειος ίππος» των ρυθμίσεων για την τηλεόραση (Hoffmann - Riem, Kirche und Rundfunk, 8.6.1988).

Στην Ελλάδα ο σταθμός Antenna θ' αρχίσει να μεταδίδει εκπομπές τηλεαγοράς. Η Ιταλία είναι η πρώτη χώρα στην Ευρώπη όπου τα τηλεοπτικά ιδιωτικά της κανάλια μεταδίδουν εκπομπές τηλεαγοράς και με μεγάλη οικονομική επιτυχία. Στη συνέχεια θ' αναφερθούμε στο φαινόμενο «Teleshopping», στην ιστορία και τις συνθήκες ανάπτυξης του στις ΗΠΑ, τη Μεγάλη Βρετανία, τη Γαλλία και την Ομοσπονδιακή Γερμανία.

Τηλεαγορά: χώρα προέλευσης ΗΠΑ

Η διαφήμιση προϊόντων στην τηλεόραση που συνδυάζεται με την άμεση πώλησή τους μέσω του τηλεοπτικού σταθμού γίνεται στις ΗΠΑ από τότε που γεννήθηκε η εμπορική τηλεόραση. Το λεγόμενο direct - response - advertising, πρόδρομος της σημερινής τηλεαγοράς, ανθεί εδώ και δεκαετίες και σημειώνει πλούσιο τζίρο. Στη διάρκεια αυτής της εκπομπής διαφημίζεται ένα προϊόν στο κοινό με τη μορφή ενός δίλεπτου σποτ, ενώ παράλληλα προβάλλεται ο αριθμός τηλεφώνου ή η διεύθυνση της επιχείρησης που πουλάει το προϊόν.

Η παράδοση του παραγγελθέντος προϊόντος γίνεται είτε ταχυδρομικά είτε με μεταφορικά μέσα της διαφημιζόμενης επιχείρησης. Η απήχηση αυτού του τύπου διαφήμισης στο κοινό είναι μεγάλη. Τα έσοδα της τηλεοπτικής βιομηχανίας από το διαφημιστικό αυτό είδος ανέρχονται σε εκατοντάδες εκατομμύρια δολάρια ετησίως.

Στα σημερινά προγράμματα τηλεαγοράς διαφημίζονται διάφορα εμπορεύματα —από είδη μαγειρικής και ρούχα μέχρι έπιπλα και ακριβές ηλεκτρονικές συσκευές— από έναν ή περισσότερους παρουσιαστές· κάθε πέντε μέχρι δέκα λεπτά αλλάζει το προϊόν, η δε παρουσίασή του πλαισιώνεται από ψυχαγωγικά στοιχεία όπως τηλεπαιχνίδια, κληρώσεις λαχμών, συζητήσεις με τηλεθεατές κτλ.

Ο τηλεθεατής που θέλει ν' αγοράσει ένα προϊόν, διαλέγει τον ανάλογο αριθμό τηλεφώνου του σταθμού και παραγγέλνει το εμπόρευμα δίνοντας τον αριθμό της πιστωτικής του κάρτας. Σε μία ή δύο εβδομάδες, συχνά και σε 48 ώρες, ο πελάτης παραλαμβάνει το εμπόρευμα που παρήγγειλε με δικαίωμα επιστροφής σε 30 ημέρες.

Κυρίαρχη επιχείρηση προγραμμάτων τηλεαγοράς στις ΗΠΑ είναι το εθνικό κοντσέρν HSN (Home Shopping Network) που προσφέρει δύο προγράμματα τηλεαγοράς το HSN I και το HSN II και σημειώνει ετήσιο τζίρο εκατοντάδων εκατομμυ-

ριών δολαρίων. 15 εκατομμύρια νοικοκυριά έχουν τη δυνατότητα να παραγγείλουν εμπορεύματα μέσω του HSN και 800 καλωδιακών δικτύων. Εκτός από το HSN I και II υπάρχουν στις ΗΠΑ επτά προγράμματα τηλεαγοράς που λειτουργούν σε 24ωρη βάση με πλήρη υποδομή δηλαδή στούντιο, οργάνωση παραγγελιών, δυνατότητες αποθήκευσης και παράδοση εμπορευμάτων.

Ανταγωνιστές του HSN σε εθνικό επίπεδο είναι δύο καλωδιακές επιχειρήσεις, η Cable Value Network και η Value Convenience Cable Network.

Ο συνολικός τζίρος όλων των αμερικανικών εταιριών τηλεαγοράς ανέρχεται στα 1,1 δις δολάρια. Από τα προγράμματα τηλεαγοράς αποκομίζουν πολλά κέρδη τα μεγάλα καλωδιακά κοντσέρν με εκατοντάδες καλωδιακά δίκτυα. Οι επιχειρήσεις τηλεαγοράς καταβάλλουν στο κάθε δίκτυο 5-8% του τζίρου τους στο κάθε δίκτυο, δηλαδή οι εισπράξεις της καλωδιακής βιομηχανίας ανέρχονται στα 50 έως 80 εκατ. δολάρια.

Η εποπτική αρχή για τη ραδιοτηλεόραση, η FCC, υποστηρίζει τα προγράμματα τηλεαγοράς. Μια αγωγή που κατατέθηκε εναντίον ενός διοργανωτή προγραμμάτων τηλεαγοράς απορρίφθηκε από την FCC με το αιτιολογικό ότι «η τηλεαγορά υπηρετεί το δημόσιο συμφέρον» και πρέπει ν' αντιμετωπίζεται ως ένα συνηθισμένο τηλεοπτικό πρόγραμμα (TCC Newsletter, 3/1987, σελ. 6).

Τηλεαγορά στην Αγγλία: προσεκτικά βήματα

Στην Αγγλία λειτουργεί από το 1980 ένα πρόγραμμα τηλεαγοράς με κοινωνικό προσανατολισμό. Η εταιρεία Tesco Stores με την οικονομική υποστήριξη της ΕΟΚ, της βρετανικής κυβέρνησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης στο Gateshead, στη Βόρειο Αγγλία, ξεκίνησε ένα πρόγραμμα - πιλότο, που προσφέρει προγράμματα τηλεαγοράς σε κοινωνικές ομάδες με προβλήματα, δηλαδή σε ηλικιωμένους, άτομα με ειδικές ανάγκες και σε μητέρες με μικρά παιδιά. Στο Gateshead εξυπηρετούνται 1000 πελάτες που παραγγέλνουν τηλεφωνικώς είδη καθημερινής ανάγκης και ρούχα, η δε παραλαβή γίνεται από δέκα κέντρα διανομής.

Ύστερα από τις θετικές εμπειρίες στο Gateshead ιδρύθηκαν παρόμοια συστήματα τηλεαγοράς στο Λονδίνο και το Bradford (Times, 14.4.86). Όμως η παραγωγή εκπομπών τηλεαγοράς με εμπορικό προσανατολισμό βρίσκεται ακόμα στο στάδιο του προγραμματισμού και πρω-

Η εισαγωγή εκπομπών τηλεαγοράς στη Γερμανία συνοδεύτηκε από κύμα διαμαρτυριών από τα συνδικάτα και τους συνδέσμους καταναλωτών όπου τονιζόταν ότι η σύναψη εμπορικών πράξεων μέσα από την τηλεόραση δεν συμβιβάζεται με τις συνταγματικές δεσμεύσεις και τον πολιτισμικό, κοινωνικό και πολιτικό ρόλο της τηλεόρασης.

θείται κυρίως από μεγάλους εμπορικούς οίκους σε συνεργασία με την ιδιωτική επιχείρηση τηλεπικοινωνιών.

Τηλεαγορά στη Γαλλία

Η εισαγωγή των προγραμμάτων τηλεαγοράς στη Γαλλία συνοδεύτηκε από έντονες αντιπαραθέσεις μεταξύ της εποπτικής αρχής, της CNCL, και των εμπορικών τηλεοπτικών σταθμών. Ο ιδιωτικοποιημένος τηλεοπτικός σταθμός TF-1 ανήγγειλε στις 5.10.87 την καθημερινή μετάδοση μιας εκπομπής τηλεαγοράς στα πλαίσια του πρωινού προγράμματος. Η CNCL απαγόρευσε τη μετάδοση της εκπομπής λίγο πριν το ξεκίνημά της με αιτιολογικό την προστασία των καταναλω-

τών και ενδεχόμενες διαστρεβλώσεις στον ανταγωνισμό (Le Monde, 3.10.87).

Παρ' όλα αυτά η TF-1 ξεκίνησε την εκπομπή της τηλεαγοράς με τον τίτλο «Le magazine de l'objet». Μετά από ένα μήνα ο σταθμός κωδικοποιημένων προγραμμάτων Canal Plus μετέδωσε τη δική του εκπομπή τηλεαγοράς «La boutique de Canal Plus». Μετά από την ενεργοποίηση της CNCL και με την υποστήριξη των συνδέσμων καταναλωτών και των εκδοτών (των οποίων απειλούνταν τα διαφημιστικά έσοδα από τα προγράμματα τηλεαγοράς) έφερε η τότε κυβέρνηση στη Βουλή σχέδιο νόμου για την τηλεαγορά που μετά από πολλές τροποποιήσεις ψηφίσθηκε στις 21.12.87.

Παράλληλα, το κοινοβούλιο ανέθεσε στην CNCL να εκδώσει οδηγίες για τα προγράμματα τηλεαγοράς που γνωστοποιήθηκαν την 7.2.88. Οι πιο σημαντικές διατάξεις είναι οι ακόλουθες:

- Οι κανόνες για την τηλεαγορά ισχύουν κυρίως για τα δορυφορικά προγράμματα και τους επίγειους τηλεοπτικούς σταθμούς, δεν ισχύουν όμως για τα καλωδιακά και τα κωδικοποιημένα τηλεοπτικά προγράμματα ενώ η τηλεαγορά απαγορεύεται στους δημόσιους τηλεοπτικούς φορείς.

- Οι σταθμοί δεν πρέπει να υπερβαίνουν εβδομαδιαίως τα 90 λεπτά προγράμματος τηλεαγοράς, που μεταδίδεται μεταξύ 8.30 και 11.30 το πρωί και το βράδυ μετά το τέλος του προγράμματος. Την Κυριακή απαγορεύεται η τηλεαγορά. Η κάθε εκπομπή τηλεαγοράς πρέπει να διαρκεί τουλάχιστον 15 λεπτά.

- κάθε εκπομπή τηλεαγοράς πρέπει να φέρει το χαρακτηριστικό σήμα και δεν επιτρέπεται να διακόπτεται από διαφημιστικά σποτ.

- κατά την παρουσίαση των προϊόντων δεν πρέπει ν' αναφέρεται το όνομα του προϊόντος ή του κατασκευαστή του. Όμως κατά την παραγγελία τηλεφωνικώς ή με μινιτέλ πρέπει να δίνονται στον πελάτη λεπτομερειακές πληροφορίες για την προέλευση και τις ιδιότητες του εμπορεύματος.

Το κοινό ανταποκρίθηκε θερμά στο νέο είδος προγράμματος. Όμως παρότι έχουν ξεπερασθεί τα νομικά και πολιτικά κωλύματα, οι υπεραισιόδοξες προβλέψεις δεν έχουν δικαιωθεί. Οι θεσμοθετημένοι χρονικοί περιορισμοί, οι οργανωτικές και τεχνικές δυσκολίες (όπως ελλιπής τεχνική υποδομή για τη διεκπεραίωση των παραγγελιών, πολυδάπανη παρα-

γωγή κτλ.) θέτουν όρια στην ολόπλευρη εμπορική αξιοποίηση όλων των δυνατοτήτων των προγραμμάτων τηλεαγοράς (βλ. Le Nouvel observateur της 15.1.88).

Τηλεαγορά στην Ομοσπονδιακή Γερμανία

Από το Δεκέμβριο του 1987 το καλωδιακό κανάλι Eureka TV εκπέμπει ένα πρόγραμμα τηλεαγοράς και ένα πρόγραμμα τηλεταξιδιού σε συνεργασία με τον εμπορικό όμιλο Quelle και το συγκρότημα ταξιδιών Tjajeborg. Από τον Απρίλιο του 1988 μεταδίδεται η εκπομπή τηλεαγοράς («Teleshop») από το δορυφορικό κανάλι SAT I σε συνεργασία με τον εμπορικό οίκο OTTO. Παρουσιάζονται προϊόντα μόδας, οικιακές συσκευές, κοσμήματα.

Τα στοιχεία της εκπομπής είναι: παρουσίαση των ειδών στο στούντιο, προβολή έτοιμων ταινιών για κάθε προϊόν (με λεπτομερειακές πληροφορίες) και ένα τηλεπαιχνίδι για τη δημιουργία ψυχαγωγικού περιβάλλοντος.

Στις 9.10.87 το συμβούλιο των διευθυντών των δέκα εποπτικών ραδιοτηλεοπτικών συμβουλίων συμφώνησε στη θέσπιση ορισμένων βασικών κανόνων σχετικά με τα προγράμματα τηλεαγοράς. Η εκπομπή τηλεαγοράς αναγνωρίζεται ως μια κατ' αρχήν νόμιμη μορφή τηλεόρα-

σης και θεωρείται ως ένα ιδιαίτερο είδος διαφήμισης που υπόκειται στις νομοθετικές διατάξεις περί διαφημιστικών προγραμμάτων. Αυτό σημαίνει ότι ο χρόνος της τηλεαγοράς περιλαμβάνεται στο συνολικό νόμιμο χρόνο της διαφήμισης που ανέρχεται στο 20% του ημερήσιου χρόνου εκπομπής των ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών.

Βέβαια είναι ανοικτό αν ενδεχομένως στο μέλλον παύσουν να ισχύουν για τις εκπομπές τηλεαγοράς οι χρονικοί περιορισμοί για τη διαφήμιση. Η εισαγωγή των εκπομπών τηλεαγοράς συνοδεύτηκε από κύμα διαμαρτυριών από τα συνδικάτα και τους συνδέσμους καταναλωτών όπου τονιζόταν ότι η σύναψη εμπορικών πράξεων μέσα από την τηλεόραση δεν συμβιβάζεται με τις συνταγματικές δεσμεύσεις και τον πολιτισμικό, κοινωνικό και πολιτικό ρόλο της τηλεόρασης (Das Parlament της 10.6.88).

Τελική παρατήρηση

Με την καθιέρωση των εκπομπών τηλεαγοράς ολοκληρώνεται η εμπορευματοποίηση του τηλεοπτικού τομέα. Η σταδιακή λήψη νομοθετικών μέτρων γι' αυτό το είδος προγράμματος σημαίνει μια ισχυρή «δόση» απορρύθμισης. Πού θα μπορέσουν πλέον να βρουν αιτιολογική

στήριξη οι χρονικοί περιορισμοί των διαφημιστικών εκπομπών, όταν τηλεοπτικά προγράμματα πώλησης και διανομής εμπορευμάτων και υπηρεσιών δεν υποβάλλονται ή υποβάλλονται ενμέρει σε περιορισμούς;

Πώς θα μπορέσει ο νομοθέτης να θεσμοθετήσει αξιώσεις για ποιοτικά και πολυφωνικά προγράμματα, αν θεωρείται ως νόμιμη η συστηματική διαπλοκή στοιχείων πώλησης και ψυχαγωγίας σε πιθανόν πολύωρες εκπομπές τηλεαγοράς;

Η ιδιωτική τηλεόραση δεν αποδεσμεύεται από την υποχρέωση για την εκπλήρωση των βασικών προδιαγραφών της ποιότητας και πολυφωνίας. Όμως η αποδοχή των εκπομπών τηλεαγοράς ως προγραμμάτων ψυχαγωγικών και ενδεχομένως ενημερωτικών παραμορφώνει την έννοια των ρυθμίσεων στον τηλεοπτικό τομέα ως μέσων εξασφάλισης της πολυφωνίας.

Ακόμα κι αν αλλάξουν οι τεχνικές προϋποθέσεις και σύμφωνα με το αμερικανικό πρότυπο δημιουργηθούν ειδικά καλωδιακά κανάλια τηλεαγοράς δεν μπορούμε να βρούμε έναν ουσιαστικό ρόλο ύπαρξης αυτής της μορφής προγράμματος ούτε να κατασκευάσουμε ένα «δημόσιο συμφέρον» γι' αυτό το είδος εκπομπής όπως έκανε η FCC στις Ηνωμένες Πολιτείες. □

Μοναδικό Ντοκουμέντο

ΧΡΙΣΤΙΝΑ Κ. ΤΖΑΘΑ ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ ΕΚΤΟΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ

ΜΙΚΡΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ
ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΚΟΒΟΣΤΗ
ΑΘΗΝΑ 1990

Από τις ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΚΟΒΟΣΤΗ

Ζωοδόγου Πηγής 21 - Τηλ. 36.15.433

C E S A R E P A V E S E

ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΛΙΑ

Μετάφραση:
Γιώργος Κεντρωτής

ΡΟΠΤΡΟΝ

ΧΕΡΙΑ ΠΑΝΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΟΛΗ

της Λήδας Μόσχου

«Η Καρδίτσα δεν είναι πόλις αρχαία, συνεπώς δεν έχει αρχαιολογικήν ιστορίαν. Μόλις αριθμεί μιας εκατονταετηρίδος ύπαρξιν»¹.

Αφορμή του σημερινού σημειώματος, το ιστορικό κέντρο της Καρδίτσας και η επαπειλούμενη εξαφάνισή του. Ορατοί πρώτοι κίνδυνοι: κατεδάφιση της εξαισίας Δημοτικής Αγοράς ή αλλαγή χρήσεων του μνημείου και του ευρύτερου χώρου του. Ωστόσο, επειδή το θέμα σύγχρονη ελλαδική πόλη, οικολογία και ιστορία έχει πολλές όψεις, η περίπτωση της Δημοτικής Αγοράς Καρδίτσας μας δίνει την ευκαιρία, τουλάχιστον, για έναν επί μέρους σχολιασμό: τον αρχαιολογικό. Θα τον επιχειρήσουμε, δίνοντας συνέχεια στο παρόν.

Περαστική, λίγους μήνες πριν, από την πόλη, πληροφορήθηκα μέσω δημοσιευμάτων στον τοπικό τύπο την μίζερη άποψη τεσσάρων Δημοτικών Συμβούλων (ομάδα της Ν.Δ) για κατεδάφιση της Δημοτικής Αγοράς και την δημιουργία στην θέση της ελεύθερου χώρου -«πρασίνου». Και τούτο, ενώ σε ακτίνα μόλις ενός χιλιομέτρου, υπάρχει ένας αξιοσημείωτος σε έκταση και οργάνωση χώρος πρασίνου, το πάρκο «Παυσίλυπον»². Άποψη διατυπωμένη με έντονο πολεμικό ύφος (αλλά γιατί;), που προωθείται με δημοσιεύματα καθώς και εισηγήσεις στο Δημοτικό Συμβούλιο, δείχνει να συναντά την ριζικά αντίθετη άποψη του Δημάρχου κ. Θανάση Κανταρτζή:

«(...) Οι κ. Σύμβουλοι έχουν την άποψη, και την έχουν εκφράσει επανειλημμένα στο Δημοτικό Συμβούλιο, ότι δεν πρέπει να διατηρηθεί η δημοτική αγορά. Είναι υπέρ της κατεδάφισής της και της δημιουργίας ελεύθερου χώρου, όπως αποδεικνύεται από τα πρακτικά των συνεδριάσεων του Δ.Σ. Άποψη που μας βρίσκει αντίθετους και που αν εφαρμόζονταν θα ζημίωνε καίρια την πόλη, την φυσιογνωμία και τον χαρακτήρα της. Η δημοτική αγορά είναι μοναδικό μνημείο στη χώρα μας, από τα λίγα που υπάρχουν στην Ευρώπη, και συνδεδεμένη δεκαετίες τώρα με τη ζωή των δημοτών μας. Οφείλουμε λοιπόν τέτοια μνημεία να τα φροντίζουμε, να επιδιώκουμε την διατήρησή τους, όπως κάνει κάθε λαός που σέβεται την ιστορία του»³. Μια δεύτερη άποψη που προωθείται, όπως πληροφορούμαι, εξίσου επικίνδυνη, είναι η «εξωραϊστική»· δηλαδή, η αλλαγή χρήσεων της Δημοτικής Αγοράς: η γνωστή από συναφείς περιπτώσεις μετατροπή σε κάποιο ακαθόριστο και αμήχανο πολιτιστι-

Όψη του κτιρίου της Δημοτικής Αγοράς

κό κέντρο. Αλλά η Δημοτική Αγορά, σήμερα, με την πατροπαράδοτη χρήση της, το λαϊκό παζάρι, αποτελεί αυτό καθεαυτό ένα πολιτιστικό κέντρο, μοναδικό σε ύφος, περιεχόμενο, αισθητική και, κυρίως, ιστορική αξία.

Συνεπώς, σε μία περίοδο κατά την οποία οι πάντες διαπιστώνουμε (;) την σαρωτική επέλαση του λαϊκισμού σε πλείστα όσα επίπεδα του κοινωνικού βίου, η οπτική του Δημάρχου Καρδίτσας για την διατήρηση του χαρακτήρα και της φυσιογνωμίας της πόλης («επειδή θέλουμε μια πόλη σύγχρονη, που σέβεται την ιστορία της») δείχνει άτομο που πρέπει να έχει στοχασθεί σε ζητήματα πολιτισμού. Αλλά μήπως τούτο δεν είναι και ένα παλαιό αιτούμενο που επανέρχεται οσάκις μιλούμε για την ποιότητα του θεσμού τοπικής αυτοδιοίκησης;

Τέλος, υπάρχει ένα ζήτημα ουσίας που εκκρεμεί και χρήζει κάποιων διευκρινήσεων: την περίοδο 1985-1986, ο Δήμος Καρδίτσας προκήρυξε πανελλήνιο αρχιτεκτονικό διαγωνισμό ιδεών για την ανάδειξη τμήματος του ιστορικού κέντρου της πόλης. Θέμα μελέτης, η διατήρηση και αξιοποίηση του κτιρίου της Δημοτικής Αγοράς, η ανέγερση κλειστού Δημοτικού Θεάτρου στην θέση του παλαιού ηλεκτρικού εργοστασίου, η διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου, η πεζοδρόμηση της οδού Βάλβη, και οι αναπλάσεις όψεων στην περιοχή της Πλατείας Δημοτικής Αγοράς και της οδού Βάλβη. Μετά

την υπογραφή της σχετικής σύμβασης (27.9.1989) και την ανάθεση της μελέτης στην ομάδα που πήρε το πρώτο βραβείο⁴, η διαδικασία υλοποίησης του έργου παραμένει σε εκκρεμότητα. Άξιον απορίας το ζήτημα, ιδιαίτερα αυτή την περίοδο κατά την οποία η Δεκάτη Διεύθυνση της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ενισχύει πειραματικά σχέδια για την διατήρηση και την προβολή της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της Κοινότητας⁵.

Η Δημοτική Αγορά της Καρδίτσας άρχισε να κτιζείται το 1928-1929, επί δημαρχίας Α. Αλλαμανή. Την «ανασκαφή» στο μνημείο θα επιχειρήσουμε στο επόμενο τεύχος του περιοδικού.

1. Α.Γ. Σαμαρόπουλος, Οδηγός του Νομού Καρδίτσας (Επιστήμη - Βιομηχανία - Εμπόριον κλπ.). Εν Καρδίτση, Εκ του τυπογραφείου της Θεσσαλιώτιδος - Α.Γ. Σαμαροπούλου, 1901.

2. Το Ανθοκήπion και η Δενδροφυτεία του ιδρύθηκαν και διαμορφώθηκαν το 1900-1901, επί δημαρχίας Στέργιου Λάππα.

3. Εφ. «Νέος Αγών», 22.12.1989.

4. Αρχιτέκτονες: Α. Δαγκλίδης, Φ. Μαργαρίτη, Α. Τουφεξή-Νάτση και Μ. Σταύρου.

5. Το θέμα του προγράμματος για το 1990 είναι: «Κτίρια και ιστορικά σύνολα που συνθέτουν τον αστικό ή αγροτικό ιστό» (τα διάφορα στοιχεία και αρχιτεκτονικά συγκροτήματα του, λόγω της φύσης τους, καθορίζουν τον χαρακτήρα της πόλης ή του χωριού και αποτελούν αντανάκλαση της ιστορικής συνέχειας).

Ένας Αρμένιος στο Φαρ Ουέστ

Η Μάρη Θεοδοσοπούλου γράφει για το βιβλίο του Ουίλιαμ Σαρογιάν «Με λένε Αράμ», μετάφραση Νόρα Αναγνωστάκη, Εκδ. Νεφέλη, Αθήνα 1989

Το περίβλημα ενός λογοτεχνικού έργου μεταλλάσσει σε κάθε νέα έκδοση, ώστε το βιβλίο να εναρμονίζεται με τις προτιμήσεις ενός ευρύτερου κοινού· απώτερος στόχος η προσέλκυση του αναγνώστη, τελικού κοινωνού του κειμένου. Το βιβλίο του Ο. Σαρογιάν που κυκλοφόρησε τελευταία, ελάχιστα θυμίζει την πρώτη του παρουσίαση πριν δεκαπέντε χρόνια, βιβλίο τότε της από τις εκδόσεις Άγκυρα. Μένει μόνο η σαγήνη του τίτλου, αναφορά στο μυθικό βασίλειο των Αρμενίων, που ορίζει την περιέργεια με τη νεοφιλόδοξη ασάφειά του. Τώρα συμβουλευθείτε από την εικονογράφηση του Νίκου Χουλιαρά — σχεδόν κρυπτογραφική παραποίηση, όπως και το όνομα του συγγραφέα, σε εφηβικά ρομαντικά κατορθώματα — και από τη μεταφραστική φροντίδα της Νόρας Αναγνωστάκη, συνδεδεμένη στη μνήμη καποιων με την πρώτη γεύση από το «νέο μυθιστόρημα» του τέταρτου του αιώνα πίσω.

Η αυτοβιογραφική αφιέρωση και οι τίτλοι των διηγημάτων έχουν νοσταλγική χροιά, προσοίμιο ποιητικής ατμόσφαιρας με ψήγματα παραδοξολογίας. Στα «αυτάκια» του βιβλίου, σκιαγραφείται ο πολυκύμαντος βίος του Αμερικανο-αρμένιου συγγραφέα που δοκιμάστηκε σε ολόκληρο το φάσμα του γραπτού λόγου. Μια ανακρίβεια στη βιογραφία του, έρχεται σε αντίθεση με το ίδιο το περιεχόμενο του βιβλίου. Πράγματι γεννήθηκε το 1908 στην Καλιφόρνια και έχασε τον πατέρα του —πρεσβυτεριανό ιερέα και επιδοξο ποιητή— όταν ήταν τριών χρονών. Αληθεύει ότι

παρέμεινε για πέντε χρόνια, σε ορφανοτροφείο μαζί με τα αδελφία του, όταν η μητέρα του εργάστηκε οικιακή βοηθός στο Όκλαντ. Όμως το 1916 —έτος που σύμφωνα με την αφιέρωση ξεκινούν οι αναμνήσεις, πυρήνας για τα διηγήματα της συλλογής— η οικογένεια επιστρέφει στο Φρέσκο για να φωλιάσει στην πατριαρχική κοινότητα που υποπειρώνει ο παππούς.

Ο οκταετής Ουίλιαμ αρχίζει το σχολείο ίσως με στερήσεις αλλά στην προφυλαγμένη ατμόσφαιρα που εξασφαλίζει μια τεράστια φαμίλια με παραδοσιακά ήθη και έθιμα, άρρηκτους δεσμούς, σωστή κιβωτός διαφύλαξης της εθνικής ταυτότητας. Οι ήρωες αντιγράφονται από την πραγματικότητα με τυπικά αρμένικα ονόματα και χαρακτηριστικά, μόνο το δικό του αγγλικό όνομα —τίμημα του πατέρα του προς τον αμερικανό ιεραπόστολο που στα βάθη της Ιστορικής Αρμενίας κάπου προς τα τέλη του αιώνα τον προσήλυτσε στο δόγμα —μεταβαπτίζει σε Αράμ, ετυμολογικά «ο Αρμένιος».

Ο Σαρογιάν είναι από τους πρώτους εθνικούς συγγραφείς και ο σημαντικότερος της εθνότητάς του που σταδιοδρόμησε στις ΗΠΑ. Παρ' ό,τι σε ολόκληρο το έργο του μιλά στο όνομα ενός λαού που γνώρισε την απελπισία και την ερήμωση μιας γενεοκτονίας, η αφήγησή του διακρίνεται από μια χαρούμενη παιγνιώδη διάθεση. Κυρίως στα σύντομα διηγήματα της πρώτης περιόδου, πλημμυρίζει από ενθουσιασμό για τα καθημερινά πράγματα, τους απλούς ανθρώπους που ζουν κοντά στη γη και τα ευτυχισμένα παιδιά που ατακτούν μέσα στη ζωή. Οι περιγραφές αφθονούν και συνήθως κοσμούνται με υπερθετικούς επιθετικούς προσδιορισμούς που προκαλούν ευθυμία και έκπληξη γιατί μέσα από την υπερβολή ξεπροβάλλει μια διαφορετική θέαση του ήδη γνωστού.

Τα διηγήματα είναι σύντομα και η πλοκή μάλλον ασήμαντη, κατορθώνει όμως με τη μαεστρία της αφήγησης να δημιουργεί μια ολότητα όπου διαφαίνεται η ιδιαιτερότητα της γραφής του. Πίστευε ότι πρέπει να γράφει κανείς με το ένστικτο, όπως «η κότα γεννά το αυγό», χωρίς σκέψη ή προσχεδιασμό. Παρ' όλα αυτά υπάρχει πάντα, το απρόοπτο στις ανθρώπινες επιλογές, η διακριτική εκτίμηση της πα-

ραφροσύνης και σαν επιστέγασμα, διάχυτη λυρική αισιοδοξία. Αντίθετα, τα ίδια στοιχεία στα μυθιστορήματά του, όπως λ.χ. στην «Ανθρώπινη κωμωδία» οδηγούν σε υπερβάλλοντα συναισθηματισμό.

Στα πεζογραφήματά του, δεσπόζει ο παππούς, στον οποίο η εμπειρία πολέμων και διωγμών έχει ενσταλάξει σχεδόν υπερφυσική σοφία. Δίπλα, οι γυναικείς φιγούρες, στιβαρές και πρακτικές, εδραιώνουν μια άδηλη μητριαρχία· συμβολικά το μυθιστορηματικό όνομα της οικογένειας δανείζεται από το γένος της γιαγιάς από την πλευρά της μητέρας. Οι θείοι και τα ξαδέλφια πυροδοτούν χιουμοριστικούς χαρακτήρες που άλλοτε επιδεικνύουν ποιητικό παραλογισμό κι άλλοτε ακλόνητη πίστη στις απεριόριστες δυνατότητες του ανθρώπου.

Κατανόηση και ευαισθησία, χρωματίζουν τους μετανάστες· Αρμένιοι, Άραβες ακόμη και ιθαγενείς Ινδιάνοι με κοινό σημείο την πλούσια πολιτιστική κληρονομιά. Προνομιούχος τόπος, η μικρή πολιχνη του Φρέσκο των αρχών του αιώνα που παίρνει σχεδόν μυθικές διαστάσεις όπως ο Μισσισιπής του Φώκνερ.

Κάποια οδόσημα στη βιογραφία του Σαρογιάν, είναι ενδεικτικά του ασυμβίβαστου, συχνά ακραίου χαρακτήρα του όπως εμφανίζεται αποκάλυπτος στα γραπτά του. Ολοκλήρωσε το θεατρικό έργο, «Η πιο χαρούμενη ώρα σου» βραβείο Πούλιτζερ 1940, με αφορμή κάποιο στοιχείο σε έξι ημέρες. Αρνήθηκε όμως τη βράβευση γιατί έβρισκε απαράδεκτο η τέχνη να πατρωνάζεται από τους πλουσίους. Σε άλλη στιγμή της ζωής του, παντρεύτηκε δυο φορές την ίδια γυναίκα ακολουθώντας τα σκαμπανεβάσματα του πάθους. Εν μέρει σε αυτά αλλά και την εμφάνισή του, οφείλει το παρωνύμιο «αρμένιος Μπούφαλο Μπιλ».

Στη δεκαετία του '50 και αργότερα, οι Αμερικάνοι ξεπέρασαν τους ρομαντισμούς της παντοδυναμίας τους και άρχισαν να επιζητούν την ευρωπαϊκή εκζήτηση και πολυπλοκότητα. Σαν επακόλουθο, απέρριψαν το λογοτεχνικό ύφος του Σαρογιάν ως επιφανειακό και απλοϊκό, λίγες μέρες πριν υποκύψει έδωσε στον Τύπο την ακόλουθη δήλωση: «Όλοι πρέπει να πεθαίνουν, αλλά εγώ πάντα πίστευα ότι κάποια εξαίρεση θα προβλεπόταν για τη δική μου

περίπτωση. Τώρα τι κάνουμε;». Κι όμως αποτέλεσε εξαίρεση, μισό αιώνα αργότερα αυτός ο αρνητής της διάνοησης με τους υπόγειους συμβολισμούς και τη σχεδόν παιδική αισιοδοξία, επανήλθε στις προτιμήσεις των Αμερικάνων.

ΜΕΛΕΤΕΣ

ΑΝΔΡΙΑΝΑ ΒΛΑΧΟΥ - ΠΑΝΟΣ Β. ΜΑΥΡΟΚΕΦΑΛΟΣ
Ο σοσιαλιστικός μετασχηματισμός της Κίνας
Εκδ. Ίδρυμα Μεσογειακών Μελετών, Αθήνα 1989

Το βιβλίο, στη σειρά «Μορφές κοινωνικού μετασχηματισμού» που επιχειρήθηκαν στις χώρες του τέως υπαρκτού σοσιαλισμού.

Η περίπτωση της Κίνας εμφανίζεται ως πρόκληση για την επιστημονική έρευνα. Απομονωμένη, με ιδιότυπες οικονομικές αλλά και θεσμικές δομές, επιχειρήσε με πολιτισμική παράδοση αιώνων και μετά την κατάλυση ενός ισχυρού δεσποτικού κράτους, την οικοδόμηση του σοσιαλισμού παραπαίοντας ανάμεσα σε ανταγωνιστικές προτεραιότητες, άλλοτε οικονομικές και άλλοτε πολιτικο-ιδεολογικές.

Στη μελέτη, παρατίθεται μια εκτενής εισαγωγή όπου εξετάζεται θεωρητικά το πρόβλημα του σοσιαλιστικού μετασχηματισμού. Ακολουθούν πέντε κεφάλαια που παρουσιάζουν τις μορφές κοινωνικοποίησης, τις στρατηγικές εκβιομηχάνισης, τα συστήματα οργάνωσης της οικονομίας, την εισοδηματική πολιτική, τις κοινωνικές παροχές και τέλος τη δομή των πολιτικών εξουσιών και την ταξική διάρθρωση. Τα θέματα καλύπτονται στην ιστορική τους διαδρομή και υποβοηθούνται από στατιστικούς πίνακες και εκτενή βιβλιογραφία.

ΑΛΜΑΝΑΚ
Κοινωνιολογίας '88
Επιμέλεια - επιλογή κειμένων:
Γιώργος Σταμάτης - Γιάννης Μηλιός
Εκδ. Εξάντας, Αθήνα 1989

Ο πρώτος τόμος μιας προσπάθειας που προαναγγέλεται ιδιαίτερα φιλόδοξη: η έκδοση ετήσιου αλμανάκ που θα καλύπτει δημοσιεύματα άρθρα, αποσπάσματα βιβλίων, βιβλιοκρισίες —γενικά στο χώρο των κοινωνικών επιστημών. Στον εναρκτήριο τόμο περιλαμβάνονται επιλεκτικά θέματα εκπαίδευσης, πολιτικής, οικονομίας, φιλοσο-

φίας, αρχαιολογίας, ιστορίας έως και ψυχανάλυσης.

Σίγουρα, η ευρύτητα του χώρου καθιστά δύσκολη την αντιπροσωπευτική και πλήρη παρουσίαση των επιμέρους επιστημονικών πεδίων. Ωστόσο, οι εργασίες που περιλαμβάνονται δίνουν μια ενδιαφέρουσα θεώρηση, χρήσιμη για γενικότερη ενημέρωση και συγχρόνως δίνουν το επίπεδο της προβληματικής της χώρας μας, στην Κοινωνιολογία.

ΓΙΩΡΓΟΣ Κ. ΣΤΑΥΡΑΚΗΣ
Κάτω από ξένους ουρανούς
4 εκατομμύρια έλληνες
της διασποράς
Εκδ. Στεφ. Δ. Βασιλόπουλος,
Αθήνα 1987

Ο Γ. Σ. καταθέτει μια εν θερμώ θεώρηση του προβλήματος της μετανάστευσης, μετά από εικοσαετή παραμονή «κάτω από ξένους ουρανούς».

Το βιβλίο αρχίζει με ένα σύντομο ιστορικό των διαδοχικών μεταναστευτικών ρευμάτων που παρέσυραν, ιδιαίτερα σε παλαιότερους χρόνους, τα δυναμικότερα αλλά και πλέον ανήσυχα πνεύματα. Στη συνέχεια, χωρίς αξιώσεις επιστημονικής καταγραφής αλλά με αμεσότητα, επισημαίνονται τα προβλήματα της ζωής στην ξενιτιά με έμφαση στο χώρο αποδημίας του συγγραφέα, την Αυστραλία.

Με την παράθεση στοιχείων αλλά και με κοινωνιολογικές παρατηρήσεις, προσπαθεί να εισάγει τον αναγνώστη στον όχι πάντα ρόδινο βίο των ελλήνων της διασποράς.

Παράλληλα αναφέρεται με πικρία στην παλινόστηση που ποτέ δεν αποτέλεσε ιδιαίτερη κρατική μέριμνα.

ΗΣΙΟΔΟΥ ΘΕΟΓΟΝΙΑ

Αρχαίο κείμενο - Εισαγωγή - μετάφραση: Σταύρου και Άγγελου Βλάχου

Η Θεογονία του Ησιόδου μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελεί την «Ιερή Βίβλο» του αρχαιοελληνικού κόσμου. Ο ακαδημαϊκός Άγγελος Βλάχος παρουσιάζει συμπληρωμένη τη μετάφραση της Θεογονίας του Ησιόδου που άφησε ημιτελή ο πατέρας του «Τόλμης», γράφει στον Πρόλογο του βιβλίου, να κάνω, εδώ εκεί, μερικές διορθώσεις στο κείμενο του πατέρα μου, ώστε να προσδώσω στον πεζό λόγο που προτίμησε για τη μετάφρασή του, έναν κάποιο ρυθμό που φρόντισα να είναι διακριτικός όσο ταιριάζει σε ένα κείμενο που έχει θέμα το

υπερφυσικό και είναι γραμμένο σαν παραμύθι».

ΛΕΩΝΙΔΑΣ Χ. ΜΠΟΜΠΑΣ
Ο Ελληνισμός του Καναδά
Canada's Hellenism
Αθήνα 1989

Δίγλωσση έκδοση με στόχο τη βιβλιογραφική παρουσίαση δημοσιευμένων μελετών σχετικών με τον Ελληνισμό του Καναδά. Οι εργασίες αυτές παρουσιάζονται κατανεμημένες στους εξής θεματικούς άξονες: α. Γενικά για τον Ελληνισμό του Καναδά, β. Κοινωνική προσαρμογή - αφομοίωση - ενσωμάτωση, γ. εκπαιδευτικά, δ. γλώσσα, κουλτούρα, εθνική ταυτότητα, ε. οικογένεια, στ. θέματα νεολαίας, ζ. θέματα γυναικεία, η. Μαζικά Μέσα Επικοινωνίας, θ. Εκκλησία, ι. Εργασία, ι. Διάφορα.

ΤΖΙΑΝΙ ΠΟΝΤΑΡΙ
Ασκήσεις φαντασίας
Μετ.: Μαρία Βερτσώνη - Κοκόλη
Εκδ. Τέσσερα, Αθήνα 1990

Ο γνωστός παιδο-ψυχίατρος Μπρούνο Μπετελχάιμ, πιστεύει πως οι γονείς αφαιρούν από τα παιδιά την αφέλειά τους και με το κύρος τους τα αναγκάζουν να συμπεριφέρονται σαν ενήλικες. Ο Τ. Ρ. συμφωνεί, «έλεγε πως τα παιδιά στο σχολείο πρέπει να μαθαίνουν γελώντας και όχι κλαίγοντας».

Δημοσιογράφος, ανταποκριτής γνωστών ιταλικών εφημερίδων, ασχολήθηκε για πολλά χρόνια με την προσέγγιση των παιδιών στη μάθηση. Παράλληλα, με τα έργα του προσπάθησε να δώσει μια διαφορετική μορφή στην παιδική λογοτεχνία. Αυτό είναι το τελευταίο του βιβλίο που άφησε με τον πρόωρο θάνατό του ημιτελές: ολοκληρώθηκε από τους συνεργάτες του: Ηχογραφήσεις συνομιλιών του με παιδιά του Δημοτικού, ακόμη δύο διαλέξεις του σε θέματα σχετικά με την αντιμετώπιση του παιδιού. Αναδεικνύει έμπρακτα την αξία της ενεργού συμμετοχής αντί της παθητικής κατανάλωσης γνώσεων.

ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ

ΚΛΕΡ ΡΑΪΝΕΡ
Μην καταστρέφεις το σώμα σου
Εικονογράφηση: Τόνι Κινγκ
Μετάφραση: Κλειώ Παπαμιχαήλ - Γουέμπερ
Εκδ. ΑΣΕ, Θεσσαλονίκη 1990

Το βιβλίο απευθύνεται σε παιδιά του δημοτικού τα οποία ενημερώνει και κατατοπίζει για τους βασικούς κινδύνους που υπάρχουν γύρω

τους και τα απειλούν: κάπνισμα, χημικές ουσίες, οινόπνευμα, ναρκωτικά, φάρμακα. Ένα χρήσιμο βιβλίο που προσφέρει μεθοδικά αλλά και διασκεδαστικά το θετικό του μήνυμα.

ΒΟΥΛΑ ΜΑΣΤΟΡΗ
Απορίες παιδιών: ο ηλεκτρισμός
Εικόνες: Ειρήνη Καραλέκα
Εκδ. ΑΣΕ, Θεσσαλονίκη

Ερωτήματα και απορίες παιδιών, όπως τα δυο προηγούμενα βιβλία της ίδιας σειράς («Η θάλασσα», «Η γη») αλλά και το τρίτο «Ο ηλεκτρισμός» έρχονται να δώσουν απαντήσεις με χιούμορ και ευαισθησία.

Τα ερωτήματα τα οποία απαντά σε αυτό το βιβλίο η Β.Μ. είναι: Πώς γίνεται η αστραπή, τι λέμε ηλεκτρισμό, τι είναι ο κεραυνός, τι είναι το ηλεκτρικό ρεύμα.

Τα παιδιά θα ανακαλύψουν πολλές απαντήσεις στα ερωτηματικά τους και συνάμα θα διασκεδάσουν.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

GEORGES MOUSTAKI
Τα κορίτσια της μνήμης
Μετάφραση: Χάρη Παπαδοπούλου
Εκδ. Χατζηνικολή, Αθήνα 1989

Βιβλίο αναμνήσεων της παιδικής ηλικίας στην Αλεξάνδρεια αλλά και των περιπλανήσεων ανά τον κόσμο του τροβαδούρου Georges Moustaki. Το βιβλίο προλογίζει ο Χόρχε Αμάντο.

ΓΙΩΡΓΟΣ Ν. ΜΑΝΙΩΤΗΣ
Η φοβερή προστασία
Εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1990

Το τρίτο βιβλίο του γνωστού θεατρικού συγγραφέα Γ. Μ., με τη μορφή ραδιοφωνικών εκπομπών, ανιστορεί, στο ρυθμό προφορικής ομιλίας, την καθημερινή ζωή μιας μητέρας. Ο στενός οικογενειακός πυρήνας —ο σύζυγος, τα δύο αγόρια, αργότερα οι νύφες— αλλά και ο ευρύτερος κοινωνικός περίγυρος καταγράφονται από την οπτική μιας μεσήλικης, μικροαστής νοικοκυράς, ταυτόχρονα δυναστευτικής και υπερπροστατευτικής— σωστή «φοβερή προστασία».

Όλα τα δεινά επισυσσωρεύονται από μια τρομακτική συγκυρία στην οικογένεια. Αυτά μαζί με τις επιστολές των ακροατών, δίνουν την ευκαιρία στην ηρωίδα να τοποθετείται απέναντι στα συχνά αλλοπρόσβαλα βιώματά της αλλά και να διατυπώσει τη δική της κοσμοθεωρία αντιπα-

λεύοντας το σύζυγο - άντρα και τη νεώτερη γενιά.

Ολόκληρο, όμως, το οικοδόμημα υπονομεύεται από τους προβληματισμούς και τις ανησυχίες του συγγραφέα, ενώ η πίστη σε ένα αναπότρεπτο πεπρωμένο προδιαγράφει τις καταστάσεις.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ
Ο συνταξιούχος
και άλλα διηγήματα
Εκδ. Χατζηνικολή, Αθήνα 1989

Πρόκειται για την πρώτη συλλογή διηγημάτων του Γ. Σ. που είναι ευρύτερα γνωστός από τη μακρόχρονη ενασχόλησή του με τη ζωή και το έργο του Ν. Καζαντζάκη. Διηγήματα, με χώρο κάποια ελληνική κωμόπολη και σε περασμένο χρόνο (από τον Πόλεμο μέχρι πρόσφατα), εστιάζονται στους χαρακτήρες των ηρώων και τη διαπλοκή συναισθηματικών καταστάσεων. Στο βιβλίο, κυριαρχεί η αντιπαλότητα του καλού με το κακό, ενώ δίνεται έμφαση στο χρηστό ήθος που καταληκτικά δικαιώνει τον ήρωα και τις πράξεις του. Πιθανόν, επικίνδυνος διδασκισμός που μάλλον αδικεί τις θεματικά και μορφικά ενδιαφέρουσες αφηγήσεις.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΑΝΤΩΝΑΣ
Οι τέσσερις κήποι
Εκδ. Μαύρο Μουσείο, Αθήνα 1989

Ένα καλαίσθητο, μικρού σχήματος βιβλίο με εξώφυλλο του Ν. Ξαγοράρη από τις εκδόσεις «Μαύρο Μουσείο» που ανακαλούν ευχάριστα στη μνήμη το βραχύβιο αλλά ιδιότυπο ομώνυμο περιοδικό, διάλεξε ο πρωτοεμφανιζόμενος Α. Α. για το σύντομο πεζογράφημά του.

Ο τίτλος μαζί με ένα υπαινικτικό σκίτσο από τους «τέσσερις κήπους», κάνουν μία πρώτη, έμμεση αναφορά σε αστυνομικό ανάγνωσμα. Στη συνέχεια, η διήγηση με λεπτομερειακή περιγραφή χώρων, καταστάσεων και ανθρώπων, ισορροπεί έντεχνα ανάμεσα στην ακριβολογία και τη συγκάλυψη. Ήδη από τις πρώτες σελίδες, η ατμόσφαιρα έχει επιτευχθεί: το θέμα, μάλλον ισχνό, απλώς προσφέρει το συνεκτικό ιστό. Η φαντασίωση του αναγνώστη τρέφεται από το σαρκίο της: με ερέθισμα το κείμενο, αναβιώνει μυθιστορηματικά δρώμενα από οικεία αναγνώσματα περιπέτειας και μυστηρίου.

Απρόσδιόριστος ο χώρος και ο χρόνος: αφήγηση στο κατάστρωμα ενός πλοίου όπως διαπλέει κάποιο ξεροντι-

σι με σβηστό φάρο πλησιάζοντας το λιμάνι προορισμού. Συνεχής, σχεδόν αισθησιακή η παρουσία της θάλασσας υποδηλώνει και την άβυσσο, ενώ το εισαγωγικό μότο από το «Ναυαγίων Ναυάγια» του Αλ. Παπαδιαμάντη, προμηνύει την καταιγίδα - εισαγωγή στα ανθρώπινα πάθη.

ΚΑΡΛΟ ΣΓΚΟΡΛΟΝ
Η τελευταία κοιλάδα
Εκδ. Δωρικός, Αθήνα 1989

Το περιβάλλον έρχεται αντιμέτωπο με την τεχνολογική πρόοδο: η άγρια φύση —κάπου στις Ανατολικές Άλπεις— απειλείται από τις επιταγές του βιομηχανικού πολιτισμού. Με ερέθισμα ένα πραγματικό περιστατικό, ο Ιταλός συγγραφέας διηγείται την ιστορία της κοιλάδας με τους ξύλινους Εσταυρωμένους, την καταστροφή της από την ανθρώπινη επέμβαση και σαν αισιόδοξη κατακλείδα, την αναγέννησή της.

Αφήγηση ποιητική, σκιαγραφεί με παρατηρητικότητα τις ανθρώπινες αδυναμίες αλλά και τις εξιλαστήριες στιγμές πίστης, όταν οι θεοσεβούμενοι χωρικοί στέκονται διγνώμοι ανάμεσα στο φυσικό τους χώρο και τις συχνά απαιτητές υποσχέσεις της προόδου.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΠΑΥΛΑΚΟΥ
Η κρύπτη με τις φτέρες
Εκδ. Ηρόδοτος, Αθήνα 1989

«Οι λευκές σελίδες / γεμίζουν φως / χειροποίητες λέξεις / χωρίς ύφος / αλέθουν προσεκτικά / τ' αστέρια / κραδαίνον-

τας / την ιδιοσυγκρασία / των ζωντανών -νεκρών./ Έτσι εξηγούν τη μνήμη τους / οι ποιητές».

ΚΩΣΤΑΣ ΒΟΥΛΓΑΡΗΣ
Ο κουβάς
Εκδ. Πάλι στη σφενδόνη, Αθήνα 1989

«ΕΝΑΝΤΙΑ / στη ζώνη αγνότητας / —για τον ευνούχο κλειδαρά / στο δωρεάν προφυλακτικό / —για τη βγαλμένη μήτρα / στη λάγνα ανατολή / —για τον Αθανάσιο Διάκο».

ΛΑΡΑ ΚΑΡΝΤΕΛΛΑ
Ήθελα να φορέσω παντελόνια
Μετ.: Κούλα Καφετζή
Εκδ. Γνώση, Αθήνα 1990

Σε ένα χωριό της Σικελίας στη δεκαετία του '70 ο φεμινισμός δεν έχει ακόμη «εφευρεθεί». Τα κορίτσια δεν πρέπει μόνο να είναι αγνά αλλά και να φαίνονται. Η εικοσάχρονη συγγραφέας χρωματίζει με λιτότητα και ζωντάνια την παράνοια μιας παράδοσης που επιτρέπει στον άντρα οποιαδήποτε εκτροπή ενώ απαιτεί από τη γυναίκα απόλυτη χρηστότητα.

Όλα αυτά τα σοβαρά, το κείμενο τα παραθέτει με εύθυμη διάθεση και ειρωνεία: η ηρωίδα καταλήγει στο γάμο έστω κι αν ο αέρας της χειραφέτησης έχει φθάσει πια ως και στη Σικελία.

ΓΙΑΝΝΗΣ Π. ΓΚΙΚΑΣ
Κάστρα
Ταξίδια στην Ελλάδα του θρύλου και της πραγματικότητας
Εκδ. Αστήρ, Αθήνα 1990

Ο συγγραφέας συνεχίζει την περιήγησή του στα κά-

στρα της Ελλάδος (κυκλοφόρησε ο τέταρτος τόμος και έχουν ήδη καταγραφεί τα περιεχόμενα του πέμπτου και τελευταίου). Τριανταέξι κάστρα νησιώτικα και στεριανά: κάθε κάστρο κι ένα οδοιπορικό που συνοδεύεται από γλαφυρές περιγραφές, επίκαιρο σχολιασμό και διεξοδική ιστορική αναδίφηση με βιβλιογραφικές παραπομπές. Ο αναγνώστης «υποβοηθείται» από σχέδια του συγγραφέα αλλά και παλιές γκραβούρες. Επιτυχής συνδυασμός ιστορικής καταγραφής και ταξιδιωτικού αναγνώσματος: είδος που ελάχιστα καλλιεργεί ο εποχούμενος νεοέλληνας.

ΒΙΚΥ ΚΑΛΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΥ
Συμβολή στη μελέτη των λογοτεχνικών και ημιλογοτεχνικών περιοδικών της Θεσσαλονίκης (1889-1932)
Εκδ. Διαγώνιος

Μια συστηματική έρευνα για τα λογοτεχνικά και «ημιλογοτεχνικά» περιοδικά της Θεσσαλονίκης (1889-1932) αν και δίνει εκ πρώτης όψεως την εντύπωση ότι πρόκειται για μια στενά ιστορικοφιλολογική προσέγγιση που ενδιαφέρει αποκλειστικά τους ειδικούς, μπορεί να γίνει, όπως σε αυτή την περίπτωση, πόλος έλξης για τους αναγνώστες που είναι προσανατολισμένοι σε ζητήματα γενικότερης παιδείας.

Τα περιοδικά που καταγράφονται στη μελέτη αυτή διακρίνονται σε δυο κατηγορίες: στα καθαρά λογοτεχνικά (Τέχνη (1921), Μακεδονικά Γράμματα (1922-1924), Μακεδονική Τέχνη (1927), Η Αυγή (1929)), και στα «ημιλογοτεχνικά», δηλαδή περιοδικά ποικίλης ύλης (Αριστοτέλης (1889-1890), Θερμαϊκές Ημέρες (1909), Ωραία Ελλάς (1914), Κόσμος (1914-1916), Αυγή (1922-1924), Θεσσαλονίκη (1926-1927), Εποχή (1928-1929), Αναγέννησις (1930)). Στην πρώτη κατηγορία, των καθαρά λογοτεχνικών, ανήκουν τα μαθητικά περιοδικά Νεανική Σκέψη (1929), Γυμνασιόπαιδο (1929), και Η ζωή μας (1929). Στη δεύτερη κατηγορία, των «ημιλογοτεχνικών», περιλαμβάνονται τα περιοδικά Η φεμινιστική (1930), Χριστιανισμός (1914-1915), Μακεδονικός Αγών (1929-1930), Η Τσεκούρα του Βελόνη (1924).

ΔΙΑΦΟΡΑ

ΧΡΥΣΑ ΒΟΥΔΟΥΡΟΓΛΟΥ
Τι να είναι, στο κάτω κάτω, αυτό που είναι ζωγραφισμένο

Εκδ. Άγγρα, Αθήνα 1990

Το βιβλίο κυκλοφόρησε με την ευκαιρία της έκθεσης στην γκαλερί «ΩΡΑ», το Φεβρουάριο του 1990, της Χ.Β. Περιλαμβάνει εικοσιτέσσερα έργα που καλύπτουν ενδεικτικά τη δεκαπενταετία 1975-1989 και μια συζήτηση εφόλης της ύλης με τον ομότεχνό της Γιώργο Χατζημιχάλη, όπου παράλληλα με την προσωπική πορεία της ζωγράφου γίνονται ενδιαφέρουσες αναφορές στο ελληνικό εικαστικό τοπίο σε σχέση με τη γηγενή παράδοση αλλά και σε αντιπαράθεση με αυτά που συμβαίνουν αλλού. Διαφαίνεται η συνεχής αναζήτηση και, ίσως, η θεματική αγωνία.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

ΚΡΙΣΤΙΝΕ ΝΕΣΤΛΙΝΓΚΕΡ
Η ιστορία της Γκρέτχεν και τα απωθημένα της μαμάς
Μεταφρ.: Μαρία Κάσση
Εκδ. Τέσσερα, Αθήνα 1990

OSCAR WILDE
Μια γυναίκα χωρίς σημασία
Μεταφρ.: Στάθης Σπηλιωτόπουλος
Εκδ. Γκοβόστης, Αθήνα 1989

ΠΑΝΟΣ Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥΝΗΣ
Ο Ευρώτας
Εκδ. Πιτσιλός, Αθήνα 1989

ΠΑΝΟΣ Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥΝΗΣ
Ηλίας Τσαλαφτίνος, ο αγνοημένος ήρωας του 1821 από το ομηρικό Οίτυλο
Εκδ. «Ελληνικό Κέντρο», Αθήνα 1990

ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ν. ΜΙΧΑΛΑΚΟΣ
Χαμηλόφωνα αντίο
Εκδ. Πλέθρον Αθήνα 1989

ΚΩΣΤΑΣ ΓΚΟΥΝΑΣ
Ακόμα μια νύχτα
Εκδ. Καρανάση, Αθήνα 1989

ΧΑΡΑ ΜΠΑΚΟΝΙΚΟΛΑ-ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ
Φιλοσοφία και δραματουργία
Από «Το είναι και το μηδέν» στο θέατρο του Sartre
Αθήνα 1989

ΛΕΩΝΙΔΑ ΧΡΗΣΤΑΚΗ
Οι κόσμοι του Ελευθερίου Δούγια ή Λεξιπλαστικές φαντασιώσεις του Αλέξανδρου Σχινά
Εκδ. Γαβριηλίδη, Αθήνα 1990

ΑΝΔΡΕΑΣ Α. ΑΡΤΕΜΗΣ
Θροίσματα ήχων του Αέρα και της Φωτιάς
Αθήνα 1990

ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΡΒΟΥΝΗ
Η κρύπτη και η φωλιά και άλλα διηγήματα
Εκδ. Μέγας Σείριος, Αθήνα 1990

ΘΑΝΑΣΗ ΜΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ
Οιακισμοί
Ξάνθη 1990

Η γανόδιον

ΑΘΗΝΑ ΙΟΥΝΙΟΣ 1990

Τ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ Τα πατα-
ματα * Δ. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ «Έξο-
ρισμός: τσιγγής διαβαίνει ποταμό» *
Α. ΑΙΒΑΝΙΗ Το σημάδι του
παιδιού * Μ. ΜΟΣΧΟΣ Ποιήμα-
τα για τον Πάπ. Σίλβαν * Ν. ΑΛΑΖΑΡΗΣ Δύο
ποιήματα * Ν. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ
Νέκταρ στην νεκρή * ΧΡ. ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΑ-
ΚΗΣ Έξι ποιήματα * Μ. ΕΦΤΑΓΟΝΙΤΗΣ

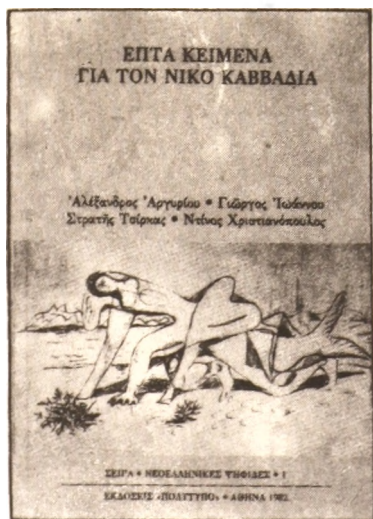
EZRA POUND

Σχιδιασμάτα και Αποσπάσματα
Από τα έργα του ΧΑΡΗΣ ΒΑΒΙΑΝΟΣ *

Δύο ποιήματα * Γ. ΚΑΠΕΡΝΑΡΟΣ Ο
αυτοκτονιστής * Μ. ΜΑΡΚΑΚΗΣ Τρία ποιή-
ματα * Α. ΒΟΥΛΓΑΡΗΣ Πέντε ποιήμα-
τα * Κ. ΣΙΔΚΣΑΚΗΣ Ένα άγνωστο κείμενο
* Ν. ΚΑΡΑΚΑΤΣΟΣ * Β. ΠΕΖΙΡΙΔΗΣ Δύο
ποιήματα * Γ. ΜΕΝΑΡΙΝΟΣ Πεζογράφημα στη
Σταθμό * Γ. ΜΑΝΟΥΣΣΑΚΗΣ Δύο ποιήμα-
τα * Α. ΚΥΒΑΡΙΑΝΟΣ Drafts and Fragments
Το Κρίστος το... ζεστό * Συμπεριφορά στα
Σχιδιασμάτα και Αποσπάσματα * ΤΟ ΜΕΓΑ
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ * ΟΙ ΣΥΛΛΟΓΕΣ * ΕΝ
ΠΑΡΟΝΤΙ Βιβλιογραφία, άρθρα, σημειώ-
σεις * Ν. ΑΛΑΖΑΡΗΣ Ν. ΦΩΚΑΣ Ν. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ Μ. ΜΕΛΙΣ
Ν. ΠΕΡΙΣΤΗΤΗΣ Γ. ΠΑΤΗΣΙΔΗΣ ΣΤ.
ΚΑΤΙΡΟΠΟΥΛΟΣ Γ. ΜΠΑΝΑΝΑΣ

12

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΡΓΥΡΙΟΥ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ
ΣΤΡΑΤΗΣ ΤΣΙΡΚΑΣ
ΝΤΙΝΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΕΠΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΟΝ
ΝΙΚΟ ΚΑΒΒΑΔΙΑ

ΟΧΙ ΜΟΝΟΝ ΤΑ ΕΛΓΙΝΕΙΑ

● Η φίλη Θεανώ Πανδή από το Ανατολικό Βερολίνο επισημαίνει ένα πολύ σημαντικό θέμα:

Αγαπητό «ΑΝΤΙ»,
Είμαι εγκατεστημένη στο Ανατολικό Βερολίνο και επισκέπτομαι συχνά το Μουσείο της Περγάμου. Όταν αντικρύζω τα έγκλειστα αριστουργήματα της αρχαίας ελληνικής πόλης της Περγάμου, μαζί με το εκθαμβωτικό δέος που μου προξενούν, αισθάνομαι μαζί κι ένα σφίξιμο. Σε ένα συνέχεια βροχερό και καταθλιπτικό Αν. Βερολίνο, μέσα σε εκείνο το άχαρο τεράστιο μουσείο, χωρίς ένα παράθυρο, νοιώθω ότι αυτές οι μορφές έχουν ένα παράπονο, σαν το ιωνικό μενίδιο να έχει χαθεί από τα χείλη τους. Κατά κάποιον τρόπο, νοιώθω σαν να βρίσκομαι εγώ σε αυτό το γκριζό κτίριο φυλακισμένη. Ας μου συγχωρεθεί κάποια ευαισθησία για αυτά τα αγάλματα. Η αλήθεια είναι ότι τα αγαπώ πάρα πολύ.

Αυτό που προκαλεί κατάπληξη στο Μουσείο της Περγάμου είναι ότι τα ομώνυμα ευρήματα περιορίζονται σε μια μεγάλη αίθουσα. Στις υπόλοιπες πέντε αίθουσες, όπου εκτίθενται ελληνικά αγάλματα - ευρήματα, αυτά προέρχονται από την κυρίως Ελλάδα. Εκεί υπάρχουν αγάλματα και μικροί ναοί από την Αττική, μια επιγραφή σε έναν από αυτούς απευθύνεται στους Αθηναίους.

Μου γεννάται ένα ερωτηματικό: Γιατί η Ελλάδα, παρ'όλο που διατηρεί άριστες σχέσεις με την Ανατολική Γερμανία, δεν ζήτησε ποτέ τους θησαυρούς της; Έχω λόγους να πιστεύω ότι οι Γερμανοί θα εξέταζαν, ίσως, ευνοικά, ένα τέτοιο αίτημα. Με τις πολιτικές αλλαγές που έγιναν, στο μεταξύ, στην Ανατολική Γερμανία, και την ελεύθερη διακίνηση μέσω των συνόρων, εμφανίστηκαν στους τοίχους του Μουσείου της Περγάμου, συνθήματα

γραμμένα από Τούρκους που ζητάνε τα ευρήματα να δοθούν στην Τουρκία. Είναι επίσης γεγονός, ότι πρόσφατα, τουρκική εφημερίδα έγραφε, ότι η τουρκική κυβέρνηση θα ζητήσει τα ευρήματα της Περγάμου και ότι οι Γερμανοί διακινούνται ευνοικά προς το αίτημα αυτό της Τουρκίας. Εξάλλου, χετταϊκές επιγραφές που ζητήθηκαν στο παρελθόν, εκ μέρους της Τουρκίας από το ίδιο Μουσείο, της έχουν παραδοθεί. Τέλος, σύμφωνα με δημοσιεύματα του γερμανικού τύπου, οι αρχές της πόλης της Περγάμου, έχουν ξεκινήσει ολόκληρη εκστρατεία για την απόδοση των μνημείων αυτών στην Τουρκία. Η εκστρατεία αυτή περιλαμβάνει την έκδοση γραμματοσήμων καθώς και σχετική σφραγίδα των τουρκικών ταχυδρομείων.

Τι περιμένει η ελληνική πολιτική ηγεσία για να αντιδράσει και να ζητήσει τα ευρήματα αυτά;

Εν όψει μιας ενωμένης Γερμανίας, που για μας που ζούμε εδώ, καταλαβαίνουμε ότι είναι ζήτημα μηνών, και του γνωστού, παραδοσιακού φιλο-τουρκισμού των Γερμανών, η εκδοχή να δοθούν τα ευρήματα της ελληνικής πόλης της Περγάμου, στους Τούρκους «αν δεν τα ζητήσει η Ελλάδα», είναι ισχυρή. Σημειώνω επίσης, ότι σε πρόσφατο ντοκυμανταίρ της δυτικογερμανικής τηλεόρασης με θέμα τη Μίλητο, ο δυτικογερμανός σχολιαστής που έκανε την παρουσίαση εξέφρασε αμφιβολία, για το αν η Μίλητος ήταν ελληνική ή χετταϊκή πόλη.

Για μένα και πιστεύω και για πολλούς άλλους Έλληνες, το να δοθούν τα ελληνικά αριστουργήματα της Περγάμου στους Τούρκους θα είναι σαν να πέφτει στα χέρια τους ένα νησί του Αιγαίου, μια ακόμη χαμένη πατρίδα. Κάνω έκκληση στους καλλιτέχνες και διανοούμενους της Ελλάδας, που, πρέπει να το ομολογήσουν, χρωστούν στον πολιτισμό και στην παράδοση αυτής της χώρας την έμπνευση και την ομορφιά των έργων και της σκέψης τους, να αντιδράσουν δυναμικά στην Ελλάδα και στο εξωτερικό με δηλώσεις ή άλλες ενέργειες, ακόμη και με σωματική παρεμπόδιση μιας τέτοιας απώλειας. Εύχομαι να ανταποκριθούν.

Με τις ευχαριστίες και τη φιλία μου στο άξιο «ΑΝΤΙ»

Θεανώ Πανδή

ΑΝΤΙΣΤΑΘΜΙΣΤΙΚΑ

● Από τον ταξίαρχο κ. Αντώνη Κάντα πήραμε την ακόλουθη επιστολή:

Κύριε Διευθυντά,

Στο 438/18-5-90 τεύχος του περιοδικού σας στη σελίδα με τον τίτλο «Αντίλαλοι» και σε σχετικό σας σχόλιο, με κατονομάζετε ως χαρακτηριστικό παράδειγμα καλώς αποστρατευθέντος αξιωματικού της ΠΑ κατά τις πρόσφατες κρίσεις, διότι «πολλαπλώς είχα εκτεθεί», με τη μειωτική και... περιεκτική δικαιολογία ότι ήμουν γνωστός σαν Διευθυντής του Γραφείου Αντισταθμιστικών Ωφελημάτων του ΥΕΘΑ, «το σκάνδαλο των σκανδάλων».

Λυπούμαι πρώτον για το πόσο εύκολα και αβασάνιστα, ο συντάκτης αυτού του σχολίου ρίχνει λάσπη σ' έναν αξιωματικό που το επιστημονικό και πρωτοποριακό του έργο στους τομείς θεσμοθέτησης, διαδικασιών και αποτελεσματικότητας των αντισταθμιστικών ωφελημάτων αναγνωρίστηκε και από τους πέντε διατελέσαντες υπουργούς στο υπουργείο Εθνικής Άμυνας όλων των κυβερνήσεων της τελευταίας τριετίας (κ. Στ. Γιώτας, Γ. Μωραΐτης, Ι. Βασιλειάδης, Θ. Ντεγιάννης, Καρ. Παπούλιας), στους οποίους ήμουν σύμβουλος και στενός συνεργάτης.

Αλήθεια, ποια ήταν τα «σκάνδαλα των σκανδάλων» του Γραφείου Αντισταθμιστικών Ωφελημάτων, ενός τομέα μηδενικής μέχρι πρότινος εμπειρίας για τη χώρα μας, ώστε να πληροφορηθούμε και εμείς που εργασθήκαμε σε αυτό. Θα είχατε προσφέρει μέγιστη υπηρεσία, εάν παρείχατε έστω και ελάχιστα στοιχεία που θα συνηγορούσαν στο χαρακτηρισμό που διατυπώσατε. Ως τότε, όσα γράφατε είναι προφανώς αναπόδεικτα και μειωτικά και δεν υπερσπίζονται την αντικειμενική αλήθεια.

Με τιμή

Αντώνης Κάντας
Ταξίαρχος (ΤΑ)ε.α.

Σ.Σ.: Για τα αντισταθμιστικά και τους τρόπους διαχείρισής τους έχει γράψει επανειλημμένα και το ΑΝΤΙ και ο υπόλοιπος Τύπος. Δεν αποδεχόμαστε συνεπώς τη ρόδινη εικόνα που παρουσιάζει ο κ. Α. Κάντας. Η πολιτική ευθύνη των υπουργών στους οποίους αναφέρεται ο ταξίαρχος δεν απαλλάσσει και τους υφιστάμενους συνεργάτες τους. Ίσως χρειαστεί να επανέλθουμε.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713 — 72.49.300
72.32.819 — 72.48.240
FAX: 72.26.107
TELEX: 214179 ANTI

- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Διαφημίσεις:
ΑΛΕΚΑ ΣΗΜΑΝΤΗΡΑ
- Γραμματεία-Λογιστήριο:
ΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ
- Σελιδοποίηση, Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
ΜΑΡΙΑ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ
- Φωτοστοιχειοθεσία —
Αναπαραγωγή φιλμς:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.49.300
- Εκτύπωση:
«ΕΜΕΣ ΠΡΕΣ ΕΠΕ»
ΝΙΚΟΣ ΣΜΥΡΝΗΣ
ΔΡΑΚΟΝΤΟΣ 88
Τηλ. 51.48.983-51.23.290
- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο
εκφράζει τις απόψεις του
συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξάμ. 2.200 δρχ. -
Ετήσια 4.400
Ετήσια Οργανισμών,
Τραπεζών, κτλ.: 15.000 δρχ.
Φοιτητική ετήσια: 3.800

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: δολ. 25
ετήσια: δολ. 50
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία -
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη: δολ. 28
ετήσια: δολ. 56

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 200
ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 300

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Περιοδικό «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.32.713 - 72.48.240
- Για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας:
Κέντρο του βιβλίου.
Α. Πουλουκτσή και Σια Ε.Ε.
Λασσάνη 9,
Τηλ. (031) 285.857
54 622 Θεσσαλονίκη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

διαβάστε το καλοκαίρι

Ελληνική πεζογραφία

ΠΕΤΡΟΣ ΑΜΠΑΤΖΟΓΛΟΥ Προσωπική αποκάλυψη
ΠΕΤΡΟΣ ΑΜΠΑΤΖΟΓΛΟΥ Παύλος και Ελένη
ΣΤΕΛΛΑ ΒΟΓΙΑΤΖΟΓΛΟΥ Το μαγγανοπήγαδο
ΣΩΤΗΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ένα παιδί απ' τη Θεσσαλονίκη
ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ Καταπακτή (πεζά κείμενα)
ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΚΑΛΙΟΤΣΟΣ Στρατιωτικές ασκήσεις
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΟΤΖΙΑΣ Η Μηχανή

Γ. Γενναδίου 3 - Τηλ. 36.02.007

...αλλά ποιος συντηρείται.
Ιάπωνες, ο Α. Μορίτα, πρόεδρος της Sony και ο Σ. Ισιχάρα, ανερχόμενος
πολιτικός του Φιλελεύθερου Δημοκρατικού Κόμματος, λένε έξω απ' τα
δόντια τη γνώμη τους για τους λευκούς Ευρωπαϊκούς και τον πολιτι-
σμό τους.

Οι Ιάπωνες, συχνά στο εδώλιο του κατηγορουμένου, έσκυβαν το κεφάλι λέγοντας «Ναι» - «Μάλιστα» - «Βεβαίως». Τώρα λένε «Όχι» όσο πιο δυνατά μπορούν.

«Όχι», δεν είμαστε απλοί αντιγραφείς. «Όχι», δεν παραδεχόμαστε πως ο δυτικός πολιτισμός είναι ανώτερος από το δικό μας. «Όχι», οι Αμερικανοί δεν είναι έντιμοι· μας χρησιμοποίησαν και εξακολουθούν να μας χρησιμοποιούν. «Όχι», οι ΗΠΑ και η Σοβιετική Ένωση δεν είναι τόσο ισχυρές όσο φαίνονται. «Όχι», δεν είμαστε διατεθειμένοι να δεχτούμε άλλες προσβολές ή άλλες αδικίες.

Η Ιαπωνία, λοιπόν, μαθαίνει να λέει «Όχι» στους ισχυρούς και αυτό το βιβλίο είναι το πρώτο μεγάλο δείγμα.

ΑΠΟ ΤΙΣ **ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ**

Βιβλία για τις διακοπές και 5 διαγωνισμοί για το περιβάλλον
για την προσχολική ηλικία, το δημοτικό, φέτος και για τα αγγλικά, και για την Α' γυμνασίου

ΣΕΙΡΕΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

Χαρούμενες διακοπές
για παιδιά προσχολικής ηλικίας

Χαρούμενες διακοπές
για παιδιά δημοτικού

Χαρούμενες διακοπές
με αγγλικά

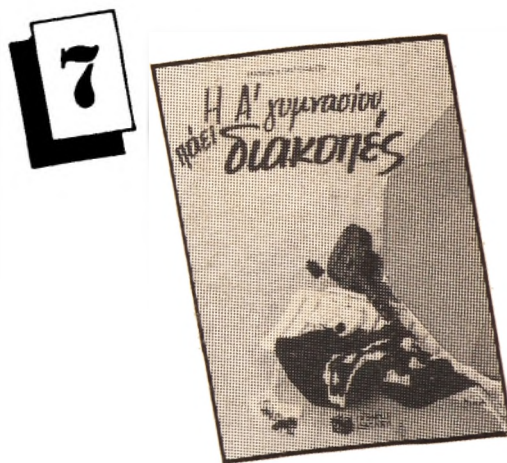
Καλοκαιρινά

Ζήτω! Διακοπές!

Παιχνίδια στις διακοπές
και το ταξίδι

Η Α' γυμνασίου πάει διακοπές

Διαγωνισμοί με πλούσια δώρα

- ✓ Γαλάζια θάλασσα
- ✓ Αγαπάμε και προστατεύουμε την αρκούδα
- ✓ Προστατεύουμε τα δάση και τη ζωή
- ✓ Καρέτα-Καρέτα
- ✓ Ανακυκλωμένα υλικά

Ζητήστε μας να σας στείλουμε
δελτία συμμετοχής.

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ**

Σύγχρονα βιβλία με σεβασμό στην υπεύθυνη γνώνη
ΝΙΚΗΤΑΡΑ 3, 10678 ΑΘΗΝΑ Τηλ. 210 262 2622

Αφίσα του Α. Φασιανού για το περιβάλλον
και τους διαγωνισμούς